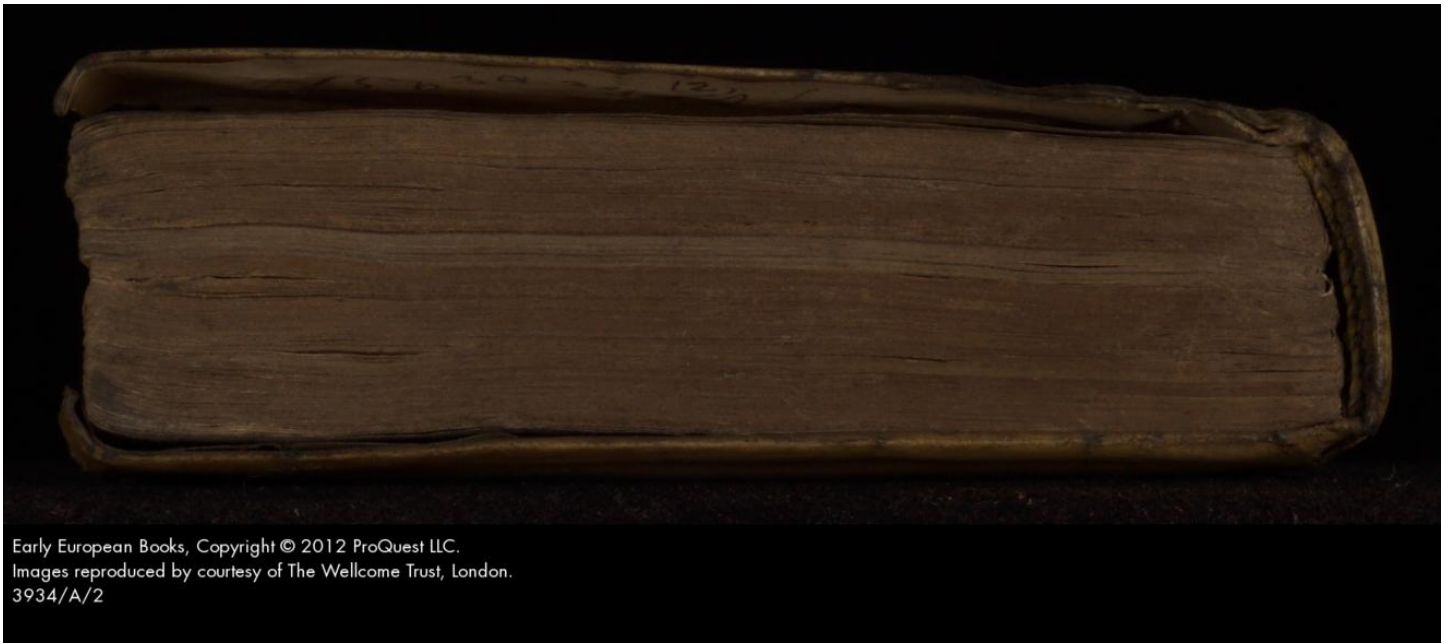


ÆMILII MACRI DE MATER: MEDICAL

1540





Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3934/A/2



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3934/A/2



Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3934/A/2

39 34⁽²⁾ / A / 2
2/5^o. N. XV. Mac

124. 39.

24451

Exipit interdum modo dat medi-
cina salutem.

Quaeque iuvans monstrat, quaeque
sit herba nocens.

In Ovid. Trist. Lib. II. v. 126.

Venice
3/9/10

M
DE
DIC

conf

I. S
II
III

V.

R

24451

MACRI DE MATERIA MEDICA LIB. V. VERSIBVS

conscripti, Per Ianum ~~Cornu~~ *Cornu*
~~Napoli~~ Medicum physicum
emendati ac annotati,
& nunquam antea
ex toto editi.

CONTENTA SINGVLIS LIBRIS.

- I. & II. De herbis ac plantis uulgarib.
- III. De plantis peregrinis.
- IIII. De quibusdam plantis, itemq;
animaliu partibus, ac terræ spe
ciebus.
- V. De lapidibus ac gemmis.

FRANC.

Chr. Ege.



1540

Io: Delphin.

M. A. R. F.
DE...
DIO...
DIO...

~~...~~
~~...~~

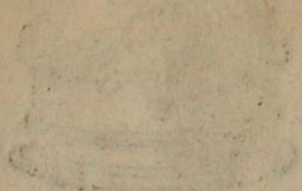
...

...

...

...

...



...

M/V
Med
Ge



barb
dico
cro
tem
biter
bus
à nob
pus, de
cun du
conue
tinea
donec
factus
inno
lubi
enim
nis la
quin

IANVS CORNARIVS

Medicus phisicus Francoforden.

Georgio Pylandro Medici-
næ candidato studiosiss.



Ametſi maximè uelim Ge-
orgi chariſſime, omnem bar-
bariem & ineptias ex nobi-
liſſimo ſtudio medico ſub-
latas, & pro Arabibus ac
barbaris medicis expulſis, græcos me-
dicos, eorſdemq; opt. autores introdu-
ctos, Et in hac parte operam ac ſedulita-
tem noſtrã ſtudioſis notam eſſe non du-
bitem, tum ex Galeni aliquot uerſioni-
bus noſtris, & Commentarijs Medicis,
à nobis in excellentiſ. eius Authoris o-
pus, de compositione pharmacorum ſe-
cundum locos cõſcriptis, tum ex Aëtio
conuerſo, & quibuſdam Hipocraticis la-
tine à nobis cõſcriptis ac editis interim,
donec totus Hipocrates latinus per me
factus aliquando matureſcat. Tamen
in hoc opere edẽdo, uiſum eſt nobis pau-
lulũ à propoſito noſtro deflectere. Neq;
enim uelut optimis græcis pares, aut bo-
nis latinis comparandos, ſtudioſis hoſ
quinq; libellos damus. Verum quum ui

PRÆFATIO.

derem hos partim uulgi medicorū manibus tritissimos, partim uero nūquam antea editos, & illos quidem è manibus istorum euelli posse desperarem, hos uero diutius latentes, aliquando, aut ex aliquo casu, in totum perire posse formidarem, Visum est utriq; malo pariter mēderi, idq; hoc modo potissimum futurum speraui, si omnes hi libelli à nobis castigati, & breuibus quibusdam appendicibus annotati inuulgarentur. Et hætenus quidē creditum est, primos tres libellos, uelut nos iuxta quoddam uetustum exemplar distinximus, Macri esse, non quidem illius qui sub Augusto Cæsare Quidij poëte cōtemporaneus fuit, & de quo Quidius ait:

Sepe suas uolucres legit mihi grandior æuo,

Quæq; nocet serpens, quæ iuuat herba Macer.

Quid enim in se habent, quod ad talem poëtam, talis sæculi, & à tanto poëta Nasone prædicatum, referri mereatur? Sed alicuius, qui quingentis plus minus annis ante nos uixit, religiosus et monachorum generis, ut apparet, Cui uel Macro nomē fuit, uel Macri nomen his libellis præfigere uisum fuit, ut studiosos

Macer.

PRAEFATIO.

diolos magis tanti auctoris titulo inuitarent. de qua re in caput de Ligustico amplius dicemus. Quemadmodum enim credo, libellus uulgò puerorum manibus detritus Catoni inscriptus est, quòd sententias moratas, & Catone dignas habeat, Ita hic uoluit libellis suis de herbis, Macrum autorem præscribere, ut inesse talia crederentur, qualia de herbis Macrū prodidisse Ouidius testatus est. Quamquam Plutarchus in libello περι ἀοργησίας, uocem ac dictum Catonis citans, Nil mentiri debes, uel noli mentiri, hoc est μή ψεύδῃς, indicare uidetur Catonis esse id ipsum scriptum, quum sanè hoc præceptum in eo ipso Catonis libello sit expressum. In summa, sæculo barbarissimo, & auctore græcæ linguæ ignaro, & latinæ non satis docto, primi tres libelli, itemq; quartus, qui iam recens accessit in ueteri quodam exemplari repperitus, scripti sunt. Ita tamen ut ipse autor magna ex parte Dioscoridem & Plinium contrahere uoluerit, & quæ ab illis prodita sunt, uersibus legenda proponere, quo & citius discerentur, & facilius memoria tenerentur, iuxta illud: Me-

Catonis
libellus.

PRAEFATIO

tra iuuant animos comprædunt plurima paucis. Hoc itaq; autoris consilium minime improbandum ducimus, & quia iuuare hoc modo studiosos uoluit, etiam uenia dignum putamus, si quando in uocum etymis explicandis, & in syllabarum temporibus peccat. Nam quasdam uoces ab ipso usurpatis Hexametrum carmen non sustinet, & sæculi potius crimen est quàm hominis, ea linguæ græcæ ac etymorum ignoratio. Et quid faceret qui meliora non haberet, et hæc recta ac profutura putaret? Quare multa in sæculi eius notionem reliquimus, ita ut ab autore prodita sunt, ne genuina operis facies lituris deturparetur quum etiam næui adsueti quorundam faciem ornent ac honestent. Quæ uerò magni referre putauit, utpote aperte falsa, & cum re ipsa pugnantia & medicinæ ueræ aduersantia, itemq; aliqua difficiliora & obscura, ea annotauit, ne uel fraude circumuenirentur, uel mora aliqua impedirentur, qui hæc in posterum sunt lecturi. Quod ipsum ut ne præstare grauarer, multis apud me precibus Egenolphus typographus industrius obtinuit, quum

PRAEFATIO.

quum aliàs nō uacet huc expatiari. Siue autem unus, siue plures sint primorum quatuor libellorum autores, nō magno pere laborandum puto. Certè capitum ordo interturbatus, & eorundem numerus in aliquibus exemplaribus auctior, subindicant eos subinde per alios atque alios additione ac immutatione facta creuisse, et præsertim quartum libellum, cuius etiam alium quàm præcedentium trium, autorē esse apparet. Nos tamen sic cum reliquis in quodam ueteri exemplari repertum, reijcere noluimus. Cæterum quintus liber de lapidibus siue gemis, planè diuersi autoris est, et non paulò elegantior, siue uerborum selectorū, siue carminis uenustatem spectes, quam etiam in hoc non desint nœui syllabarum moris inhærentes. Quædam exemplaria Merboldum episcopum autorem præfixum habent. Alij Merboldum citant, uersibus inde allegatis, sed nobis uterq;, uelut ignotissimus quisq;, ignotus existit. Nec refert quis dicat, sed quid dicatur expendendum est, atq; hoc ipsum in hoc libello satis præstitisse, pro suscepto argumento, quicumq; tan-

PRÆFATIO.

dem autor sit iudicamus. Quicquid id est operis, id totum tibi inscribimus ac dicamus Georgi pylander, non quidem ut tibi usui esse debeat aut possit, qui optimis quibusq; Galliarum medicis aures præbes, ac doctiss. quosque Magistros præsens consulis. Sed ut testimonium aliquod amicitiaë nostræ publicè extet: & quum omnino ad literas tuas responder euellē, facilius ac citius euenturum speravi, ut hi libelli ad te peruenirent, quàm epistola ulla incertis nūtijs concredita perferretur. Doctif.

Parrhisorum medicos, D. N. Aca-
cium, itemq; D. Syluium, ex
me uicissim diligenter salu-
ta. Opt. Vale Franco-
fordē, Cal. Martijs.

1640.

IN

INDEX EORVM QVAE SINGVLIS ET LIBRIS ET

capitibus describuntur, a. priorem,
b. alteram chartæ faciem notat.



A.

Aaron	fol. 77. b
Abrotonum	2. b
Absynthium	3. d
Accidula	50. d
Acetum	95. d
Achates	99. b
Adamas	98. d
Agrimonia	113. d
Alabandina	78. b
Alectorius	100. d
Alga palustris	91. d
Allium	7. d
Aloe	75. b
Althæa	33. d
Alumen	96. b
Ametystus	107. d
Andradamantes	125. b
Anetum	37. d
Apium	17. d

4 9

INDEX.

Apsyctus	127. b
Aranea tela	91. b
Aristolochia	44. a
Arthemisia	1. a
Asarum	56. a
Asbestos	120. a
Atriplex	26. b

B.

Batus	85. a
Beryllus	105. b
Bryonia	80. a

C.

Calcedon	102. a
Carbunculus	113. b
Caryophyllum	71. b
Caseus	93. a
Caulis	5. a
Centaurea	43. a
Cepe	9. b
Ceraunius	116. b
Chalazia	121. b
Cherrefolium	24. a
Chalcophanos	128. a
Chemedrys	43. b
Chame melum	48. a
Chelidonia	61. b
Chelidonium	108. a
Chen	

INDEX.

Chelonites	118.4
Chrysolectrus	130.6
Chrysolithus	105.4
Chrysopasius	231.4
Chrysoprasius	106.6
ChrySTALLUS	122.6
Cicuta	41.6
Cinnamomum	92.6
Cochlee	94.4
Corallus	111.6
Coriandrum	85.6
Corneolus	115.4
Conu cervi	94.4
Costus	73.4
Cuminum	70.6
Cyperus	37.6

D.

Diadochus	130.4
Dionysia	130.6
Dracontea	45.4

E.

Ebulus	79.4
Echites	115.4
Enhydros	124.6
Enula	33.4

F

Faba	82.6
	Ed

INDEX.

Fel	89.b	Lapathum	89.a
Fimus	91.a	Ligusticum	49.a
Foeniculum	30.a	Lilium	39.a
G.		Lingua bouis.	51.a
Gagates	109.a	Liparea	124.b
Galactites	123.a	Lolium	40.a
Galanga	71.a	Lyncurius	114.a
Gingiber	70.a	M.	
Gorgotromaeus	116.a	Magnes	110.b
H.		Malua	67.b
Hematites	119.b	Marrubium	54.b
Heliotropia	117.a	Medus	121.a
Helleborus albus	62.a	Melissophilon	59.b
Helleborus niger	64.a	Mentha	22.a
Hephestites	119.a	Mirica	86.a
Hexacantalithus	121.a	Molochites	128.b
Hieracites	118.a	N.	
Hyenia	124.a	Nasturtium	14.a
I.		Nepeta	18.b
Iaspis	101.a	Nux auellana	84.b
Iacincthus	107.a	Nymphaea	81.a
Iris	95.a. 125.a	O.	
Isatis	62.a	Onyx	104.a
Iuniperus	86.b	Ophthalmius	126.a
Iusquiamus	66.b	Origanum	13.b
L.		Orites	123.b
Lactuca	121.b	P.	

INDEX.

	P.		Sambucus	79. b
		59. a	Sapphyrus	101. b
		127. b	Sardius	104. b
		30. a	Sardonix	103. b
		39. a	Satureia	21. a
		23. b	Selenites	118. b
		120. b	Senecio	60. b
		68. b	Serpyllum	42. b
		35. a	Sinapi	10. b
		8. a	Smaragdus	102. b
		51. a	Struthion	52. a.
		122. a	Strychnon	66. a
		25. b	Sulphur uiuum	95. b
		69. b	T.	
		129. a	Tecolithus	128. b
	R.		Thus	75. a
		28. a	Topasius	106. a
		85. a	V.	
		15. a	Verbena	64. b
	S.		Viola	31. a
		18. a	Vnio	125. b
		120. b	Vrtica	34. a
		87. b	Z.	
		22. b	Zedoar	71. b

INDEX

INDEX RERVM AC

uerborum annotatorum.

A			
		Alabastrites	104.b
		Alectorius	100.b
Abstinere aluum	72.a	Alga maris	82.a
Absyrtus	128.a	Alga palustris	82.a
Abystos	128.a	Allij uis	111.b
Acetabulum	54.a	Aloes dosis	77.a
Acetosa	51.a	Aloë stomacho commo-	
Achates fluuius	99.b	dum	76.b
Achates unde	100.a	ἀλφάκνειμ	68.a
Achates	16.b	ἀλφοι	46.a
ἀχωρες	16.b	ἀλφός	68.a
Acidula	50.b	Altereum	67.b
Acte	79.b	Althæa unde dicta	33.b
ἀδάμας	98.b	Aluini	82.a
Adamas	125.b	Alumen	96.b
Aegilopes	68.a	Amarista	49.a
Aestates	56.a	Amatorium	24.a
Aëtij locus	83.b	ἀμέθυσσα	pharmas
Aetites	115.	ca	107.b
Agelsteyn	109.b	Amethystus unde	107.b
Agrimonia	78.b	ἀνὰ	68.b
ἀϊδοῖα	76.b	ἀναδενδρομαλάχη	33.b
ἀέμωνια	51.b		
Alabanticus	113.a	ἀναδολικη	21.b
		ἀναλύφει	

INDEX.

ἀναλύφει	35.a	Arteriarū appellatio	31.a
Anetum ustum	28.a	ἄσαρον unde dictū	57.a
Anisum pro anetho sup-		Asarum	57.a
positum, & uicissum	61.b	Abestos lapis inextingui-	
		bilis	120.a
ἀνοχύτης	99.a	Aspidū species tres	109.a
Anthemis	48.b	ἄστυλασία	98.b
Anthrax	113.b	Asuestos	89.b
Anuli inuentio	131.b	Attrita	10.b
Apiastrum	17.b. 60.a	Axungia	92.a
Apij corona	17.b	B.	
Apollinaris	67.b	Balaustius	114.a
ἀποζευμα	18.a	Barba Iouis	50.b
Apsyctos	128.a	Batos	85.b
ἀπο υερου	96.a	Berylli	105.b
Aspyroti	114.a	Betuli	117.a
Aranea	93.b	Bismalua	31.b
Araneæ tela	93.b	Borrago	53.a
Arcus cœlestis	125.a	Botuli	117.a
Argemone	78.b	βραχχος	38.b
Argemonia	78.b	Brassica	6.b
Argyrodamas	125.b	Bryonia nigra	80.b
Arimaspi	103.a	Buglosum	53.a
Aristolochiæ notæ	45.a	Bulbi oculi	29.b
Aristotelis liber de lapi-		Bulbi radices	29.b
dibus	107.a	C.	
Artemis	1.b	Cacabus Veneris	82.a
		Cadu.e	

I N D E X.

Caduci	32. a	Chelomitides	218. a
Cæca gemma	132. a	χέλυδρος	110. a
Celiaci	82. a	χίμετρα	46. a
Cancer	19. b	χοιβάδες	22. b
Carbunculi	114. a	Cholera	53. a
Cardiaci	53. a	χορία	7. a
Cardialgia	74. b	Chrysolampius	131. b
Coræoli	113. b	Chryselectrum	114. b
Cariophyllum unde di-		Chrysopteros	106. a
ctum	72. a	Citrago	60. a
Casæi natura & medicina		Clavi	77. a
	(93. a)	Cochleæ	31. a
Caniculata	67. a	Cotidiana febris	18. a
Caulis	6. b	Colubrina	45. b
Cenchros	99. a	Columellæ locus	86. b
Cerachates	100. a	Commotio	12. b
Ceraunia	117. a	Compositiones	49. b
Ceraunius	316. b	Contrarietas autorũ	13. a
Chærefolium	24. b		(14. b)
Chamæacte	79. b	Corallachates	100. a
Chamedrys	44. a	Corallium	129. b
Chamæmelum	48. b	Cordis tremor	74. a
χαιρέφυλλον	24. b	Coria	2. a
Chelidoniæ aspidēs	108. b	Corinthus bimarīs	119. b
Chelidoniij	108. b	Corneolus	104. b
Chelonia	118. a	Costi tres species	73. a
Chelonites	118, 119. a	Cornu cerui	94. b
		Crya	

INDEX.

Crystallus	125.a	Encauftum	5.a
Cuminum	70.b	ἐνεϊμάτσα	20.a
Curalium unde	112.b	ἐφιάλτης	59.a
Cyminium	70.b	ἐφύλεις	56.a
Cyperus Babilonicus	71.a	ἐπιφοραὲ	42.a
Clyster	16.a 27.b	Erigeron	61.a
D.		ἔρτυλλου	42.b
δακρύδιου	77.a	Eruca falaces	14.a
δεύτερα	2.a	Euax	98.a
Diagridium	77.a	Euboicus	70.a
διανθεῖς flores	32.b	Eupatorium	79.a
Diaphoretica	96.a	Euphrosinum	53.a
Dioscoridis locus	39.a	εὐσόμαχου	95.a
	41.a 46.a 89.a	Euzomon	13.b
Digestiva uis	22.b	ἐιξαίθριαζερ	4.b
δλωαμεις	81.a	Examhemata	49.a
Dracunculus	45.b	F.	
Dragantum	87.b	Farsa	97.a
δυσεντερία	50.b	Felliti	10.a
Dyspnoici	2.b	Fimum ciconiæ	91.a
E.		Fimum uaccinum	91.a
Echites	115.b	Fimus apri	91.a
ἐκβόλιου	8.a	Fimus asininus	91.b
ἐκκορωτικὸν	76.b	Fimus caprinus	91.b
Electrum	114.b 131.a	Fimus equinus	91.b
Elephantiasis	19.b	Fimus ouillus	91.b
Empyici	47.b	Flos salis	89.a

b

I N D E X.

Fluxus muliebres	51.a	Guadini	62.a	
Folliculus	84.a	Gula	21.a	
G.		H.		
Gagates	109.b	115.b	Hemachates	100.a
Gaisda	62.a	Hematites	125.b	
Galanga	71.a	Hasta	82.a	
Galaxia	123.b	Helena	23.b	
Galenus locus	74.a	83.b	Heliotropia	117.b
Galenus locus emendatus	27.a	Helleborus unde	64.b	
Galenus contra Dioscoridem	26.a	Hepar	4.b	
Gallinaeus	100.b	Hephestus	119.b	
Gemma gemmarum	101.b	Herpes	16.b	
Gemmae adulteratae	132.a	Hibiscum	33.b	
Gemmae unde dictae	132.a	Hieracites	118.b	
Gemonides	121.a	Hippocrates de helleboro	63.b	
Glandula suppositivae	73.b	Historia pueri comitis	59.a	
Glastum	62.a	Holosanthos	89.a	
γλισχρος	82.a	Hyena	124.a	
Gorgomas	116.a	I.		
Gorgotromæus	116.a	Iaspidis uiridis utilitas	101.a	
Granati	107.a	ισσα Βοταρν	65.b	
Granatus	114.a	Ignarius lapis.	130.a	
Grauedo	38.b	Ignis sacer	16.b	
Gryphe	103.a	lithyia	2.b	
			17.a	

INDEX.

Ἰλοι	27.a	Lactis natura	93.a
Impetigo fera	40.a	Lapathum	39.b
Incensura uis	87.a	Lapis nauticus	111.a
Inculus	59.a	λετωθυμία	57.a
Infusa	20.a	λέμμο	84.a
Intertrigines	10.b	Lentiginos	56.a
Inuisibilis ut fiat	117.b	Leontios	127.b
	126.a	λίπος	84.a
ἰοβολόγ	42.b	Lepia	19.b
Isatis	62.a	λεπθοκάρια	84.a
Ischias 3.a	12.a	Lethargus	21.b
	14.b	Leucographus	123.b
Judaicus	129.a	Lichenes	40.b
Juncus quadratus	58.	λίβη	22.a
Juncus rotundus	58.a	λιθόδεύσσορ	112.a
Juscella	64.b	Lolium	40.a
Jusquiamus	67.a	Lucina.	1.b
Justus medicus	82.a b.	Lunatici	109.a
		Lupini	89.b
K.		λυκανθροπία	102.b
Καρδία	74.b	Lyncurium	114.b
Καρδίας παλιος			
	74.b	M.	
Καρδιωγμος	74.a	Macula	46.a
Κνιδία	35.a	Macula solares	56.a
Κορίζα	38.b	Magnes	111.a
Κράμβη	6.b	μαλάχη	68.a
		Malfactio	38.a

I N D E X.

Malua	68.a	Nardus Indica	74.a
Malua mascula	33.b	Nauplius	70.a
Maluauiscus	34.a	Nautica rota	111.a
Marbodeus	98.a	Nenufar	82.a
Margaritæ	127.b	Nepa	100.a
Marrubij usus uesicæ no cius	55.a	Nephritici	8.a
Matiana mala	82.a	Nigella	40.a
Matrix	2.a	Niues parua	84.b
Maurella	66.b	Numerus tenarius	97.b
Medea	121.b	Nymphaea	82.a
Medici Sapphyri	102.a	O	
Melittena	60.a	Obmutescentes subito	10.a
Menses	51.a	Oboli VI. in drachma	63.b
Millefolium	66.a	Oesophagus	21.a
Mirica	86.a	ὠλεστικαρως	88.b
μύρρα	2.a	Oleum roiacum	28.b
Molaris	129.b	ὄνειρώγμος	13.a
Molochon	128.b	ὄνειρώττηρ	13.a
Morochithus	123.b	Onyx	104.a
Murrha	123.a	Opalus	126.b
μύρακες	31.a	Ophthalmius	126.a
Milites	129.b	Opocarpason	9.b
Myrrachates	100.a	Oribasius	18.b
Myrti baccæ	9.a	Oulachryma	18.a
N		Oxalis	51.a
Nardus Celtica	74.b	Oxi	

I N D E X.

Oxibaphum	54.a	φύλτρον	24.a
ὄξυγγιον	92.a	Phlegmone	71.b
ὄξυκράτορ	34.a	Phrenesis	21.b
P		Phrenitici	8.a
Peantides gemma	121.a	Phrenitis	21.b
Palestinus	129.a	φρωίος	2.a
Pani	27.a	Phthisis	47.b
Papule	49.a	φύγελλα	27.a
Paracollesis	79.b	Phylacteria	105.a
παράκολλησις	10.b	Plinius recentior	25.a
Paridalus	127.b	Plinij librorum medi-	
Parella	39.b	corum lectio emendata	
Paricella	39.b	per Ianum Cornarium	
περιστρεωρ	65.b		30.a
παρίδμια	76.b	Plinij locus	42.a.61.a
παρωνυχία	75.b	63.b 82.b 99.a 100.a	
Paroxysmus	12.b	104.a 108.b 111.b 112.a	
Pauli locus	83.b	115.b 116.a 117.a 119.b	
Pernones	46.a	124.a 129.a	
Pes pulli	51.a	Plinij locus emendatus	
Pessaria	73.b	4.a 5.a 9.a 10.b.	
Pessi	ibid.	Plinij locus expensus	5.a
Periodica febris	12.b	Plinij locus restitutus	6.b
περίοδικα δάματα		πνιγαλιωρ	59.a
	49.b	Pocula ex mirica	86.a
Phagedenica ulcera	97.a	Polenta	15.a
φάκοι	36.a	Ponia arantia	82.a

b b

I N D E X.

Pofca	34.a	S
Potentia naturales	72.b	Sabinae duplum cinna-
Prasoides	106.a	momo 18.b
Prefter	85.b	Salix steriles facit 88.b
Proiectoria uirtus	78.b	Sambucus 79.b
Προδευματῶν	73.b	Sanguinarius lapis 120.a
Ptifana	81.a	Sapa 74.b
Pustula	49.a	Sarda 104.b
Pyrethrum unde	70.a	Sardius 104.b
Pyritæ uiui	129.b	Sardonyx unde 103.b
Q		Satureia pluraliter 22.a
Quatuor certamina	17.b	Satyri 22.a
cræ		Scabies 19.b
R		Scorodon 7.b
Ramenta	94.b	Sclerofis 59.a
Rana	2.a	Scordion 7.b
Restis alliorum	8.a	Schrophæ 12.b
Rhabarbarum	43.b	Secunda quid fit 37.a
ῥαφαρος	6.b.	Secundæ 2.a
Rhaponticum	43.a	Secundæ morantes 34.a
Rhegmata	87.b	σφαῖ 57.b
ῥευμα	38.b	σκιγγός 52.b
ῥίναμα	87.b	Selenites 119.a
Rubeta	2.a	Semperuius 50.b
Rubinus	114.a	Senecio 61.a
Rubus	85.b	Septica 80.b
Rumex	89.b	Seseli 4.b
		Sibari

INDEX.

Sibillaurium	90.b	Strychnos	65.b
Siderites	111.b. 124.a	συωτηρία	97.a
Siler sili	4.b	Succinum	109.b. 114.b
Sinapismum	12.a		131.a
Sartites lapte	101.b	Sudorem restringens	
σκληρωσις	52.b		96.b
Solanum	66.b	συγκοπη	87.b
Spasmata	87.b	Syriacus	129.a
Spatula foetida	49.a	Sirigmi	99.b
Specula ex smaragdo		Syringe	90.b
	102.b		
Spinella	114.a	T	
Splenia	93.b	Tenia	7.b
Splenici	55.b	Tamariscus	86.a
Splenetici	55.b	Tamarix	86.a
Spuma salis	89.a	Themison	16.b
Staphylomata	84.a	Templum ex magnete	
Stera	5.a		111.b
Stoechades Insula	114.b	Thermanica	99.b
Stomachus	20.b	Thinis cortex	75.b
Stomatica compositio-		Tonsillæ	76.b
nes	85.b	Topazim	106.a
Strabus Gallus	50.a	Topasius	106.a
Σρόφοι	68.a	Tormina	68.a
Strumæ	12.b	Tragacantha	37.b
Strumarum medicamen-		Trixago	44.a
ta	26.b	Tryblum	67.b
		τύλοι	27.a

INDEX.

V		Vteri prolopsio	47. b
Vena uocalis	31. a	Vteri strangulatio	47. b
Vene uocales	12. a	Vulcanus deus ignis	
Venenum terræ	44. b		119. a
Veneris somnia	13. a	Vulgago	57. a
Veraurum unde	64. b	Vulua pro pudendo mu-	
Verbena	65. b	liebri	23. b
Verbenaca	65. b	X	
Viperina	78. a	Xeramica	85. b
Vires lapidum extra Me-		Y	
thodum	101. a	ὑοοκύαμος	67. a
Virginitati deprehens-		ὑποφορὰ	79. b
dendæ	110. a	ὑστὴρα	2. a
Vitilignes	46. a	Z	
Viuum sulphur	69. a	ζαδωρ	71. b
Vnctum	91. a	Zedoaria	71. b
Vrtica unde	35. a	Zerne	40. b. 96. a
Vstio Arabica	91. a		
Vstius epiphoræ	42. a	FINIS.	

M A C R I

A V T P O T I V S I N /
C E R T I A V T O R I S,

De materia Medica lib. I.
De herbis ac plantis uulgaribus.

DE ARTEMISIA. CAP. I.

Herbarum uarias dicturus carmine uires,
Herbarum matrē iustum puto ponere primō,
Cui græcus sermo dedit Artemisia nomen.
Huius opem fertur prior inuenisse Diana,
Artemis à Græcis quæ dicitur: indeq; nomen
Herba tenet, quia sic inuentrix dicitur eius.
Præcipuè morbis muliebribus ista medetur.
Menstrua deducit eius decoctio sumpta.
Hocq; facit matrix, si sæpe fouetur eadem,
Vel si cruda mero sociata terendo bibatur,
Aut si trita uirens super aluum nocte ligetur.
Pellit abortiuum potu, uel subdita tantum.
Duricias leuat hystericas, pellitq; tumores.
Vrinam potata ciet, lapidesq; repellit.
Ictericosq; iuuat cum uino sæpius hausta.
Hanc adipi iunctam strumis apponere laudat
Plinius, atq; iubet cum uino sumere tritam.

A

M A C R I

Hæc opium nimium si quenquam læserit, haustum.

Subuenit eximie, si uino iuncta bibatur.

Affirmant quidam: quisquis gustauerit illam,

Quòd nullo ualeat nocuo medicamine lædi:

Et quòd eum morsu non appetat ulla ferarum.

Radix illius collo suspensa, rubetis

Dicitur & cunctis nocuis obistere ranis.

Succus ad hoc eius cum uino proderit haustus,

Si musto comrita recens seruabitur herba,

Vinum prædictis reddit medicabile morbis:

Et sapor est & odor uino gratissimus illi:

Confortat stomachum, sanat præcordia, sumptum.

Et multis alijs affirmant utile causis.

~~TANI CORNARI~~ MEDICI

in Caput 1. Annotationes.

Artemis. Artemis à græcis quæ dicitur.) Dianam græci **Ἄρτεμις** Artemidem uocant, propterea quòd **τὸ ἄρτεμις** hoc est, **τὸ ὕγιες**, id est sanitatē et incolumitatē præstet.

Lucina. Eadem enim esse putatur quæ Lucina, quam parturientes inuocare solebant. Ab hac itaque Artemide,

Ilithyia. quam etiam Ilithyiam græci uocant, Artemisia herba est appellata. Et ob id etiam herbarum matrem, appellasse uidetur, uel quia ipsa herba foeminarum ac matrum malis medetur, uel quia ipsa Artemis dea iisdem auxiliari creditur.

Hoc

Hocq; facit matrix si saepe fouetur.) Matricem **Matrix.**
 vulgato magis quam Latino uocabulo, μήτρα γρ μήτρα.
 cis appellatam dicit, quam nos rectè uterum ac uul- ὕστερα.
 tam uocamus. Eadem græcis ὕστερα appellatur, unde
 paulò post duricias hystericas, id est uterinas, leuari
 per subditam, पेσι uidelicet uel tali more, artemisiam
 dicit. Sed exemplaria omnia stericas pro hystericas
 habuerunt, propter linguæ græcæ ignorantiam. At ὕστερα.
 uerò τὰ ὕστερα à singulari τὸ ὕστερον, quo Hippo **Secundæ.**
 crat, utitur, sunt secundæ à nobis appellatæ, et à græ
 cis etiam δεύτερα et χόρια uocata. Sunt autem pelli **δευτέρα**
 culæ quib. foetus in utero inuoluitur, quæ à partu φο
 rum sequi solent, unde et secundarum nomen est. item **χόρια.**
 que ὕστερων ac δευτέρων. χόρια autè per ο μικρὸν
 scripta, eadem sunt quæ nostra coria latina. Nā quòd **Coria.**
 Theocritus Idyll. 10. dixit : χαλεπὸν χορίων κωϊα
 γεῦσαι. Id Horatius expressit. Vt canis à corio
 nunquam absterrebitur uncto. Vulgus muliercula
 rum eadem χόρια secundum partum, die affter geburt
 uocare solet.

Porro Matrices appellantur Latinis rei rusticæ **Matrices.**
 scriptoribus bruta animantia foeta, et ad generis suc
 cessionem destinata.

Rubetis.) Rana Rubeta est, quam uulgo basfōnem, **Rana.**
 et germani krotten appellant, græci uerò φρωίον. **Rubeta.**
 φρωίος.

M A C R I
DE ABROTONO. CAP. II.

Tertius Abrotono legitur gradus esse caloris,
Et desiccandi, semen feruentius herba est,
Vnde iuuat nervos, & causas pectoris omnes,
Illius elixi si sit decoctio sumpta.
Sic quoq; Dyspnoicis prodest, tuſſimq; repellit.
Et prodest lumbis, sic uuluarumq; querelis.
Omnibus his crudum cum uino proderit haustum.
Vrinam purgat, sic & præcordia mundat:
Ischiada & curat, sic sumptum menstrua purgat.
Serpentes nidore fugat, bibitumq; uenena
Illorum extinguit, sedat quoq; frigora febris
Antea quàm ueniant, si mixto sumitur amne,
Aut oleo quo decoquitur si membra perungas.
Lumbricos uentris hanc sæpe bibendo necabis.
Huic panis micæ, & mala cydonia iungens
Inſimul amne coquas, oculorum cocta dolori
Apponas, uel ſeruori, curabis utrunq;
Stirpes infixos & ſpinas abſtrahet ipſum
Appositum per ſe, uel adeps ſi iungitur illi.
Hæc etiam uenerem puluino ſubdita tam um
Incitat, & ueneri nocuis potata reſiſtit.

Dyspnoicis Sic quoq; dyspnoicis) Dyspnoici sunt qui egré
spiritum ducunt, quibus à causis, & quot modis id
ipsum fiat, Galenus libris 3, de difficultate spirandi à
nobis

nobis latine scriptis docet.

Ischiada & curat) Ischias coxendicum morbus latinis dicitur. Verum exemplaria scripta, sic schiasina curat, habent, ex grece lingue ignorantia, ex qua etiam uulgus medicorum eundem morbum sciaticam passionem uocare solet.

Ischias.

DE ABSYNTHIO. CAP. III

IN primo calor esse gradu, uis sicca secundo
 Dicitur Absynthi, stomachum corroborat herba
 Illius, quocunq; modo quis sumpserit illam.
 Sed melius pluuie si sit decocta liquore,
 Et sic sub diuo prius infrigidata bibatur.
 Sic poterit uarijs eius succurrere morbis.
 Hocq; modo pellit lumbricos, mollit & aluum.
 Eius & immodicum sedat sic sumpta dolorem.
 Urinam potu producit, menstrua soluit.
 Illi si nardum quam profert Gallia, iungas,
 Et coniuncta teras, & mulsam trita resoluas,
 Precipue tali purgabis menstrua potu.
 Hoc quoq; prestabunt cum lana subdita molli.
 Si siler, & nardus, & acetum iungitur illi.
 Noxia deterges potu fastidia tali.
 Germina si rutae iungas huic, salq; piperq;
 Cumq; mero tundens des hæc, decoctæue potu,
 Noxius & crudus stomachi purgabitur humor.
 Iri coniuncta pectus mire iuuat hausta.

M A C R I.

Acri cum uino trita se quilibet ungens
Non metuet culices, uſtæq; fugantur odore.
Ictericis crudam dabis hanc apio ſociatam.
Curat epar ſibi iungatur ſi gallica nardus.
Splensq; ſibi iuncto potata iuuabit aceto.
Sic quoq; fungorum depellit ſumpta uenenum.
Obſtat lethiferæ cum uino ſumpta cicuta.
Sicq; uenenatis occurrit morſibus hauſta.
Et claros oculos reddit cum melle peruncta.
Hocq; modo ſuggillatis ſuperaddita prodeſt.
Decoctæq; uapor obſtruſas liberat aures.
Si manant ſanæ, cum melle terens ſuperadde.
Subuenit anginae melli nitroq; iugata.
Vulneribus prodeſt comrita recentibus illa
Si ſuperaddatur, capitis ſic ulcera curat.
Pruritusq; iuuat eius decoctio ſotu.
Nauſea non poterit quenquam uexare marina,
Antea commixtam uino qui ſumpſerit illam.
In lini panno ſi circumcincta geratur,
Inguinis immodicum fertur cohibere tumorem.
Olfactu ſomnum capiti uel ſubdita præſtat,
Hanc ſibi ſupponi ſi non præſenſerit æger.
Denigrat crines cinis eius, ſi bene mixtus
Cæroto fuerit, & eo ſis ſæpe perunctus.
A tineis tutam reddit, qua conditur, arcam.
Sub lingua factam curat cum melle tumorem.
Liuoremq; nigrum, qui circa luminis orbem

Apparere

LIBER I. 4

Apparere solet, purgabit idem medicamen.
 Auris depellit sonitum cum felle bouino.
 Duriciam splenis eius cataplasma resoluit.
 Coniuncto sibi melle utero si subditur herba,
 Desiccabit eam, manareq; menstrua coget.
 Ex oleo fuerit uiridis si cocta, iuuabit
 Non modice stomachum, qui sit hoc unguine fetus.
 Encausto, uino quo sit macerata, soluto,
 si scribis chartam, mus non teret amplius illam.
 Plinius attollit magnis hanc laudibus herbam,
 Romanosq; refert sacris ex more diebus,
 Dum quadrigarum cursu certare solebant,
 Absinthij succum solitos donare bibendum
 in Capitolina uictori sede locato,
 Credentes pretium præ cunctis reddere dignum
 Illi, quo firmam posset seruare salutem,
 Quæ constat mundi pretio preciosior omni.

Et sic sub diuo prius infrigidata bibatur.) Hoc
 loco syllaba breuis posita est, contra naturam sua
 am in uoce infrigidata. Verum quod ad perfrigera
 tionē decocti absinthij attinet, Plin. lib. 27. cap. 7. sic
 tradit. Bibitur et decoctū aqua, et postea nocte et die
 refrigeratū sub diuo etc. Sed Plin. hoc loco corrup= Plinij lo
 tu est, et redundāt dictiones due, (et die) Nā noctu cus emen
 solū sub diuo perfrigerari talia medicamēta debent ac datus.

A 4

M A C R I

possunt, uelut palam docet Galenus lib. 2. de compo-
 phar. secundum locos, & in 4. commentariorum in
 sextum epidimiorum Hippocratis, ubi in Alexandria
 & tota Aegypto, propter aquae frigidae ac niuis pe-
 nuriam, ea quae frigesacere uolunt, post occasum so-
 lis, ex fenestris ad uentum conuersis, per totam no-
 ctem suspendere ipsos dicit, atque hoc ipsum ε̄ ξᾱᾱ
 θ̄ρᾱξ̄εῑ græci uocant, hoc est, ut Galen. exponit, to-
 tam noctem sub diuū exponere. Quare Plinius hoc
 loco uelut dixi corruptus est, id quod etiam ex alio
 loco eiusdē Plinij patet. lib. 30. ca. 10. ubi sic ait: Dra-
 conis lingua & oculis et felle intestinisq; in uino &
 oleo decoctis, & sub diuo noctu refrigeratis & c.

ε̄ ξᾱᾱ
 θ̄ρᾱξ̄εῑ

Siler. Si siler & nardus & acetum iungitur illi) Siler

Sili. pro seseli, aut sili, à Plinio itemq; Hippocrate appella-

Seseli. lato, falsò dixit, quum longè à silere frutice in aquis
 nascente, diuersum sit Seseli, quod priuatim Massili-
 ense appellatur. Quare officinæ ut distinguerent, si-
 ler montanum seseli ipsum uocant, ne aquaticum in-
 telligere uideantur. Verum corrupta hæc sileris uox
 est ex sili græco. Nam sileris aquatici latina appella-
 tio est, & hoc ipsum molle Virgilius dixit.

Hepar. Curat hepar) Hepar priorem syllabam longam
 habet. Est enim græcum, ἥπαρ, quare contra natu-
 ram breuem posuit. possit autem uersus sic rectè le-
 gi: Hepar per curat si iuncta est gallica nardus. Se-
 quenti porrò uersu Splen in neutro genere dixit, id
 quod

quod multis alijs itidem locis facere solet.

Coniuncto sibi melle utero si subditur herba) Hic uersus antea sic legebatur: Coniuncto sibi melle steræ si subditur herba. Steram itaq; dixit corrupta uoce, ex græca ὤσῆρα, quæ uterum et uuluam significat, uelut etiam supra cap. i. annotauimus.

Steræ.

Encauſto, uino quo sit macerata, soluto) Encauſtum atramentum librarium dixit, quo scribimus, uoce uulgata magis quam latina, aut probe græca, in hac significatione. ipsum autē ad chartas incorrosas à muribus seruandas remedium, etiam Dioscorides prodit, itemq; Plinius his uerbis: Atramentum inquit, librarium ex diluto eius temperatum, literas à musculis tuetur, musculos itaque diminutiua uoce dixit Plin. quod ἔσθῶτα μουσίου τῆς γράμματος, Diosco. scripsit, quanquam uetustū exemplar manu scriptum Plinij habeam, quod muscis pro musculis habet, ut accipiamus literas ipsas conseruari, ne à muscis impetantur, si atramento ex absinthij cremore diluto sint scriptæ, et nō chartas incorrosas adseruari à muribus, si idē fiat. atq; haud scio an nō hæc lectio genuina sit Plinij, ut qui μύσκις legerit apud Dioscoridē, et nō μουσίου, uelut exēplaria hodie habēt.

Encauſtum.

Plinij locus.

DE CAULE.

CAP. IIII.

CAulis Romana, Græcorum brassica lingua dicitur, hæc quāuis passim nascatur in hortis. Est tamen illius ad multa saluifer usus.

A 5

M A C R I

Annis sexcentis usos medicamine caulis
 Romanos, Cato testatur, medicina priusquam
 A medicis Romæ descripta fuisset in usu.
 Hortas tunc escas illis dabat, & medicinas.
 Vulnera non tantum curare recentia caulem
 Ipsemet affirmat, sed quamuis inueterata,
 Et caneros etiam: loca sed prius amne lauari
 Præcipit, aut uino tepido, sic deniq; crudum
 Vnaquaq; die bis tritum apponere caulem.
 Hordea quam dederint cauli miscere farinam
 Idem præcepit, rutam quoq; cum coriandro,
 Et sale permodico, sic omnia mixta terendo
 Apponi diræ docuit cataplasma podagræ.
 Hoc etiam morbo medicabitur articulorum.
 Hoc quoq; syringas ait, & luxata iuuare,
 Atq; superpositum uarios sedare tumores.
 Illius urinam, fuerit qui caulibus usus,
 Causis neruorum calefactam censuit aptam,
 Hac ex urina pueri si sepe lauentur,
 Asserit illorum multum conferre saluti.
 Hæc de caule Cato. quondam scripsisse libellum
 Chrysippum dicunt huius de uiribus herbæ.
 Omnes confirmant caligine lunana tergi
 Eius, qui uiridi uescetur caule frequenter.
 Auget lac mammis cibus eius, menstrua purgat,
 Atq; iuuat stomachum sumptas ut concoquat escas.
 Si multum coquitur restringere dicitur aluum.

Al

LIBERI.

At semicrudus solet illam soluere sumptus.
 Assumptus crudus sic ut iungatur aceto,
 Splen reprimūt tumidum: semen depellit abortum.
 Vincto cum ueteri coctos bene contere caules,
 His oleum roseum quantum res postulat addas.
 Ardores nimios iuuat hæc confectio febris,
 Si superaddatur stomacho, membrone calenti.
 Acri non scissum si iungis alumen aceto,
 Et caules, sic ut corpus redigantur in unum,
 Cuncta terendo diu, potes his compescere lepram,
 Et plures alias maculas his sæpe perungens.
 His etiam crines poteris retinere fluentes.
 Dicitur & testes istud curare tumentes.
 Et uarios morbos genitalia quos patiuntur.
 Et melius si prædictis faba cocta iugatur.
 Cum scenograeco si tundas hunc & aceto,
 Et super articulorum apponas ista dolores,
 Multum subueniet illis, uitijsq; podagræ
 Non modicum poterit istud cataplasma mederi.
 Vincto cum ueteri caulis cineres bene triti,
 Profunt ad ueteres lateris, coxæq; dolores.
 Sit licet hæc uilis, tamen est medicina salubris.
 Si caulis semen mixto potatur aceto,
 Pellere sæpe solet animalia noxia uentris.
 Fit cinis ex siccis caulis radicibus ustis,
 Subditus hic, uuam releuat siccando iacentem.
 Dentibus attriti succum glutire uirentis.

Afirmare

M A C R I

Affirmant raucæ multum succurrere uocæ.
 Naribus infusus succus, purgat caput eius.
 Qui prius est caules, uix sentiet ebrietatem.
 Euulsam caulis radicem, postea terram
 Que non attigerit, collo, Mellitius inquit,
 Suspensam, uarios mire depellere morbos.

Caulis.
 Brassica.
 καράμβη
 ῥαφανός

Caulis Rhomana græcorum brassica lin-
 gua) Caulis et brassica ambæ uoces latinæ sunt, græ-
 cis autem καράμβη appellatur, quæ latinis brassica et
 Caulis est, Quamquam Aristoteles ac Theophrastus
 etiam ῥαφανός brassicā uocent. Vnde error eorum
 ortus est, qui rhaphanum, hoc est, radicem appellatā,
 brassicam esse putauerunt. Nam etiam Plinius ipse
 alicubi rhaphanum ac brassicam inter se confundit,
 neq; satis obseruat, rhaphanum aliquando pro brassi-
 ca, aliquando pro radice, à prædictis autoribus ac-
 cipi, uelut diffusius in commentarijs medicis in Ga-
 lenum à nobis conscriptis demonstrauimus.

Annis sexcentis usus medicamine caulis, Roma-
 nos Cato testatur) Hæc uerba apud Plinium lib. 20.
 cap. 9. habentur, sed corrupte, deest enim populus
 Plinij lo- Romanus, qui fortassis literis P. R. scriptus, ab exscri-
 bus resti- bente præteritus fuit. Sic autem legi debet. Cato-
 tuus. nis sententiam uel eo diligentius persequi par est, ut
 noscatur qua medicina usus sit populus Romanus an-
 nis sexcentis.

DE

LIBER I.

DE ALLIO. CAP. V.

S Corodon Argue sunt allia dicta latine.
 Huius uim medici calidam, siccamq; periti
 In quarto posuere gradu, mansum uel inunctum,
 Curat quos serpens, uel scorpium intulit ictus.
 Sanat & appositum morsus cum melle caninos,
 Et nocui uermes triti pelluntur odore.
 In mulsâ coctum commixtum cui sit acetum,
 Et bibitum, uermes uentris, tineasq; repellit.
 Ex oleo cum reste sua si decoquis illud,
 Morsus pestiferos reddes hoc unguine sanos.
 Corpus & attritum cura sanabis eadem,
 Unguine uesicæ dolor & tumor hoc reprimuntur.
 Prodidit Hipocrates educi posse secundas
 Fumo combusti si uulua diu foueatur. *Ad secundam uentrem*
 Pulmonis uarias coctum cum lacte querelas
 Potatumq; iuuat, uel crudum sæpe comestum.
 Cum cemaurea Diocles dare præcipit illud
 Hydropicis, sic humores desiccât aquosos.
 Idem Nephriticis elixum sumere iussit.
 Praxagoras illo fuit usus cum coriandro,
 Et uino, causas sic curans ictericorum.
 Et sic potatum dicit quod molliat aluum.
 Cumq; faba coctum capit is sedare dolorem
 Dicitur, attrito si tempora perlinis illo.
 Anseris huic adipem iungas, tepidumq; dolenti
 Infundas

M A C R I

Infundas auri, præclare subuenit illi.
 Elixum tuſſim iuuat, & ſuſpiria ſedat.
 Clarificat raucam crudum, coctum quoq; uocem.
 Sed magis elixum iuuat illam ſæpe comestum.
 Adiuuat incoctum pulti, ſumptumq; tenesmon.
 Porcino iungens adipi ſi conteris ipſum,
 Non modicum reprimes, ſuperaddens ſæpe tumores.
 Hunc ignotarum non lædet potus aquarum,
 Nec diuerſorum mutatio facta locorum,
 Allia qui mane ieiuno ſumpſerit ore.

Scordiō. Scorodon Argue ſunt allia dicta latine.) Exempla-
Scorodon plaria magna ex parte Scordion habent, quæ uox nõ
 allium ſignificat, ſed herbam, cuius folia allium odo-
 re referunt. Verum hic error non infrequens eſt,
 ut σκώροδιον & σκώροδον uoces mutuò in græcis
 autoribus ſupponantur, & in Theriaces compoſi-
 tione, allium pro ſcordio ſuppoſitum eſſe, apud Au-
 cennam primus obſeruauit Nicolaus Leoniceus.
 Sic ſanè etiam hic ſcordion pro ſcorodon irrepſit,
 quod nos repoſuimus, ſed ut uocem uerſus ferat, gemi-
 nato rr, ſcorrodon legere oportet.

Tenia. Et bibitũ uermes uentris tineasq; repellit.) Tenias
 uoce græca lumbricos latos appellari, et apud Plini-
 um legi debere, in cõmentarijs medicis oſtendimus, et
 non tineas, uelut exemplaria Pliniana habent, & hoc
 loco falſò legitur. Quare apud Serenum poëtam, Te-
 nia ſerpens, recte prima producta habetur.

Ex

Ex oleo cum reſte ſua .) Quædam exemplaria Reſtis alli
 ueſte habent pro reſte, ſed falſo. Nam et Plinius: cum orum.
 reſtibus ſuis efficaciſſime ex oleo illinitur, habet. Re=
 ſtis autem appellatur pilus ille oblongior ac coma in
 capite allij enaſcens.

Prodidit Hippocrates.) Plinius hanc rem ſic tradi
 dit. Quia & ſuffitu eo ſecundas partus euocari exi=
 ſtimauit Hippocrates, quæ uerba propterea adſcri=
 pſi, ut à ſtudioſis emendemur. Nam redundat uox
 partus. & de ſecundis ſuprà cap. 1. dixi.

Idem nephriticis elixū.) Hoc loco Plinius habet. Nephriti
 Diocles phreneticis elixum. Verum ſtudioſus aliquis ci.
 hoc uitium in Pliniū induxit. Nam quoniam præce=
 dat: antiqui et inſanientibus dabāt crudum. Mox pro
 nephriticis, legendū putauit phreneticis, quod etiam
 hi mente ſint capti. Sed nephriticis legendum eſſe, nō
 dubium eſt, Didymus enim apud Conſtan. Cæſarem Pliniij lo
 lib. 12. cap. 30. nuper latinum à nobis factum, Allia, cus emena
 inquit, urinam ſubducunt, nephritim ſiue rhenū mor
 bum ſanant. Procliue autem aliàs eſt methatheſi ſu=
 ſta, alteram uocem pro altera ſubſtitui.

DE PORRO. CAP. VI.

IN multis cauſis uſus medicamine porri,
 Dicitur Hippocrates, medicinæ maximus autor,
 Iſtius ſuccum ſolum dedit ille bibendum
 Aegrotis, qui reiſciunt, ſputant uē cruorem,
 Quos hemoptoicos ſoliti ſunt dicere Græci.

Cum

LIBER I.

Cum galla dant hunc alij thurisue farina,
 Aut geminis drachmis porrorum, seminis unanib
 Apponunt myrti, uino quoq; trita resoluunt.
 Præ cunctis alijs dicunt hæc sumpta iuuare.
 Manantemq; potes naris retinere cruorem,
 Vngas si nares intus medicamine tali.
 Contractas uulvas succo curabis eodem.
 Reddit foecundas mansum persæpe puellas.
 Vlcerâ cum melle tritum iuuat, appositumq;
 Humorâ capitis si destillatio fiat
 Pulmones, pectusq; nocens, uocemq; canoram.
 Inde q; consurgat tussis præcordia lædens,
 Cum ptisana succum porri sorbere iuuabit.
 Et per se solum prodest his omnibus ipsum.
 Si porri partes cum lymphâ coxeris albas,
 Sic ut aquam primam mutes, addasq; secundam,
 Vtilis eius aquæ duro fit potio uentri.
 Dicitur hæc eadem cum uino stringere uentrem.
 Cum uino porrum datur his quos læserat anguis,
 Quodlibet aut animal fundens leihale uenenum.
 Nec minus his prodest si uulneribus super addas
 Sic uelut emplastrum porrum cum melle subactum.
 Commixtus porri succus lacti muliebri,
 Et bibitus, tussim fertur sanare uetustam.
 Et uarijs uitijs pulmonum subuenit idem.
 Auris compescit cum capræ felle dolorem.
 Præstat idem pariter cum mulso mixtus, & auri
 Infusus

ad uer
 ad uer

LIBER I.

Infusus tepidus, fungis si manditur obstat.
Eius iungatur succo pars tertia mellis,
Et sic per nares tepidum fundendo, uel aures.
Immensum poteris capitis sedare dolorem.
Ex uino bibat hunc lumborum quem dolor angat.
Dicitur utilius tali nihil esse dolori.
Fracturas solidat citò, duriciasq; relaxat
Appositum, uulnusq; recens citò cum sale claudit.
Si crudum fuerit sumptum, leuat ebrietatem.
Sic uenerem stimulat, sic durum molliet aluum.

Cum galla dant hunc alij thurisue farina.) Hic locus declarat, corruptè apud Plinium li. 20. ca. 6. cum caule legi, pro cum galla. Caulis enim hic locus cum non habet, sed galla adstringendi ui potens medicamentum, uelut etiam thus ac acacia. Plinij uerba sic legi debent: Sanguinè reijcientibus succus eius cum galla aut thuris farina uel acacia datur. Hippocrates & sine alia mixtura dari iubet.

Plinij locus
emendatus.

Aut geminis drachmis porrorum seminis, unum apponunt myrti.) Exemplaria pro myrti uoce, myrrha habent. Verum Dioscorides, seminis inquit porri drachmæ duæ cum pari pondere myrti baccarū pote, sanguinis reiectiones ueteres sistunt. Quare etiam hic myrti, & non myrrhæ, legendum putato. & quanquam etiam myrrha uim adstrictoria am habeat, tamen tantum pondus intra corpus suo

Myrti
baccæ.

Myrra.

B

M A C R I

mendum uix citra noxam precipiatur, propter
Opoedr = pocarpasi admixtionem, quod circa optimam mi-
pason. rham reperiri, & letale uenenum esse, Galen. libr. 10
 de antidotis prodidit.

DE CEPIS. CAP. VII.

DE cepis medici non consentire uidentur.
 Nāq; Dioscorides inflare, caputq; grauare
 Atq; sitim cepas dixit succendere mansas.
 Fellitis non esse bonas ait ipse Galenus,
 Flegmaticis uerò mulum putat esse salubres.
 Non modicum sanas Asclepius asserit illas,
 Præsertim stomacho, pulchrumq; creare colorem
 Affirmat, quoties aliquis conspexerit illas.
 Et dicit, quisquis ieiunia soluerit illis
 Vnaquaq; die, quod uiuet hic absq; dolore.
 Affirmant omnes mansas inferre soporem,
 Et dicunt illas mollire salubriter aluum.
 Appositas perhibent morsus curare caninos,
 Si tritæ cum melle prius fuerint uel aceto.
 Apponunt alij cum uino melleq; tritas,
 Transactisq; tribus soluunt cataplasma diebus.
 Sal, rutam, cepasq; Dioscorides iubet anguis
 Morsibus apponi, sic asserit ille iuari.
 Foemineo lacti commixtus succus earum
 Pellit sæpe graues infusus ab aure dolores.
 ic succus sommixtus aquæ, bibitusq; iuuabit
illos,

LIBER I.

Mos, quos subitus facit obmutescere morbus.
 Naribus attractus harum tantummodo succum,
 Humores nocuos capitis deponere cogit.
 Mansa uel pota, tardantia menstrua purgant.
 Triturasq; pedum solea quas, uel caligarum
 Duritiæ faciunt, succo sanabis eodem,
 Cum gallinarum pingui si sepe perungas.
 Mane sibi dentes qui succo perfricat isto,
 Dicunt hunc dentis nunquam sentire dolorem.
 Ulcera compescunt oris cum pane comesta.
 Iningens oleo coctas qui sumpserit illas,
 Sedat quos intus dat dysenteria morsus.
 Contritis cepis loca denudata capillis
 Sepe fricans, capitis poteris reparare decorum.
 Oris foetori profunt, fastidia tollunt.
 Hasq; iubem hæmorrhoidis superaddere tritas.
 Illarum succus caligine lumina purgat.
 Admixtus melli maculas quoq; iunctus aceto
 Emendare solet, si sint hoc sepe fricata.

Fellitis non esse bonas ait ipse Galenus.) Fellitos **Felliti,**
 dixit biliosos, hoc est, τὸς χολώδεις. Sicut phlegmaticos pituitosos, est autem apud Galenum hic
 locus libri secundi de alimentis fine.

Quos subitus facit obmutescere morbus.) Plinius Obmutescere
 hoc sic habet. Et ex aqua bibendū dederunt repente scentes sub
 obmutescemibus. Videtur autem intelligere sidera bitō.

tos, et stupore attonito percussos, apoplectos grecis dictos, aut lingua paralyticos factos, & resolutos.

Attrita. Triturasq; pedum & c.) Trituras dixit attritus
Intertrigines. & intertrigines à Plinio appellatas, & neutro genere attrita, Græci παρὰ τριμύατα et ἐξ τριμύατα uocant. & aliquando res à quibus fiunt addunt. Sic Diosco. τὰς ἐξ τριμύατα ὑπὸ δ' ἡμῶν τῶν κενεῶν παρὰ τριμύατα εἰς ἰππασίας dicunt, attrita ex equitatione, fiunt eadem etiam ex cinctu, & mutuo partium inter se affricatu.

Plinij locus emendatus. Plinius hoc loco tradendo corruptus est. Habet enim hæc uerba: Sic & trita sanant. Verum legendum est: Sic & attrita sanant.

Sedat quos intus dat dysenteria morsus.) Pro uoce morsus aliqua exemplaria morbos habent, sed falso. Nam morsus legendum est, & intelligit eos qui ex corrosione ac ulceribus intestinorum fiunt. Est enim

δυσεντερίαι. δὲ δυσεντερίαι exulceratio intestinorum, et uox ipsa apud græcos malignam quãdam intestinorum affectionem significat. Cæterum uox ipsa hoc modo in hexametrum carmen non recipitur, antepenultima enim breuis, est hic contra naturam producta.

DE SINAPI. CAP. VIII.

Inter eas quas Pythagoras laudauerit herbas, Afferitur primam laudem tribuisse sinapi.

Quartus

LIBER I.

Quartus ei gradus est in ui siccā, calidāq;
 Extrahit humores uiscosos, extenuatq;
 Comburitq; cutem, uis illi est tanta caloris.
 Maior uis eius in semine dicitur esse.
 Sensus exacuit cibus eius, commouet aluum,
 Confringit lapides, urinam & menstrua purgat.
 Si tritum iungas tepidæ uersesq; palato
 Ad solem, capitis purgabit phlegma nociuum.
 Sternutamentis hoc admiscere salubre est,
 Illo nam capitis strictura resoluitur omnis.
 Mansum confortat stomachum, suspiria sedat.
 Morsum serpentis, trito si iungas acetum,
 Et superapponas, tali medicamine curas.
 Mansum pestiferos uetat intima ledere fungos.
 Vi nimium feruente cutem comburere dixi,
 Sed tamen hæc multis est utilis ustio causis.
 Hac oculis nocuus capitis siccabitur humor,
 Et qui destillans pulmonum concava ledit,
 Et stomachi, morbosq; creat, tussimq; phthisimq;
 Hac per uesicas coxæ dolor inueteratus
 Ischias elicitur, sic græco nomine dictus
 Hacq; tumor splenis durus, iecorisq; fugatur,
 Et multum causis hæc subuenit inueteratis.
 Vtile tot causis quoniam cataplasma sinapis
 Sæpius à medicis uariatur conficiendo,
 Hoc dicam qualiter fieri iubeat Menemacchus:
In mortariolo tritum bene pone sinapis

M A C R I

Semen, iungatur panis huic candida micca
 Sic, ut tertia pars sit panis iuncta sinapi.
 His ficus siccas, et mel iungas, et acetum.
 Aetatis quantum, uel morbi causa requiret.
 Nam quo plus ficus sicca, uel mellis habebis
 Ille sinapismus, tanto solet acrior esse:
 Debilior, quo plus panis mittes et aceti.
 Nec tibi sit uilis, moneo, confectio talis,
 Effectum cuius in multis sepe probaui.
 Non tamen hanc iubeo cunctis apponere morbis,
 Sed raro magnis, et causis inueteratis.
 Plinius in musto cum semine praecipit huius
 Radices mergi, sic postquam sumpserit horum
 Omnem uim uinum, multum putat esse salubre.
 Faucibus, et stomacho potatum, luminibusq;
 Pluribus et capitis dicit prodesse querelis.
 Infuso faciunt oleum de semine quidam
 Utile lumborum uitij, stupidis quoq; neruis.
 Exprimitur succus tenero de caule sinapis,
 Quem succum mandens dentis tormenta fugabis.
 Vocales uenas semen lenire sinapis
 Mansum confirmant, adipi tundendo uetusto
 Commixtum, scrophas dispergit si superaddas
 Illius fumus multum prodesse caducis
 Dicitur, atq; uteri causas siccando iuuare.
 Cum ficu tritum capiti superaddere raso
 His, qui lethargum patiuntur, magna medela est,

Vel

L I B E R I. m.

vel si sepe pedes unguendo fricabis eorum,
Semen contritum melli coniunge uel uncto,
Illud alopecias iuuat unguen sepe fricando.
Acri cum uino lepras emundat munctum.
Hoc quoque curatur manso periodica febris,
Antea quam diri ueniat commotio morbi.

Sed tamen hæc multis est utilis ustitio causis.)
Ustitio quæ per sinapis impositionem & cataplasma
fit, Sinapismus appellatur. Est autem eius usus in
omni antiquato dolore, & in quacunque parte cor-
poris ex alto uitia extrahenda sunt, Siniturq; im-
positus usq; ad rubefactionem aut etiam ulceratio-
nem locorum, & pustularum excitationem, aliquan-
do addito melle, & aceto, ac pane, prout ætas aut
morbus requirit. Hic itaq; dicit per sinapismi usti-
onem coxæ dolor inueteratus elicitur, qui græcis
Ischias appellatur, atq; hoc per uescicas, id est uescicis
sive bullis ac pustulis excitatis. Sic enim lectione hic
resistimus integram quã exemplaria antea sic corrup-
te habebat. Nam per uescicas coxæ dolor inueteratus.

Sinapismus.

Ischias.

Elicitur sciasim quã græco nomine dicunt.
Memini autem supra cap. 2. Ischiada & non sciasim hunc morbum dici.

Vocales uenas semè lenire.) Vocales uenas ipsum Venæ uagittur et arteriam asperam appellatam, dicit, item cales. que græcis bronchum.

Scrophas dispergit si superaddas.) Scrophas Scrophas.

M A C R I

Strumæ. *strumas*, latinis non recepto adeo uocabulo dixit. Videtur autem ex græca uoce factum esse. Sicut enim græci *χοιράδες* appellant, quas nos strumæ dicimus. sic uisum fuit huic qui primus scrophas appellauit eos glandularum circa collum ac guttur tumores, græca uocis *ctymon* exprimere, *χοιράδες* enim ἀπὸ χοίρων appellatæ sunt, hoc est à porcis ac suis, quòd frequenter circa hoc animal reperiantur.

Dicitur atq; uteri causas.) Hoc loco *stera* uox pro uteri uoce legebatur, quam expunximus, quum *stera* neq; græca neq; latina uox sit, sed uelut supra memini, ex græca corrupta.

Periodica febris. Hoc quoq; curatur manso periodica febris.) Periodica febris dicitur quæ certo circuitu ægrum repetit, et non continua est siue continens. **Commotio.** Commotionem autem dixit *παραφορισμὸς*, id est accessione, irritationemq; ac exacerbationem. **Paroxysmus.** Verum syllaba antepenultima in uoce periodica breuis est, & hic præter naturam producta.

DE LACTUCA. CAP. IX.

Frigida lactucæ uis constat, & humida ualde. Vnde potest nimios hæc mansa leuare calores. Et præstabit idem superaddas si bene tritam. Vtilis est stomacho, somnum dat, mollit & aluum. Omnibus his melius prodest decocta comesta.

LIBR I.

Et stomacho potius non lota comesta medetur.
 Lactuce semen compescit somnia uana
 Cum uino bibitum, fluxum quoq; comprimit alui.
 Lac da: abundanter nutriti sumpta frequenter.
 Vt quidam dicunt, oculis caligo creatur
 His, quibus assidue fuerit cibus eius in usu.

Lactuce semen compescit somnia uana.) Non so-
 lum somnia, sed ueneris somnia à Plinio alicubi di-
 cta, & seminis per somnum effusionem, Dioscori-
 des compescere lactuce semen potum dicit, unde
 totum hoc caput transcriptum est. ὄνειδος ἢ ἔστυ
 tem hoc uerbum est, unde fit ὄνειδος ἢ ἔστυ
 catione somnij ueneris, in quo semen effunditur, ad
 pud medicos omnes. quum aliàs simpliciter som-
 niare significat ὄνειδος ἢ ἔστυ.

Veneris
 somnia.

ὄνειδος
 ἢ ἔστυ
 ὄνειδος
 ἢ ἔστυ

Vt quidam dicunt oculis caligo creatur.) Pli-
 nius Sic: Quidam tamen, frequentiores in cibo
 officere claritati oculorum tradiderunt. Antea au-
 tem dixerat, sanat omnia oculorum uitia cum lac-
 tuce muliebri. Quare diuersæ hac parte sunt senten-
 tiæ autorum. Nam Dioscorides quoq; assidue come-
 stas uisus hebetudinem inducere tradit. Contra Flo-
 rentinus apud Constantinum Cæsarem li. 12. cap. 13.
 Lactuca assidue comesta inquit, uisus hebetudinem
 cohibet, & uisus claritatem inducit. Modi itaq; &
 usus rationem in his respicere oportet.

Contra-
 rietas au-
 torum.

M A C R I

DE ERUCA, CAP. X.

ERUCAM calidam dicunt mediocriter esse,
 Siccam non adeo, cibus eius digerit escam.
 Et ualet urinas hæc mansa uel hausta mouere.
 Manditur utiliter pueris, tussimq; repellit.
 Emundare cutem maculis cum melle iugatam
 Tradunt, et mundos lentigine reddere uultus.
 Elixata prius radix, ualideq; subacta,
 Osibus et fractis superaddita, detrahit illa.
 Cum uino tritum si semen sumitur eius,
 Quosuis pestiferos ictus curare uidetur.
 Hæc nigras maculas purgat cum felle bouino
 Illita, mira loquar, cum uino largius haustam
 Indurare ferunt hanc contra uerbera sensum.
 Si conditur is coquus hanc admisceat herbam,
 Aut semen, gratum dicunt prestare saporem.
 Euzomonq; solem hac causa dicere Græci
 Erucam, succus quod gustu sit bonus eius.
 Non modice mansam uenerem stimulare uel haustam
 Confirmant medici, pariter pluresq; Poëta.
 Est cum lactucis hæc herba comesta salubris:
 Namq; calor dat temperiem cum frigore mixtus.

Euzomō. Euzomonq; solët hac causa dicere.) εὐζωμον
 à grato et iucundo sapore, quem iusculis atq; obso-
 nijs additum prebet, appellatum est, atq; hoc est
 quod

quod Plinius dixit: In condiendis obsonijs tanta est
suauitas, ut Græci Euzomon appellauerint. Verum
de stimulanda uenere citat testes poetas. Apud hos
autem salaces, uelut etiam bulbi appellantur. Oui-
dius. Nec minus erucæ iubeo uitare salaces. Martia-
tis. Sed nihil erucæ faciunt bulbiq; salaces.

Erucæ
salaces

DE NASTURTIO.

CAPVT XI.

Dicunt feruentes quòd habēt nasturtia uires,
Et siccas: hac re uenerē ceu ruta coërcet,
Siccando semen fuerit si sumpta frequenter.
Fermento commixta recens hæc herba terendo,
Anthrax curat, bona quæ plebs ulcera dicit,
Si superaddatur, curaq; furunculus ista
Emittit saniem, cum qua dolor ipse recedit,
Alius succus crines retinere fluentes
Illitus asseritur, dentisq; leuare dolorem,
De qua parte dolens dens est, infusus in aurem:
Fortius est herba semen, depellit abortum
Haustum cum uino, uentrisq; animalia pellit,
Et sic serpentis dicunt obstare uenenis,
Solut odor positi carbonibus effugat illas.
Splen reprimat mixto, si sepe bibatur, aceto.
Herbam uel semen cum polline iunge et aceto,
Hæc conrita simul schiasis superadde dolori,
Vtile non modicum confirmat hoc medicamen.

Lichenas

M A C R I

Lichenas succus purgat cum melle perunctus.
 Si porri go caput, aut ulcera turpia foedant,
 Anseris admiscens adipi nasturtia trita,
 Saepius unge caput, vitium pelletur utrunq;
 Si coquis hanc herbam caprae cum lacte recenti
 Illius aut semen, dolor angit pectora quisquis
 Assumpto tepido potu sedabitur isto.
 Semen cum tepida contritum pondere drachmae,
 Et bibitum, dicunt quod durum molliat aluum.
 Tussim compefcit semen cum melle uoratum.

Hac re uenerem ceu ruta coercent.) Hoc ex Plinio transcripsit, qui ait : Nasturtium uenerem inhibet, animum exacuit. Contra sentit Dioscor. qui uenerem stimulare Nasturtium prodit, atque huic ad-
Contrarietas autotum. stipulatur Nicandri interpres. Plinio autem suffragatur Didymus apud Constant. Caesarem li. 12. cap. 27. qui ἀφροδιτωπὲς φερτικὸν τερὸν ἐστὶν inquit. Id est, res uenericas magis inhibet. Ego etiam hic modi respectum habendum iudico, ad quem etiam autores respexerunt.

Hac contrita simal sciasis superadde dolori.)
Ischiad. Sicut supra dixi, sciasim pro Ischiade dicere solet. Quare & hunc uersum sic recte legere potes. Contrita ischiadis superaddas illa dolori. Plinius hoc medicamentum sic retulit: Coxendicibus et lumbis cum polenta ex aceto illinitur, pollen itaque hoc loco pro polenta expressus est. Nam & Dioscor. curat
 aceto

LIBER I.

aceto et polenta impositum ischiadicis prodesse tra
dit. Est autem polenta farina hordeacea fricta. Po
lenta enim à polline & farina distat, eo quòd torre Polenta.
tur. Vide commentarios nostros medicos.

DE RUTA. CAP. XII.

A Medicis Ruta uis feruida dicitur esse,
Siccaq; fertur in his gradus illi tertius esse.
Vtilis est ualde stomacho si saepe bibatur,
Expellit partus potu, ueneremq; coërcet.
Tussim si bibitur compescit, menstrua purgat,
Si coquis hanc in aqua, cui uinum iunxeris acre,
Compescit talis decoctio tormina uentris.
Pulmones iuuat & pectus, morboq; medetur
Costarum, quem pleuritim uocat Attica lingua.
Arthriticos, sciassimq; iuuat, febriq; medetur
Hausta, uel ex oleo, uiridem si coxeris illam.
Et foueas tepido patientes ante tremorem.
Matricis prodest, intestinq; tumori
Hoc unguen, uel clysteri si funditur intus.
Haustaq; cum uino prodesse ualebit utriq;
Lumbricos oleo decocta & pota repellit.
Cum caricis decocta diu, uiniq; liquore,
Profunt hydropicis, si sine superaddita nocte.
Cruda comesta recens oculos caligine purgat.
Et melius marathri cum succo, felleq; galli,
Melleq; si succus ex aequo iungitur eius.

medic

M A C R I

Indeque sunt oculi patientis sepe peruncti:
Cum roseo miscens oleo, nec non et aceto
Illius succum, capitis curare dolorem
(Quamuis immodicum) poteris hoc sepe perungens
Naribus expressus si succus funditur eius,
Sistit manantem bene desiccando cruorem.
In corio mali granati si tepefactum
Auribus infundas, depelles inde cruorem,
Cerusæ, roseoque oleo miscens et aceto
Illius succum, mirandum conficis unguem
Ad depellendum sacrum quem dicimus ignem.
Et scabiem certe, quam dicunt Herpeta greci,
Purgas, et dictos Grecis hoc unguine achoras.
Ulcerasunt capitis humore fluemia pingui,
Curat et oxænas immixtum naribus, hæc sunt
Quæ grauiter foetent in naribus ulcera nata.
Obstat pota mero, uel cruda comesta, uenenis.
Hoc Mithridates rex Ponti sepe probauit,
Qui rutæ folijs uiginti cum sale pauco,
Et magnis nucibus binis, caricisque duabus
Ieiunus uesci consurgens mane solebat.
Armatusque cibo tali, quascunque ueneno
Quilibet insidias sibi tenderet haud metuebat.
Mustelæque docent obsistere posse uenenis
Mirifice rutam comedunt quæ primitus illam
Cum pugnaturæ sunt cum serpencibus atris.
Cum butyro, modicoque oleo decocto, tumorem

Matricis

L I B E R I.

Matricis subiecta tepens fugat illa, coliq;
 Et cunctis intus morbis sic subdita prodest.
 Hac etiam testes poteris curare tumentes
 Cum folijs lauri bene tritam si superaddas.
 Ex hac antidotum non paucis utile causis
 Conficitur: medici dicunt diapeganon illud,
 Peganon in graeca lingua quia ruta uocatur.
 Illius antidoti confectio talis habetur:
 Pondere iunge pari nitrum, piper, atq; cuminum,
 De tribus his, quantum de ruta, ponito tantum:
 Sed prius ex acri uino macerare cuminum
 Conuenit, in ferro post assari calefacto,
 Omnia deinde simul bene trita ex melle iugabis.
 Pectoris, & lateris, iecoris, renumq; dolores
 Hoc ex antidoto curantur saepe comesto.
 Extenuat bilem, mollit sine tormine uentrem,
 Confortat stomachum, facit ut bene digerat escam.

Arthreticos sciasimq; iuuat.) Et hic rectius leges
 vis: Ischiada arthritimq; iuuat, &c.

Hoc unguen uel clysteri si funditur intus.) Cly
 ster instrumentum est quo infusa per anum immitt
 timus, ad eluendam aluum. Verum antea clysterio
 legebatur, quam uocem uersus non tolerat, quare
 restituimus rectam lectionem.

Et scabiē certe quā dicunt Herpeta graeci.) Et hūc
 uersum sic rectius legeris: Et certe scabiē quae gra
 ris

Clyster.

M A C R I

Herpes. cis dicitur herpes. est enim accusatiui syllaba media producta, nam per. η. scribunt græci τοῦ ἕρπης. **Τα.** Herpes autem aliquando ulcus est, aliquando non, & quandoq; cum exulceratione, non seruans ueterem sedem uicinas partes depascitur, sed uelut nomen ipsius indicat, instar serpentis bestię, prioribus partibus relictis ad alias transit. Generat autē herpetem humor biliosus, ut propterea eiusdem generis sit cum igne sacro, quem erysipelas græci dicunt, atq; hoc magis si sit exulceratus. Differt autem ab ipso humoris tenuitate, qua non solum omnes internas partes carnosas penetrat, sed etiam per ipsam cutem usq; ad summam cuticulam, quam solam corrodit ac exedit, propterea quòd ab ipsa impeditur ac retinetur. Nam si per hanc uelut sudor penetraret, ulcus non efficeret, plura de hoc Gale. Methodi lib. 14. fine.

Purgas et dictas græcis hoc unguine achoras.) Hunc uersum sic restituumus integrum, antea enim habebatur. Et græce dictas acoras hoc unguine purgas. **Achores.** Achores autem media producta, nam per ᾠ μέγας scribendum est. sunt ulcuscula capitis tenuibus foraminibus cutem erodentia, et tenuem etiam in se humorem habentia, ut inde appellationem traxisse subindicet Galenus, ab hoc uidelicet symptomate tenuitatis, ᾠ χῶρες enim dicti uidentur quòd non amplum locum occupent, & tenuem in super in se humorem

humore comprehendant, à uerbo $\chi\omega\rho\epsilon\omega$, & priuatiua pericula à, uoce ipsa composita, uelut etiam in Comment. medicis nostris annotauimus in li. 2. ca. 8. Galeni de compos. medica. secundum locos.

DE APIO. CAP. XIII.

EST apium dictū, quòd apex hanc ferre solebat victoris, ueterū fieret dum more triumphus.

Ipse sibi talem prior imposuisse coronam

Dicitur Alcides: morem tenuere sequentes.

Ast alij dictum credunt, quòd apes uehementer

Illius soleant auidè decerpere flores.

Hanc herbam selinon solet attica dicere lingua.

Virtuis calidæ, siccæ quoq; dicitur esse.

Tertius à medicis datus est gradus huic in utroq;.

Illius succo si candida mica terendo

Panis iungatur, oculi sedare tumorem

Dicitur, emplastri noctu superaddita more.

Sicq; ferunt mammis prodesse tumentibus illant.

Sedat feruorem stomachi, pellitq; tumorem.

Et quicquid ueni creat, includit ue nociui,

Desiccansq; poris assumpta repellit apertis.

Prouocat urinas hæc cruda comesta, uel hausta.

Sed magis radicum facit hoc decoctio sumpta.

Hoc itidem semen operatur fortius haustum.

Tota uenenatis occurrit morsibus herba,

Sed semen potius, uel apozema proderit eius

M A C R I

Si bibitur, tuſſimq; modo ſedabis eodem.
 Ventrem conſtringit, uomitum potata coër cet,
 Lymphæ commixtum, quoq; ſi iungatur acetum,
 Aegris amiſſum fertur reparare colorem,
 Cruda à ieiunis fuerit ſi ſæpe comeſta.
 Vnaqua; die uexantem corpora febre,
 Cum limpha potata fugat febris ante tremorem.
 Hydropicos, & ſplen tumidum iuuat illa, iecurq;
 Si cum foeniculi ſucco comrita bibatur,
 Hacq; ſuperpoſita, turpis lentigo fugatur.
 Illius ſuccus ſarris cum polline mixtus,
 Atq; oui lachryma, uulnus benè purgat & ulcus.
 Si ſuperaddatur emplaſtri more frequenter,

Eſt apium dictum.) Quòd apium ab apice dictum ſit, & quòd in triumphis à uictoribus in apice galeæ geſtatum ſit, utrumq; falſum eſt. Nam neq; eſt hoc apij uocis etymon, neq; triumphantes apio coronabantur. Verum ſacri certaminis uictori in Nemea ex apio corona præmiũ dabatur. Sicut in Olympijs ex oleaſtro, et in Iſthmijs ex pinu, et in Pythijs ſa thijs mala, tot enim ſunt certamina ſacra, eorumq; præmia apud græcos, uelut tradit Lucianus in Anachariſi, & Archias li. i. epigr. græcorum. Sed neq; illud ſatis cõſtat quòd ab apib, apij originem deducit, quæ ea gratia etiã græcis Meliſſophilon

Apij corona.

IIII. certamina
 cra.

philon & Melitteon atq; Melittana appelletur.

Vel apozema proderit eius.) ἀπὸ ζέω deco-
ctum siue decoctionem significat, à uerbo ἀπὸ ζέω
feruefacio, decoquo. Nihil autem significat uox
apoxima quæ antea legebatur.

ἀπὸ ζέω
μω.

Vnaquaq; die uexantē corpora febrem.) id est,
quotidianā, ἀμφημερίου græcis appellatam.

Cotidia-
na febris.

Atq; oui lachryma.) Oui lachrymam dicit oui al-
bum, itemq; oui candidum à Plinio dictum, siue al-
bugnam.

Oui la-
chryma.

DE SABINA. CAP. XIII.

EST brathy græce, Sabina uocata latine.

Sicca calensq; eius uis est, & tertius illi
Est in utroq; gradus, uulnus cum melle uel ulcus
Fortiter exiccat, sordes quoq; purgat eorum.

Sic iuuat anthracas, bona quæ plebs ulcera dicit.

Menstrua deducit, corruptos extrahit aluo

Conceptus, si cum uino sit sumpta frequenter,

Vel si trita prius matricis subditur ori.

Cerotis admixta, cutem facit esse nitentem.

Omnibus & morbis prodest de frigore factis.

Illius in uino uel aqua decoctio, curat

Quos uertigo nocet, si lotum sit caput inde.

Herbaq; temporibus, & fronti cocta ligetur.

Duplum sabinae, si desitue cinnama, poni

medicamentis iubet Oribasius auihor.

M A C R I

Sabinae
duplum
cinna-
momo.
Oribasius

Duplum Sabinae, si desint cinnama, poni In me-
dicamentis iubet Oribasius autor.) Et hi uersus re-
ctius sic legi possunt. Duplum Sabinae, si desint cina-
nama, poni In medicamentis id Oribasius iubet au-
tor. Habet enim Oribasius primam breuem, itemq;
ante penultimam, ut libro epigr. graecorū habetur.

ἰηθύς μέγας οὗτος ἰουλιανῶ βασιλῆος
ἀξιός ἐστὲ βίης δῖος ὄρει βᾶσιος.

ἔιχε γὰρ οἶα μέλιος ασόφου νόου, ἀλλοθεν ἄλλα
ἰηθῶν προτέρων ἀνθεα δ' ὄρει βᾶσιος. hoc
est, ut nos reddidimus.

Magnus Iuliani medicus num Regius hic est?

Diuino cultu dignus Oribasius.

Mente ualens medicorum, apis instar, plura coëgit
Scripta, nouo tantum rescida flore legens.

At uerò an Oribasius hoc de Sabina prodiderit,
incertum nobis est, ad quos nondum totus is autor
peruenit. Certè Aëtius sermone I, id ipsum tra-
dit, quem sanè etiam hoc ex Oribasio, sicut pleraq;
alia, transscripsisse putamus. Sed & Plinius idem
trahit, utroq; uetustior autor, & qui idem ex grae-
cis sumpsisse uidetur, ut non necesse sit adeò ad hanc
rem comprobendam Oribasij autoritatē aduocare.

DE NEPETA. CAP. XV.

Herbam quã nepetã uulgari more uocamus,
Hãc medici graeco calaminthes noie dicūt.
Sicca

Sicca calensq; illi vis est, & tertius item
Est in utroq; gradus. Cum mulsâ sicca tepemâ
Sumpta, solet totum sudore resolvere corpus.
Ex oleo quo sit decocta perunge fricando
Illum, uenturæ metuit qui frigora febris,
Non frigus tantum, sed febrem sæpe repellit.
Ischiada ac si quis patitur, coxæ super adde
Contritâ uiridem, fertur conturbare pellem,
Et sic humores siccando, fugare dolores.
Apposita, aut potuq; suo citò menstrua purgat.
Est lepræ species, elephantiasisq; uocatur,
Quæ cunctis morbis maior sic esse uidetur,
Ut maior cunctis elephas animantibus extat.
Hunc in principio morbum potus calaminthes
Cum uino curat, humores extenuando.
Serpentum morsus superaddita trita, nocere
Non sinit, & pellit cum uino sumpta uenena.
Potus, & iniectus lumbricos enecat eius
Succus, & in membris uermes necat omnibus ipse.
Si mel iungatur huic cum sale, plus operatur.
Si bibit hanc prægnans, aut tritam subdit, abortit.
Purgat & ictericos cum uino, curat anhelos,
Asthmaticos medici quos Græco nomine dicunt,
Et iecoris morbos cum uino mitigat hausta.
Hocq; modo ueterem lateris iuuat illa dolorem,
Atq; cicatrices nigras superaddita trita,
Hæc naturali reddit purgando colori.

M A C R I

Vino decocta facit hæc melius cataplasma.
 Compescit stomachi cum uino sumpta dolorem.
 Fumus de domibus serpentes effugat eius.
 Tollere singultum cum uino dicitur hausta.
 Hocq; modo uenerem cohibet potata frequenter.

Totum hoc caput ex Oribasio transcriptum est,
 quem latine conuersum autor hic habuisse uidetur.
 Habetur autem ad uerbū apud Aëtium lib. i. itidem
 ex Oribasio transsumptum.

Lepra. Est lepræ species Elephantiasisq; uocatur. Elephā
Scabies. tiasim lepræ speciem esse dicit, non ita male, Nam et
Elephan Galenus in libro de tumoribus, Scabiem ac lepram
tiasis. atræ bilis in sola cute affectiones esse tradit, ut si hæ
 ipse etiam in uenis ac carne fiant, canceri nomen adi
Cancer, piscantur. Cancer autē totius corporis est Elephes
 uel Elephantiasis, uelut Paulus lib. 4. cap. 1. docet.
 Quare secundum magis & minus hæc mala inter se
 differunt. Certè Hypocrates in libro περὶ πρῶτων,
 lepram et prurritum & scabiem et impetiginem &
 uirilignem à pituita fieri prodit, & τοιαῦτα αἴτι
 ος μὲν ἄλλοι ἢ νοσοῦντες αἴτιον esse ait, hoc est turpitudi
 nem magis quàm morbos. Verum qualis morbus
 Elephantiasis sit accuratissimè Aëtius sermone 13.
 describit, quem nuper latinis hominibus legendum
 exhibuimus. Vulgus medicorum Arabas in hoc se
 quuti, lepram cum Elephantiasi confundunt. imò le
 pram

pram pro Elephanti asi accipiunt.

Potus & iniectus, lumbricos enecat eius. Hoc
est, siue potetur, siue per sedem iniiciatur, quod græcè ἐνείματα,
his est πνομένῃ καὶ ἐνιεμένῃ. Vnde sunt ἐνείματα
infusa, id est quæ per clysterem infunduntur. Infusa

DE FOENICULO. CAP. XVI.

Foeniculum medici calidum, siccumq; secundo
Dicunt esse gradu, marathrum Græcus uocat
cū uino cunctis obstat hæc herba uenenis. (illud
It sic assumptum uenerem stimulare uidetur
Hac mansa serpens oculos caligine purgat.
indeq; compertum est humanis posse mederi
illam luminibus, atq; experiendo probatum.
Radici succus oculis cum melle perunctus,
Pulsa reddit eos omni caligine claros.
Expressus marathri uiridi de semine succus,
si oleq; siccatus, magnum medicamen habetur,
Ad quoscunq; uoles oculorum peller e morbos.
Auribus infusus uermes succus necat eius.
Renibus in ptisana radix decocta medetur.
Cum uino fugat hydropicos potata tumores.
sicq; uenenatis obstitit morsibus illa.
sic quoq; pulmonis obstat, iecorisq; querelis.
Hac & nutrici sumpta, fit copia lactis.
Cum uino uel aqua radici coctio sumpta,
Nephriticis, & uescicæ morbis medicatur.

M A G R I

Vrinas purgat, & menstrua sumpta resoluit,
Vel si trita super pecten hæc herba ligetur,
Nausea cum uino sumpta sedabitur illa.
Feruorem stomachi cum lymphâ mitigat hausta.
Radix illius uino decocta, dolores
Fomento curat, patitur quos uirga uirilis,
Hoc quoq; si iungas oleo facit, atq; perungas:
Ictu, uel factos subito quoscunq; tumores,
Apponens tritam iuncto sedabis aceto.
Semen cum uino bibitum, ueneris mouet actus.
Hocq; modo lateris diros sedare dolores
Dicunt, aut herbæ si sit decoctio sumpta.
Tradunt authores eius iuuenescere gustu
Serpentes, & ob hoc senibus prodesse putatur.

Vel si trita super pecten hæc herba ligetur.)
Quædam exemplaria pecten habent pro pecten, sed
falso, Nam ad urinas & menstrua cienda pectinis lo-
cus medicamento adhibendo commodus est, non pec-
toris. Nec referri potest ad nauseam, de qua mox
sequitur, quum ad nauseam non imposita, sed cum
uino sumpta utilis existat. Sicut ad feruorem stoma-
chi cum lymphâ, id est aqua frigida, uelut Dioscori-
des habet. Cæterum stomachum hic pro ore uentris
dixit, & non uelut uulgo in usu est, pro ipso uentri-
culo, feruorem uero καύσος, id est æstum siue ar-
dorem dixit. Sic enim Diosc. habet καύσος σωμα

Stoma-
chus.

X

ἄσπαργαίτης, id est ardorem oris uentris exi-
mit. Stomachum autē etiā hic non proprie pro ore
uentris dixit, quū proprie gula, quæ græcis etiā
uocatur ὀισοφάγος, per stomachi uocē significetur,
uelut fusius in cōment. medicis nostris ostendimus.

Gula.

Oesophagus.

DE SATVREIA. CAP. XVII.

THymbra solet græce dici, Satureia latine.
Illi sicca nimis uis est, sed feruida ualde.
Prouocat urinam, cum uino, et menstrua sumpta.
Pellit abortiuum, muliebria uiscera purgat.
Illius puluis cum cocto melle subactus,
Et mansus, uel cum uino si sumitur idem,
Pectoris humorem pellit per sputa tenacem.
Cum uino tepido compescit tormina uentris,
Si large bibitur, uinum iam sæpe probaui.
Est quidam morbus lethargus nomine dictus,
Oppositum medici quem dicunt esse phrenesi,
Quod uetat hæc somnum, somno grauat ille sed
Hoc tam lethali morbo depressus, aceto (grum.
Thymbram cōmiscens, foueat caput inde frequēter,
Sic uitium pigri poterit depellere morbi.
Hanc herbam caueat mulier contingere prægnās,
Nam non mansa modo, sed partum subdita pellit.
Nausea sedatur hac, si bene trita bibatur
Cum modico uino, uel si sumatur in ouo.
Hocq; modo mire uenerem solet illa mouere,

M A C R I

Si largo potu uiridis uel sicca bibatur:
 Quòd sicum uino mel iungatur & piper illi,
 Non modicum ueneris succendere dicitur ignem.
 Hanc est à satyris meriti ò satyrea uocata.
 Quòd sint in uenerem nimis hæc animalia prona.
 Si desit thymus, pro thymo ponere thymbra
 Præcipiunt medici, quia uis est æqua duobus.

Pectoris humorè pellit per sputa tenacem.) Ex
 emplarìa magna ex parte persumpta habebant, pro
 per sputa, sed sinceram lectionem nos reposuimus,
 suppositiua reiecta.

Quòd uetat hæc somnum, somnus grauat ille sed
 ægrum.) Et hunc uersum sic restituimus. Antea
 habebatur: Quòd uetat hic sumptum, somno graua-
 ri hic nimis ægrum. At uerò phrenitis quam hic
 phrenesim dixit, inflammatio est membranarum ce-
 rebri, aliquando etiam ipso cerebro simul inflamma-
 to, aliquando uerò caliditate præter naturã in ipso
 consistente. Consequuntur autem ad phrenitim ui-
 giliæ omnino, & mentis alienatio. Cæterum lethar-
 gus lesio quædam rationalis animæ partis est, et eũ-
 dem locum quem phrenitis occupat, cerebrum uide-
 licet ipsum, sed materiam pituitosam humidiorẽ ac
 frigidiorẽ, cerebrum perfrigantem habet. Vnde æ-
 gri somniculosi fiunt, imò sopore altiss. opprimun-
 tur, & ægre excitari possunt, fiuntque delyri ac pe-
 netus obliuiosi, Vnde etiam lethargus nomen habet,

Nimirum

Phrenitis.

Phrenesis

Lethar-
 gus.

Nimirum quod λήθη, id est obliuionem inducat. λήθη.

Hinc est à Satyris.) An sit à satyris satureia lati Satyrion.
 nis appellata, nō certō affirmare ausim. Satyrion cer
 te græcis dictam herbam. à satyris nomen habere cre
 do. Satyros autē esse animalia perniciosissima huma
 na effigie, tum quadrupedum more, tum erecte cur
 remia, Plinius autor est. De eorū itaq; salacitate Sa
 tyrion appellatam esse græcis apparet, Nam in totū
 quidem græci, quum concitationem hanc uolunt si
 gnificare, satyrion appellant, ait Pl. 26. cap. 10. hic
 idem Plin. de Aristolochia polyrrhizo, eadem saty
 rion est ait, id est uim concitatricē ad uenerē habet.
 Quare ad græcorū imitationē Satureia, quasi saty
 reia latinis dici posse uidetur, græci utiq; thymbrā Satura
 uocāt. Martialis poëta Satureia pluraliter appel
 lat, quomodo Aëtius etiā li. 1. τὰ θυμβρα dixit.

Satyri.

Saturia
plr.

DE MENTHA. CAP. XVIII.

Vim caldā, siccāq; gradu fert mētha secūdo.
 Illius potu uis digestiua iuuatur.

Confortat stomachum, uomitū quoq; detinet hausta.

Lumbricosq; modo depellere fertur eodem,

Diuersis morbis occurrit testiculorum,

Si foueantur aqua, qua menthæ cocta sit herba.

Concretum soluit lac mammis addita trita.

Instillata fugat auris cum melle dolorem.

Aperita lingue fugat illa sepe fricata.

Haustaq;

M A C R I

Hauſtaq; cum ſapa partum ſolet accelerare.
 Trita canis morſum ſuperaddita cum ſale curat.
 Hæc hæmoptoicis mixto ſuccurrit aceto.
 Matrici ſuccus ſi ſubditur illius ante
 Quàm fiat coitus, mulier non concipit inde.
 Caſeolos ſuccus putreſcere non ſinit eius
 Admixtus, uel ſi uiridis ſuperadditur herba.

Digeſtiua
 uis.
 ἀναδ' οἷ
 κη.
 Potentiæ
 naturales.

Illius potu uis digeſtiua iuuatur.) Vim digeſti-
 uam dixit, quam ἀναδ' οἷ κη, id eſt diſtributiua
 cōcocti iā alimenti græci appellant. Eſtq; hæc una
 ex quatuor potentijs naturalibus, quarum prima
 eſt Attraſtiua, ſecunda concoctrix ſiue alteratiua,
 & aſſimilatiua, itemq; digeſtiua appellata, tertia reſ-
 tentiua, quarta expulſiua.

DE SALVIA. CAP. XIX.

Salvia cui nomen eleliſphacus eſt apud Argos,
 Cum mulſa iecoris prodeſt potata querelis.
 Pellit abortiuam, lotiumq; & menſtrua purgat.
 Trita uenenatos iuuat & ſuperaddita morſus.
 Crudis uulneribus, quæ multo ſanguine manant,
 Apponas tritam dicunt retinere cruorem.
 Cum uino ſuccus tepidus ſi ſumitur huius,
 Compescit ueterem tuſſim, laterisq; dolorem.
 Pruritus uulvæ curat, uirgæq; uirilīs,
 Si foueas uino fuerit quo ſalvia cocta.

Illius

Mius succo crines nigrescere dicunt,
Si sint hoc uncti crebro sub sole tepenti.

Compescit ueterem tussim.) Quædam exempla
ria uentrem pro ueterem falso habent. Verum quod
sequitur, pruritus uulvæ, accipiendum est de pu
dendo muliebri, non de utero, quem uulua signifi
cat, Dioscor. τὸ ὑστὲρ πρὸς οἴα κνησμοῦς ha
bet, eius decocto sedari pudendorū tam maris quam
foeminae pruritus dicens.

Vulua
propu
dendo mul
iebri.

DE ENULA. CAP. XX.

IN ula, quã Græcus helenon uocat, helleniumq;
Dicitur à medicis, est forma cognita cunctis.
Humida uis eius, & feruida dicitur esse.
Humor habere gradum primū, feruorq; secundum
Dicitur, illius decoctio menstrua purgat.
Si bibitur mouet urinam, depellit abortum.
Dicitur hæc eadem stipatum soluere uenrem.
Ischiada ac radix sanat trita addita coxæ.
Ex eius folijs cum uini nectare coctis
Mire nephriticis renes inuoluere prodest,
Eius radicum puluis cum melle uoratus
Tussim compescit, orthopnoicisq; medetur.
Cum succo rutæ succus si sumitur eius,
Affirmant ruptis quod prosit potio talis.
Hac etiam poteris testes curare tumentes.

Inula

M A C R I

Helena.

Inula quam græcus.) Hic uersus in aliquibus
exemplaribus corrupte sic legitur. Inula quam uul-
gus elnam uocat eliniūq;. Sunt enim hæ appellatio-
nes græcæ, ab Helena insula, ubi è lachrymis Hele-
næ natum esse aiunt. Duplex autem est. Nam alte-
rum Aegyptium uocatur, Theophrasto & Diosco-
ride ac Plinio autoribus. Mox rursus legebatur uer-
sus corruptus. Radix trita fugat schiasim superad-
dita coxæ, quæ sic emēdauimus. ischiada at radix sa-
nat trita addita coxæ. Dios. tamen non radicem, sed
folia ipsius in uino cocta ischiadicis utiliter imponē
tradit. quod medicamentum nephriticis cōmodum
hic autor prodit, si rhenes eo inuoluatur ac integā-
tur. At uerò ultimus uersus in omnibus exemplari-
bus deest, uno excepto, ex quo ipsum apposuimus.

DE PASTINACA. CAP. XXI.

Est pastinacæ uirtus in semine tantum,
Et radice simul, mulsæ si decoquis eius
Radices, multum decoctio proderit eius,
Si potanda datur splenis, iecorisq; quærelis.
Lumborumq; iuuat eadem potata dolorem.
Has si lacte coquas, decoctio sumpta iuuabit
Asthmaticos, quamuis ueteres, uentresq; fluentes.
Radix illius collo suspensa, tumores
(Ut quidam dicunt) compescit testiculorum.
Qui pastinacam fert, aut qui manderit illam,
Dicitur à nullo serpente posse noceri.

Accendit

Accendit uenerem, si large sumitur illa.
 Si circumscalpis dentes radicibus eius,
 Dicunt à grandi persæpe dolore leuari.
 Ex uino pastinacæ si sperma bibatur,
 Compescit diros quos scorpion intulit ictus.
 Sic quoq; foeminei uentris curare tumorem
 Dicunt, quo mulier quasi prægnans esse uidetur.
 Appositum cancris tritum cum melle medetur.
 Quod pastum tribuat est pastinaca uocata,
 Namq; cibum nullæ radices dant meliorem.

Qui pastinacã fert.) Ex Plinio hoc transscripsit,
 sicut cætera omnia, qui hoc sic tradit: Habentes eam
 feriri à serpẽitibus negãtur, aut qui ante gustauerint
 nõ lædi. Diosco. gestationis utilitatis, Et ut habea=
 tur tantũ, nõ meminit. Verũ eos qui ipsam præsum=
 pserint à uenenatis bestijs illesos permanere. Cæte=
 rum quod uenerẽ accendit, ob id Orpheus amato=
 riũ staphylino siue pastinacæ inesse dixit, et φίλ=
 σορ ea gratta à Diphilo appellatũ est apud Athene=
 um. Sunt autẽ φίλσορ quæ amoris cõciliandi gra=
 tia exhibentur, à Plinio Amatoria dicta. At uerò
 quod à pas cẽdo, et pastũ præbẽdo pastinaca dicta sit
 autori libenter credemus, græcis certe staphylinus
 appellatur.

φίλσορ
 Amato=
 rum.

DE CHÆREFOLIO. CAP. XXII.

Est chærefolio uis acris et ignea ualde.
 Appositum cancris tritũ cum melle medetur.

Cum

M A C R I

Cum uino bibitum lateris sedare dolorem
 Sæpe solet, tritam si neētis desuper herbam.
 Cum mulsā bibitum pituitæ noxia soluit.
 Ex oleo coctum frigus depellit inunctum.
 Si tritum mixto uiolento soluis aceto,
 Lumbricos tali potu, tineasq; repellis.
 Cum uino ciet urinas, & menstrua purgat.
 Virgine cum cæra, uetus huic axungia mixta,
 Non modo parotidas, uerum quoscunq; tumores
 Curat uel reprimit, si sæpius hæc superaddas.
 Intinctum ualido si manducetur aceto,
 Sæpe solet uomitum, uentremq; tenere solutum.
 Si trito tegitur pecten succusq; bibatur,
 Vrinæ clausos reserat quoscunq; meatus.
 Illius elixatura uertigo fugatur,
 Si caput hac tepida patientis sæpe lauetur,
 Herbaq; temporibus & fronti cocta ligetur.

Chæresfo-
 lium.

χαιρέ-
 φυλλον.

Chæresfolium de quo hoc loco agit, nulla alia her-
 ba est quàm quæ uulgo nostrati kerbel, corrupta ut
 apparet ex cerifolio uoce, appellatur. Et ego sanè
 ipsam ex apij generibus esse puto, χαιρέφυλλονq;
 dictam græcis, quòd multis paruis sòlyis redundet,
 atq; hæc oleris uice coquuntur ac eduntur. quare etiã
 collumella breue chærephylon dixit. Pallad. lib. 3.
 cap. 24. Nunc inquit chæresfoliũ locis frigidis post
 Idus seratur, Idem autẽ prior Columella prodidit,
 chærephyllum

Chærephyllum itemq; olus Atriplicis circa Calen.
 Octobris obrui debere, non frigidissimo loco &c.
 Plinius lib. 19. cap. 3. sine de eodem sic dicit. Rura
 sus alio comitatu æquinoctio autumnu, seruntur co
 riandrum, anethum, atriplex, malua, lapathum, chæ
 rephyllon, quod pæderota græci uocant, & acerri
 mum sapore, ignei effectus, ac saluberrimum corpo
 ri Sinapi, nulla cultura, melius tamen planta trala
 ta. Ex hoc itaque Plinij loco, autorem horum uer
 suum deceptum puto, & ad chærefolium acrem ac
 igneam uim retulisse, quam ad sinapi retulit Plini
 us. Nam reuera non igneam ualde, sed calidam uti
 que uim chærephyllum habet, in tantum uelut re
 liqua apij genera, ut urinam moueat, uelut Galenus
 testatur. Porro medicamenta quæ hic de chærephyl
 lo produntur, neq; apud Plinium, neq; apud ullum
 aliquem autorem græcum reperio, ut suspicio sit
 mihi, uel hunc locum ex Plinio intercidisse, uel ex
 Plinio illo recentiore & longè post Galenum au
 tore hæc omnia transsumpta esse, nam hic hæc uer
 ba de ipso tradit, si modo inscriptio non memitur
 autorem. Chærephyllum igneam & acrem uim ha
 bet, quæ canceratis medetur, lateris dolores ex ui
 no mitigat. Quidam illud oleo incoctum acopis ad
 soluendam frigoris iniuriam miscuerunt. Ex aqua
 mulsa pituitam resoluit. Ex aceto lumbricos et iæ
 uias, (sic enim legendum esse supra docui) perimit.

D

Plinius re
centior.

urina[m] ciet, menstrua pellit, tritum cum cera et un-
guia uetere, parotidas discutit &c. Ex hoc itaq[ue]
Plinio hi uersus transcripti sunt, Sicut totus ille re-
cens Plinius uel ex Plinio uero contextus est, uel ex
eodem uis ignea & acris à recenti Plinio, siue quo-
cunq[ue] alio eius operis autore, Chærephyllo adscri-
pta est, quæ uelut dixi ad sinapi, non ad Chærephyl-
lum pertinet, uelut apparet palam uerba Plinij ex-
pendentibus.

Si trito tegatur pecten.) quædam exemplaria pe-
ctus falso habent, quum ineptus sit pectoris locus,
ad urinæ metus referandos.

DE CORIANDRO CAP. XXIII.

FRigida uis herbæ coriandri dicitur esse,
Austeraq[ue] simul quiddam uirtutis habere
Hancce Galenus ait, per quam depellere uentre,
Lumbricos tinea[rum]q[ue] solet, si trita bibatur
Cum uino, uel si mixto sumatur aceto.
Vua cum passa coriandrum, melq[ue] iugatum,
Sedabum uarios superaddita trita tumores,
Præcipuè testes tumidos iuuat hoc medicamen.
Illius semen uentrem stipare solutum
Fertur aquæ iunctum, fuerit si sæpius haustum.
Argenti spumam cerussæ contere mixtam,
His tritis, succum coriandri iunge, & acetum,
Quatuor bis roseum miscendo iugabis oliuum.

Ista

Ita terendo simul preciosum conficis unguen,
 Quo sacros ignes pellas, calidosq; tumores,
 Si tibi difficilis confectio tanta uidetur,
 Succus cum solo prodest conmixtus aceto.
 At si frumenti panis mundissima mica
 Iungitur huic succo, sedat quemcunq; dolorem,
 Huic succo si iuncta fabæ sit sola farina,
 Et superaddatur scrophis, medicabitur illis.
 Et cedit feruens emplastro pustula tali.
 A multis scriptum legitur, febris ante tremorem
 Si tria grana uoret coriandri seminis æger,
 Euadet febrem cui dat lux tertia nomen.
 Præstat idem lectum coriandrū mane, priusquam
 Sol surgat, cervicali si subditur ægri.
 Xenocrates scripsit totidem cessare diebus
 Menstrua, quot mulier coriandri grana uorabit.
 Assiduum quidam conecmnanent illius usum,
 Nempe putant mortem, quæuisue parare dolorem.

Totū hoc caput ex Diosc. ac Plinio transcriptū
 est. Gale. porro negat rectè à Dioscoride frige facto
 riā uim coriandro adscriptā esse, Cōpositū est enim
 inquit, ex cōtrarijs facultatib. multū habens substā
 tiæ amaræ, quæ tenuium partium est ac terrea, nec
 parum etiam aquosæ humiditatis facultate tepidæ,
 habetq; insuper modicā uim astringendi, ex quibus
 omnibus uarij effectus ipsius consequuntur, quas

Galenus
 cōtra Dio
 scoridem

M A C R I

etiam Diosco. scripsit, non tamen ex eo solum quod
 frigidum existat. Et paulò post. Quod autem pro
 cul ab eo absit ut frige faciat, etiam ex his quæ Dio
 scor. scripsit discere licet. Strumas itaq; ait ipsum
 dissoluere cū faba fresca. Quod autē nullū ex frigesca
 et orijs pharmacis strumas dissoluere sufficiens sit,
 neq; ipsum Dioscoridem dubitare puto, quum infi
 nita prodiderit medicamēta strumas sanantia, quæ
 omnia in confesso est esse temperamentis calida, &
 efficatia discussoria.

Strumarū
 medicamē
 ta.

DE ATRIPLICE .CAP. XXIII.

Infrigidare gradu primo, humectare secundo
 Atriplicem dicunt: eius mollitibus cibis aluum.
 Duricias soluit varias, clavisq; medetur,
 Emplastrum crude, uel coctæ si superaddas.
 Hocq; superpositum scabros citò detrahit unguis.
 Ignibus & sacris dicunt sic posse mederi.
 Atriplicem tritam cum nitro, melle, & aceto,
 Dicunt appositam calidam sedare podagram.
 Ictericum dicitq; Galenus tollere morbum
 Illius semen cum uino sæpius haustum.

Infrigidare gradu primo.) Et hic in uoce Infris
 gidare, secundam syllabam natura longam corripu
 it. Cæterum uires atriplici adscriptæ ex Dioscori
 de & Plinio sunt transsumptæ. Verū quod clavis
 mederi

mederi ut eius emplastrum, Diosc. φύγεθλα & φύγεθ
 Plinius panos pro clavis dixerunt. Sunt autem clavis.
 ui duricie callosae ad similitudinem clavi, graeci Pani.
 ἄλουσ et τύλος appellant. φύγεθλα autē pani Clavi.
 sunt. At uerò quòd Galenum dicere ait, Atripli. ἄλοι.
 cis semen tollere morbum regium siue ictericum, Ga τύλοι.
 lenus lib. 6. simp. Phar. habet. Sed tamen hoc etiam
 prior Dioscorides tradidit, quem uelut declarans Galenij
 Galenus, Semen ipsius inquit, extersoriam uim habet locus emē
 bet, unde etiam ad ictericos ex hepatis obturatione datus.
 utile existit. Verum in greco exemplari pro hepa
 tis uoce falso legitur φλέγματος, id est pituitae.

DE ANETO. CAP. XXV,

A Medicis calidū, siccumq; refertur anethū.
 Et dicūt q; sit gradus huic in utroq; secun
 Lac dat abundanter eius decoctio sumpta (dus,
 Nutrici: stomachiq; solet depellere morbos
 Tres cyathos eius tepide si sumpserit aeger.
 Indicio ructus sit, qui demonstrat apertum
 Os stomachi, uentumq; per hoc exisse nociuum.
 Atq; grauis tali sedatur nausea potu.
 Prouocat urinas, obstantia quæq; repellens.
 Matricemq; iuuat bene si foueatur eadem.
 Cum tepida tritum patiens si potet anethum,
 Intestinorum curat, uentrisq; dolorem.
 Hoc etiam potu digestio tarda iuuatur,

M A C R I

Vnde minor fieri uis egestiua uidetur.
 Assidue bibi:um uisum nocet, & genitale
 Claudat iter, siccans humorem seminis intus.
 Vuam si nimio turgens humore grauetur.
 Suspendit puluis combusti seminis eius
 Apposuit digitis, aut intus clystere fusus.
 Acrior esse cinis radicum dicitur eius.
 Rodit crescentes nimis hic in uulnere carnes.
 Ulcera quae serpunt, & sordida uulnera curat.
 Ulcera praecipue membri curare uirilil
 Dicitur iste cinis infusus saepius illi.
 Olfactu reprimat singultum semen anethi.
 Assatum & feruens si saepius olfacit aeger.
 Dicunt feruores oculorum tollere posse
 Eius radices iritas prius, appositasq;
 Apponas haemorrhoidis si semen anethi
 Vstum, curat eas, & condydomata soluit.
 Flos oleo si decoquitur medicabile reddit.
 Illud praecipue natis de frigore causis
 Prodest, & capitis compescit saepe dolorem.
 Neruorum laxat tensuras, frigora pellit.

Apposuitus digitis, aut intus clystere fusus.) Hoc
 est uel per digitum appressus, uel per instrumentu
 fusorium insper,us aut insufflatus. pro tali enim in-
 Clyster. strument o hic Clysterem dixit, quanquam mediam
 eius uocis syllabam praeter naturam corripuit. Ad
 eundem

eundem modum paulò post ait: cinis infusus illi, pro
 infusus, uirili scilicet membro. Nam inter cætera
 medicamenta, ad humidum glandis ulcus, anethum
 ustum infusum, & cucurbitam siccam ustam in-
 fersam, Galenus lib. 5. Methodi sine probat. Porro
 de hemorrhoidibus & condylomatibus in comment.
 medicis abunde docuimus. & uide Aëtium à nobis
 conuersum, sermo. 14. cap. 3. 4. & 5.

Anethum
 ustum.

DE ROSA. CAP. XXVI.

Dici flos florum nobis rosa iure uidetur,
 Quòd specie cunctos præcedat, odoreq; flo
 Non tamen hæc tantum specie, nec odore iuuare res,
 Nos ualet, at uarijs nos adiuuat illa medelis.
 Eius sicca gradu uis est & frigida primo.
 Compescit sacrum, si trita apponitur, ignem.
 Sic quoq; si stomachus calet aut præcordia, sedes.
 Fluxum matricis cum uino stringit & alui.
 Illius succum collyria plurima querunt.
 Et sicca puluis morbis bene subuenit oris.
 Infrictus per se tantum, cum melleue mixtus.
 Omnes feruores superaddita trita coërcet.
 Ipsa recens, uel si cum mulsâ trita bibatur.
 Ex hac conficitur oleum, roseumq; uocatur,
 Diuersis morbis, & multis utile causis.
 Si bibitur, uentrem mollit, stomachiq; calorem
 Extinguit nimium, bene si foueatur eodem.

M A C R I

Et dolor & feruor capitis curabitur illo.
 Permiscendo illi si forte iugatur acetum,
 Expurgat sordes, uulnus repletq; profundum.
 Et combusturis præclare subuenit ignis.
 Ore diu tentum dentis sedare dolorem
 Dicitur, & duras palpebras reddere molles.
 Aufert suppositum pruritus interiorum.
 Hystericis uarijs ualet & succurrere morbis.
 Hoc oleum quoniam uariatur consiciendo,
 Dicam Palladius quid scripserit inde peritus.
 Quod rubrum fuerit foliorum sumito floris.
 Vncia sic purgatorum iungatur oliui
 In libra, uitreo sic claudens omnia uase.
 Sub phœbo tantum septem suspende diebus,
 Inde medelarum narios seructur ad usus.

Oleum ro
 faceum,

Aufert suppositum pruritus interiorum.) Hoc
 ex Diosco. uelut etiam reliqua transcripsit, qui ait
 oleum rosaceum ad intestinorum pruritus & irri-
 tamenta utiliter infundi, itemq; ad uterum, quare
 malim infusum, hoc est ἐγκλυζόμενον, pro supposi-
 tum legere. Sed & hoc loco stericis pro hystericis
 legebatur, de quo aliàs dixi. Describit mox olei ro-
 facei preparationem ex Palladij libr. 6. cap. 15. Ego
 tamen malim Dioscoridem in hoc præparãdo sequi,
 si modo eos usus quos Dioscorides docet, præstare
 debeat.

DE

DE LILIIS. CAP. XVII.

Avreolas (ut credo) rosas, argentea debent
 Lilia iure sequi, quæ nec specie, nec odore
 Cedere credimur, roseo collata decori,
 Nec minus in multis hominum sunt apta medelis,
 Eius radicis bulbus, quæ lilia profert,
 Sub prunis coctus iuncto quoq; tritus oliuo,
 Prodest usturis mire superadditus ignis,
 Et melius roseum sibi si iungatur oliuum.
 Duras matrices mollit si subditur idem.
 Elixis eius folijs, cataplasmate facto,
 Mollescunt nerui, combustaq; membra iuuantur.
 Sicq; superpositus morsus curabitur anguis,
 Aut si cum uino bulbus potabitur ipse,
 Sic quoq; fungorum uetat ille uenena nocere.
 Hunc uino coctum tritumq; pedum superadde
 Clauis, nec soluas nisi cum lux tertia transit.
 Pingui porcino si decoquis hunc, uel oliuo,
 Reddere posse pilos membris narratur adustis.
 Cum uino potum nocuum purgare cruorem
 Per uentrem dicunt, & sic prodesse lieni.
 Sicq; iuuat uulvas, sic idem menstrua purgat,
 Vel si cum uino ueteri coctum superaddas.
 Præcisis neruis tritus cum melle medetur.
 Expressus succus foliorum mixtus aceto,
 Et melli coquitur, sic mellis, sint & aceti

M A C R I

Vt geminae partes, praedicti quinque liquoris.
 Ad desiccandas nihil est magis utile plagas.
 Inque cicatrices ducit, licet inueteratas.
 Elixus bulbus, et cerotis bene mixtus,
 Rugas distendit uultus, maculas fugat omnes.
 Lichenas purgat, faciem quoque fursure mundat.
 Exprimatur succus de tritis floribus eius,
 Qui uulvas mollit, cum lana subditus illis.
 Illitus asseritur sudorem posse mouere.
 Turgida maturat, pus concoquit, et cito purgat.

Aureolas ut credo rosas argentea debent.) Quaedam exemplaria laurosas habent, quaedam aurosas. Sed uera lectio est Aureolas, ut relatio ad argentea fiat. Radicis porro bulbū dicit. Nam radices quae pelliculis ac muolucris integuntur, bulbi appellantur, qualis est liliorum, croci, et narcissi, et similis um. Aëtius etiam bulbū anethi et abrotoni radicem appellat. Ab eadem similitudine, Paulus libr. 1. cap. 22. totum oculi corpus unā cum tunicis ac humoribus suis, bulbum appellat, ita etiam lib. 6. cap. 3. et 17. Alias Bulbus cepae genus est, in Libya proueniens ad similitudinem scillae, Venerem stimulanis. Unde dixit Martialis.

Quum sit anus coniunx, quum sint tibi mortua
 Bulbus cae membra, Nil aliud bulbis quam satur esse potes,
 pe genus Postremus uersus in quibusdam exemplis sic legitur

gitur: Turgida maturat, primò coquit, et citò purgat. Sed uera est lectio, quam restituumus, pus concoquit. Sic enim Plinius hunc locum habet, cuius uerba item corrupta adscribam integra, quomodo aliquando in emendata à nobis Plinianorum librorum medicorum lectione, legendum esse comprobauimus. Succus qui expressus est, ab alijs phaselinum, ab alijs Sirium, ad emolliendas uulvas, sudoresq; faciendos, et suppurationes concoquendas.

Plinij librorum medicorum lectio emendata per Cornarium.

DE PAPAVERE. CAP. XVIII.

Dicunt uim gelidam siccamq; papaueris esse. Tres illi tribuum species: flos unius albus, Alterius roseus, pallensq; rubensq; minoris Flos est: hanc uulgo dicunt agreste papauer. Cunctis nobilior flos est, qui in nascitur albus. Ex huius teneris faciunt opium capitellis, Incisa leuiter summa cute, larq; quod inde Defluit, excipium cochleis, siccumq; reseruant. Antidotis multis aptum, uarijsq; medelis. Sunt qui contundunt cum lacte suo capitella, De quibus expressum siccant in sole liquorem. Post primum succus uires habet iste secundas. De specie uero roseos quam gignere flores Dixi, conficiunt oleum de semine tunso, Non modicum gustu iucundum, somniferumq;. Tertia cui flos ipse rubens, semenq; nigellum.

Præstat.

M A C R I

Præstat, si bibitur, reliquarum more soporem.
 Elixatura tepida cuiuslibet harum,
 Aeger si foueat faciem, uel si bibit illam,
 Optatum capiet, nisi mors sit proxima, somnum.
 Spermæ nigri bibitum cum uino, stringere uentrē
 Dicitur, hocq; modo fluxus inhibet muliebres.
 Somnum dat bibitum, tussim compescit iniquam.
 Pondere denarij debent hæc semina sumi:
 Nam plus leihargum, uel mortem sæpius infert.
 De folijs eius tritis factum cataplasma,
 Exinie fauces dicunt curare tumentes.
 Quosq; uocant sacros extinguere dicitur ignes:
 Frigore, uel cantu, potuue, ciboûe, uel æstu,
 Aspera si fuerit uocalis reddit auena,
 Apposito tali fiet medæamine lenis.
 Candida miconi species (sic nempe uocari
 Græcorum lingua dicunt quodcunq; papauer)
 Longe nobilior est, utiliorq; duabus.
 Tunc cum lacte fluunt capitella papaueris huius,
 Lecta coquantur aqua, cui sit pars tertia mellis
 Addita, cuncta coquis, donec decoctio spissa
 Sit quasi mel, uarios sic conseruetur ad usus.
 Sumpta facit somnum, tussim fugat, abstinet aluum.
 Vocalis uenæ bene rheumatismata sic cat.
 Eiusdem teneris opium factum capitellis,
 Sicut iam docui, roseo miscebis oliuo,
 Vnge caput mixtis, sedabitur his dolor omnis.

Et

Et solet hoc unguen somni præstare quietem.
 Prædictis admisce croci redolentia fila,
 Auris curabis hæc infundendo dolorem.
 Hoc quoq; foemineo cum lacte crocoq; subacto,
 Ungento calidam poteris sedare podagram.
 Ano suppositum solet hoc adducere somnum.
 Illud idem solo præstare uidetur odore.

Excipiunt cochleis.) Id est cochlearum testis,
 hoc est *μύαξι*, uelut Dioscorides ait, Sunt autem
μύακες conchæ ac cochleæ, ipsarumq; testæ.

Vocalis uenæ bene reumat, soluit.) Vocalem uenā
 ipsam asperā arteriā dicit, Diosc. enim ad *πνευμα-
 τισμοῦς ἀπὸ κρῖας* facere dixit. Sicut autem arte-
 riæ appellatio ad uenas pulsatiles translata est, ut
 arteria simpliciter dicta, de uena pulsum edente
 accipiatur, & arteria aspera dicta, de fistula siue
 cāna ex pulmone in laryngē emergēte integallitur,
 Ita etiā Venæ appellatio uicissim ab his quæ ueræ
 uenæ sunt, ad ipsam arteriam asperam translata est,
 ut arteria aspera, uocalis uena appelletur.

μύακες.
 Cochleæ.
 Vena uo-
 calis.

Arteria-
 rum ap-
 pellatio.

DE VIOLIS. CAP. XXIX.

Nec roseus superare decor, nec lilia possunt
 Fragrantes uiolas specie, nec ui, nec odore.
 Dicitur humida uis illis, & frigida primo
 Esse gradu, species tres esse leguntur earum.

Noscere

M A C R I

Noscere quas tantum diuerso flore ualenu,
Nam sunt purpurei flores, albiq; nigriq;
Cunctis pene pares sunt in medicamine uires.
Inflammata iuuant loca, tritas si superaddas.
Crapula discutitur bibitis, capitisq; grauedo
Olfactu solo, uel si caput inde coronas.
Anginis potæ medicantur aqua resolutæ.
Purpuream uiolam dicunt curare caducos.
Præcipue pueros, si mixto sumitur amne.
Radices uiolæ cum myrrha tunde, crocoq;
Hoc inflammatis oculis apponito nocte.
Contritis folijs uiolæ cum melle perunge us,
Ulcera sanabis capitis si iungis acetum,
Et cataplasma facis, cedit collectio quæ uis,
Illius curat elixatura tumorem
Matricis, tepida si sæpe fouebitur illa.
Ani fissuras, quas appellant ragadias,
Addita cærotis medicatur sæpe perunctis.
Pustula si fuerit, melli superadde iugata.
Illius semen cum uino, menstrua purgat.
Tritæ cum mixto radices eius aceto,
Splen siccam bibitæ, uel spleni si superaddas.
Hocq; modo calidam dicunt sedare podagram.
A stomacho coleram rubeam potatæ repellit
Herba uirens uiolæ, uel flos siccus uie, recens uie.
Morbos de colera rubea, uel sanguine factos,
Mollibus in costis, aut in pulmombus ipsis

Sedat

*ad uires
graued
nem:*

*ad uires
menstrua*

Sedat si mixto potabitur amne recenti.
 Infantum tussim sic & suspiria sedat.
 Ex uiolis oleum sicut de flore rosarum
 Conficiunt, multis quod dicunt utile causis.
 Auribus infusum, sonitum fugat atq; dolorem.
 Et capiti prodest quocunq; dolore laboret,
 Leniter infrigidans, corpusq; sopore resoluens.
 Lumbricos nec at infusum, bibitum, uel inunctum,
 Et capitis furfur oleo depellitur isto.
 Os capitis ictu fuerit si forte plicatum,
 In tantum, ut lingua patiens amiserit usum,
 Fac prius hunc uiolam cum uino sumere tritam,
 Postea, si fuerit capitis pars dextera laesa,
 Contritam plantae pedis hanc adnecte sinistri,
 Atq; e conuerso facias, si leua plicata est,
 Os resilit, linguaq; die redit usus eadem,
 Ut iustus tradit medicus, qui talia scripsit.
 Altera uis uiolae fertur mirabilis esse.
 Albæ si uiolae radix teneatur in ore,
 Et transglutitus sit sepius succus eius,
 Vulneris immodicum tradunt mox sistere fluxum.
 Hanc Glycyrrhizes tradit uim Plinius esse.

Iustus
 Medicus.

Purpuream uiolam dicunt curare caducos.)
 Caducos dixit comitali morbo correptos, à sympto
 mate accidēti ac casu. Cæterū Dios. nō simpliciter
 hoc de purpurea uiola tradit, sed de parte ea quæ in
 flore

M A C R I

δύοθεν flores. flore purpurea existit, uel purpurascit, habet enim τὸ πορφυροῦ τοῦ ἔνθεν, id est quod purpurascit in flore, & uidetur accipiendum esse de altero flore, qui in medio uiole instar capillamentorum mest. Sum enim quidam flores δύοθεν, ut Theophrastus ait, id est duplicis floris, qui alterum florem in medio habent, uelut rosa, & liliū & uiole nigra. De hoc itaq; flore Diosco. testatur, quod quidam ipsum cum aqua potum anginis, & comitialibus puerorum morbis, auxiliari dicunt.

ῥαγάδες ῥαγάδες. Ani fissuras quas appellant rhagadas.) Rhagadum uoce etiam Plin. subinde utitur, aliquando etiā ani rimas & fissa appellat Græci, et ῥήγες & ῥαγάδες. Hic tamen rhagadas dixit, nec conueniēte uersui satis uoce.

Iustus Medicus. Os capitis fuerit si forte plicatum.) Plicatum, id est in plicas coactum & constrictum. Verum qui fuerit Iustus Medicus, qui hoc medicamentum prodiderit, non satis constat. Porro ultimus uersus de glycyrrhizes ui, est apud Plin. 22. cap. 9. sed ad scriptitius apparet, potestq; adesse uel abesse, quum hic de glycyrrhiza nō tractet. legebatur tamen uulgato more: Hancq; liquiritiæ &c.

M A C R I A U T P O T I
us incerti auctoris. De plantis uulgaribus. Liber II.

DE

DE ALTHAEA. CAP. I.

Althæam maluæ speciem nullus negat esse.
 Althæamq; uocāt illā, quòd crescat in altū.
 Hanc ipsam dicunt euiscum, quòd quasi uisco
 Illius radix contacta madere uidetur.
 Agrestisq; solet à multis malua uocari.
 In mulsâ coctus flos eius uulnèra purgat,
 Vel si cum uino tritum florem superaddas.
 Spargere sic scrophas, anumq; iuuare dolentem
 Dicitur, hocq; modo conquassatis medicatur.
 Elixata prius radix, adipiq; terendo
 Addita porcino, terebinthinæq; tumores
 Matricis curat, reliquosq; leuare dolores
 Dicitur, illius neruos sic ipsa relaxat.
 Rumpit uel spargit sic apostemata dura.
 Omnes has causas elixatura iuuabit,
 Si loca morborum foueantur sæpe tepenti.
 Aq; dysentericis radicum coctio sumpta
 Cum uino, fluxum stringens compescit eorum.
 Et pellit tardas hæc coctio sumpta secundas.
 Et prodest æmoptoicis, lapidesq; repellit.
 Vesicæq; solet uarijs succurrere causis.
 Acri cum uino contritum semen, oliuo
 Iungito, deformes maculas hoc unguine pelles.
 Cum pusca potata potest obstare uenenis.
 Elixata prius, cum melleq; trita, replebit

B

M A C R I

Vulnera quæ caua sunt, si sit superaddita sepe,
Sic quoq; duricias mollit, lenitq; rigores,
Decoctis oleo folijs factum cataplasma,
Quosuis pestiferos morsus, combustaq; curat.

ἀναδεν
δρομα
λάχη.
Malua ma
scula.
Bis malua
Hibiscū.

Alhæa
unde di-
eta.

 Quod Althæa maluæ agrestis species sit, Diosc.
 & Galenus palam asserunt. Galenus eam etiam ἀνα
 δενδρομαλάχη appellari ait, & Constanti. cæsar
 15. capi. 5. de agricultura δενδρομαλάχη, &
 masculam maluam appellat. Vulgus medicorum bis
 maluam uocat. Radicem uerò alihææ hibiscum ap-
 pellari, Aëtius serm. 12. cap. 33. itemq; Dis. ac Plinius
 testantur, quanquam hi ambo totam plantam hibi-
 scum uocari tradant, de qua etiam Virg. ecloga se-
 cunda sensit, quum ait: Hædorumq; gregem uiris
 di compellere hibisco. Germani Ibisch uocant, hi
 bischi appellationē sequentes. Quod uero Althæa di-
 eta sit, quia in alium crescat, & quod euiscum uo-
 cetur, quod quasi uisco radix eius madeat, neutrum
 uerum est. Nam ἀλθαία uox græca est, neq; lati-
 num etymon ferre potest. Quare græcam origina-
 tionem omnino habet, et nominata est διὰ τὸ πολυ
 αλθες καὶ πολὺ χρᾶσθαι, uelut Diosc. ait, id est mul-
 tiplicem utilitatem, ac medicinæ ipsius usum mul-
 timum. ἀλθαίω enim medeor significat. Hibi-
 scum autem ueterem latinam appellationem esse pu-
 to, nec de eius uisus sat constat. Certè qui Euisce
 appellarunt,

appellarunt, ad uiscum & radicis ipsius uiscositatem respexerunt, sicut quoque qui Maluauiscum sine Maluauiscus. ne malueuiscum eandem dixerunt.

Et pellit tardas hæc coctio sumpta secundas.)
 Hoc est morantes, et non ut solent, post partum insecuudæ. quentes. uocantur autem δ'εὐτεργαῖα græcis, secundæ morantes. die, & secundi partus uulgo, uelut supra commemorauimus. Vide caput de pulegio. At uero poscam acetum aqua dilutum, hoc est ὀξύγκαστον dixit, quidam Posca. tamen uinum aqua dilutum accipere pro poscam sine ὀξύγκαστον. ne poscum maluit. Reliqua satis nota sunt, & constant.

DE VRTICA. CAP. II.

GRæcus Acalephen, nos urticam uocitamus.
 Feruida non modicè uis illi dicitur esse.
 Vnde nec immerito nomen sumpsisse uidetur.
 Tacta quòd exurat digitos urtica tenentis.
 Hæc solet ictericos cum uino sumpta iuuare.
 Illius semen colicis cum melle medetur.
 Et tussim ueterem curat si sæpe bibatur.
 Frigus pulmonis pellit, uentrisque tumorem.
 Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus.
 Aut succus uiridis cum uino sæpius haustus.
 Cum sale de folijs eius factum cataplasma
 Ulceribus prodest, & uulnera sordida purgat.
 Et contra morsus ualet hoc cataplasma caninos.
 Hoc caneros, & parotides, luxataque curat.

M A C R I

Hocq; reformatur caro quæ discessit ab osse,
 Et solet humores hoc desiccare nocentes.
 Acri cum uino radix contrita tumorem
 Compescit splenis, podagræ sic subuenit illa.
 Omnibus & morbis sic subuenit articulorum.
 Omnibus his prodest super addita, uel sibi iuncto
 Sic quis hanc oleo, foueasq; hoc unguine membra.
 Naribus impositus succus, foliumue, cruorem
 Elicit, innata est illi uis tam a caloris.
 Quod si manantem cupias retinere cruorem,
 Vrticæ succo frontem line, reprimit illum.
 Si supponatur cum myrrha, menstrua pellit.
 Si claudit uulua matrix, humore grauata,
 Vrticæ folijs reuocabitur illa fricata.
 Cum uino bibitum uenerem semen mouet eius,
 Et melius tritæ, si iungas melq; piperq;
 Et sic cum uino prædicto more bibantur.
 Pleureticos, pectus, pulmones, adiuuat eius
 Semen, si sumptum fuerit cum melle iugatum.
 Cum mulsa bibitum lotium producit abundans.
 Herba recens eius olerum si more coquatur.
 Detur & illius decoctio, molliet aluum.
 Ore diu clausus succus si uoluitur eius,
 Vuæ non modicum poterit sedare tumorem.
 Sudorem mouet ex oleo decocta perunctis.
 Si quadrupes quæcunq; marem perferre recusat,
 Vrticæ folijs illius uulua fricetur :

Sic

Sic naturalem calor excitat ille calorem.
 Defluuium capitis, si succo seminis huius
 Ungas sæpe caput, reprimūt doctore Galeno.
 Illius semen collectum tempore messis,
 Et desiccatum, multis erit utile causis.

Vrticam ab urendo dictam esse, non dubitandum
 puto. Græcis certe κνίδη, à pruriginæ, quam con-
 tacta ciet, appellata est. κνίζει enim uellicare signi-
 ficat. ob eandem rationem etiã ἀκαλύφη dicta uide-
 tur ab Atticis, quòd miucundus sit eius contactus,
 hoc est ὅτι οὐ καλὴν ἔχει ἀφήν. Medicinæ porro
 ex Plinio et Dios. sunt transsumptæ. In uocibus paro-
 tidas, & pleureticos, quamitas in syllabarum mo-
 ris non est seruata.

Vrtica
 unde.
 κνίδη.
 ἀκαλύ-
 φη.

DE PLANTAGINE CAP. III.

Herbam quæ nostra lingua plantago uocatur,
 Hæc Arnoglosson græcus uocat, est quia lin-
 Agninae similis folijs. Plantaginis huius (quæ
 Sunt geminae species: & maior prima uocatur,
 Altera uero minor, quam uulgò lanciولاتam
 Dicunt, quòd folijs ut lancea surgat acutis.
 His infrigidandi, desiccandiq; notatur
 Tertius esse gradus. maiorem uim tamen esse
 Maiori dicunt. nimis humida uulnera siccant
 Si superaddatur cum melle, & sordida purgat.

M A C R I

Cum sale sicut olus si iuncta coquatur aceto,
 Ventrem restringit nimium sic mansa fluentem.
 Si supradietis lens sit concocta, iuuabit
 Hicce Dysentericos cibis, idem coeliacosq;
 Stringit manamem superaddita trita cruorem.
 Et nigris maculis fertur reparare colorem.
 Oui cum lachryma mire medicatur adustis.
 Sola canis morsum curat, sedatq; tumorem.
 Et scrophas spargit superaddita cum sale trita.
 Hydropicis ut olus decocta, comestaq; prodest.
 Sic iuuat Asthmaticos, ferturq; iuuare caducos.
 Sordida purgabit bene uulnera quaelibet oris,
 Ore diu tenus si succus uoluitur eius.
 Hic intus fusus curat syringia succus.
 Et dolor hoc auris sedabitur, & sacer ignis.
 Fert hæmoptoicis hic opem, si sæpe bibatur
 Per se, fortior est si sit coniunctus aceto.
 Sicq; iuuat phthisicos, iniectus uerò per anum,
 Stringit non modicum fluxumq; dysentericorum.
 Pellitur ex oculis tumor hoc, feruorq; perunctis.
 Sæpius hanc ipsam si dentibus atteris herbam,
 Ginguas reprimet tumidas, & sanguine plenas.
 Sicq; solet dentis compescere sæpe dolorem.
 Succus cum lana matrici subditus eius,
 Stringit manantem nimium siccando cruorem.
 Cunctis prædictis eius decoctio causis
 Prodest, & potus cum uino feminis huius,
 Vesica,

Vesicae, renumq; iuuat potando dolorem,
Dicunt non nasci serophas gestantibus eius.
Radicem collo suspensam, uis ibi tanta est.
Radices eius tres contere, iungito tritis
Vini tres cyathos, et aquae, fac sit modus idem:
Hæc nondum tremulo potanda dabis febrienti:
Sic pelles febrem cui dat lux tertia nomen.
Bis binæ quoq; quartanis prodesse putantur,
Cum totidem uini cyatis si dentur, et amnis.
Suncta potest plantago minor prædicta iuuare,
Quamuis non tantas uires uideatur habere.
Præcipue succus curat plantaginis huius
Quod iuxta nares uel lumina nascitur ulcus,
Si superaddatur cum lanis mollibus illi,
Perq; nouem cataplasma dies istud renouetur,
Eius si succo tepido uenter foueatur,
Acri depulso sanabitur ille dolore.
Lumbricos succus depellere dicitur eius,
Si porcina uetus axungia iungitur illi.
Sedabit duros istud cataplasma tumores.
Parotidas uulnusq; recens hoc adiuuat unguen.
Ante duas horas quartanæ quàm tremor egrum
Vexet, si succum biberit plantaginis huius,
Sentiet eximiam facili medicamine curam.
Eius potatum depellit sperma secundas.
Si uia longa pedum mouet (ut fit sæpe) dolorem,
Acri cum uino superaddita trita iuuabit.

M A C R I

Cum passo succus bibitur si sepius eius,
 Vesicæ uarijs fertur succurrere morbis.
 In desiccando uis est plantaginis ingens
 Maioris, queat ut (ueluti cauteria) corpus
 Appositum siccare, refert ut Plinius author.
 Composuit librum Themison de uiribus eius,
 In quo præclaris celebravit laudibus illam.

His infrigidandi desiccandiq; &c.) Infrigidan-
 di pro infrigidandi uersus gratia dixit, quædam ex
 emplarum inflammandi habent, sed falso. Nam frigi-
 da & sicca est plantago, secundo gradu à medijs, u:
 Galenus & Paulus habent. Hic tamen tertium gra-
 dum eis adscribit.

Hicce dysentericos cibus, idem celiacosq;.) E:
 hic uersus anæa corruptè legebatur sic: Hic dy-
 sentericos melius cibus & ciliacos.

Themison Composuit librum Themison.) Themison hic
 Asclepiadæ auditor fuit, ex Laodicea oriundus, et
 ab Asclepiadæ ad Methodicæ sectæ inuentionem de-
 sciuit, quam postea Thessalus Trallianus absoluit,
 contra quos Galenus methodi libros conscripsit.

DE PVLEGIO. CAP. IIII.

Feruida pullegij uis, siccaq; dicitur esse
 Tertio à medicis dato est gradu huic i utroq;.)
 Sepius hanc herbam si prægnans sumit, abortit.
 Menstrua

Menstrua deducit cum uino sumpta tepenti.
 Hocq; modo tardas hæc extrahit herba secundas.
 Hoc nomen quia non notum reor esse quibusdam,
 Exponam tali quid nomine significetur.
 Ut nondum natus testa circumdatur oui
 Pullus, sic infans matris uestitur in aluo
 Quadam pellicula matris de semine facta,
 Quam nascens rumpit quasi testam pullulus oui,
 Istas pelliculas medici dixere secundas,
 Quod mox expositos naturæ iure sequantur.
 Hæ si plus iusto, uitio cogente, morantur,
 Aut mors subsequitur, dolor aut qui uix tollera-
 Istas pullegium prædicto more repellit. (tur.
 Cum sale contritam melli si iunxeris illam,
 Vnguine contractis potes hoc succurrere morbis.
 Illius puluis sumptus cum melle uel haustus,
 Pectoris humores uiscosos extenuare,
 Et per sputa potest illos educere mirè.
 Nausea, uel morsus stomachi curabitur illa
 Cum pusca sumpta, uel aceto quod sit aquosum.
 Cum uino nigram coleram potata repellit.
 Sicq; uenenatis serpentum moribus obstat.
 Si per uim febris, nimio uere fluore cruoris,
 Aut aliquo casu subito defecerit æger,
 (Quod solet à doctis medicis malefactio dici)
 Pullegium ualido tritum iungatur aceto,
 Naribus ægroti sic apponatur, odore

Secunda
 quid sit,

M A C R I

Solo confestim dicunt releuare iacentem.
 Ginguas sicci puluis confirmat, & usti.
 Appositam uiridem dicunt sedare podagram,
 Et quosuis alios solet emendare tumores,
 Si superaddatur tepidæ permixta polentæ.
 Addita cærotis, papulas de corpore tollit.
 Spleneticis multum superaddita cum sale prodest
 Elixatura, si quisquam sæpe tepenti
 Illius abluitur, pruritus non patietur.
 Et sic matricis poteris curare tumorem.
 Tussim compescit cum uino sumpta tepenti.
 Et sic urinam compellit reddere largam.
 Et magis, ex uino si sit decoctio facta,
 Aut oleo mixtam contritam si superaddas.
 Si radix acri contrita iugatur aceto,
 Sedabit quosuis superaddita sæpe tumores.
 Obstat serpentum cum uino sumpta uenenis.
 Et sic assumptum, uenerem stimulare fatemur.
 Sic quoq; pulmonis prodest, iecorisq; querelis.
 Et sic nutrici sumptum, lac præbet abundans.
 Herba uirens curat morsus cum melle caninos
 Si superaddatur, & uino mixtabibatur.

λεπτοθυμία.
 συκοπύμα.
 πύμα.

Quod solet à doctis Medicis malfactio dici.)
 Nondum comperi qui sint medici illi docti, qui mal-
 factionem dicant, pro animi deliquio ac defectu,
 quam greci συκοπύμαc λεπτοθυμίαc uocant.

Nam

Nam nihil aliud eum dicere, quàm pulegium reuocare eos qui in animi deliquium inciderint, si naribus cum aceto admoueatur, Dioscorides indicat, qui de hoc hæc uerba prodit. λειποθυμῶντας τε ἀνακταῖται σὺν ὄξει ταῖς ῥίσι προσφερομένη. Id est, animo defectos resocillat cum aceto naribus admota. Quòd autem malfactio præcipitem hæc uirium collapsionem & animi deliquium significet, latina uel alia aliqua lingua nondum compertum nobis est. Pandectarum medicarum autor, hæc uocem apud Galenum ad Glauconem esse dicit, foriè à barbaro quodam interprete pro lipothymia usurpatam.

Malfactio

DE HYSSOPO. CAP. V.

HYSSOPUM est siccum, calidū quoq; tertius illi
 Est in utroq; gradus: eius decoctio facta
 Sic, ut cocta simul sint mel, ficus quoq; sicca,
 Prodest non modicum patientibus hausta catarrhū,
 Subuenit & uoci rauræ uersata palato.
 Et prodest cunctis pulmonum sumpta querelis.
 Lumbricos uentris eadem potata repellit.
 In pectus, capitis si distillatio fiat,
 Quæ persepe solet tussim, phthisimq; creare,
 Prodest hæc eadem decoctio sumpta frequenter.
 Omnibus his prodest puluis cum melle iugatus,
 Contrito uiridi si iungitur oxymel illi,
 Sicq; datur bibitum, stipatum molliet aluum.

CUM

M A C R I

Cum uento nocuo uiscosum phlegma repellens.
 Cardama si iungas, his solues fortius aluum.
 Potio si uiridis uel sicci sæpe bibatur,
 Vultibus eximium fertur præstare colorem,
 Cum nitro & ficu sicca si conteris ipsum,
 Et super apponas spleni cataplasma tumenti,
 Hydropicisue, solet siccando repellere morbum.
 Cum uino bibitum præcordia tensa relaxat,
 Et quicumq; nocet tumor interiora, recedit.
 In quo decoquitur si dens foueatur aceto,
 Fertur ab immodico cito sæpe dolore leuari.
 Accensi fumo sonitus compestitur auris.
 Elixum appositum humores lymphidat omnes.
 Sic iuuat ictericos iniectum naribus idem.
 Auriculæq; grauem dicunt curare dolorem,
 Hoc mixtum roseo si fundas intus oliuo.

Prodest non modicum patientibus hausta catarrhum.) Tria destillationis humorum à capite generata, communi catarrhi appellatione dici solent. Verum delabente ad nares humore propriè κροῦζα uocatur, hoc est grauedo. Si uerò in os delabitur, ac mox in arteriam ac pulmonem, βράγχος græci uocant, nos raucedinem. Si autem in os delapsus humor, fauces et gulam, indeq; uentriculum petat, κατὰ πρῶτον & γένμα, id est destillatio & fluxus maxillim appellatur. Ad omnes autem destillationes commodat

κροῦζα.
 Grauedo.
 βράχ-
 χος.
 γένμα.

modat hyssopum, eo modo quem hic ex Diosco. ac Plinio describit. Quòd autem uersata palato dicit. accipiendum est de modo collutionis ac gargarissandi.

Cardama si iungas hic solues fortius aluum.)
 Cardama nasturtia dicit, Nam sic Diosc. habet. uehementius inquit, purgat ammixto nasturtio, aut Diosco. iride, aut irione. Quaedam tamen exemplaria cardamomo pro nasturtio habent, ob uicinitatem scripturae utriusq; uocis, alteram pro altera, καρδαμῶν pro καρδ' αἴμας, supponi contingere.

DE PARATELLA, ID EST
 LAPATHO. CAP. VI.

Herba solet lapathi uulgo paratella uocari.
 Illius species dicuntur quatuor esse.
 Par tamen est ferme uis omnibus in medicina.
 Omnibus est illis feruens, austeraq; uirtus.
 Vnde quidem stomachum confortat sumpta, soletq;
 In stomacho clausum per ructum pellere uentum.
 Sumptaq; si cut olus fertur restringere uenrem.
 Pruritus mordax, scabiesq; cutis laceratrix,
 Illius tepido cedum apozemate fota.
 In uino coctæ radices et bene tritæ
 Appositæ, schrophas compescunt, parotidasq;
 Eius sepe tepens si coctio gargarizetur,
 Vuas sedabit tumidas, dentisq; dolorem.

Atq;

M A C R I

Atq; dysentericis prodest hæc coeliacisq;
 Pellitur hac tepida dolor auris si foueatur.
 Decoctas ualido radices eius aceto,
 Et tritas spleni superaddito sæpe tument.
 Quemuis non modicū reprimūt siccando tumorē,
 Cum uino uel aqua radicum coctio facta
 Menstrua restringet potu, lapidesq; repellat.
 Hæc eadem inuat ictericos, suspensaq; collo
 Illius radix, scrophas nasci prohibebit.

Paricella Paratellæ uox uulgaris est & barbara, quanquã
Parella. aliqui non paratellam, sed paricellam aut parellam
Lapathū. hanc herbã uocitēt, quæ græcis lapathi nomine ap
Rumex. pellatur, et latinis Rumex. Quatuor autē eius speci
 es esse omnes confitentur, Dios. Pli. Gal. Paulus. Cæ
 terum quod hic dixit. Sumptaq; sicut olus fertur
 restringere uentrem. non ita omnino habet. Nam
 Diosco. palàm omnium runcum olus coctum uen
 trem mollire tradit. Verum semen ipsorum adstrin
 gendi uim habet, ut & cæliacis & dysentericis con
 ferat, ut de hoc dicere oportuit horum carminum
 autorem, & nō de olere foliorum cocto. Atque hoc
 est quod Paulus ait. Contrariē quodammodo se folia
 ad semen habent. Illa enim exturbant aluū comesta,
 hoc uero potum, ipsam sistit. Porrò in his uersibus
 syllabarum tempora in uocibus his non sunt serua
 ta, in apozemate, in parotidas, in gargarissetur. Itē
 uersus.

LIBER II.

versus: Atq; dysentericis prodest hæc celiacisq;
antea sic legebatur. Hoc dysentericos potui iuuas
& ciliacos.

DE LOLIO. CAP. VII.

FRumentis nocuã Loliũ Græcus uocat herbã,
Quam nostri dicunt uulgari more nigellam.
Cancros emundat, pascentia uulnera curat,
Cum raphano modicoq; salis superaddita trita.
Zernas & lepras cura compescis eadem.
Sulphure cum uiuo, purgamentisq; columbæ
Admisce lolium, semen quod lilia præbent
His iungas, hæc cocta mero superaddita scrophis.
Sic scrophas spargit, sic apostemata rumpit.
Duriciasq; alias emolliet hoc cataplasma.
Mulsæ decoctum commixto thure, crocoq;
Apponas coxæ, ischias hanc si uexat iniqua.
Parturiens mulier si se suffumiget illa,
Asseritur citius uentris deponere pondus.

Nec græcis lolium, nec latinis Nigella appella-
latur hæc herba, cuius hoc loco uires recensentur.
Sed lolium quidem uocatur hæc herba, sed latinis **Lolium.**
nis, græcis uero ζιγο. Nigellæ autem appellatio **Nigella.**
à uulgo quidem ad lolium refertur. Verum pro-
prie μελαμβριον Nigella Latinis dicitur, eademq; eti-
am Gith Celso ac Plinio dicitur. At uerò lolium
quod hic nigella uulgari more dici traditur, ob simi-
litudinem

M A C R I .

litudinem nigroris hanc appellationem nigellæ ob-
tinuit uulgò, quum aliàs nihil cum uera nigella cõ-
mune habeat, quod semen est odoratum, acris sapo-
ris ac nigrum, & ob id uulgò cuminum nigrum di-
ctum, quum lolium sit nec acre, nec odorum, & ma-
ius etiam ac rotundius semen quàm uera Nigella est.
De lolio itaq; Latinis appellato, & uulgò nostrati
Radden uocato, hæc omnia quæ hic traduntur acci-
pienda sunt. Et sanè omnia hæc ex Diosc. transcripta
sunt. Sed medicamenta ipsa inter se sunt confusa.

Nam quod hic dicitur: Zernæ et lepras cura com-
pescis eadem hoc Dioscor. sic habet. Impetigines fe-
ras & lepras cum sulphure uiuo & aceto curat.
Zernæ autem barbaro uocabulo impetigines feræ
appellantur, quæ etiam lichenes dicuntur. Quòd
autem hic habetur. Sulphure cū uiuo & c. id ipsum
apud Diosco. hoc modo legitur: Cum stercore autē
columbæ & lini semine in uino cocta, strumas dis-
soluit, & quæ ægre maturescunt rumpit. Quare
hoc loco Sulphur uiuū ad precedētia pertinens, ad
sequentia relatiū est. Et pro lini semine, semen quod
lilia præbent falso expressum. Deinde quòd hic le-
gitur. Mulsæ decoctam commixto thure crocoq;
& c. apud Diosco. sic habetur. Ischiadicos cum aqua
mulsæ cocta & imposita iuuat. Cum polenta autem,
aut myrrha aut croco aut thure suffita, conceptus
adiuuat. Quare apud Dioscoridem Thus & crocus
ad

ad suffitum addenda traduntur. Hoc autem loco,
 ad cataplasma coxæ ischiadicorum cum mulsâ ammi-
 scenda docentur. Atq; ego sanè thus & crocum,
 concoquendæ affectionis gratia, in cataplasma lolia-
 ceum cum mulsâ rectè adhiberi puto. Inepte autem
 utrunq; ad suffitus addi, & propterea Dioscor. lo-
 cum corruptum sic existimo restituendum, ut legas *Dioscori.*
 ἰσχιαδικούς δὲ σὺν μελικράτῳ ἐψεύσεισα, καὶ locus.
 καταπλασομένη ὠφελείσῳ ἀλφίτῳ, ἢ σμύ-
 ρνῃ ἢ κρόκῳ ἢ λιβανῳτῳ. ὑπαθυμιωμένη δὲ
 ὠεγείσταις συλλήψει. Hoc est, Ischiadicos
 autem cum aqua mulsâ cocta, & cum polenta, aut
 myrrha, aut croco, aut thure cataplasmatibus modo
 imposita iuuat. Suffita uerò conceptus adiuuat.
 Hoc sanè modo apud Diosco. legendum esse iudico,
 quod ipsum etiam horum uersuum autor indicat,
 quanquam ex omnibus quæ cataplasmati ammiscen-
 da Dioscor. tradidit, thus tantum & crocum tran-
 sumpsit. Sunt autem & polenta, & myrrha, itidem
 affectioni concoquendæ apta, neq; in suffitus apta.
 Per se quidem thus & myrrha suffitui apta sunt,
 quæ res errorem peperit, ut etiam reliqua in suffi-
 tus addenda esse putaremur, quum Dios. hoc ipsum
 non uelit, & quis nam polentam in suffimentum ad-
 dat? hoc itaq; quum Marcellus interpres Dios. animad-
 uerteret, pro ἀλφίτῳ legendum putauit ἀσφάλ-
 τῳ, id est, bitumē pro polenta. Sed uelut dixi, nihil

M A C R I

horum ad suffitus pertinet, sed ad cataplasma Ischia
di concoquendo. Postremum sicut suffitus solius lo
lij rectè hic præscribitur, ita mulierem inde citius
uentris onus deponere, nescio unde author ipse dixe
rit, quum Dios. simpliciter habeat eo suffitu conce
ptus adiuuari, non partus accelerari.

D E C I C V T A. C A P. V I I I.

FRigida lethifera uis est immensa cicute.
Vnde necat gelidi potantes more ueneni.
Qui perit hac herba, cutis eius fit maculosa,
Vnde genus mortis ualet hoc per signa probari.
Publica pœna reis hæc esse solebat Athenis.
Hac sumpta magnus Socrates fuit exanimatus.
Qualiter hoc fiat non æstimo dicere nostrum.
Cum nil quod noceat, sed quod iuuat, est referendū.
Hac sumpta si quis morti sit proximus, herba,
Forte merum tepidum bibat, euadetq; periculum.
Sed quamuis potu solet hæc assumpta nocere,
Magnifice iamen appositu solet illa iuuare.
Vstius mire iuuat epiphoras oculorum.
Si frons comritis folijs sit operta uirem is,
Vel si sint eius circumlita lumina succo.
Hac quoq; pelluntur sacer ignis, et herpeta cura.
Tradit Anaxilaus, si succo sæpius eius
Virgo linat mammæ, sibi cum turgescere primum
Incisione, mediæq; semper, stantesq; manere.

Lac

Lac comrita uirens mammis superaddita siccatur.

Extinguit uenerem, fluxum quoq; seminis omnem.

Si pecten trita cataplasmae saepius illa.

Argenti spumae commiscens hanc, adipiq;

Apponas calidae cataplasma salubre podagrae.

Et per se tali multum prodesse probauit.

Singula quid memorem? nocuum quaecunq; calorem.

Apposita trita pomcris curare cicuta.

Vstiuas mire iuuat Epiphoras oculorum.) ἐπιφω
 φωραὶ impetuosiores impressiones sunt ac influxus ἐπιφω
 humorum, ad quas cunq; partes. Nam haec ipsae adij-
 ci solent. Sic habet Plinius epiphoras uteri, testium, φωραὶ.
 oculorum, et aliarum partium. Et hunc locum ex
 Plinio, uelut reliquos transscripsit hic author, qui
 25. cap. 13. sic habet. loquitur de cicutae succo, praeci-
 puius tamen est, inquit, ad cohibendas epiphoras u-
 stiuas, oculorūq; dolores sedandos circumlitus. Ve-
 rū in Plinio a stiuas habetur pro ustiuas, quomodo
 etiam quaedam huius autoris exemplaria habebant.
 Verum uetus quoddam ustiuas habuit, recta ut opi Plinij lo-
 nor lectione ex Plinio transsumpta. Vstiuas autem cus.
 dixit Plinius, quae caliditate et acredine sua partes Vstiuae e-
 inflāmat ac inurūt. Ceterū in uoce epiphoras prima piphoree,
 syllaba contra naturā est producta, sicut in uoce So-
 crates prima cōtra est correpta. Herpeta autē foeml-
 ino genere nominatio singulari dixit, quae omnia

MACRI

velut eius seculi notas reliqui.

DE SERPYLLO. CAP. IX.

Serpyllum ueteres dixerunt, quòd quasi serpat
 Terræ uicinans : huic seruida siccaq; uis est.
 Acri cum uino coctum, contundis oliuo
 Cui rosa dat nomen : hoc unguine per line frontem
 Aegroti, capitis solet hoc sedare dolorem,
 Nidor combusti serpentes effugat omnes,
 Et quod uis animal profundens ore uenenum.
 Hoc ideo miscere cibis messoribus est mos,
 Ut si forte sopor fessos depresserit illos,
 Vermibus à nocuis tuti requiescere possint.
 Pestiferos morsus bibitum iuuat, appositumq;
 Prouocat urinas, compescit tormina uentris.
 Splen iuuat admixto si sæpe bibatur aceto.
 Si mel prædictis iungatur, sputa cruenta
 Iactantes, mire potus solet ille iuuare.
 Haustum cum uino iecoris sedare dolorem
 Dicitur, hicq; solet producere menstrua potus.

Serpyllū.

ἔρπυλλο
 λον.

Serpyllum à serpendo latinis & græcis dictum
 est. Diosco. enim ait, ἔρπυλλον dictum est à serpen
 do, & quòd quam cunq; terræ partem conigit, ra
 dices spargat. Remedia ex eo de Plinio & Diosco
 ride sunt transcripta. Cæterum animal profundēs
 ἰοβόλον. ore uenenum dixit, ὃ ἰοβόλον, id est, uirus ei acui
 lans

Ians, Dioscoridi appellatum.

DE CENTAVREA. CAP. X.

Sunt centauree species maiorq; minorq;
 Ut superscriptis dixi de pluribus herbis.
 Sed quia perpaucis species est cognita maior,
 Hanc prætermittens vires narrabo minoris,
 Quam notam cunctis credo uulgaribus ipsis.
 Desiccatiue uirtutis dicitur esse.
 Non modicum plagas conglutinat inde recentes,
 Inq; cicatricem ueteres superaddita ducit.
 Ischiada at si quis patitur, decoctio mire
 Prodest, illius si sit subiecta per anum.
 Sanguine detracto sedat mox illa dolorem.
 Fomento neuis eadem medicabitur ægris.
 Illius succus deducit menstrua sumptus.
 Pellit abortiuum, medicamina cuncta maligna
 Cum uino sumptum dicunt purgare per aluum.
 Melle sibi iuncto caligine lumina purgat.
 Illius exprimitur autumnis tempore succus,
 Quem desiccatum feruenti sole re ponunt,
 Ad renum curam quas diximus ant̄ salubrem.

Sed quia perpaucis species est cognita maior.)
 Centauriō maius uel cētaurea maior, uelut etiā Lu-
 canus uocat, quū inquit: Et panacea potens, et Thes= Rhapon=
 sala centaurea: nihil aliud esse puto quàm rhaponti= ticum.

M A C R I

Rhabar-
barum.

eum, hodie à circulatoribus & officinis sic appella-
latum. Sicut Rhaponticū uerum et ueterum, nihil
aliud est quàm quòd hodie Rhabarbarum uulgò dicitur,
id quod in emendata et annotata Plinij lectione palàm ostendemus. Idemq; senserunt nuper Leoniceus, Ruellius, ac Cordus. At uerò minor centaurea uelut cunctis nota hic describitur, quemadmodū etiā est, nam apud nostrates uulgò mille aureorū nomine uenit, uocabulo ut apparet ex centū aureis deorto. Remedia ex Dioscoro ac Plinio sunt transcripta.

DE CHAMAEDRY. CAP. XI.

CHamaedrys Græce, quæ gamandrea latine dicitur, hanc herbā calidā siccamq; fatentur. Teruus est in utroq; gradus. depellit abortum Si mixta potetur aqua, tussiq; medetur. Conquassata iuuat si mixta bibatur aceto. Splen siccat, purgat cum uino menstrua sumpta. Hydropicis in principio sic sumpta medetur. Sic quoq; pestiferis occurrit morsibus illa. Cunctis prædictis prodest superaddita trita. Sordens purgabis uulnus licet inueteratum. Si cum melle teras, & tritam desuper addas. Chamedryos oculi succo cum melle peruncti. Dicuntur clari, dempta caligine, reddi. Si tritam misces oleo, corpusq; perungas, Frigus depellit, renocabit et ipsa calorem.

Chamedrys

Chamædris à græcis appellata herba est, quasi Chamæ-
bumilis quercus, unde etiam quidam querculā mix drys.
norem ipsam dixerunt. Trixaginem latine Plinius Trixago.
eandē appellauit. Verum Gamandrea uox uulgaris
est, et ex græca corrupta.

Conquassata iuuat. id est contusa et cōtrita, hoc
est στυβλάσματᾶ κῆ σῶντεφιμμένα.

Frigus depellet.) Exemplaria partim pellit fri-
gorem, partim pellit frigidorem habebant, ut media
longa esset, uelut in uocibus, calorem, ardorem. Sed
nos ex uetustissimo, frigus depellet restituiimus.

DE ARISTOLOCHIA. CA. XII.

Aristolochiæ species tres dicimus esse.
Longa prior, radix est cuius lōga, uocatur.
Dicitur rotunda sequens, quòd sit radice rotunda.
Tertia clematis græco sermone uocatur.
Viribus hæc penè par dicitur esse rotundæ.
Omnes uim calidam siccamq; leguntur habere.
in primo uis sicca gradu, feruensq; secundo est.
Pestiferos morsus cum uino sumpta rotunda
Curat, & assumptis prodest sic hausta uenenis.
Hocq; modo tardas educit sumpta secundas.
Cum pipere & myrrha putredine mūdat ab omni.
Post partum potata uteros uel subdita tantum.
Asthmaticis prodest, & frigora sumpta repellit.
Pleureticos curat mixto si sumitur amne.
Quodlibet infixum superaddita trita repellit.

M A C R I

Vulnera cum mellis purgatq; repletq; liquore.
 Quod si prædictis irim coniungis, & inde
 Ungas ginguas, dentes putredine purgas,
 Splenis duriciam soluit, laterisq; dolorem,
 Si mixta potatur aqua, febresq; malignas
 Hoc potata modo fertur comperescere mirè.
 Sic etiam spasms super omnia subuenit hausta.
 Et sedat diram sic sæpius hasta podagram.
 Et morbum curare solet sic sumpta caducum.
 Et uentris nimium sic mitigat illa dolorem.
 Sic quoq; fit sumpta leuior paralyticus illa.
 Dæmonium fumus depellere dicitur eius.
 Infantes fumo dicunt hoc exhilarari.
 Fistula curaturhuius radicibus herbe,
 Si benè purgatis eius loca concaua farcis.
 Singultus sumpta sedari dicitur illa.
 Omnia longa potest, quæ dixi posse rotundam.
 Longa tamem uires habet illa debiliores.
 Vnde quidem si defuerit quandoq; rotunda,
 Par pondus longæ ponatur, dimidiumq;
 Fomento longæ prodest decoctio mire
 Matricum morbis, humores extenuando
 Pingues, & purgat, eadem si sumitur, illas.
 Plinius hanc formare mares, cum carne bouina
 Appositam uulvæ, postquam conceperit, inquit.
 Trita necat pisces admixta calce rotunda.

Venenum Hanc ideo quidam terræ dixere uenenum,
 terræ,

Aristo

Aristolochie uocem uersus hexameter penitus
 non recipit, & tamen in principio ipsam autor hic
 posuit. Medicamenta sunt apud Diosc. & Plinium.
 Recentiores græci medici, uelut sunt Paulus, Aëti
 us, Actuarius, rotundam & longam non $\sigma\pi\omicron\upsilon\upsilon\acute{\iota}$
 $\lambda\eta\rho$ & $\mu\acute{\alpha}\kappa\rho\epsilon\omicron\upsilon\varsigma$ scribunt, sed notis utramq; depin- Aristolo-
 gunt, rotundam per circulum, hoc modo \odot , longam chie notæ
 per duas longas obliquas lineas, sic. =

Idem faciunt & in alumine rotunde appellato,
 per circulum ipsum notantes. Hunc morē indicare
 uisum fuit uelut barbarū, cōpendij gratia ab exscri
 bentibus excogitatū, et nō genuinū ipsorū autorū.

DE DRACONTEA. CAP. XIII.

Herba, draconteiā græcorū quā uocat usus,
 Hæc eadē uulgi lingua colubrina uocatur:
 Quòd colubro similis maculoso cortice surgat.
 Ex quibus antiquis expertum credimus esse,
 Quòd queat à simili colubrina uenena fugare.
 Quisquis se trita radice perunxeris eius,
 Tutus ab incurſu serpentum dicitur esse.
 Morsibus illarum cum uino sumpta medetur.
 Si iungas oleum cum succo seminis eius
 Auribus infundens poteris sedare dolorem.
 Hoc succo lanam madidam si naribus addas,
 Compesces morbum qui polypus est uocitatus.
 Sic etiam canceris magnum solet esse iuuamen.

M A C R I

Succo radicis eius caligo fugatur,
 Et uarij morbi quæ lumina perpetiuntur,
 Ex ipso puro si sint lita, melléue mixto.
 Et prodest oculis radix si manditur assa.
 Cum pusca granis terdenis feminis haustis,
 Lumina munda ferunt, pulsa caligine, reddi.
 Si marcescentis illius floris odorem
 Nare trahat prægnans, deponere fertur abortum
 Vel si sit radixatrici subdita trita,
 Puluis radicis eius cum melle iugatus,
 Tussim compescit sumptus, sedatq; catarrhum,
 Et confert hæmoptoicis hoc sæpe iuuamen,
 Pectoris humores exhaurit non redituros.
 Omnibus his prodest radix si sumitur assa.
 Istud idem faciet eius decoctio sumpta.
 Eius cum uino radix uenerem mouet hausta.
 Prouocat urinas, phagedæmica uulnera sanat,
 Si sit ei tritæ cum melle bryonia iuncta.
 Vulneris hoc mundat sordes, syringia curat,
 Sola sibi iuncto maculas depellit aceto.
 Esse pedum uitium dicunt, cui pernio nomen
 Est à pernicie membri patientis id ipsum.
 Plebs dicit mulam, solet hoc de frigore nasci.
 Amne dracontee radices decoque, tali
 Pernio deletur si sæpius amæ fouetur.

Colubri-
na.

Dracum-
culæ.

In draconea quæ et dracontion, draconculusq;
 & colubrina appellatur, cætera recte ex Dioscor.
 transumpta

transsumpta sunt. Verū quod hic habetur. Cum posca grauis terdenis seminis haustis, Lumina munda ferunt pulsa caligine reddi. Dioscorides penitus aliter habet. Potata inquit, triginta grana cum posca abortum faciunt. Et addit. Aiunt etiā odorē floris marcidi iam conceptos foetus corrumpere. Quare in hoc erratum est ab horum uersuum authore, sed ita tamen ut interpretē antiquū Dios. secutus sit qui hunc locū sic conuertit. Seminis eius inquit triginta grana cum posca debita calignes oculorum emendant. Videtur autē hic deceptus esse per uerbum ἐξαμβλώσκει, id est, abortum faciunt, quod ipse reddidit, calignes oculorum emendant, quasi ἐξαμβλώσει legisset, idq; accepisset, obtusitatē eximunt, quæ tamen significatio uix ex hoc uerbo extorqueri possit. Porro quod hic ait; maculas depellit aceto. Dioscorides ἀλφοί dixit, hoc est uitilignes, quæ sunt maculae albæ. At uerò per niones à pernacie dictos esse, minime uerum est, sed dicti sunt à perna, hoc est, clacæuo pedis, in quo ex frigore genurantur rubores scissuræq; & excoriationes græcis χίμετρα, appellatae. Eisdem autem χίμετρα uulgò mulas dici, etiam Pandectarius tradit, qui uidem rosulas uocari prodit.

Dioscor.
locus.

Maculae.
ἀλφοί.

Vitilignes.
nes.

Perniões.

χίμετρα

DE BETONICA. CA. XIII.

Betonicam soliti sunt cestron dicere Græci.
Vrinæ potata ciet, lapidesq; repellit.

Ferb

M A C R I

Fert hæmoptoicis cum pusca sumpta iuuamen.
 Hydropicos siccat cum uino melleq; sumpta.
 De folijs eius tritis factum cataplasma,
 Non modicum prodest oculis quos læserit ictus.
 Illius succus roseo commixtus oliuo
 Auribus infusus, uarios fugat inde dolores.
 Betonicæ puluis cocto cum melle iugatus,
 Empyicos, tussimq; iuuat, suspiria sedat.
 Et stomachi uarios sumptus iuuat ille dolores.
 Si febrit, ex calida : cum uino si febris absit.
 Cum mulsa bibitus idem puluis, mouet aluum.
 Cum sale contritis folijs cataplasmate facto,
 Vulnera curabis fuerint quæ facta recenter.
 Tritaq; fracturæ capitis hæc sola medetur.
 De folijs eius elixis fit cataplasma
 Viile non modicum uarijs uitijs oculorum.
 Restringit lachrymas oculorum mansa uel hausta.
 Hac etiam caligo solet metuenda repelli,
 Aeque si rutæ fuerit cum pondere iuncta,
 Et sic cum lymphâ sumatur trita tepenti,
 Sic oculis nocuus sanguis per subteriora
 Dicitur expelli, sic lumina libera reddi,
 Sumpta hac cum tepida purgatur uomica dira.
 Pectoris & morbi potu curantur eodem.
 Splen iuuat illius decoctio sumpta, iecurq;
 Vncia betonicæ sociata quaterna uetusti
 Vini cum cyatis tribus, his sint addita grana

Viginti

Viginseptem piperis, simul hæc bene trita
 Haustaq; purgabunt renes, pellemq; dolores.
 Vncia cum cyathis calidæ potata duobus,
 Dicitur immodicum ueneris sedare dolorem.
 Hæc tußim cum melle fugat, uentrem quoq; mollit.
 Vnaqua; die febre si uexabitur æger,
 Vncia iungatur plantaginis una, duabus
 Betonice, sic cum tepida contrita bibatur
 Amea quàm febris prænuntia frigora fiant.
 Vncia betonice calidæ cyatho resoluta
 Prodest hydropicis, si sit potata frequenter.
 Radicum puluis cum mulsa tritus & haustus,
 Humores uelut helleborum uomitu citò purgat.
 Bis binas dragmas præcepit Plinius harum
 Radicum dare cum passo, mulsoûe bibendas,
 Præcipue phlegma uomitu purgabitur isto.
 Cum mulsa bibitus prodest puluis foliorum
 Ruptis, atq; uteros potus leuat iste cadentes.
 Cum uino sumptis obstat potata uenenis,
 Præcipue semen: quod si desit, datur herba.
 Vncia betonice cum uino sumpta tepenti
 Ictericos curat, cum mulsa menstrua purgat.
 Pondere uero fabæ puluis cum melle uoratus
 Post coenam, stomachum iuuat ut bene digerat escã.
 Si de betonica uiridi sit facta corona
 Circa serpentes (ut Plinius asserit author)
 Audebunt nunquam positam transire coronam :
 Sed

M A C R I

Sed morsu proprio pereunt, & uerbere caudā.
 Omnibus antidotis Menemachus eam sociari
 Præcipit, ut stomacho magis herbis omnibus aptā.
 Plinius hanc, inquit, qui secum gesserit herbam,
 A nullo poterit nocuo medicamine lædi.
 Et dicunt quòd ea cum uino sæpius hausta,
 Plumbeus abscedat color, & melior reuocetur.

Phthisis.
 Empyici.

Empyicos tuſimq; iuuat.) Pro tuſim puto legendum eſſe phthiſim. Nam ſic Dioſco. habet. facit & ad phthiſicos, & empyicos cum melle. Sunt autem phthiſici qui exulcerato pulmone contabescunt. Empyici autē quib. thorax ſuppuratus eſt. De utriſque Hip. 5. Aph. 16. ſic ait. Quicumq; ex pleuritide Empyici fiunt, ſi purgētur in quadraginta diebus à qua die ruptio fit, liberātur; ſin minus in phthiſim tranſeunt. Vt autem hic phthiſim legendū putem, ſcit quòd infra rurſus ait; Hæc tuſim cū melle fugat. Cum mulſa bibitus prodeſt puluis foliorū Ruptis, atq; uteros potus leuat iſte cadentes.) Hoc Dioſco. ſic tradit: foliorum drachma una ex aqua mulſa datur ad conuulſa, rupta, & ad uteri affectiones. & uteri ſtrangulationes. Quare hic non recte uteri ſtrā ros cadentes dixit, pro uteros ſtrangulantes et ſuffocantes. Diuerſæ enim affectiones ſunt uteri ſuffocatio, et uteri caſus ſiue prolapſio, uelut Paulus li. lapſio. 3. cap. 71. & 72. docet. Porrò pondus hic non adiectum

iectum est, in alijs autem remedijs nimis auctum, et
ferè unciale pro drachmali, ut si quis betonica usu-
rus sit, rectius hac parte Diosco. & medicos grae-
cos quàm hunc autorem sequatur.

DE CHAMAE MELO. CA. XV.

Anthemidē magnis cōmendat laudibus autor
Asclepius: Chamamelā quā nos uel camomil
Dicimus: hęc multū redolēs est et breuis herba, (lā
Herbæ tam similis, quam iusto nomine uulgus
Dicit amariscam, quòd foeteat, & sit amara,
Ut collata sibi uix discernatur odore.
Authores dicunt species tres illius esse.
Quas solo florum distingui posse colore
Tradunt, est cunctis medius flos aureus illis:
Sed uarijs folijs flos circumcingitur ille.
Albi, uel nigri sunt, purpureiue coloris.
Dicitur anthemion proprie, cuius foliorum
Purpureus color est, maiorq; & fortior hęc est.
At leucanthemium, folijs deprehenditur albis:
Melinis crysanthemion. uis omnibus illis
Sicca calensq; gradu primo conceditur esse.
Prouocat urinam cum uino quælibet hausta,
Vesicæ frangit lapides, & menstrua purgat,
Si foueatur aqua matrix qua cocta sit herba,
Aut si cum uino potetur sæpius illa.
Tormina sic sedat, stomachiq; inflatio potu
Pelletur

M A G R I

Pelletur tali, squamas de uultibus aufert
 Si tritam apponas solam, melliue iugatam,
 Ictericis prodest eius decoctio sumpta.
 Et mire prodest iecoris potata querelis.
 Pellere cum uino potata refertur abortum.
 Hac oleo cocta foueas si febricitatem,
 Frigus depelles, febrem quoq; sæpe fugabis.
 Vnguine purgantur hypocondria turgida tali.
 Pestiferos morsus serpentum, pondere dragmæ
 Cum uino, prohibet herba isthac sumpta nocere.
 Plinius affirmat hanc quadraginta diebus
 Vnaquaq; die bis sumptam pondere dragmæ
 Cum geminis cyathis uini subtilis & albi,
 Cum lotio sensim totum purgare lienem.
 Aegylopos curat, si quis commasticet illam,
 Et sic apponat. sic ulcera sordida purgat.
 Ebullire caput febris feruore grauatum
 Sæpe solet, uel collectis humoribus in se
 Vlcerâ producit, uocat exanthemata Græcus.
 Hæc decocta uirens oleo camomilla repellit.
 Quod si defuerit uiridis, maceretur aceto,
 Et caput inde lauet, nullum magis adiuuat unguen.

Anthemis herba chamæmelum quasi humile ma-
 Anthemis lum appellata est, quoniam ut Plinius ait, odorem
 Chamæ mali habet. Camomille autem appellatio uulgaris est
 melum. ex græca corrupta. Et neutra uox hoc modo in he-
xametrum

Ametrum uersum recipitur, uelut ipse hic usurpauit. Sicut neq; Asclepius, quem pro Asclepiade Plinio dicto posuit, quum secundam habeat longam, Amariscam autem spatulam foetidam uulgo appellatam dicit. Cætera nota sunt, & ex Diosc. ac Plinio accepta. Exanthemata eruptiones sunt feruidæ, quas papulas & pustulas Latini dicunt.

Amarisca
Spatula foetida.

Exanthemata.

DE LIGUSTICO. CA. XVI.

Papule.

Pustule.

Aligurum patria sumpsere ligustica nomē, Copia quod maior ibi nascitur illius herba. Tertius huic gradus est calidi siccique uigoris. (bæ. Maior radicis uis est, & seminis eius, Et par est illis uis in medicamine quouis. Inflato stomacho cum uino sumpta medetur. Et tali potu uis digestiua iuuatur. Omnibus & morbis sic prodest interiorum. Urinas sic sumpta mouet, sic menstrua purgat. Tota uenenatis medicatur morsibus herba, Si bibitur bene trita prius, uinoque soluta, Et pars contritæ ponatur desuper herba. Non modicum colicis prodest hæc mansa uel hausta, Vel si radicis elixatura bibatur. Nec solum colicis decoctio proderit ista, Sed suprascriptis medicabitur omnibus hausta. Digestibilibus semen bene iungitur eius. Omnibus antidotis, quod sit huic peptica uirtus.

G

M A C R I

Hanc oculis Strabus potuq; & odore nociuam
 Afferit: amidotis eius tantummodo semen
 Misceri iussit. hoc uerum. dixerit à se
 Aut à doctorum libris, non est mihi notum.
 Hoc scio quòd ueteres nò paruis laudibus istam
 Attollunt herbam, nec me legisse recordor
 Vllum, qui Strabi sermonibus astipuletur.

πεπτινῶν
 δ' ὠνάμεῖς

δ' ὠνάμεῖς
 μῆς.
 Compositiones.

Ligusticū à Liguribus apud quos multa nascitur,
 appellatum esse, & Plinius & Diosc. meminerunt.
 Sicut quoq; reliqua ex iisdē sunt transcripta. Dige-
 stibiles amidotos dixit τὰς πεπτινῶν δ' ὠνάμεῖς
 Diosc. appellatas, id est, cōpositiones concoctorias
 & concoctionem adiuuantes. Est enim ligustici uis
 calfactoria & cōcoctoria, πεπτινῶν græcis dicta.
 δ' ὠνάμεῖς autem pro amidotis compositionibusq;
 ac cōfectionib. dici, etiā in cōmentarijs medicis an-
 notauimus. Porrò quòd citat Strabū, qui dixerit et
 potu et odore nociuū esse oculis ligusticū, et semen
 eius tantū amidotis recte addi, id ipsum in Hortulo
 Strabi Galli habetur, in his uersibus.

Inter odoratā memorare ligustica sylvam
 Fortia suadet amor parui diffusior horti.
 Hoc germen succo quāuis et odore, gemellis
 Orbitus efficere, et tenebras inferre putetur.
 Semina sæpe tamen quæ sitis addere curis
 Parua solent, famamq; aliena laude mereri.

Quum

Quum autem Strabum citet, palam apparet huc Strabum
 quisquis is est tandem autor, post Strabum uixisse. gallus.
 Verum de Strabo ipso scribit Abbas Spanhœnsis,
 quod fuerit monachus Fuldensis, natione Teutonius
 cus, & Rabani abbatis auditor ac scriba sub Lu-
 douico Imperatore, Anno Domini DCCC. XL.
 Volaterranus item Rabanum sub Gregorio quar-
 to, & Ludouico pio uixisse refert, qui sanè uixerūt
 sub annum domini DCCCL.

DE ACCIDVLA. CAP. XVII.

OMnes accidulam quam græcus dicit aizom
 Sic dici credunt, sapor illi quod sit aceti,
 Crescit arenosis in pratis, & secus amnes.
 Hanc auide quidam comedunt in tempore ueris,
 Expertumq; ferunt sibi quod fastidia tollat.
 Virtus est illi siccans, & frigida ualde.
 Tertius à medicis datus est gradus huic in utroq;
 Hac fugat apposita sacer ignis, et herpetia mordax.
 Et tumor ex oculis tritæ cataplasmate cedit.
 Ulcera quæ serpunt cohibet, combustaq; curat.
 Et multum calidæ dicum prodesse podagræ,
 Si fuerit folijs illius operta uirentis,
 Aut cataplasme iur, mixta contrita polenta,
 Eius cum roseo succus permixtus oliuo,
 Dicitur antiquo capitis prodesse dolori,
 Qui dolor est lingua dictus cephalagia græca.

M A C R I

Omne genus fluxus uentris restringere mire
 Cum uino potata solet, uel mansa frequenter.
 Hocq; modo nimium manantia menstrua sistit,
 Vel si matrici tritam uiridem superaddas.
 Sic quoq; lumbricos pellit potata rotundos.
 Taliter & cunctis prodest potata uenenis.
 Exhilarat uisus illius succus inunctus.
 Affirmant, istam qui secum gesserit herbam,
 Quod non appetet hunc lethali scorpius ictu.
 Auribus expressus succus si funditur eius,
 Adiuuat auditum mire, pellitq; dolorem.

Altera uero minor species est istius herbae,
 Semperuiua, barba Iouis.
 Quam semperuiuam dicunt, quoniam uiret omni
 Tempore: barba Iouis uulgarimore uocatur.
 Esse refert similem praedictae Plinius istam,
 Nec minus omnibus hanc praedictis posse iuuare.
 Mane solent adeo palpebrae glutine quodam
 Phlegmatis astringi, ualeant ut uix aperiri,
 Has mire succus herbae deglutinat huius,
 Illo si tactae fuerint, digitione perunctae.

Aizoon uel aizon et Latinis semperuiuum, a perpetua foliorum uiriditate appellatum est. duas ei species omnes assignant, maiorem & minorem, & sane ex Dioscoride & Plinio hic transsumpta sunt omnia, quae illi de utroq; semperuiuo prodiderunt.
 Acidula. Sed hoc apud neutrum ipsorum est, quod Acidula
 aizon

aitzon maius appelletur, propterea quod sapor illi sit aceti. Nam & uocabulum ipsum uulgare est, & haud scio an de aizoo dictū. Vulgò enim acidulam rumicis siue lapathi speciem appellant, quæ etiam oxalis, & acetosa ab acore appellatur, & ad intima etus in acetarijs in usu est. Quare hanc ipsam oxalidis speciem uidetur hic cū semper uiuo maiore confudisse. certè quod hic ait, auide hanc quosdam ueris tēpore ad fastidia tollenda comedere, id ipsum neq; Diosc. neq; Plinius de aizoo dixerunt, oxalidem autem in eo usu esse, apud omnes uulgò in cōfesso est.

Oxalis.
Acetosa.

Hocq; modo nimium manantia menstrua sistit.) Diosc. non menses siue menstrua ac lunares purgationes per hanc utero appositam sisti tradit, sed fluxum muliebrem. Esse autem aliud Menses in mulieribus, quàm fluxus muliebres, Galenus lib. 1. de alimentis, ubi de lentis cibo agit, his uerbis docet: Nō apta est inquit, ad menstruas purgationes, crassum & ægrè profluum reddens sanguinem, Verum fluxui muliebri appellato cōmodissima est. Sed de hac re longius in commentarijs medicis li. 7. egimus. & nō solus est hic autor, qui hac parte sit hallucinatus.

Menses.
Fluxus
muliebris

DE PORTULACA. CAP. XVIII.

A Ndrachne Græce, quæ portulaca Latine dicitur, hæc uulgo pes pulli more uocatur, Pes pulli.

M A C R I

Humida uis eius, & frigida dicitur esse.
 Inde iuuat febrem, quam dixit graecia caufon.
 Trita super stomachum uiridis si ponitur herba.
 Praestat idem succus si sumitur, herbaq; mansa,
 Aut ut olus accepta solet lenire calorem.
 Mansa uel hausta potest nimium restringere fluxum
 Sanguinis, & uentris nimium cohibere fluorem.
 Esse uetat dentes quibus est contrita stupentes.
 Et tumidis oculis prodest superaddita trita.
 Feruorem solis aestate comesta nocere
 Non sinit, & uentrem cum uino & cum sale mollit.
 Vesicaeque solet sedare comesta dolores.
 Est haemoptoicis haec saepe comesta salubris.
 Acidulae similes huic penè per omnia uires,
 Effectusque pares testatur Plinius esse.

Esse uetat dentes quibus est contrita stupentes.)
 Id est, demium stuporem eximit si dentibus comera-
 tur. Hic autem stupor αἰμωδία graecis dicitur.
 Et est hebetatio demium a frigidis austerisque ac aci-
 dis succis oborta. Ad hanc itaque etiam Galenus lib.
 5. Compos. pharm. secundum locos portulacam man-
 ducandam praescribit.

Acidulae similes.) dicit quidem hoc Plinius, lib.
 25. ca. 13. sed non acidulae, uerum aizoo similem esse
 dicit, quam hic acidulam appellauit, deinde non hanc
 hortensem sed syluestrem portulacam illecebram ap-
 pellatam

pellatam, aizo similem esse Plinius dicit. Itaciam
Dioscorides.

DE STRVTHIO. CAP. XIX.

Struthion, ostrutiū quod uulgi more uocatur.
Vim calidam siccamq; tenet. radix fugat eius.
Cum uino morbos iecoris, si trita bibatur.
Ictericos sic sumpta iuuat, splenēq; tumorem.
Durum, quem græcis sclerosin dicere mos est,
Hocq; modo lapides uesicæ frangere dicunt.
Menstrua sic, lotiumq; mouet, tussiq; medetur.
Si: orthopnoicis prodest, si sæpe bibatur.
Sudita matrici depellere fertur abortum.
Et sic tarda nimis seducere menstrua tradunt.
Acri cum uino si iungitur atq; polema
Illius succus, lepras emundat imunctas.
Hoc etiam succo iuncto cum polline, quem danē
Hordea, curatur (ut dicunt) pustula quæuis,
Si superaddideris emplastri more dolori,
Illius succus cum melle terendo iugatus,
Humores capitis purgat si nare trahatur.
Sternutamentum per se puluis mouet eius
Naribus iniectus, ueratro non segnius albo.
Ictericis succus mire medicabitur eius,
Hunc si nare trahant lacti mixtum muliebri.

Durū quem græcis sclerosin dicere mos est.) Hic
uersus etiā sic in alijs exēplaribus habetur. Durum

M A C R I

σκληρώσις. quem græci sclirosin dixere repellit, sed non potest stare uox sclirosin media correpta, quum σκληρώσις per ω μέγα scribatur. Possit autem sic quoque legi: Durum quem græci scirrhum dixere, repellit.

σκιρρός. Σκιρρός autem est abscessus induratus in quacumque corporis parte, idem σκληρώσις dicitur, et σκληρός. Unde etiam uulgò apud nostrates inguinum abscessus appellationem traxerunt, Dios. αἰλῆνα ἐσκιρρώμενον τῆκε; habet, id est, splenem induratum consumit & liquat. Reliqua ex Diosc. ac Plinio constant.

Est porro struthion, quæ & herba lanaria, & radice appellatur, uulgò Astruciū & Meysterwurcz uocant, itemque Astrens.

DE LINGVA BOVIS. CA. XX.

Lingua bouis, græca lingua buglossa uocatur, Hæc coleram rubeam nimio seruore perustam Purgat, cum uino fuerit si sumpta frequenter, Cardiacam, colerae quem fecit copia nigra, Consimili potata modo curare ualebit. Humores nocuos pulmonis detrahit hausta. Mixtus aquae tepidae si succus sumitur eius, Illi qui ischiadem patitur mire medicatur. Vim memorem cerebri dicunt seruare periti Vinum potatum quo sit macerata buglossa. Letos conuiuias decoctio dicitur eius Reddere, si fuerit inter conuiuia sparsa.

Iam dudum

Tandudum annotauit Nicolaus Leonicensus, &
 cōsenserunt alij quidam non ignobiles Medici, bu-
 glossum hoc, esse eam herbam quæ in officinis uul-
 gò borrago uocatur. Eam uerò quæ buglossa ap-
 pellatur in iisdē officinis Cirsio Dios. esse. Neq; nūc
 animus est, neq; locus contrā sentire. De hoc admo-
 nere uisum est, medicinas buglosi hic ab autore ho-
 rum uersuum proditas apud nullum græcum medi-
 cum esse. Diosc. folium eius inquit, in uinum iniectū
 euphrosynum esse uidetur. hoc est læticiam cōcilia-
 re, & animi uoluptates augere, ut Plinius ait, qui et
 iam addit: et Euphrosynum uocatur, non quòd hæc
 appellatio eius aliqua sit, uelut quidā exposuerunt,
 sed Euphrosynum id est lætificans uocatur. Galenus
 humidam & calidam eius temperiem esse tradit, un-
 de etiam inquit, uinis immissa lætitiæ causa esse cre-
 dita est. Conuenit tussientibus ob gutturis asperita-
 tem in aqua mulsa. Atq; hæc quidem de ipsa græci
 tradunt. Reliqua ex Arabibus petita sunt, quorum
 fidem multa in dubiū apud me uocant. Porro Car
 diaci sunt, quibus os uentris, quod cardian ueteres,
 Græci dixerunt, acuta & maximè æstuosa febris ad-
 fligitur, accedit angor animi, desperatio acq; corpo
 ris iactatio, uelut Aëtius serm. 9. cap. 1. tradit. Cho-
 leram autem utranq; pro bile hic dixit.

Buglossū.
 Borrago.

Euphros
 synum.

Cardiaci.

Cholera.

DE ORIGANO. CAP. XXI.

ORigani uires calidæ siccaq; leguntur.
 Tertius huic in utroque gradus conceditur.
 Illius in uino curat decoctio sumpta (esse.)
 Quosuis pestiferos morsus, si sæpe bibatur.
 Cum mulsa sumptum prodest aconita bibenti.
 Sic multis alijs dicunt obstare uenenis.
 Conquassata iuuat mansum, uel sæpius haustum.
 Hydropicos reprimat bibitum, siccataq; tumores.
 Cum mulsa bibitum cholera deponere nigræ
 Dicunt oxybaphi fuerit si pondere sumptum.
 Menstrua deducit bibitum, uel si super addas
 Tritum, uel cocta nulier si se fouet herba,
 Illius puluis tussim cum melle repellit.
 Pruritus, & achoras, & maculas fugat omnes,
 In quo decoquitur si sæpius amne lauentur.
 In lauachro iuuat ietericos hæc coctio sumpta.
 Succus prædictæ uiridis si sumitur herba,
 Vuas & fauces curat siccando tumemes.
 Oris uulneribus medicabitur ore retentus.
 Naribus infusus, irino mixtus oliuo,
 Inuisum capiti coget manare cruorem.
 Auribus infusus sedat cum lacte dolorem.
 Hic succus mixtus capis, & rhus Syriacus,
 Ponitur ad solem tunc quando Sirius ardet,
 Sicq; quater denis feruebit in ære diebus.

Si

Si supponatur lecto confectio talis,
 Effugat (ut dicunt) animalia cuncta nocua,
 His quibus ex aliquo uitic digestio tarda
 Euenit, ex uino prodest si sumitur alio.
 Cum calida morsus stomachi lenire probatur,
 Illius succos oleo mixtos & aceto
 Succida lana bibat, & sic superaddita membris
 Luxatis uel contusis, multum iuuat illa.
 Prouocat urinam, lumbricos reijcit haustum.
 Dente diu tritum solet inde fugare dolorem.
 Omnia potatus succus iuuat interiora.
 Eius cum succo si caryca trita bibatur,
 Sudorem poris producere fertur apertis.
 Appositus coxis succus cum polline farris,
 Harum sepe grauem pellit reprimiue dolorem.

Dicunt oxybaphi fuerit si pondere sumptum.)
 Mensura & non pondere dicere oportebat de oxy-
 bapho. Est enim oxybaphum quod nos acetabulum
 dicim, mensura sesquiciatham complectens, octo
 itaq; oxybapha Sextarium faciunt, sicut xij. cyathis
 eundem constituunt, uelut Paulus libr. 7. docet,
 quem locum nos ad finem Aëtij à nobis cōuersi ad-
 iecimus. Non potest autem certum pondus mensu-
 rarum aridarum rerum explicari, quum diuersa
 ipsarum grauitas existat.

Oxyba-
 phum.
 Acetaba-
 lum.

Hic succus mixtus cepis & Rhus Syriacus.)

Hec

M A C R I

Hoc medicamentum Diosco. his uerbis prodit. Vomitorium medicamentum paratur ex ipsa ac capis & Rhoë, qui obsonijs additur, omnibus in ære cyano prio sub caniculæ æstu insolatis, ad dies quadraginta. Et addit: Substrata ipsa herba reptilia fugat. Duo itaq; medicamenta in unum contraxit hic auctor, de uomitorio penitus silens, & uim simplicis herbæ, medicamento composito adscribens. Cæterū de Rhoë Syriaco, ac reliquis rhois generibus, in cōment. medicis diximus.

DE MARRUBIO. CAP. XXII.

MArrubium nostri dixerunt, præfion Argi.
 Hanc herbā medici calidā, siccamq; secūdo
 Dicunt esse gradu. decoctio totius herbæ,
 Seminis aut eius, phthysicos mire iuuat hausta.
 Pectoris hæc uarios compescit potio morbos.
 Et melius prodest illi si iungitur iris.
 Asthmaticos sic sumpta iuuat, tussimq; repellit.
 Accelerat partus eadem, pellitq; secundas.
 Si mel marrubio iungatur, uulnera purgat.
 Hocq; modo curat quæ rodunt ulcera carnem.
 Dicitur hoc bibitum lateris sedare dolorem.
 Omnibus his succus siccatus proderit eius.
 Illius succus cum uino melleq; mixtus
 Prodest luminibus caligine debilitatis.
 Sic iuuat ictericos iniectus naribus idem.

Anticlaq;

Auriculæq; grauem dicunt curare dolorem,
 Hunc mixtum roseo si fundas intus oliuo.
 Vsum marrubij non dicunt esse salubrem
 His, qui uesicæ morbo, renumq; laborant.

Marrubium & prasion uulgò Andorni et
 Gots vergiß appellata, omnes has uires in se ha-
 bet ex Diosc. ac Plinio transcriptas. Verum quòd
 hic ad finem habetur, non esse salubrem marrubij
 usum his qui uesicæ morbo renumq; laborant, hoc
 ipsum Plinius sic tradit: Cauenda tamen inquit, ex
 ulceratæ uesicæ & renum uitij. Verum Diosco.
 simpliciter uesicæ & renumbus incòmodam esse ait.
 κὺς ἐς μὲν τοῖς κούρῳ ποῖς ἀθετοῖ, inquit, de mor-
 bis & uitij ac exulceratione silens.

Marrubij
 usus uesi-
 cæ noci-
 us.

DE IRI. CAP. XXIII.

Iri dat florum nomen color ipse suorum,
 Cœlestis similes sunt nempe coloribus iri.
 Illyricam dicunt illam, quia plurima nasci
 Fertur in Illyria. Vis eius sicca, calensq;
 Dicitur, atq; gradum dant huic in utroq; secundū.
 Maior uis huius est in radicibus herbæ.
 Has desiccandas per frusta rotunda secatas,
 Sic ut se partes non tangant, insere filo,
 Inq; loco sicco fac suspendantur in umbra:
 Vix aliter totum poteris siccare per annum.

Cum

MACRI

Cum uino sedant tuſſim, præbentq; ſoporem.
 Si latitans intus ſanies præcordia lædit,
 Pellitur illarum cum uino puluere ſumpto.
 Cum mulſa bibitus coleram depellit iniquam.
 Tormina cum mixto bibitus ſedabit aceto.
 Hocq; modo ſumptis dicunt prodeſſe uenenis.
 Spleneticis & contractis, & quouis frigore læſis.
 Cum uino bibitus puluis medicabitur eius,
 Hocq; modo ſumptus tardantia menſtrua purgat.
 Duricias uteri radicum coctio mollit,
 Si ſubtus tepida foueantur ſæpius illa.
 Hæc cum clyſterio ſi ſit ſubiecta per anum,
 Non modicum iſchiadis dicunt prodeſſe dolori.
 De radicibus his mixto collyria melle
 Fiunt, quæ uulua pellunt ſubiecta ſecundas.
 Inq; locis hæc fixa cauis ſyringia curant.
 Commixtus melli deſiccatur uulnera puluis,
 Carneq; nuda replet, ſi ſit ſuperadditus, oſſa.
 Pulueris hellebori pars tertia iungitur albi,
 Iris radicum tenui cum puluere duplo,
 Puluis uterq; ſimul commixto melle ligatus,
 Hoc ſuperappoſitum purgat lentigine uultum,
 Et papulas eius iſtud cataplaſma repellit.

Splenici.
Spleneri •
ei.

Spleneticis & contractis.) Dioſc. ſplenicis &
 conuulſis habet, hoc eſt αλνικου̅ς κα̅ι α̅ω̅ι̅ε̅
 νο̅υ̅ς, Credo autem Splenicos ubiq; etiam apud Pli
nium

num pro spleneticis legendos esse, quum splenicorum uox rectè à splene dicatur, & non spleneticorum. P^h
ci.

Pulueris hellebori pars tertia.) Et hoc medicamentum simpliciter, citra certū hellebori modum, itemq; iridis Dioscorides tradit. Sic autem habet. Lentigines & maculas solares depurgant, cum helleboro albo & duplo melle cataplasmatibus modo impositis. Loquitur de radicibus iridis, quarum quanta tandem portio sumatur addito Helleboro, duplum mellis ad utraque addi uult. Quaedam exemplaria pro lentigine habent caligine, sed falsò, Nam & φακκοῖ. κούς καὶ ἐφύλεις Diosc. habet, hoc est, lentigenes, ἐφύλεις. & maculas solares, hoc est, quas solis feruor & Lentigenas elicere solet. Vnde etiam Plinius Aestates ipsas uocat 28. ca 12. Aestates inquit quæ decolorem faciunt cutem, finium uituli cum oleo & gummi manu subactum emendat, & aliàs caligo non uultus, sed Aestates, oculorum est. Macule
solares.

DE ASARO. CAP. XXIIII.

EST asarum Græce, uulgago dicta latine. Hæc calidæ & siccæ uirtutis dicitur esse. Tertius est illi gradus, ut dicunt in utroq; Prouocat urinam, potatq; menstrua purgat. Hocq; modo iecoris medicatur sumpta dolori.

Hydropis

M A C R I

Hydropicos iuuat, ischiadē fugat hausta frequenter.
 Et uulua morbis decoctio subuenit eius.
 Dicitur ictericum potata repellere morbum.
 Helleboricq; modo uomitu præcordia purgat.
 Sed non est huius purgatio tam uiolenta,
 Nec metuenda quidem, si fiat taliter illa.
 Aetatem & uires eius circumspice primum,
 Quem purgare uoles, & tempus quale sit anni.
 Et si sit regio feruens, uel frigida ualde,
 Aut si temperiem mediam tenet inter utranq;
 Nam senibus puerisq; parum donare licebit.
 Aetatis mediæ plus his, iuuenesq; requirunt.
 Pinguibus et ualidis plus dandum quam macilētis,
 Debilibusq; uiris: magis in gelida regione
 Dandum quam calida, duris quocunq; labore
 Plus dabis, hisq; minus quos reddunt oia molles.
 Hæc circumspiciens, & cætera talia tractans,
 Non solum tutus dabis hanc, sed quaslibet herbas,
 Quæ purgant uomitu, stomachum uentremue resol
 Sed quia de cunctis dixi cõmuniter herbis, (uunt.
 Quo sit danda modo propriè uulgago docebo:
 De folijs eius triginta recentia tollens,
 Adde meri tantum quo possint cuncta recondi.
 Tota nocte mero facias macerentur in illo,
 Mane terens, uino, quo sunt macerata, resolue.
 Tunc olus excoctum cum pingui carne recenti
 Porcina, prius ægroto da sufficienter.

Et

Et sumat quantum uini uult fortis & albi,
 Sic asari succum colatum trade bibendum.
 Fortibus & magnis est hic numerus foliorum
 Sufficiens, reliquis (ut diximus) est minuendus,
 Iuxta quod uires, etas, & cætera poscunt.

Galenus radicem Asari eandem uim esse ait cum
 acoro, sed magis intentam, ut quæ de acoro scripta
 sunt, ad asarum quoque referre oporteat. Quæ hic re
 feruntur ipsius uires, ex Plinio ac Dios. sunt trans
 sumptæ. Cæterum modus quo sumptum Asarum
 præcordia uomitu purgat, neque Dioscoridi neque Pli
 nio traditus est, & uidetur experimento cognitus
 ab autore hoc proditus esse. Appellatio porrò uul
 gæ, siue ut alia exemplaria habent, Vuluaginis
 non est latina, sed uulgaris & barbara. Asari uerò
 græca est, & inde ducta quod in coronas non adda
 tur, si Plinio credimus. Certè etymi huius appella
 tionis rationem nondum à quopiam explicatam ui
 deo. Quidam ἀσάρου quasi ἀσάρωτον, uelut He
 sychius exponit, accipiunt. Est autè ἀσάρωτον ἄσάρου
 purgatum, non ornatum. ἀσάρω enim purgare et
 uerrere significat, dictumque inde Asarum putant,
 quòd in ornatum non ueniat, quasi uerò non consi
 stat ornatus citra ferts & coronas. Alij per cor
 onas, manuales scopas, quæ ex coronamentorum
 genere odoris gratia concinnatæ gestantur, accipiunt.

M A C R I

ant, & quod in illas asarum non inferi solet, di-
 Etum ἄσαρον putant, quasi scopas non ingrediens,
 sed uide ne nimium calidum sit hoc modo. Ego sa-
 nè ἄσαρον, si modo Plinius rectè pronuniauit, di-
 Etum existimo quod in σερᾶς, id est coronas texti-
 les non recipiatur. σερᾶς autem Graeci πλέγ-
 ματα ac δεσμῶς & catenuilas exponunt, hoc est,
 nexus et fasciculos, ut in ἄσαρον uoce es. diphthon-
 gus in a. transierit.

DE CYPERO. CAP. XXV.

Vim cypero Medici calidam siccamq; secundo
 Dicunt esse gradu, potu depellitur eius
 Calculus, urinae purgat laxatq; meatus.
 Dicit Apollodorus quod pellere possit abortum,
 Si mulier foueatur aqua qua coxerit illum.
 Afferit hic idem consumere posse lieuem.
 Illius fumo si saepius ore trahatur.
 Si se sanus homo fumo suffumiget illo,
 Dicit eum fieri firmum magis & leuiorem.
 Subuenit alarum uitij admixtus oliuo.
 Succus sic uitium fugat intertriginis unctum.
 Humores nimios depellit saepius haustus.
 Illius solus puluis, melliue iugatus
 Vlceramirifice, uel uulnera putrida purgat.
 Praecipue puluis hic ulceribus ualet oris.
 Si bibitur, stomachum confortat debilitatum.

Hydropicis

Hydropicis multum succurrit sepius haustum,
 Atq; per urinas humores purgat aquosos.
 Contrito ualidum Cypero si iungis acetum,
 Ulcera quæ serpunt cohibes medicamine tali.

Cyperum Celsus iuncum quadratum appellat, Plinius triangularem, Dioscori simpliciter angularem, id est $\gamma\omega\nu\iota\alpha\delta\alpha$ & similem $\sigma\chi\acute{o}\iota\nu\alpha$ dicit, id est iunco rotundo ac odorato à Celso dicto, qui uulgo squamam uocatur uoce ex $\sigma\chi\acute{o}\iota\nu\alpha$ & $\nu\theta\omicron\nu\varsigma$ corrupta. Quod hic ait ex Apollodoro ipsius fomentum, siue decoctum solum adhibitum, abortum facere, Plinius sic tradit: Nam locum eius corruptum sic integrè legendum adscribam. Quod ad Cyperum attinet, Apollodorum quidè sequimur, qui negabat bibendum, quanquam professus efficacissimum esse aduersus calculosos. Eo sotas foeminas abortus facere non dubitat &c. Sequuntur autem etiam reliqua quæ his subsequentiis uersibus recensentur.

Iuncus
 quadratus
 Iuncus rotundus.
 Squamatum.

DE PAEONIA. CAP. XXVI.

PAeonium Medici calidam siccamq; fatemur.
 Hæc q; tenere gradū dicunt in utroq; secundū.
 Splen, iecur, & renes cum mulsis sumpta iuuabit.
 Si iungatur ei uiolenter amygdala trita,
 Menstrua sic purgat, & fluxum detinet alui.
 Illius in uino decoctio sepius hausta,

M A C R I

Vesicæ diros sedat sic sumpta dolores.
 Sclerosim sic illa iuuat, stomachiq; dolorem,
 Calculus infanum potu depellitur eius.
 Nephriticos eadem multum iuuat, ictericosq;
 Pressuras, inferre solent quas somnia nocte,
 Pæoniæ semen bibitur si sæpius, arcet.
 Illius radix pueris suspensa caducis,
 Non modicum prodest, uelut asserit ipse Galenus.
 Quendam se puerum narrat uidisse caducum,
 Aetas cuius erat annorum circiter octo:
 Pæoniæ puer hic radicem ferre solebat
 Appensam collo: quadam uice decidit illa,
 Moxq; puer cecidit: solito qua more ligata,
 Protinus eus sit: rem uerò probare Galenus
 Hanc plenè cupiens, radicem denuo dempsit
 De collo pueri, cecidit, uiguitq; resumpta.
 Cognita uis herbæ fuit huius sic manifeste.
 Ipse Dioscorides cunctis ait esse caducis
 Aptam si bibitur, uel si suspenditur illa.
 Seminis illius ter quinq; rubentia grana
 Cum uino fluxum matricis sumpta coërcent.
 Nigra solent uarios matricum pellerè morbos,
 Si totidem dantur cum uino nocte bibenda.
 Huius sunt geminæ species: mas dicitur una:
 Altera, quæ minor est species, est scæmina dicta.
 Radix maioris est palmis longa duobus,
 Crassaq; ceu digitus: radix diuisa minoris

Dicitur

Dicitur in plures radices : hæc bene purgat
 Post partum potata uteros uino sociata.
 In cunctis reliquis similis uis dicitur illis.

Sclerosim sic illa iuuat.) Quædam exemplaria hic habent. Et scotosim sic illa iuuat. Verum sclerosim legendum esse palam est, ex Diosco. de ea autem supra, capite de struthio, dixi. Sclerosis.

Pressuras inferre solent quas somnia nocte.) Incubus. Incubus appellatur affectio, qua quis putat se grandi mole noctu in somnis opprimi, strangulari; ac suffocari, græci ob id, πνιγαλιώνια uocant, & ab incubitione ac insultu ἐφιάλιη. has itaq; affectiones, hoc loco pressuras uocat, et ad ipsas pæoniae semen πνιγαλιώνια ἐφιάλιη potum conferre tradit.

Illius radix pueris suspensa caducis.) Hoc loco historiam de puero quodam ex Galeno recitat. Sed quia non bonum interpretem habuisse uidetur, uerba ipsius Galeni de hac re ex sexto simpl. pharm. libro de pæonia adscribam. In summa inquit, resicatoria ui fortiter prædita est, ut non desperarim etiam appensam ipsam puerorum comitiales sanare, uelut rationabiliter creditum est. Et sanè noui alii quando puerum, per octo menses in totum non correptum à comitali morbo, ex quo radicem hanc gestabat, qui ubi fortè decidisset amuletum hoc appensum, statim correptus est. Et ubi rursus alterum

Historia
 Pueri comitialis.

M A C R I

appendissent, inculpate rursus habebat. Visum est autem mihi melius esse, ut rursus experientiae gratia ipsi adimeretur, & quum sic factum fuisset, postquam rursus puer à morbo conuelleretur, magnam & recentem radicis partem ex collo ipsius appendimus, atq; hinc iam de coetero perfecte sanus puer euasit, & non amplius correptus est. Consentaneum igitur rationi erat, aut diffluentes quasdam de radice partes, & deinde per inspirationem adtractas sic affectos locos sanare. Aut etiam aerem ipsum à radice mutari ac alterari. Haecenus Galenus. Reliqua ex Dioscoride.

DE MELISSOPHYLLO.

CAP. XXVII.

Herbam, quam Graeci dixerunt melisophilon, Boragum nostri dicunt uulgariter illam. Prae cunctis apibus gratissima dicitur herbis, Nec gaudere magis ullius flore uidemur. Contritis folijs apium si uasa perungas, Non fugient, meliusq; facis si lac sibi iungas. Unguine cultotes retinent exanimata. Auxilium praesens apium fert ictibus illa, Ictus detrita tegitur si protinus herba. Hocq; modo, quos uespa nocet uel aranea, curat. Trita solet ueteres comescere cum sale strumas. Hocq; modo uitij dicunt succurrere foedis.

Femina

Fœmina purgatur decocto cum sale succo.

Tali discutitur inflatio noxia potu.

Eius si uiridis decoctio sæpe bibatur.

Atq; dysentericis prodest hæc coeliacisq;

Asthmaticis eadem prodest, orthopnoicisq;

Ulcerâ depurgat, morbos leuat articularum.

Herba canis morsus superaddita cum sale curat.

Eius fomento decoctio menstrua purgat.

Ore retenta, solet dentis sedare dolorem.

Lumina purgari caligine Plinius inquit,

Eius si succo fuerint cum melle peruncta.

Melissophyllon uulgò Melissa dicitur, nec scio
alium qui Boragum uulgò dici tradat, præter hunc
autorem, Latini apiastrum, quidam etiam citraginē
uocant, à citriorum malorum, ut Dioscor. indicat,
odore. Melisophyllon autem & Melittena, græ-
cis ex eo dicta est quòd apes hac herba delectentur.
uelut etiam hic mox à principio habetur. Galenus
Melissophyllon consimilem marrubio uim habere
tradiit, sed tamen multo debiliorem, ut ob id etiam
nemo ipsius usum expetat, quum marrubium ubiq;
terrarum large suppetat. Quòd si tamē inquit, mar-
rubium aliquando desit, melissophyllo pro ipso uti
licet, sed ita ut sciamus uim ipsius defectuosiorē
esse. Quæ porrò hic de ipso traduntur ex Diosco.
ac Plinio sunt transumpta.

Apiastrū.
Citrago.
Melittēna.
na.

M A C R I
DE SENEIO. CAP.
XXVIII.

ERigeron Græcis, nobis Senecio dictus.
Quòd canis similis uideatur flore capillis.
Nascitur in muris, & in horiis, & tabularis,
Illius herbæ uis frigida dicitur esse.
In medicinali radix non ponitur usu.
Flores cum folijs tundens, infundito uini
Permodicum dulcis, & sic teptacta tumori
Hæc simul apponas ani, uel testiculorum.
Addito ihus istis, neruos & uulnera quæ uis
Curabis facile, inposuo cataplasmate tali.
Hæc eadem triti facient eius capielli.
Potari prohibent, quia suffocare bibentem
Quidam confirmant, at contra Plinius autor,
Ictericis quosdam potum donasse salubrem
Cum uino dicit: taliq; modo medicari.
Morbis uesicæ plures ait ille probasse.
Et cordis uitijs illam, iecorisq; ædisse.
Torminibus quoq; cum passo, iuuisseq; potu
Hoc uarios morbos præcordia quæ patimur,
Et uiridis facit hæc, si tincta uoretur aceto.
Trita solet duras hæc cum sale spargere strumas.
Hanc circumscriptam si quis fodiat sine ferro,
Et tangat dentem uicibus tribus inde dolentem.
Vnaqua; spuens uice, postq; reponens eodem,
Quo fuit orta loco, sic rursum uiuat ut herba,

Plinius

Plinius ut dicit, non amplius ille dolebit.

Erigeron græcis nomen inde habet, quòd flores ipsius uere capillorum modo canescant, inquit Dioscorid. & eadem ratione Senecionem Latini dixerunt, quòd uere canescens senescere uideatur. Verum uox ipsa in hexametro contra naturam syllabarum ipsam cõstituentium posita est. Cæterum quod hic dicit potari eam prohiberi, quòd quidam affirmant ipsum suffocare bibentem Dioscorides sic tradit: Potatæ tamen inquit lanugines recentes strangulationem inferunt. Contra autem Plinius producit, qui ad multos morbos exhibuerunt, & ipse Dioscor. totum caulem aqua coctum & cum musto potum stomachi dolores à bile ortos sanare dicit. Quòd uerò hic ait, Trita solet duras hæc cum sale spargere strumas, hoc ipsum indicat locum Plinij corruptum esse, in quo habetur, Tosta cum mica salis strumis illinitur, pro tosta itaq; legendum est trita, uelut hic Macer citat. Est apud me exemplar Plinij uetustum manuscriptum, quod Tota, habet, itidem corruptè ex trita uoce, ex tota igitur quidam postea tosta fecit. Sed & sequens remedium ad dentis dolorem sedandum in Plinio corruptum est. Nã & sine ferro legendum est, & tangatq; ea ter dentem, uelut hic autor inde citat, sed uulgatæ lectiones omnes sic habent. Hanc si ferro circumscriptam ef

Erigeron.
Senecio.

Plinij lo-
cus.

Plinij lo-
cus.

M A C R I

DE CHELIDONIA. CA. XXIX.

ESSe chelidoniae species geminae referuntur
A' medicis: species est maior prima uocata,
 Altera uero minor oculis medicatur utraq;
 Cecatis pullus hac lumina mater hirundo
 (Plinius ut scripsit) quamuis sint eruta, reddit.
 Hanc nasci dicunt auibus uenientibus illis,
 Et desiccari solito dum more recedunt.
 Inde q; nomen habet chelidonia: nanq; chelidon
 Dicitur haec uolucris Graecorum more uocari.
 Florentis succus cum melle coquatur in aere
 Igne leui, spumam donec proiecerit omnem,
 Et quasi crassitiem mellis decoctio sumat.
 Uttilius nullum dicunt oculis medicamen
 Quos caligo nocet, si sint hoc saepe peruncti.
 Conteritur iuncto sibi radix eius anetho,
 Et sic ictericis cum uino sumitur albo.
 Dentis ut affirmant prohibet contrita dolorem,
 De folijs eius contusis si cataplasma
 Cum uino fiat, maculas abstergere dicunt.

Anisum Conteritur iuncto sibi radix eius anetho.) Dioscor. aniso pro anetho habet, quomodo etiam legens
 pro anetho habet, quomodo etiam legens
 dum puto, etiamsi utrisq; semen urinam ciundo icte
 positum ricis prodesse possit. Quod adsequitur, dentis con
 tritam ipsam prohibere dolorem, accipiendum non
 sim. adpositam id praestare, sed contraria id est comman
 duca

Aucata dentibus. Sic enim Diosco. habet.

DE ISATI. CAP. XXX.

I Satis à Græcis est uulgò gaisda uocata.
 Non modicū quæstū præbēs tinctoribus herba.
 De folijs eius tritis factum cataplasma
 Vulnera, magna licet, conglutinat: atq; cruorem
 Illorum sistit, reprimit quoscunq; tumores.
 Si cum melle teras hanc, sordida uulnera purgat,
 Emundat maculas, & sacro subuenit igni
 Oui si iungens albumen eam superaddas.

Isatis herba, ut Plinius putat ex genere lactuca-
 rum, ubiq; terrarum precipuè tinctoribus noisima
 est. Eam glastum quondam ab infectoribus fuisse ap-
 pellatam Plinius testatur, hodie & Italis & Gallis
 Guadum dicitur, & inde etiam Germani wayt uo-
 cant. quondam autem gaisdam uulgò uocatam fuisse
 hic auctor tradit, si modo hæc uox hic rectè legi-
 tur. Porrò alio loco gallicam uocem glasti esse indi-
 cat Plinius, quum ait: Similis plantagini glastum
 in Gallia uocatur, quo Britannorum coniuges nu-
 rusq; toto corpore oblitæ, quibusdam in sacris nu-
 dæ incedunt, Aethiopum colorem imitantes.

Isatis.
 Glastum.
 Guadum.
 Gaiso.

DE HELLEBORO ALBO.

CAP. XXXI.

H Elleborum geminas species testatur habere
 Albū quod sursum purgat, nigrūq; deorsū.
 VI

M A C R I

Vim siccam calidamq; tenent: & tertius illis
 Est in utroq; gradus, nigro uiolentius album
 Dicitur: unde prius dicam de uiribus eius.
 Suppositum quocunq; modo depellit abortum.
 Naribus attractus sternut amenta mouebit
 Illius puluis, capitis pellentia morbos.
 Miscetur confecturis quæ lumina purgant,
 Et multum prodesse ferunt uitij oculorum.
 Pultibus admixtus mures puluis necat eius.
 Et cum lacte datus muscis est perniciosus.
 Dicunt per uomitum uarios educere sumptum
 Humores, ueteresq; ferunt sic pellere morbos.
 Purgatur tali uomitu uertigo uetusta.
 Insanisq;, melancholicis ualet, atq; caducis.
 Sæpeq; curatur sumpto lymphaticus isto.
 Hydropicis in principio mire medicatur.
 Emundat lepram, tetanum fugat, atq; podagram.
 Confirmat tremulos, redcuntia tormina curat.
 Diuersis uitij stomachi, ischiadiq; medetur.
 Et tussi ueteri, febribus super omnia prodest
 Quartanis, annis iam pluribus inueteratis.
 Ingenti cura sumpturum Plinius ipsam
 Admonet, ut septem se præparet ante diebus,
 Humectisq; cibus corpus bene temperet omne.
 Nec serò cœnet, qui debet sumere mane.
 Et quando sumet, iubet explorare serenam
 Et calidam claramq; diem, uentisq; carentem
 Obseruare

LIBER II.

Obseruare iubet: curam si spreuerit istam,
 Passurum nimios affirmat eum cruciatus.
 Helleborumq; iubet in pultibus antea coctum,
 Aut in lente dari, sic dicit non nociturum.
 Hocq; dari prohibet senibus, puerisq; tenellis,
 Mollibus & timidis, animiq; uiris muliebris,
 Et macris nimium dicit non accipiendum.
 In succo ptisanæ, uel mulsæ, panæue coctum
 Sumere præcipiunt alij, sic utile dicunt.
 Philo composito fertur scripsisse libello,
 Qualiter helleborum sit nobis accipiendum.
 Hippocratesq; suis Aphorismis istius herbæ
 Solius meminit, quam nouerat utiliozem.
 Plures scripserunt huius de uiribus herbæ,
 Et quo sit sumenda modo docuere, quibusq;
 Non tamen inueni perplura uolumina uoluens
 Vllum, qui certum pondus donare iuberet,
 Illius dixisse satis se, credo, putabant,
 Cum iuxta uires, ætates, tempora, dandum
 Iussissent: mihi uerò satis non esse uidetur
 Tutum, reia subitum quæ confert sæpe periculum,
 Commendare dari cuiquam sine pondere certo.
 Plinius ut scripsit, Themison donare solebat
 Helleborei drachmas geminas. tribuisse sequentes
 Bis binas etiam confirmat, non tamen ipse
 Pondere quo iubeat sumi statuisse uidetur,
 Cum tamen helleborei nigri iubeat dare drachmam,
 Quatuor

M A C R I

Quatuor aut obolos mihi significare uideatur
 Albi dimidium pondus tantummodo dandum :
 Quod longè nigro uolentius esse fatetur.

Helleborumq; iubet in pultibus antea coctum,
 Aut in lente dari.) Sic quidem Plinius dicit, uelut
 Plinij locus. etiam uetustū exemplar nostrū habet, Album è dul-
 ci datur, aptissimè uerò in lente aut pulte. Sed exem-
 plaria uulgata lacte habent pro lente, falsò uelut et-
 iam hic locus declarat.

Hippocratesq; suis aphorismis istius herbæ So-
 lius meminit.) Rectè hoc de Hippocrate tradit. Nā
 nullius herbæ in aphorismis mentionem facit pecu-
 liarem, præter helleborum, in principio quinti li-
 bri sic inquit: Conuulsio ex helleboro letalis est.
 Hippocra- De quo loco hic intelligendum est, ab autore præ-
 tes de hel- senti in hoc adducto, ut periculosum hellebori usum
 leboro. uel Hippocratis testimonio corroboraret.

Quatuor ante obolos.) Quædam exemplaria
 scrupulos pro obolos falsò habent. Verba Plinij de
 hac re hæc sunt. Ex aqua datur ad leniter mollien-
 dum aluum, plurimum drachma, modicè quatuor
 Oboli VI. obolis. Habet autem drachma obolos sex, ut oboli
 in dra- quatuor sint duæ tertiæ drachmæ partes. Verum
 chma, hoc ipsum autor hic non intellexit, putauit enim
 quatuor obolos drachmæ pondus excedere, nimirū
 tres obolos in drachma supputans, id quod ex fine
 sequentis

sequētis capitis patet, ubi ait Hellebore nigri præcepit Plinius unam donari drachmam leuiter sic promouet aluum plus quàm bis binos obolos uetat accipiendum.

DE HELLEBORO NIGRO.

CAP. XXXII.

Helleborum nigrum non est adeo uiolentū.
 Nec formidandū sic quantū diximus albū.
 Hoc quoq; præcipiūt ueteres in lente coquendum
 Aut in iuscellis, sic insanis medicari
 Assumptum dicunt, et sic prodesse podagræ,
 Hydropicis, mota febre, dicitur auxiliari.
 Miram senit opem sumpto paralyticus illo.
 Et uarios bibitum morbos leuat articulorum.
 Educit coleras uarias, et phlegma per aluum.
 Elixaturæ potu caligo fugatur.
 Duricias suppuratas factum cataplasma
 Concoquit, et purgat, uacuat syringia callo
 Infixus modicus radicis surculus eius,
 Postq; dies geminos sit surculus ille remotus.
 Ordea quam dederint contrito iunge farinam,
 Hydropicus tumor appositus siccabitur istis,
 Menstrua suppositum purgat, depellit abortum.
 Auditum reddit, si surdis auribus istud
 Imponas, et post triduum, biduum uē repellas.
 Appositum tollit maculas eius cataplasma.
 Emundat lepras, scabies quascunq; repellit.

Ore

M A C R I

Ore diu tentum quo coxeris illud acetum,
 Dentis non modicum dicunt sedare dolorem.
 Hellebori nigri præcepit Plinius unam
 Donari drachmam, leuiter sic promouet aluum.
 Plus quàm bis binos obolos uetat accipiendum.

Iuscella.

Helleborus
 unde.
 Veratrū
 unde.

Hoc quoq; præcipiunt ueteres in lente coquen-
 dum, Aut in iuscellis.) Quædam exemplaria ius-
 sellis habent falso, & nulla huc pertinente significa-
 tione. Iuscellis enim legendum est diminutiuu uoce
 à iusculis. Sic enim Diosco. docet. Simul coquitur
 inquit, cum lente & iusculis quæ purgationis gra-
 tia sumuntur. Ζωμός autē ea iuscula uocat. Reliqua
 recte habent, uelut Diosco, ac Plinius prodiderunt.
 Porro appellatio ἐλεβορύων ex eo facta uidetur,
 quòd ciborum recrementa & commesta exigant,
 hoc est, ἀπὸ τοῦ ἐλεῖν τὰ βόρᾶ. Sicut ueratrū ego
 appellatū arbitror, si modo est aliquod etymon ex-
 quirendum, quòd uerrat & expurget atra. quan-
 quam alij ab eo quòd mentem aduertat, & ingenium
 excitet, dictum esse credere malint.

DE VERBENA. CA. XXXIII.

Verbenam hierobotanem, peristereonq;
 Appellam Græci. species hæc fertur habere
 Binas, effectus est idem penè duabus.
 Cum uino inuat ictericos si sæpe bibatur.
 Pestiferos morsus curat superaddita trita

Cum

Cum uino renouanda quidem per quatuor ista
 Est medicina dies, oris bene uulnera purgat
 Illius succus tepidus si uoluitur ore.
 Hoc quoq; facta recens herbæ decoctio præstat.
 Hac etiam quæuis putredo repellitur oris,
 Si tepefacta diu uoluatur fauce sonora.
 Glutinat herba recens uulnus superaddita trita.
 Occurrit cunctis cum uino sumpta uenenis.
 Quæ furit alternis febris accedendo diebus,
 Pellitur hac, tribus assumptis radicibus eius.
 Cum totidem folijs potentur aqua resoluta,
 Ista prius patiens, quam frigus sentiat illum.
 Hocq; modo febribus quartanis illa medetur.
 Bis binis folijs cum tot radicibus haustis,
 Illius in uino si sit decoctio facta,
 Conuiuas hilares inter conuiuia sparsa
 Reddere narratur, ut iam præscripta buglossa.
 Hanc herbam gestando manu, si quæris ab ægro,
 Dic frater quid agis? bene si responderit æger,
 Viuet, si uerò malè, spes est nulla salutis.
 Ex hac compositam quidam iussere coronam
 Apponi capiti causa quacunq; dolenti,
 Sic dicunt illam celerem conferre medelam.
 Plinius affirmat hanc omnibus esse salubrem
 Visceribus, lateris morbis, iecorisq; querelis,
 Pectoris & uitijs, & præcipuè medicari
 Pulmonum causis hanc asserit ille phthisiq;.

M A C R I

Paritidas reprimit adipi commixta uetusto.

Herbam, cui nomen folijs de mille dedere,
Betonicamq; pari uerbena pondere iunge.

Hæc mixta potentur aqua, nullum medicamen
Utilius credunt illis, quos calculus angit.

Non modicum laudare magos hanc asserit herbam
Plinius, hanc cunctis dicunt obsistere morbis.

Et quod quisq; petet hac impetrare perunctum.

Sic & amicitias captari posse potenum,

Et pelli febres, & plurima talia fingunt.

Quæ quamuis natura potens concedere posset,

Vana tamen nobis, & auilia iure uidentur.

Verbena. Verbenam & Verbenacam appellant Latini her-
Verbenas bam, quam Romanorum quondam legati ad hostes
ca. ferre solebant, uel foedera percussuri, uel bella indi-
 cturi. Græcis eadem ἐπεὶ βοτάνη, id est sacra her-
 ba dicta est, propterea quod in lustrationibus ac ex-
 piationibus amuleti uice commoda esset adalligata,
 ἐπεὶ βο- uelut Diosc. inquit. Iidem etiam περὶ σέπενος uo-
 τάνη. cant, ex eo quod columbae, quas Græci τῆρσι ἐπέας
 περὶ σέπενος uocant, libenter in ipsa conuersentur. Sed ridicu-
 λω.
 lum penitus referam: Nuper quidam græcorum me-
 dicorum Interpres, pro Verbenaca, nūdum hiru-
 dinis conuertit, ita nimirum περὶ σέπενος uocem
 reddens. At uerò neq; hierobotanes, neq; peristerio-
 nis uox in Hexametrum recipitur, uelut hic autor
 usurpa

usurpauit. Possit tamen uersus sic rectius legi: Ver-
benacam hierobotaneumq; peristereona & c.

Que fuit alternis febris, accedendo diebus.)
Diosc. non tres radices cum totidem folijs in tertiana
nis, neq; quatuor radices cum quatuor folijs in quar-
tanis, dari iubet, ad quid enim tantam radicum mo-
lem quis assumat? Sed tertianarijs, tertium a terra
geniculum unà cum circumscitis folijs potandum
dari dicit, quartanarijs uerò quartum.

Herbam cui nomen folijs de mille dedere.) mille-
folium putat Myriophyllon græcis dictum, ipsum Millefoli-
um.
autem nœdicamentum experimento compertum ab
autore esse uidetur.

DE STRYCHNO. CA. XXXIII.

Herbam quã Græci strygnon dixere, Latini
Maurellã dicunt, uis eius frigida ualde est.

Dicitur auriculæ mire sedare dolorem

Illius succus, si sensim funditur intus.

Aegylopi strychni dicunt cataplasma mederi.

Istud idem credunt capitis prodesse dolori.

Vna cum strychno si sal, panisq; terantur,

Parotidas reprimet cataplasmatibus addita more.

Strychni prurigo depellitur illita succo.

Succus suppositis fluxum stringit muliebrem.

Contritis eius folijs coniunge polentam,

His superappositis, sacer ignis, & herpeta mordax

M A C R I

Dicitur expelli si uero iunxeris istis
Argenti spumam, cerussam, oleum q; rosatum,
Fortius & melius prædictum fit medicamen.

Strychnos
Solanum.
Maurella.

De Strychno hortensi hæc omnia ex Dioscoride
transsumpta sunt, Solanum Latini uocant, uulgò ue-
rò solatrum dicitur, et Morella, siue ut hic ait Mau-
rella, ob atrum acinorū ipsius colorem Mauros re-
ferentem. Sunt autem etiam alia solani genera, ue-
lut Solanum halicacabum, uulgò Alkekengi appel-
latū, et solanum somniferum, & Solanum furiosum,
de quibus hic nihil agitur, docuerunt autem Diosc.
Plinius, Galenus, & alij.

DE IUSQVIAMO. CA. XXXV.

Iusquiamum Græci, quam nostri caniculatam
dicunt: huic herbæ uirtus est frigida ualde.
Tres habet hæc species: semen profert prior album.
Altera subruffum producit, tertia nigrum.
Nobilior reliquis est semen quæ gerit album.
Pro quo, si desit, mos est apponere ruffum.
Nigrum uerò frequens medicorum respuit usus.
Iusquiami folijs contritis, adde polemam:
Hoc adhibendo potes quosuis curare tumores.
Sic mire calidam poteris sedare podagram.
Auribus infusus uermes succos necat eius,
Illarumq; solet uarios lenire dolores.
Ore diu tepidum si contineatur acetum,

Quo

Quo sint decoctæ radices illius herbae,
 Dicitur immodicum dentis placare dolorem.
 Expressus succus contriti seminis eius,
 Viscosum, calidumq; potest compescere reuma.
 Si fuerint oculi patientis sæpe peruncti,
 Seminis illius obulus, cum semine mixtus
 Meconis, pariter cum mulsâ, sumitur illis
 Uttiliter, fluxum matricis quæ patiuntur.
 Et dicunt hæmoptoicis sic posse mederi,
 Vel quocunq; modo sanguis iactetur ab ore.
 Dicitur hic potus medicari sæpius haustus.
 Cum uino tritum semen, cataplasmaq; factum,
 Mammæ, & testes dicunt curare tumentes.
 Emplastris multis apponitur, antidotisq;.
 Infert, sicut olus hæc herba comesta, maniam.
 Præstat idem succus in quouis uulnere fusus.

Neq; Iusquiamus græca est appellatio, neq; cas-
 niculata latina. Sed hæc quidem uulgaris est & bar-
 bara, neq; apud alium quempiam præter hunc scri-
 ptotem, temere reperitur. Illa uerò ex græca corru-
 pta. Nã ὑοσκύαμος græcis dicitur hæc herba de
 qua hic agit, quasi faba suilla, propterea quòd ex
 eius esu sues syluestres conuulsionem ac dissolutio-
 nem incurrant, Latini uerò Apollinarem & Alter-
 cum appellant. Medicamenta ex Diosco. ac Plinio
 sunt transsumpta. Cæterum quod in fine ait, hanc

Iusquias-
 mus.
 Cavalicu-
 ta.
 ὑοσκύα-
 μος.

M A C R I

herbam uelut olus comestam maniam inferre, hoc
 est insaniam facere, hoc ipsum Diosc. his uerbis tra-
 Apollina dit. Folia cocta uelut olus & comesta tryblii copia
 ris. medioerem mentis percussione[m] efficiunt. Est au-
 Altercū. tem Tryblium eadem mensura quæ Hemina et Cota
 Tryblium la Paulo Aegineta, hoc est, sextarij dimidiū. Verū
 Plinius, folijs inquit constat corrumpi mentem, si
 plura quā[m] quatuor bibantur. Porro Meconis se-
 men, papaueris appellat, hoc est *μύκκωνος σπέρμα*
μα.

DE MALVA. CAP. XXXVI.

Dixerunt maluam ueteres quod molliat aliu[m],
 Esse cacostomachā Sextus niger asserit illā,
 Atq; Dioscorides, tamen interioribus ambo
 Sumptam sicut olus multum prodesse fatentur.
 Et sic uesicæ dicunt illam medicari.
 Sicq; uenenosis occurrere potibus illam.
 Hi quoq; confirmant maluæ folijs, salicisq;
 Ex æquo tritis, citius, meliusq; cruentum
 Sanari uulnus, emplastris quā[m] preciosis.
 Addunt authores ipsi, quod malua potenter
 Conquassata iuuat, adipi commixta uetusto.
 Vnius caulis radix admota dolori
 Dentis, sedat eum: uenærem stimulare refertur
 Hæc eadem, femori si lino annexa geratur.
 In lana nigra tectam si gesserit illam

Fœmina

LIBER II.

Malua. mammaram dicunt occurrere morbis.
 Scripsit abortiuam Thebana at Olympias illam,
 Si resolutus adeps miscebitur anseris illi,
 Et sic subdatur ueluti pessaria uulua.
 Contritis folijs illius cum sale pauco,
 Aegylopes pellit, succoq; medeberis eius
 Puncturis apium: cui si coniungis oliuum,
 Corpus & inde linas, apium te nulla nocebit.
 Decoctam lotio capiti superaddito maluum,
 Sic fursur pelles nocuum, tristes & achoras.
 Decoctis folijs eius si iungis oliuum,
 Extingues ignem sacrum cataplasmate tali.
 Et combusturis illo bene subuenis ignis.
 Duricias uteri ipsius decoctio mollit.
 Intestinorum causas, matricis, & ani.
 Hoc etiam mirè prodest, si subditur illis.

An malua latinis à mollienda aluo dicta sit, for- **Malua.**
 tassis dubitari possit, Græcis certe Μαλάχης ap-
 pellatio, non aliunde ducta uidetur. **Μαλάχης**

Contritis folijs. Dio. non simpliciter contritis,
 sed commanducatis habet, & addito melle. Sic enim
 ait, folia cruda imposita, et cū modico sale cōmandu-
 cata aegilopia destruunt cum melle. Sunt autē Aegi **Aegilopes**
 lopia itemq; Aegilopes abscessus inter magnū oculi
 angulum & nasum, qui ruptus et negligentius tra-
 ctatus in fistulā abit usq; ad os ipsum progredientē.

MACRI

MACRI AVT POTI

us incerti auctoris De plantis peregrinis. Liber III.

DE PIPERE. CAP. I.

CArmine iā dictis aliquot uulgaribus herbis,
Nunc species illas, quas iam cunctis prope no
Vsus uendendi fecit, tentabo referre. (tas
Atq; prius piperis, quod notius ipsa coquina
Quam medicina facit, uires puto discutiendas.
Virtutis siccae piper asseritur, cadidaq;
Tertius esse gradus conceditur huic in utroq;
Tres sunt huic species, album, longumq; nigrūq;
Sed quia sunt geminae medicis tam uir modo notae,
De specie nigra dicam quaedam mihi nota.
Crudum uel coctum sumptum uel melle iugatum,
Vim digestiuam stomachi iecorisq; iuuabit.
Morsus pestiferos curat, fastidia tollit.
Occurrit uarijs thoracis saepe querelis.
Quodq; mouere solet frigus perihodica febris
Compescit, febris si sumitur ante tremorem.
Cum lauri baccis, uel cum folijs bene tritis,
Cumq; mero tepido potatum, tormina sedat.
Et scrophas reprimit admixtum cum pice dura,
Et super appositum: recte quoq; iungitur illis,
Quae purgare solent oculos caligine nigra.

Admixtū

Admixtum nitro maculas cataplasmate delet.
 Vsti ster coris humani cum puluere tritum
 Ana iunge piper, & sic superaddito cancris.
 Experti nihil utilius hoc puluere dicunt.
 Nemo potest omnes piperis describere uires.
 Nanq; piper fermè medicamina cuncta requirunt.
 Antidotisq; solet prætiolis pluribus addi.
 Hinc puto tam paucas laudes de simplice dictas,
 In numeris quòd sit hoc dignum laude medelis.

Vsus uendendi fœcit.) Quædam exemplaria
 medendi pro uendendi habent, sed falsò, Nam pri-
 mum medendi uox in uersu hoc loco stare non po-
 test. Deinde uendendi usum dixit, relatione facta ad
 herbas superioribus libris traditas, quæ ut uulga-
 res & ubiq; expositæ non uendumur. Aliàs in me-
 dendi usum non minus uenientes quàm peregrinæ
 species, de quibus hoc libro tractat.

Tormina sedat.) Tormina dicit τὸν σρόφον
 Diosco. appellatos, σρόφοι enim propriè tormina σρόφοι.
 uocantur, quibus intestina diuexantur ac torquen-
 tur Sed quidam δυσεντερίας uocem per tormina
 reddunt non recte, quum hæc ulceratio sit intestino-
 rum, & non simplex tormentum. paulò post per ma-
 culas uutiliginis speciem indicat, quæ ἀλφός græcè ἀλφός.
 cis dicitur, ἀπὸ τοῦ ἀλφάειν, hoc est ab eo quod ἀλφάει
 corporis colorem immutet, ut Aëtius sermo. 13. τερ.

M A C R I

cap. 132. dit.

ἀνα.

Ana iunge piper.) Quædam exemplaria Vnâ
habent, sed uera lectio est ana, Est autem ἀνα par-
ticula græca, quæ æqualitatem & par pondus si-
gnificat, et ad duas aut plures res adijci solet, etiam
hodie uulgò ab his qui officinis medicamina descri-
bunt, usu ex græcis transsumpto. Ipsum porrò me-
dicamentum quod hic tradit, experimento comper-
tum ab autore uidetur, Veteres non habent.

DE PYRETHRO. CAP. II,

Est pyrethrū calidū siccū quoq; quart, in istis
Est gradus, excruciat dētes si frigidus humor
Masticet hoc patiens, teneatq; diutius ore.
Et iuuat admixto si gargarizetur aceto.
Hocq; modo tumidā reprimat de phlegmate linguā.
Sic uuam releuat humoris pondere pressam.
Et multis alijs uitijs sic subuenit oris.
Non modicum prodest sumptum cū melle caducis.
Sicq; leuare solet morbum qui membra resoluit.
Suspensum collo pueris prodesse caducis
Dicitur, & solo succurrere fertur odore.
Ex oleo quo decoquitur si corpus inungas,
Ante febris motum, tollet, minuetq; rigorem.
Renum sæpe grauem fugit unguen tale dolorem.
Miram sentit opem paralyticus inde perunctus.
Non leuiter manibus fuerit si sæpe fricatus.

Vngaine

LIBER III.

Vugine si totum corpus mulcebitur isto,
 Largus per poros sudor procedet apertos,
 Membrorum solet hoc quemuis curare stuporem.
 Et corpus seruare potest à frigore tutum,
 Et medicamento soluetur tetanus isto.
 Tantundem prodest si tritum soluis oliuo,
 Sicq; fricando locū quem uis medicare perungas.

Pyrethrum ob calidam uehementer ac uistoriam
 facultatem, omnibus morbis frigidis & à pituita
 ortis conducit. Sic enim & dentes ex frigore do-
 lentes, tum commanducatū, tum collutum iuuat, &
 rigores ex oleo illitum dissoluit: stupefactisq; ac re
 solutis eodem modo prodest. Appellatio porro ab
 igneo seruore ipsi indita uidetur. unde etiam Nau-
 plium Euboicum Philo ipsum apud Galen. li. 9. cap. 4. de compos. phar. secundum locos appellat, pro-
 pterea quòd uelut exponit Galenus, Nauplius ma-
 gnis pyris incensis circa Euboiæ portum, multos
 græcorum decepit, ut perirent tanquam ad regio-
 nem bonos portus habentem applicantes. Ab igne
 itaq; unde etiam pyræ dictæ sunt, pyrethrum ap-
 pellationem inuenit.

Pyrethrum
 unde.

Nauplius
 Euboicus.

DE GINGIBERE. CAP. III.

Gingiber atq; piper æquales in medicina
 Dicunt, hac causa taceo de uiribus eius.

Gingibere

M A C R I

Gingiberis radix in uniuersum piperis facultati
similis est, inquit Dioscorides. Galenus fortiter
quidem calfacere zingiber. (Nam etiam sic scribi-
tur) tradit, sed non primo mox occurso, uelut pi-
per, ut ex hoc non tam tenuium partium esse uelut
piper cognoscere detur.

DE CYMINO. CAP. IIII.

ES Se putant medici calidū siccūq; cymīnū.
Tertius est illi gradus in uirtutibus istis.
Assumptum quocunq; modo depellere tradunt
Viscera uexantē uentum, stomachūq; grauiantē,
Et digestiuum stomachi iecorisq; calorem
Excitat, & ueneris credunt inhibere furorem,
Et fluxum uentris in aceto stringere coctum.
Hoc orihopnoicis miram præstare medelam
Experti dicunt cum pusca sæpius haustum.
Atq; uenenosis cum uino morsibus ipsum
Præbet opem, triumq; fabæ cum polline, iuncto
Melle, repente solet testes curare tumentes
Appositum, sistit cum pusca menstrua sumptum.
Dicunt pallentem dare mansum sæpe colorem.

Cuminū.
Cymīnū.

Cyminum siue Cuminum media breui non ut hic
habetur longa ob uim eiendi urinas & discutiendi
flatus, etiam ueneris impetus cohibere par est, qui
ex flatuum collectione exurgunt. Cætera ex Diosc.
sumpta

sumpta recte expressa sunt. Verum quod dicit tritum cum fabæ polline & iuncto melle, testes curare tumentes, Id ipsum Diosco. aliter habet. Nimirum testium inflammationibus ipsum auxiliari cum uua passa & lolij farina aut cerato impostum. Deinde non mansum solum pallentem colorem efficere Diosc. ait, sed tum potum, tum illitum.

DE GALANGA. CAP. V.

Phlegmonē stomachi sumptū galanga resoluit. Et si phlegmaticus fuerit, corroborat ipsum. Inclusum uentum sumptum fugat interiorum. Vim digestius iuuat hoc, colicisq; medetur. Oris non modicum mansum commedat odorem. Augmenta sumptum ueneris, renumq; calorem.

Galanga radix nec apud græcos, nec latinos ueteres medicos hoc nomine reperitur. Autor pandectarum medicarum, eandem cum cypero Babylonicum esse dicit. Idem uires eius ex Serapione tradit, quas omnes in his uersibus comprehensas habes. Hodie nihil uulgatus aut notius galanga est, in omnibus his usibus hic præscriptis, & præsertim pituitoso uentriculo, quæ hic phlegmaticum appellat. Sicut phlegmonē pituitosam collectionē. Vsurpat autē Galanga uocem genere neutro. Aëtius serm. 12. cap. 13. in quodā pharmacho rhenali, ζαδ' ως et γαλαγγα, habet

Galanga.

Cyperus
Babylonicus.

Phlegmonē.

M A C R I

habet, utraq; uoce uelut barbara & indeclinabil
utens.

DE ZEDOAR. CAP. VI.

AD primè sumptum zedoar obstare uenenis
Affirmant, et reptiliū morsus leuat haustū,
Sumptum confortat stomachum, ructusq; salubres
Commouet, & crebro fastidia comprimit usu.
Antiquum stomachi dicunt curare dolorem,
Illud si patiens ieiuno mastice ore,
Et sic infectam sensim uoret ille saliuam.
Lumbricos uentris depellere dicitur haustum,
Allia quem faciunt fœtorem, pellit ab ore,
Et nimium bibiti uini depellit odorem.

Et huius radicis uocem autor hic in neutro ge-
nere usurpat, Aëtius autem & Paulus Ζεδωαρ &
Ζεδωαρρα appellant. Vulgò autem zedoaria uoca-
tur. Vires eius ex Serapione à Pandectario prodi-
ta hic recensentur. Sumitur in multas composicio-
nes apud Aëtium & Paulum, uulgò etiam in anti-
dotos quæ aduersus pestem populariter grassantem
parantur. à multis etiam, ut ne à pestilente aère læ-
dantur, commanducatur.

DE GARYOPHYLLO.

CAP. VII.

Gariophylū dicunt calidū, siccumq; secūdo
Esse gradu, iecur et stomachum corroborat
ipsum Et

LIBER III. 73

Et ferme cunctis ualet interioribus haustum.
 Vim digestiuam mire inuat, abstinet aluum.
 Accendit uenerem, si drachmae pondere tritum
 Potatum fuerit cum uaccæ lacte recenti.
 Vim memorem cerebri confortat sepius haustum.

Nec caryophylli Dioscor. & Galenus mentionem fecerunt. Plinius tamen etiam id in Indico lucogigni asserit, & odoris gratia aduehi. Que hic eius recensentur uires, Serapion ex Rasi tradit ex quo hic autor transsumpsit. Dixit autem, abstinet aluum, pro cohibet & adstringit, & ἐπιχει νοσάλια. Meminerunt autem caryophylli Aëtius & Paulus. Sed adscribam Pauli de ipso uerba, quo res hodie uulgatissimi usus, etiam illis temporibus nota fuisse cognoscatur. Caryophyllum inquit, non iuxta nomen, etiam essentiam habet, sed ex india uelut flores quidam festucacei arboris cuiusdam nigri, ferè digiti lōgitudine afferuntur, aromatico odore præditi, & acres, ac subamari, calidiq; ac sicci circa tertium ferme ordinem, qui multi usus sunt tum in obsonijs, tum in medicamentis. hæc Paulus, & sanè indicare uidetur καρυόφυλλον quasi nucis folium appellatum esse, quum ait in essentia ac substantia ipsius nihil esse, quod appellationi respondeat.

Abstinere
aluum.

Caryo-
phyllum
unde dictum.

DE

M A C R I

DE CINNAMOMO.

CAP. VIII.

Cinnama tres species dicuntur habere, sed harum
 Est pretiosa magis quæ plus subtilis habetur,
 Et quæ plus mordet, mixta dulcedine linguam.
 Humores stomachi siccatur, corroboratur ipsum,
 Et facit acceptas ut digerat ocyus escas.
 Sumptum curat epar, lotiumque, et menstrua purgat.
 Humida tussis eo sedabitur, atque catarrhus.
 Hydropicis speciem, cui præbent tympana nomen.
 Sumptum non modicum reprimat, renumque dolorum.
 Reptilium morsus curat: si iungitur illis
 Quæ curant oculos, humores siccatur aquosos.
 Si bene contritum forti miscetur aceto,
 Liberat appositum tetra lentigine uultum.
 Sicque iuuat morbum qui ducit ab impete nomen.
 Crassa magis species fluxus hæmorrhoidarum
 Siringit, aqua gelida bene si contrita bibatur
 Tempore quo nondum patiens ieiunia fregit.
 De specie geminas hac querit potio drachmas.

De Cinamomo quod etiam cinnamum dicitur,
 docuere Diosco. Galenus Plinius & reliqui. Vires
 eius ex Diosco. magna ex parte sumptæ sunt. qui
 Hydro- tamen inter cætera simpliciter ad hydropas facere
 pis speci- est tres. dixit, hic uero ei speciei, quæ priuatim Tympanites
 appellatur,

appellatur, commodare dicit. Sunt autem tres species hydrophis: Prima Ascites, ab utre appellatur, secunda Tympanites, à tympani similitudine. Tertia Sarcites et leucophegmatis græcis, nobis aqua subtercus. Vide Aëtium sermo, 10, cap, 20.

DE COSTO. CAP. IX.

Costi sunt geminae species, grauis una, rubensque est, et amara nimis, hæc Indica dicitur esse.

Altera uero leuis, nec amara, colore subalba.

Hanc Arabes mittunt, prior utilior medicinae.

Vrinas purgant, et eis obstantia pellunt.

Splen curant et epar, laterisque fugare dolorem

Dicunt, cum uimo tepido si sumpserit æger.

Menstrua purgabunt si se suffumiget illis

Fœmina, sic etiam uulua sedare dolorem

Dicunt, aut ex his sibi si pessaria subdat.

Lumbricos pellunt, purgant lentigine uultu.

Si tritis cum melle linas, ueneremque mouere

Dicuntur, si sint cum mulsâ sumpta tepenti:

Ex oleo, costum quo coxeris, illine quemuis

Ante febris typum, reddes à frigore tutum.

Subuenit ischiadi, membrisque stupentibus unguen.

Antiquum uulnus citò purgat puluis eorum.

Diosc. tres Costi species prodit, Arabicam, Indi Costi III. eam et Syriacam. Praefert autem Arabicam India species.

M A C R I

re, contra quam hic autor facit, deinde etiam **APA**
 bicam albam ac leuem Dioscor. facit. Indicam uero
 item leuem sed nigram, Syriacam autem grauem
 ac buxei coloris.

Glandula
 suppositi-
 titie.
 πρὸς δὲ
 μασσα.
 Pessaria.
 Pessi.

Menstrua purgabunt.) Hoc Diosc. sic tradit.
 Vim habet ducendi menses, & auxiliarem ad uteri
 affectiones, & in subdititijs glandulis & in perfa-
 sionibus, ac somentis. Glandulas autem supposititias
 dixi, πρὸς δὲ μασσα ab illo appellata, hoc est apposi-
 tiones, quas hic pessaria dixit. Et sunt formae medi-
 camenti ad tali figuram effictae, quae uuluis apponi
 ac subdi solent uarijs de causis. Eadem et pessi uo-
 cantur. Pessus autem et pessarium talum significant.

Cum mulsa sumpta tepenti.) Diosc. cum mulso
 dicit, hoc est μετ' οἴνο μελιτος, id est uino mulso.
 Mulsa autem est ὑπόμελι, id est aqua mulsa.

DE SPICA. CAP. X.

E S S E gradu primo calidam, siccamq; periti
 Testantur spica, quae dicitur Indica nardus.
 Confortat potata iecur, stomachiq; dolores
 Mitigat, & renes illius apozema purgat,
 Vesicam iuuat, urinas & menstrua pellit.
 Ictericis prodest, nocuaq; humoribus obstat
 Quos caput ad pectus transmittit saepe per uiam.
 Puncturas aufert, & morsus interiorum.
 In stomacho clausum solet hausta repellere uentrem.

Matricis

Matricis nimium restringit subdita fluxum,
 Cum gelida si detur aqua, sedare tremorem
 Dicitur hæc cordis, & nausea sistitur inde,
 Excitat hæc uenerem cum sapæ sumpta liquore,
 Duricias uteri a Helixatura resoluit

Eius fomento per partes inferiores,
 Lumina si tepida foueantur sæpius illa,
 Affirmant acri prurigine libera reddi.

Palpebræq; pili benè confortantur eadem,

Est naridi species, quæ celtica spica uocatur.
 Celtarum tantum quod nascitur in regione,
 Omnia quæ nardus ualet Indica, dicitur ista
 Posse, licet uires uideatur habere minores.

Nardus In lica, quæ & nardi spica, primo gra-
 du calida ab Aëtio & Paulo traditur. Verum Ga- Nardus In
 lenus tertio calfacere ipsam dicit, cœsire autem se- dica.
 cundo perfectè, nisi pro τρῶτες apud Gale. legen
 dum est πρῶτες, quod mihi ualde uerisimile appa Galeni lo
 ret, ex eo quod sequitur. Compositam ipsam esse ex cus.
 substantia sufficie uer adstringente, & acri calida
 non multa, & modica quadam subamara. Propter
 quas sanè facultates, præscriptos hic ab autore effe-
 ctus habet, qui ex Dioscoride ac partim Galeno sunt
 transcripti.

Cordis

Sedare tremorè dicitur hæc cordis.) Tremorè cor tremet.
 dis dixit καρδ' ὠκυμῶν Dios. appellatū. Nō est aut̄ καρδ' ἰσ
 K 2 γμῶς.

M A C R I

καρδίω = aliud καρδίω γμός, quàm oris uentris, quod etiã
 γμός. stomachus dicitur, dolor & punctura, καρδίαι
 καρδία. enim ueteres omnes non cor, sed os uentris dixe-
 rum. Sed adscribam de hac re uerba Galeni ex libri
 octauo cap. 1. de compos. medicame nne. secundum
 locos. Sæpenumero iam dictum est, quòd medici in
 more habent os uentris, ueluti cardiacum, hoc est cor,
 sic etiam stomachum appellare. Verum quondam
 frequentior cardiacæ appellatio erat: nunc autem

Cardial- ab ea adhuc restat cardioſin, & cardialgia, quibus
 gia. uocibus non cordis, sed oris uentris dolores signi-
 ficantur. Hactenus Galenus. Porrò cordis tremor

καρδίας proprie καρδίας παλμός græcis appellatur.

παλμός. Omnia quæ nardus ualet, indica.) Galenus hoc
 Nardus sic tradit, Nardus celtica inquit, consimilis quodã
 Celtica modo secundum genus facultatis est cum Indica ac
 Syriaca, uerum debilior est ad omnia præterquam
 ad ciendas urinas, calidior enim illis est, minus uerò
 adstringit. Porrò uersum, Excitat hæc uenerem cũ
 sapa sumpta liquore, aliqua exemplaria sic habent:

Sapa. Excitat hæc uenerem cum cepæ sumpta liquore.
 Sed falso uelut opinor. Est autem sapa mustum de-
 coctum ad tertias partes, Columella autore.

DE THVRE, CAP. XI.

THVS

LIBER III.

THus calidū, siccumq; gradu dixere secūdo.
 Lumina clarificat, lachrymo sit soluitur oui
 Contritum uel foemineo cum lacte tepenti.
 Acri cum uino tritum, pice, lacteq; mixtis,
 Vulnēra praeipue curare recentia dicunt.
 Pingui porcino mixtum medicabitur usts.
 Ad mixtum melli paronychia decutit unguis.
 Thus bene contritum, uinoq; tepente solutum,
 Affirmans auri multum prodesse dolenti.
 Tritum cum creta cimolea, atq; rosato
 Permixture, mammas dicunt curare tumentes.
 Nil credunt haemoptoicis magis auxiliari,
 Admixto uino si sumatur uel aceto.
 Thus cum lacte terens muliebri, si superaddas
 Ulceribus, fieri quae sepe uidentur in ano,
 Aut alio quocunq; loco, medicabitur illis.
 Huic aloen iungens, lachrymamq; albuminis oui,
 Sic ut sit spissum, sectae superaddito uenae,
 Aut his uulneribus nimio quae sanguine manant:
 Nec soluas nisi comperias diuisa coisse.
 Si sit opus, medicamen idem superadde priori,
 Donec firmari ualeat solidata cicatrix.
 Affirmant melius nil sistere posse cruorem.
 Vim memorem cerebri proprio confortat odore.
 Origano iunctum si quis commasticet ipsum,
 Humores capitis nocuos per sputa repellit.
 Alleuat ista grauem capitis purgatio linguam.

K 3

M A C R I

Anseris aut anatis mixta pinguedine thauri,
Fit cataplasma ualens membris, quæ læserit ignis.

Thuris
cortex.

Thuris lachrymam calidam quidem esse secundo gradu, siccam uerò primo Galenus tradit, quia medicam quandã adstringendi uim possidet, quã quum palam et euidenter habeat cortex ipsius, propterea sanè hic præclarè siccatur, uelut in secundo ordine siccantium existens.

παραγωγι
χία.

Admixtum melli paronychia decutit unguis.)
Inter cæteras thuris uires etiam hanc ex Diosc. transcripsit, quòd thus cum mixtum παραγωγιχίας sanat. Sic enim Diosc. habet: Verum exemplaria omnia panaritia habebant, quomodo etiam uulgò appellare solent, corrupta uoce ex græca παραγωγιχία. Est autem παραγωγιχία abscessus iuxta radicem unguis consistens. Latini reduuias appellant, aliqui tamen παραγωγιχία sic reddunt. Hic tamen paronychia genere neutro plurali numero dixit. Quare uersus rectius sic legatur. Admixtum melliq; paronychias leuat unguis.

DE ALOE. CAP. XII.

Sunt aloes gemine species, quæ subrubet, et quæ
Sicut epar cum frangitur, hæc eparitis
Dicitur, & magnas habet in medicamine uires.
Vilior est piceo quæ fracta colore uidetur.

Phlegmate

Phlegmate mūdificat stomachū, caput, articulosq;
 Leniter humorem nocuum purgando per aluum.
 Stericos purgat, iecoris iuuat interiora.
 Vulnus quodq; recens putredine purgat ab omni
 Illius iniectus puluis, siccandoq; sanat.
 Præcipuè uereiri dicunt, et testiculorum
 Ulcera curari, uel uulnera puluere tali,
 Si soluatur aqua iuuat apostema labrorum,
 Et naris super appositum, nec non oculorum
 Liuoremq; fugat sic circa lumina factum.
 Acri cum uino miscens, oleoq; rosato,
 Vix dolens caput et frontem, mireq; iuuabit.
 Vagine pruritus sedabitur hoc oculorum.
 Cum uino bene contritum, cataplasmaq; factum
 Confortat, retinetq; pilos quoscuq; cadentes.
 Linguae, gingiuis, uitijs quoq; subuenit oris,
 Si ficentur eo cum uino melleq; trito,
 Hoc sumptum per se uentrem non soluit acute.
 Esse tamen stomacho putat Oribasius aptum.
 Cum le dant illum soluentia cætera uentrem,
 Illius geminas cum mulsâ sumere drachmas
 Idem præcepit, choleram sic, phlegmaq; purgat.
 Vnaquaq; die post coenam sumere dixit
 Utile tres eius pilulas, binasue, uirentis
 Cum succo caulis formatas, ut faba grossas,
 Aut cicer, humores nocuos cum stercore purgat,
 Non corrumpendo stomachum, nec uim faciendo.

M A C R I

Purgatus pilulis fuerit qui sæpius istis,
 Vix unquam capitis uexabitur ipse dolore,
 Et nihil est oculis, mihi crede, salubrius istis,
 Si uerò duram uis soluere largus aluum,
 Partibus est geminis pars admiscenda terendo
 Vna diagridij, sic apta solutio fiet.

Precipue ueretri dicunt & testiculorum Vlce-
 ra curari.) Quædam exemplaria habent uenuris,
 pro ueretri, sed falso, uelut ex Diosc, apparet, qui
 hunc totum locum unà cum præcedenti sic habet.
 Sicca inquit inspersa aloë uulnera glutinat, & ulc-
 era cicatrice includit ac compescit. Pudenda autem
 exulcerata priuatim sanat. Per pudendorum itaq;
 hoc est αἰδοῖω uocem, & ueretrum, & testes a-
 cipiuntur.

Tonsillæ. Linguae, gingiuis &c.) Dios. hoc sic: Ad tonsil-
 las & gingiuas & omnia oris uitia conuenit cum
 melle & uino. Per tonsillas autem & pars, & eius-
 dem partis affectio significatur, quem admodum et
 παρίδῃ iam grecis per παρίδῃ uocem.

μα. Esse tamen stomacho putat Oribasius aptum.)
 Aloë sto = Hoc ipsum prior Galenus prodidit, qui aloë phar-
 macho cōs macum stomacho commodum ut si quod aliud, esse
 modum. testatur. Ipsumq; ex numero esse eorum medicame-
 εκκο = torum dicit, quæ greci ἐκκοπρωτικὰ uocant, ab
 πρωτικὰ eo quòd stercora ex aluo subducant. Dios. autē etiam
 alijs

alijs purgatorijs medicamentis ammixta, ipsa minus
 stomacho mala & ingrata facere prodit. Porro
 quod hic ait, de pondere II. drachmarum ex mulsa
 sumendo, & de pilulis ex ea tribus cotidie post coe- **Aloes do-**
 nam uorandis, Oribasium præcepisse; id ipsum Aë **sis.**
 tius ser. 3. ca. 24. tradit, qui sanè ex Oribasio trans-
 scripsisse uidetur. Sed adscribam ipsius uerba: Dan-
 da sunt ex aloë drachmæ duæ cum aqua mulsa. Bo-
 num est etiam si quis ipsam quotidie sumat, aut à coe-
 na, aut mane potius ante cibum. Tritam autem aloë
 in pilulas redigito cum succo corticis Citrij. Si
 uerò hic non adsit, utere succo brassicæ. Habeant
 autem pilulæ siue catapotia ciceris magnitudinem,
 datoq; tres aut quinq; quotidie ei qui opus habet.
 At uerò quod hic ait, duabus partibus aloes unam
 addendam esse diagridij, ut largius aluus soluatur,
 hoc Dioscori, paulò aliter habet. Ait enim: Succu-
 scammonie obolos III. ueratri nigri obolos duos
 cum aloes drachma exhibendos esse ad efficaciorẽ
 purgationem, quanquam idem Diosc. cap. de aloë,
 drachmarum trium pondus perfecte purgare tra-
 dat. Verum de Scammonie succo idem prodit, dra-
 chmam aut obolos IIII. in aqua ut mulsa dari,
 aliàs ad solutionem uentris sufficere obolos II. Pos-
 sit itaq; hoc loco intelligi duos obolos diagridij cum
 quatuor obolis aloes ad largius ducendum aluum **Diagri-**
 exhibendos esse, **diarium.**

MACRI

monia succum, opon Dioscoridi dictum, quomodo
hodie omnes officinae ac Medici uulgò appellare
solent. Et credo equidem uocem corruptam esse ex
græca δ'αχρῦδιον, qua recentiores græci scam-
monia succum appellant, quasi lachrymam dicat.

αχρῦδιον
δ'αχρῦδιον

Finis Tertij Libri.

MACRI AVT POTI

us incerti auctoris. De quibusdam
plantis, Itemq; animalium par-
tibus, ac terrarum speciebus.

Liber IIII.

DE AARO. CAP. I.

EST Aaron nostra Syrorum castica lingua,
Huic similes forma frondes sunt cū uiperina,
Sed tamen huic tantæ non sunt quantæ uiperinae,
Virgæ palmarum sit magnitudo duarum,
Ipsaq; purpurea, croceum profert quoq; semen.
Radix est alba est ueluti uiperina rotunda,
Que mandi uel cruda potest, uel cocta, ubi uirtus
Viscida non nimis est eius iuncta sale sumptæ.
Sed nec dissimilis in cunctis partibus est uis.

Finis

Eius cum fimo bubulo cataplasmate facto
 Imposito & podagræ medicari posse putatur.
 Extenuat pingues humores in mediocri,
 Vnde fit ut uacuet thoracem sputa mouendo.
 Herbe totius est proiectoria uirtus,
 Non tamen ut tantus fortassis sit calor illi.
 Radix illius debet collecta recondi.
 Ut solet abscondi cyclaminis & uiperine.

Sicut in prefatione diximus, omnino alius huius quarti libri autor esse uidetur, sed quia idem quod ille superiorum librorum autor studium habuit, & in quodam exemplari etiam hæc continentur, reprobare noluimus, & in hunc quartum librum seorsim digessimus. Est itaque hoc caput ex Dioscor. transcriptum. Sed in Dioscoride Syros Lupa hanc herbam appellare habetur, alij etiam canaricam & canticam appellari tradunt, sed nihil refert quæcunq; tandem sit uera ex illis barbaris appellationibus, quum nobis de ari appellatione græca constet. Viperinam autem hic dixit draccontion, & supra libr. 2. cap. 11. draconteam ac co-
 Viperina
 Lubrinam dictam.

Extenuat pingues.) Hoc ex Galeno acceptum est, qui sic habet: Radices comestæ secant humorum crassitudinem moderatè, quarum etiam reiectionibus sputi ex thorace aptæ sunt.

Hic itaque in mediocri dixit, pro moderatè,
 hos

M A C R I

Proiectoria uirtus. hoc est ut Galenus habet, μερίως. Proiectoriā potest
 rō uirtutem dixit extersoriam, ἔκτατον Gale-
 no dictam, quam tamen non ita fortem habet, quum
 calida & sicca primo ordine existat.

DE AGRIMONIA, CAP. II.

OMnibus est herba hæc nobis agrimonia nota,
 Acris inest illi nimis & diuretica uirtus.
 Succus radicum pellit nebulas oculorum,
 Possunt ambracas folia in potu dare sanos.
 Morsus serpentis pariter rabidiq; latrantis,
 Atq; uenena fugant, uenerisq; bibendo dolorem.
 Sed tribus adiungi cyathis uini duo debent
 Pondera drachmarum radicibus e memoratis,
 Apposituq; suo cancrumata uulnera sanant
 Luxata & si sit tritis axungia mixta.
 Et percussuras ferro uel fistibus actas,
 Verrucasq; simul si coniungamur aceto.
 Splen quoq; consumūt sumptæ, pelluntq; dolorem.
 Cum uino coctæ curant paralytica potæ.
 Apperium tritæ quæ sunt conrita, ualentq;
 Appositæ si sint eadem cito reddere sana.

Agrimonia.

Agrimonia cuius hic uires describit est ea, quæ
Argemone = Diosco. & Galeno Argemone appellatur, & Plinio
 argemonia, unde luxatum est uocabulum agrimo-
Argemone = nœ, per metathesim literarum. Quæ uero uulgò et
 ma.

in officinis agrimonia appellatur, non est hæc arge- **Eupato-**
 mone, sed quam ueteres Eupatorium dixerunt, ue- **rum.**
 lut quidam docti nuper medici docuerunt, & nos
 aliquando in emendata Plinij lectione ostendemus.
 Vires itaq; agrimonie presentis ex Diosco. ac Plin
 io transumptæ sunt, quas ex eo habere uidetur,
 quod facultatem extersoria ac discussoria habet,
 uelut Galenus testatur.

DE SAMBUCO ET EBULO.

CAP. III.

DVplex Sambuci dicunt genus esse periti.
 Sunt diaphoreticæ mediocriter, utraq; sic
 Virtutis, uerum & uis styptica dicitur esse. (cæc
 Maior habet nomen Actes, minor at Chamæactes.
 Est ebulus formam cui conscribunt breuiorem,
 Elixis ut olus cum lymphâ frondibus huius
 Venter mollescit, choleraq; & phlegmata purgât.
 Hæc eadem teneræ possunt sic ipsius haustæ,
 Cum folijs haustæ uinoq; terendo iugatæ
 Vesicæ fractos reddunt potando lapillos.
 Sumpta cibo ponunt humorem uentris aquosum,
 Esse caecostomacha at uescensibus herba putatur,
 Eximum radix confert elixa iuuamen
 Hydropicis, & iiperæ succurrit morsibus ipsa,
 Si super emplastri ponatur more, uel hausta.

Additæ

M A C R I

Addita fomento matricum dura resoluit,
 Et multis uitijs muliebribus apta putatur.
 Potaq; cum uino de semine potio facta,
 Quae suprascripsi per se depellere nouit.
 Vincto caesaries mixto in gressit oliuo.
 Frondes oppositae possunt auferre tumorem,
 Vsta iuuant mixta tritae impositaeq; polenta.
 Vulneribus carnem replendo sanant saniosis,
 Et pro posse illis cogunt paracollesin esse.


Aete. Aete inquit Galenus, tum magna et arborosa,
Chamae- tum herbosior, quam sane chamaecten nominant,
ate. ambae siccatoriae facultatis sunt, glutinatoriaeq; et
 moderate discussoriae. Quae uerba Galeni primis
 tribus uersibus hic sunt expressa, sed ita ut ratio syl-
 labarum non seruetur, quod etiam in sequentibus
 perpetuum est huic uersificatori, de quo semel ad-
 monere uolui, nam semper id indicare tediosum fue-
 rit. Reliqua ex Diosc. sunt transsumpta, in quo po-
ὑπόφο- **στρά.** stre mi duo uersus duob. uerbis exprimuntur, καλ-
 λᾶ inquit ὑπόφοστράς, id est, glutinant antrosa et
 cuniculi modo sub er meatus facientia ulcera. Cae-
Sambucus terum utrumq; arbustum notissimum uulgò est, et
Paracol- alterum maius Sambucus, minus Ebulus appellatur,
lesis. uulgò Attich. Vocem porro paracollesim, ex uer-
 bo καλλᾶ Dioscoridi usurpato fecit: significat au-
 tem conglutinationem.

D E

DE BRYONIA. CAP. IIII.

Ampelos est leuceq; et dicta bryonia græce,
 Dicitur à nobis Latinis candida uitis
 Hastas & frondes habet hæc nostram assimilantes.
 Sed nostræ leues, illi sunt asperiores.
 Nostræ maiores, illi paulò breuiores.
 Semen consimile est, minus & si dicitur esse.
 Capreoli similes multa se parte plicantes.
 Qui si cum uino sunt elixi bibituro
 Ventrem cum lotio dicuntur posse mouere.
 Hastis & folijs radici & uiscida uirtus
 Est, ex quo caneros cataplasmate dant medicatos.
 Quæq; Chironia sunt, uel quæ phagedænica, sanant
 Vulnera, uel tibijs, ea tollunt cum sale trita.
 Corporibus gratum radix fert uncta colorem,
 Lentigines pellit, tendit rugas faciei.
 Atq; cicatricem loca si teneant inimicam,
 Ad proprium morem reparat collata colorem.
 Tritaq; cum uino ueluti cataplasmate facto,
 Duritias spergit, simul apostemata curans.
 Extrahit ossa etiam si sint in corpore fixa.
 Hanc medicamentis quæ septica sunt sociabis,
 Coniunxisse quibus nimis esse necesse probatur.
 Unica cum uino potandum præbita drachma
 Annum per totum, fertur sanare caducum
 Qui furtim ledit, & sic apoplexia cedit.

Bryonia
 alba.



Cedit

M A C R I

Cedit et obtenebrat oculos, quod sepe Scotoma,
 Et si prædictum pondus fuerit geminatum
 Tunc potius causis occurrit præmemoratis,
 Morsusq; illatos sic curat tabe repletos.
 Ne faciat mulier prægnans, hanc uitet, abortum
 Prouocat urinam potu, pellitq; secundas.
 Dyspnoicosq; iuuat coniuncta melle uorata.
 Et conuassatos artus, altoq; cadentes,
 Tussim placatam reddit, laterisq; dolorem.
 Huius si pondus oboli coniungis aceto,
 Triginta spacio splen siccata sumpta dierum.
 Omnia cum caricis prædicta ualet cataplasma.
 Fomento ast uteros lymphæ decoctio facta
 Purgat, & infantes ponit nondum glomeratos.
 Temporibus ueris exsuccari solet herba,
 Et radix, cuius succus mulsæ sociatus,
 Phlegmata deponit datus, & iuuat omnia scripta.
 Insuper & mammæ lac contribuit muliebri
 Cum ptisanæ succo si sit sociata coquendo.
 Succus præstat idem, baccarum succus eadem
 Urinamq; mouet in tinctu sed mediocri.
 Sperma fugat lepram tritum scabiemq; perunctum.

Bryonia Consimiles uires habet huic bryonia nigra
 nigra. Appellata, tamen in cunctis inferiores.

Septica. Hæc omnia ex ordine & ferè ad uerbum ex Di-
 oscoride transcripta sunt, Septica dixit erosius et
 putre.

LIBER. IIII. d

putrefacientia, qua uoce etiam Plinius sæpe utitur. Diosc. habet $\sigma\eta\pi\tau\alpha\acute{\iota}\varsigma\ \tau\epsilon\ \mu\acute{\iota}\gamma\upsilon\nu\sigma\alpha\iota\ \epsilon\pi\iota\ \tau\eta\delta\ \epsilon\acute{\iota}\omega\varsigma$, id est, compositionibus erodentibus, ad intelligitur enim $\delta\ \omega\acute{\alpha}\mu\epsilon\sigma\iota$. id compositionibus $\delta\ \omega\acute{\alpha}\mu\epsilon\sigma\iota\ \epsilon\mu\ \delta\ \omega\acute{\alpha}\mu\epsilon\sigma\iota$ num, id est, potentias, propter uim & efficaciam, $\mu\epsilon\sigma\iota$ ipsas compositiones uocabant.

Et infantes ponit nondum glomeratos.) id est, deponit et eicit conceptus recentes, et nondum coagmentatos, ac formatos. Quatuor autem tempora formationis usq; ad perfectam foetus generationem, Galenus lib. i. de semine distingit, quos libros nuper latine conscripsimus. Diosc. tamen hoc loco simpliciter $\epsilon\kappa\ \beta\acute{o}\lambda\iota\omega\pi\epsilon\sigma\epsilon$ dicit, id est eiectionum conceptuum medicamentum.

Cum ptisanæ succo.) Plinius hoc sic tradit. $\iota\alpha\ \epsilon\kappa\ \beta\acute{o}\lambda\iota\omega\pi\epsilon\sigma\epsilon$ Etis abundantiam facit coctum cum tritico potūq;. Ita etiam Diosc. habet. Non autem solum ordeū decorricatū ac pistum ptisanam dici, sed etiam reliqua frumenti genera, in commentarijs medicis docuimus.

Ptisana.

DE ALGA PALVSTRI, SIVE
NYMPHÆA. CAP. V.

Alga palustris habet diuersa uocabula, quorū Cacabus est ueneris Nymphæaq; siue papa Cui loc, in causa est cognomē habere palustre. (uer Crescit enim stagnis ea, siue locis in aquosis. Frondibus oblongum caput ostendit super undas.

L

M A C R I

Quod de radice sola prodit sociatum
Multis, flos eius similis quos lilia produunt.
Pallidior tamen est, nec tam niueus color eius.
Semen habet croceum medio de flore locatum.
Sed quum floruerit formam capit inde rotundam,
Sicut meconis nigri faciunt capitella.
Aut sicut mala hæc quæ dicuntur Matiana.
Semen in his spissum latumq; magis reperitur.
Hoc argilloso gustu datur esse saporis.
Hæta parum crassa subnigraq; leuis, & æque
Aspera radix est eius, nodosa, mælexa.
Tempore quæ autumni debet siccata recondi.
Eius enim puluis multum fert utilitatis.
Sumpta mero splene prodest sic coeliacisq;
Vesicæq; potest sic sumpta leuare dolorem.
Si quis & est stomacho posito cataplasmate cedit,
Sic & alopecias emendat, & in cute mendas.
Quosq; tumor lædit testes lenire notatur.
Seminis assidui potus hæc omnia possunt
Humanumq; fluens plus iusto sperma retardant.
Radice quæ fert Nymphaea est candidiorem,
Est melior uirtute sua, debet quoq; sumi
Cum uino nigro, quia partim styptica uirtus
Est eius, partim quoq; proiectoria, sic quod
Infusam dicant hanc aluum reddere sanam.
Et quod alopecias pice cum liquida iuuat ipsas.

Quam hic algam palustrem uocat, est nymphaea
Diosc.

Diosc. ac Plinio dicta, eadem & cacabus ueneris, & Nympha
 papauer palustre, et uulgò nenusfar appellatur. Alia phæa.
 est ab hac, alga maris Plin. li. 12. cap. 6. dicta, nimirū Cacabus
 fucus marinus à Dioscoride dictus, quanquam idem ueneris.
 Plinius lib. 13. ca. 25. non habere alia lingua nomen Nenusfar.
 dicat, quod græci uocant phycos, quoniam inquit, Alga pa-
 alga herbarum magis uocabulum intelligitur, hic lustris.
 autem est frutex. Alga ma-
 ris.

Sicut meconis nigri faciunt capitella.) Diosc. hæc
 sic tradit: Quæ autem defloruerit malo similis cir-
 cumferentia euadit, aut papaueris capiti. Hic itaq;
 genus malorū ad speciem Macianorum contraxit. Matiana
 Sunt autem Maciana mala, quæ uulgò poma arātia mala.
 appellantur, corrupta nimirū ex pomis maiianis ap- Poma arā-
 pellatione, uelut in com. medic. ostendimus. Mecon- tia.
 nis porrò id est papaueris græca uoce usus est, μῆ-
 κωνος scilicet, quem paulò post malena uocem
 pro nigra usurpat.

Hoc argillosi gustu datur esse saporis.) Argillo-
 sum saporē dixit γλίσχρον, hoc est uiscosum Diosc.
 dictū, ait enim Diosco. ipsum esse gustāti uiscosum γλίσχ-
 hoc enim est γενομένω γλίσχρον. Mox deinde ha- ρός.
 stam pro caule dixit, uelut etiam suprà fecit. Reli- Hasta.
 qua ex Diosc. sunt omnia ex ordine. Verum quòd
 hic habetur prodesse eam coeliacis, etiam Dioscori.
 dixit κοιλιακούς ὠφελεῖ, & hoc ipsum etiam Pli Celiaci.
 num dixisse uolunt, quum ait, Radix nigra in sole Aluini.

M A C R I

Aluini. siccatur aduersaturq; aluinis. Aluinos enim cæli-
 cos ipsum appellasse uolunt. At uerò quum aliàs
 semper cœliacorum uoce utatur, nō uidetur hic de-
 buisse uitare eam uocem, & nouam consingere alui-
 norum, qua nusquam per totum opus utitur, præ-
 terquam de uinca peruinca quo loco tamen corrupte
 eam legi uocem, in emendata Plinij lectione ali-
 quando docebo. Hoc itaq; loco etiam eandem sup-
 posititiam esse, præuium habeo uetus exemplar,
 quod sic legit: Radix nigra in sole siccatur, aduersa-
 tur. Sic quidem illud exemplar habet, & corrupte,
 sic tamen ut coniecturam præbeat nobis ueræ le-
 ctionis, quam ego talem esse sentio. Radix nigra in
 sole siccatur ac uersatur alternis, primum omnium
 itaque aduersatur suppositum est pro ac uersatur,
 deinde in ueteri hoc exemplari uox alteris peni-
 tus à scriptore præterita est ex incuria. Qui uerò
 eam in alijs exemplaribus repererunt, & uiderent
 simul falsò scriptum aduersatur, & non possent
 sememiam aliquam assequi ex uerbis, aduersatur
 alternis, fecerunt aluinis pro alternis, atq; hoc mo-
 do meo iudicio hic locus Plinij corruptus est. Sed
 hæc aliud tempus requirunt.

Plinij lo-
cus.

DE FAB A. CAP. VI.

F Rigoris in medio faba uim tenet atq; caloris,
 Stryptica quo parum fit, proiectoria partim.
 Exterius

LIBER IIII. 8

Exterius quare poterit siccare modestè.
Mitigat arthritim cum lymphæ cocta dolorem.
Anseris adiuncta huic pinguedo recens uel ouilla
Si fuerit, podagræ quoq; subuenit hac ratione.
Cocta farina fabæ, iunctum sit ut oxymel illi,
Sanat contractos posito cataplasmate neruos.
Sic & testiculos & mammæ optimè curat,
Hæc etenim poterit loca reddere frigida, si sint
Inflamata nimis uirtute sua mediocri.
Prandia sumpta fabæ non digestiua probantur,
Inflat enim nisi sit aqua bis mutata coquendo.
Præcipue uiridis stomacho non cõmoda mansa est.
Somnia nigra facit, sed tussis initia pellit.
Succum corporibusq; etiam pinguedinis addit.
Integra si forti coniuncta coquatur aceto.
Estq; dysentericis medicans, uentriq; soluto,
Sic ualet & stomacho suffragia ferre uomentè.
Iuncta farina fabæ cataplasmatibus medicatur
ictibus attritis tumidis, comitante polenta.
Sola tamen nequit hoc ipsum ut dicunt operari.
Lac nimium mammis cataplasmate stringit abundans.
Coniuncta at melli sceni græciq; farine,
Parotidas curat, liuores corporis aufert.
Floribus at roseis & thure et ouo comitante
Imposita, ex oculis tumor & staphylomata cedant.
Percussos etiam curat fusosq; cruore.
Dentibus attrita est fronti q; ligamine iuncta,

M A C R I

Reumata luminibus suspendere fertur optima
 Cum uino testes curat cataplasma tumentes
 Et propendentes sinit haud fieri pueriles.
 Eius folliculus bene tritus & attribulatus,
 Emendat maculas emplastris additus albas.

Ex Dioscor. & Galeno totum caput transcri-
 ptum est. Galenus itaq; lib. 7. simplic. pharma. Pri-
 mos duos uersus sic habet. Faba inquit, medijs tem-
 peramenti quam proximè est, tum in calfaciendo,
 tum in frigefaciendo, participat autem modica qua-
 dam extersoria facultate caro ipsius, quemadmo-
 dum cortex adstringente. Extersoriam itaq; uim
 hic proiectoriam, uelut solet, appellauit. Adstrin-
 gemem uerò stypticam, græca uoce seruata. Verùm
 de hoc admonere studiosos obiter uolo, in Galeno

Galeni lo- τὸ ψύχειν, hoc est, tum in seccando, tum in frigefa-
 cus. ciendo, pro κατερε τὸ θεγμαίνεσθαι, ἢ κατερε τὸ
 Pauli lo- ψύχειν, id est, tum in calefaciendo, tum in frigefa-
 cus. ciendo. Nam calidi & frigidi oppositio est, in quo-
 Aëtij lo- rum temperamento medio faba consistit, non autem sic
 cus. ci & frigidi. Quare mirandum est etiam Aëtium
 ac Paulum eam corruptam Galeni lectionem habere,
 & ex corrupto exemplari transcripsisse, et non
 animaduerrisse falsam lectionem esse. Esse autem
 hanc falsam lectionem, & θεγμαίνεσθαι pro ψύχειν
 vesp

non legi oportere, docet palam Dioscor. κνέμος
 nquit μεσος θερμὸν καὶ ψυχρὸν, hoc est, faba in me-
 lio est caliditatis ac frigiditatis. Atq; sic etiam ue-
 res Galeni interpretes legerunt ac citarūt, nimirū
 mediam inter calidam et frigidā distemperantiam
 esse. At uerò facile reperiat interpretes ueniā, si ta-
 les autores se nihil aliud quā simias esse patefaciūt.

Prandia sumpta fabæ.) Octo sequētes uersus Dios-
 cori uerbis tradit, quæ declarandi gratia adscribam.
 Faba flatuosa est, egre concoctilis, & grauiā som-
 niāducens, tussi autem commoda, & carnum ge-
 neritrix, media inter caliditatem ac frigiditatem: co-
 cta cum posca, & unā cum cortice comesta dysen-
 terias ac coeliacas fluxiones sistit, & ad uomitus
 apta est comesta. Redditur autē minus flatuosa, pri-
 ma qua in coctura diffusa. Viridis uerò stomacho
 magis incommoda est et flatuosior, hæc Dioscor. in quo
 etiam reliqua omnia ferè ad uerbum habentur.

Porro Staphylomata sunt prolapsus oculi ad simi-
 litudinem acini uuæ, ex quo etiam nomen habent.

Staphylo-
mata.

Et propendentes sinit haud fieri pueriles.) Hoc
 aliter tradit Dioscor. & Galenus, neq; etiam uetat te-
 stes puerorū pendulos siue propēdentes fieri, sed pu-
 bem ipsorum ad multum tempus impuberem con-
 seruat, si cataplasmatibus modo imponatur. Ceterum λέπος,
 mox folliculum, corticem, & puianem fabæ dixit, λέμμα,
 λέπος & λέμμα græcis appellatum.

MACRI

DE NUCE AVELLANA.

CAP. VII.

Nucibus ex minimis nulli datur esca salubris.
 Cogunt ceruicem mandem is ferre dolorē.
 Inflando stomachum distendunt, dantq; solutum
 Pectus, pulmonem corrumpunt tussē nocendo.
 Indicat effectus quod eis sit & humida uirtus.
 Si tamen in testa luteo sine uase perusta,
 Ut nil uirtutis possint retinere prioris.
 Nil plus stillantes iuuat in placando fluores.
 Si bene contritæ dentur mulsæ resolutæ,
 Compescunt ueterem tussim, licet inueteratam.
 Cum passo tritas quidam tribuere bibendas,
 Ad iecoris morbos & pulmonis remouendos.
 Multi cum pipere tritas uinoq; dedere,
 Atq; ad pellendum sensere ualere catarrhum,
 Et destillantibus lotijs tormemæq; uentris.
 Vrsi pinguedo nucleis coniuncta terendo
 Reddit alopecijs de raptis damna capillis.

Hoc caput partim ex Plinio, partim Dioscoridis sum-
 ptum est. Primum uersum rectius sic legeris. Ex mi-
 nucibus paruis. *λεπτοκάρυα*. est enim prima syllaba in uoce
 nucibus breuis. ut in hoc Persiano: Et nucibus facia-
 mus quæcunq; relictis. Minimas autē dixit, uelut
λεπτοκάρυα. græci tenues & paruas appellant, hoc est *λεπτοκάρυα*.

καρπυα. Cervicem deinde pro capite dixit. Ait enim Plinius; capitis dolorem faciunt. Reliqua nota sunt.

DE BATO SIVE RVBO.

CAP. VIII.

OMnibus est nota ipse batus, uirtusq; pbata
 ipsius à multis, & dicunt styptica quòd sit
 Et Xerantica. Cæsariem decoctio lotam
 ipsius infectam reddit, uentremq; fluentem
 Abstinet, & fluxum nimium stringit muliebrem.
 Presteris morsus eadem iuuat atq; uenena.
 Reddit ginguas & de putredine tuas.
 Quiq; nocent scæuos compescit in ore tumores,
 Commastricata frondes uinoq; subactæ,
 Acri, ceruicis, zernas pellunt & achoras.
 Quodq; solet fieri per curant ulcus in ore,
 Et plagas solæ possunt sic consolidare,
 Turgentes oculos & condylomata soluunt.
 Cardiacosq; iuuant sic & stomachum patientem.
 Suppositæ uitium sanant hæmorrhoidarum.
 Hastarum succus foliorum & sole calente
 Siccatus, melius faciet præscripta potenter.
 Maturò succus eius de semine tractus,
 Sæpius utiliter causis est oris adaptus,
 Sed non maturum prandentis detinet aluum.
 Flosq; dysentericis & prodest celiacisq;
 Idem contritus lippis cum melle medetur,

M A C R I

Si illitus est oculis, ignem quoq; sic iuuat atrum.
 Sunt igitur flores eius, frondesq; uirentes,
 Moraq; uirtutis leuiter stringentis, ad uiam
 Et fauces quare proprie prodesse uidentur.
 Quum sint matura ex iusto sed tempore mora,
 Dicunt feruoris uim quod teneant mediocris.

Batos.
 Rubus.
 Xerantica.

Batos est rubus qui mora fert, uulgò Brom-
 beer appellata, uim habet ad stringendi ac siccandi,
 ut Plinius inquit, quas hic stypticam & Xeranti-
 cam grecis uocibus appellauit, Sicut, mox uentrem
 abstinet dixit, quod est apud Dios. κοιλίας ἴσχυρι.
 Quod autem hic ait presteris morsus iuuat, Plinius
 sic habet. Aduersatur serpentium sceleratissimis hæ-
 morrhoidi & presteri. Quales autem sint hi ser-
 pentes Aëtius sermone 13. docet.

Prester.

Stomasti-
 ca cōpos.
 Maturo succus eius de semine.) Dioscorides
 clarius hoc sic tradit. Fructus ipsius perfecte matu-
 ri existentis succus in stomaticas compositiones,
 hoc est medicamenta ori destinata, commodus est.

Dicunt feruoris uim quod teneant mediocris.)

Hoc ex Galeno sumptum est, qui sic habet. Fru-
 ctus si maturus fuerit, non pauci particeps est mo-
 derate calidi succi, qui dulcis existit, feruoris itaq;
 pro caloris, hoc est calidi succi, dixit.

DE MIRICA. CAP. IX.

Artib^{us}

Artibus in medicis fertur uis magna myrica
 Hisq; tamaricū nomen, quarū foliorū (cis)
 Elixatura ex uino potata tumorem
 Splenis emendat, dentisq; leuare dolorem
 Creditur, humores eadem stringit cohibendo
 Addita pessarijs matricis, sicq; necando
 Effugat & lendes, alios & corpore uermes.
 Et cinis ustarum stringit fluxum muliebrem
 Vtilis est potus etiam de calice sumptus,
 Harum de ligno uel de radicibus acto.

Mirica tamarix apud Columellam et Plinium
 appellatur, unde etiam uulgò tamariscus dicitur.
 Medicamenta ex ea hic relata apud Diosco. sunt se-
 re ad uerbum. Quòd uilem aut esse potum de cali-
 ce ex myrica facto sumptum, clarius Diosco. habet.
 Quidam inquit, etiam calices ex trunco parant, qui
 bus pro poculis in splenicis utuntur, tanquā potus
 ex ipsis proffit. Hodie ea gratia, uina in quibusdam
 locis tamariscena appellata, concinnantur. Constan-
 tinus autem Cæsar ad eandem rem uinum prunis
 myricæ superfusum et potum probat, lib. 19. cap. 7.
 & ibidem suis quoq; aquam eisdem superfusam,
 commodam esse docet, quod ipsum etiam de ligni
 canalibus Columella li. 7. ca. 10. habet. Sues inquit
 dum dulcedinem pabuli cōsectantur supra modum
 estate splenis incremento laborant, cui succurritur

Mirica.

Tamarix.

Tamaris-
scus.Pocula
ex mirica.

B

M A C R I

Columnel^o **le locus.** si fabricentur canales ex tamaricibus & rusco, repleanturq; aqua, & deinde siccantibus admiscantur. Verum Hermolaus rusci lectionem hoc Columella loco reprobat, ex Diosc. autoritate, solam tamaricem hanc rem prestare adstruens, atq; sic legendum corrigens. Cui succurritur si fabricentur canales ex tamaricis trunco.

DE IVNIPERO. CA. X.

Iuniperi uirtus est incensiuq; & acris.
 Imposita in prunas, serpentes pellit odore
 Fumigij, fructusq; rotundus habetur, odorq;
 Illius est summus si detineatur in ore.
 Utilis est stomacho sic thoraci medicando,
 Et tussim nimiam sedat, licet inueteratam.
 Auxilium contra potis est conferre uenena,
 Spasmoda sic contra ualet, & sic rhegmata contrã.
 Atq; uteri uitium et morbum qui strangulat aufert.
 Eius quos suceus sanat dat uipera morsus.
 Qui si combustus fuerit lymphæq; iugatus
 Vinctas propellit turpi de corpore lepras.
 Eius pota interficit eliminatio ligni,
 Ipsius lachrymis tussim sedare bibendo
 Dicitur antiquam, uitium quoq; parotidarum.
 Huius cum drachma baccarum drachma draganti,
 Absithij drachma & prædictis associata,
 Myrti tres nigre, gallæ quoq; tres Asiæ

illis

LIBER IIII.

His iungantur, coniectaq; cuncta terantur.
 Sic tribus atq; tribus oleo commixta diebus
 Vase recludantur uitreo, dum conficiantur,
 Vim simul atq; oleum contraxerit à speciebus
 Seruetur, quoniam multis ualet unguine rebus.
 Si caput ungetur, capiti prodesse probatur.
 Casariam capiti dicunt seruare periti,
 Reddit & absentem, ferturq; tenere cadentem.
 Quod nānus est fidei prodest quoq; caluicieis,
 Dando capillosum caput antea ridiculosum.
 Fortius examen ustum facit hoc medicamentum,
 Si pare mensura fuerit coniungere cura
 Eius predictis cinerem, quia uis perhibetur
 Esse sibi tanta, quod solus posse probatur
 Cuncta relata prius oleo si conficiatur.
 Creditur exusta puluis uim ferre nigelle
 Huic medicamento, de solo nanq; puella
 Lymphae coniuncto loca nuda terunt ciliorum,
 Experte damnum, quod reddere possit earum
 Hec nec sola pilis dicunt uestire potentem,
 Sed quamcunq; cutem libet ista ueste carentem.

Vim Incensiuam dixit calfactoriam Dioscori. Incensiuam
 des appellatam. Nam ex Disco, transscripsit omnia uis,
 usq; ad uersum. Eius quos succus & c. qui uersua
 cum sequentibus sex nō genuini putantur, et tamen
 apud ueteres Interpretes habentur, unde huc sunt
 trans-

M A C R I

Spasmata. transsumpti. Porro spasmata & rhegmata græci
 rhegmata, uocibus dixit, que conuulsa & rupta Plinius ap-
 pellare solet. Elimationem autem ligni, dixit ramentum
 Siuua. talima detrita, & scobem, quem græci Siuua
 item à lima appellant.

Dragan-
 tum.
 Tragacan-
 tha.

Huius cum drachma baccarum drachma dra-
 ganti.) Hoc medicamentum ad defluos capillos de-
 stinatum, ex Arabe aliquo transscripsit. Aliqua cer-
 tē ex his que ipsum constituunt, habentur etiam in
 hunc usum, apud Galenum lib. 1. de cōpos. medica.
 secundum locos cap. 2. Dragantum autem dixit gum-
 mi uulgò notissimū hac appellatione, sed corrupta
 uoce ex Tragacantha, uel Tragacantho, qua græci
 id appellant et Celsus ac Plinius, ceterum examine
 apum usto pare mensura, drachmæ uidelicet pon-
 dere, addito, medicamentum hoc fortius reddi asse-
 rit. Itemq; puluere nigellæ exuste, de qua libro se-
 cundo tractatum est.

DE SALICE. CAP. XI.

Esse sui partes desiccatus per omnes
 in uirtute salix, modicū quoq; styptica fertur.
 Vulnus habent eius frondes solidare cruentum.
 Conceptus prohibent in aqua potæ muliebres.
 Corticis exusti cinis acri iunctus aceto,
 Callos à pedibus tollit positus uel iunctus.
 Et mundat pariter uerrucas hac ratione.
 Arboris incise manat de corpore succus.

Tempore

LIBER IIII.

Tempore quo rami multo sunt flore grauati.
 Qui tum mammarum ualet & morbis oculorum.
 Tum cunctis quæ sunt medicaminibus tenuanda.
 Huius flos sumptus in aqua frigescere cogit.
 Instinctus ueneris cunctos acres stimulantés.
 Et sic desiccet, ut nulla creatio fiat.
 Nomen halosanthos flos obtinet arboris huius.
 Qui si sit iunctus æquali pondere myrrhæ,
 Inde terendo cinis factus, permixtus & unda.
 Deductus liquor ut mellis speciem sibi sumat.
 Spissatus pariter donec uideatur in unum.
 Et teneat factio uelut ex albumine filo.
 Hinc lita cesaries tibi stet uelamine tecta
 Vel mitra, noctem totam cum sole lucente.
 Et si plus steterit melior tinctura manebit.
 Postea cum calida ceruicem colluat unda.
 Mirari flauos poterit roseosq; capillos.
 Sum quibus est crudos mos associare lupinos.
 Namq; ualent soli cum lymphâ reddere triti
 Loto & consimilem capiti conferre colorem.
 Nec minus argenti prodest spumam sociare.
 Bis binas drachmas istis, & iungere quinq;
 Assueti, lymphâ simul hæc duo namq; soluta.
 Mellis ad effigiem, capiti possunt dare sola.
 Quæ paulò supra perscripsi cætera posse.
 Si sint adiuncta & post hæc uelamina mitre.
 Sed caput ablutum reddat decoctio bletæ.

Salicem

M A C R I

Salicem habere vim siccatoriam & adstrin-
gentem per omnes partes suas, & Dioscorides &
Galenus tradunt. De folijs autem quæ hic frons
des, ut solet, appellat, Galenus priuatim testi-
monium præbet, quòd ad cruenta uulnera glu-
tinanda conducant. Reliqua pariter apud u-
trumque habentur, præterquam quòd conceptus
prohibeant, Nam hoc Galenus non tradit, credo e-
quidem ut ne cuiquam occasionem utendi præbe-
ret. hoc ipsum autem ἀστυμανψίαy facere Diosc.
dixit, hoc est, ut mulier non concipiat. Non autem
solum mulierum conceptus prohibet, salicis semen
siue fructus, siue flos, uelut hic appellatur, sed eti-
am instinctus ueneris omnes congelat ac resiccat,
etiam in uiris, ut generare nequeant. Atque hoc
ipsum Democritus quoq; apud Constant. Cæsarem
lib. 11. cap. 14. tradit, his uerbis, uelut nos nuper in
eo opere latine conscribendo reddidimus. Qui fru-
ctus salicis appellatur, inquit, pabulo pecorum am-
mixtus, ipsa pinguefacit: tritus autem & in potu ac-
ceptus ab homine, steriles facit, ex quo & Homerus
ait, κλήϊροις αἰγυροί τε καὶ ἰτέα ὠλεσίκαρ-
ποι. hoc est,

ἀστυμαν-
ψία.

Salix steri-
les facit.

ὠλεσί-
καρπος.

Et populi & salices plantæ fructum perimentes.
Verum Plinius libr. 16. cap. 26. uocem ὠλεσί-
καρπος non sic accipit dictam ab Homero, ut signi-
ficet fructum ac seminum humanorum perditio-
nem

nem, sed ipsius arboris. Sed adscribam ipsius uerba: Ocysimè autem salix amittit semen, ante quam omnino maturitatem sentiat, ob id dicta ab Homero frugiperda, secutaq; ætas scelere suo interpretata est sententiam, quando semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse constat.

Nomen halosanthos flos obinet arboris huius.)
 Quod flos salicis halosanthos appelletur, falsissimum est, itemq; quod hic salicis flos uim de qua hic agit, habeat. Verum halosanthos quidem habet hanc uim, sed non flos salicis, sed flos salis ea uoce accipiendus est, qui ut Diosco. ait, in Nilo fluuio fluitat, & in quibusdam stagnis superstat. De quo mirum est hunc uersificatorem non nouisse, & per salicis pro salis scripturam uelut apparet, deceptum esse, ut arboris florem pro salis flore acciperet. Quod autem flos salis uim habet tingendi pilos, etiã Diosco. tradit, Miscetur inquit, & acopis, id est laßitudinem eximentibus, & smegmatis ad malbandos pilos. Verum Interpres Marcellus hanc sententiam uerborum Diosc. non expressit, uertit enim. Miscetur acopis & his quæ exterendo sunt ad extenuandos palpebrarum pilos. Sed in hoc sequi maluit Plinium, qui hoc tradit, quàm Diosc. qui aperte habet, *μίγνυται ἐν ἀκόποις καὶ σμήγμασι πρὸς τριχῶν λευκασμόν.* Non autem solum flos salis, sed spuma salis etiam spuma salis ἄλως ἄχνη, & ἄλως ἀπρὸς grælis.

Halosanthos.

Flos salis.

Dioscor. locus.

M A C R I

et appellata, hanc uim tingendi pilos habet. Galenus enim li. 1. de comp. phar. secundum locos ca. 3. ex Archigene citat hæc uerba. Flauos autem et erispos reddes capillos si spuma salis cum myrrha confricaueris. Et nisi fallor ex eo loco hi uersus transscripti sunt ab autore, qui fortè ueterè aliquè Interpretem secutus, *spumam salis* pro *spuma salis* usurpauit. Certè quod hic ait, quibusdam morem esse crudos associare Lupinos, id ipsum eodem Galeni locotidem habetur. Flauos autem inquit, reddunt capillos lupini crudi cum aqua & nitro illiti. Porro quod ad finem ait, etiam spumam argenti & asuestum illis sociari posse, id est, calcem uiuam, ego sane dubito an expediat, quum inter Psilotica & ea, *asuestos*, quæ pilos corrumpunt, Asbestum, hoc est calcem non extinctam Galen. recenset, prædicti libri cap. 4.

Lupini.

DE FELLE CA. XII.

Non est spernendum fel, sit licet illud amarum,
 Vilius & multum non de uirtute peritis
 Bius, ac iniuste, quoniam quit multa iuuare.
 Virtus est omni thermanica uiscida felli,
 Sed magis est alijs, alijs munus esse probatur.
 Fella gerunt ergo perdices atq; pauones,
 Capreoliq; simul nemoris, nuuiq; capones,
 Quæ sum unius uirtutis dando iuuamen,
 Suffusos

Suffusos oculos hæc & caligine plenos
 Curant, palpebrasq; iuuant aspre dize plenas.
 Hircus, ouis, porcusq; ursus, taurusq; secundam
 Vim retinent fellis, uentrem quoniam puerorum
 Soluit, eo tincta est tomentum & succida lana,
 Vel collyriolum si subponatur in anum,
 Curat taurinum coniuncto melle synanchem.
 Atq; cicatrices sanas & uulnera reddit.
 Lacte sed ammixto dolor auris ei muliebris
 Infusum cedit, sed lac debet superare.
 Porri cum succo taurino felle iugato,
 Asseritur tali medicamine fistula pellic.
 Traumaticis medicaminibus quæ uulnera curant
 Iungitur, illa quidem quia sanat, & absq; tumore
 Quæ mala sunt etiam non incurata relinquit.
 Testes & ueretrum sanat cum melle dolentes.
 Optimè leprosos curat & furfura purgat,
 Unguine si nitrum facto fuerit sociatum.
 Omnibus his fel ouis ur si quoq; ferre salutem
 Creditur, ursini puluis cum melle iugatus
 Sumentis prodest, epilepticus inde iuuatur.
 Nyctalopas capreum fel longè pellit inunctum,
 Hirci palpebras sedabit ab unguine crassas,
 Et deturpatis ualet hoc succurrere strumis.
 Ergo reponendum fel sic est atq; parandum:
 Horæ per spatium filo coquat unda ligatum,
 Umbra siccatum post hæc seruetur ad usum.

M A C R I

Et hæc omnia de fellis generibus, ac medicina, ex Dioscoride ex ordine transsumpta sunt.

**Therman
etica.**

Thermanicam uirtutem dixit græca uoce calfa-
storiam. Quòd autem dicit uentrempuerorum sol-
uere &c. Diosc. clarius sic habet. Omne fel inquit,
horum animalium promptitudinem ad egerendum
facit, præsertim in pueris, si quis tomentum lane
inde tinctum ano apponat. Sed & quæ sequuntur,
in Diosco. uariam ac clariora sunt omnia quam hic
habentur, nec operæpretium est singula annotare,
in tantatum græcorum tū latinorum Diosco. exem-
plarium copia. Cæterum quod ait: Asseritur tali me-
dicamine fistula pelli. non probe intellexit, sequutus
in hoc ueterem Diosco. interpretem qui in eodem
luto hæret. Non enim fistulas sanare fel taurinum
porri succo additum Dioscor. dicit sed sibilos ac
susurros aurium, quos syrigmos uocat, sed inter-
pres syringas, id est fistulas per syrigmorum uocem
intellexit.

**Sibili au-
rium.**

Syrigmi.

Syringæ.

Ergo reponendum &c.) Hi tres uersus ultimi
à Dioscoride sic explicantur. Reponitur fel omne
hoc modo. Capito recens, osculumq; ipsius lino
oblige, et in feruentem aquam immitte, tantoq; tem-
pore relinque, quam o quis stadiorum trium cur-
sum perfererit: deinde exime, et umbroso loco sic-
cato.

DE

DE FIMO. CAP. XIII.

Sunt qui non credunt fimos conferre medelam,
Ultima res inter quod sim, sed decipiuntur.

Fimus ouillus enim si sit coniunctus aceto,

Nigras emendat maculas cataplasmate facto.

Nascentes clavi fugiunt sic, et sacer ignis.

Sic sanat fracta et cum quassis carnibus ossa.

Cum cera atq; oleo ambustis igni medicatur.

Fimi pascentis uaccæ cataplasma recentis,

In folijs positum, carbonibus excalesfactum,

Turgida fomeno compescit uulnera lento.

Ischiadem curat uel certe idem moderatur

Impositus parti, si iungis acerrima uina,

Et cataplasmatibus solitis laxare iugatus,

Duritias soluit, struma huic et pustula cedit.

Sed maiora bouis præstant medicamina masculi,

Prociduos curans uteros fumo muliebres.

Idem suffitus culices foetore fugabit.

Vtile non modicum dat auis ciconia fimum.

Curat enim sumptus in aqua potando caducos.

Fimus apri siccus uinoq; ierendo iugatus

Aut lymphæ, uomitum sanat potando cruentum.

Et lateris ueteres sanat solitosq; dolores.

Illo nul melius si sit coniunctus aceto,

Ossaq; consolidat, quassata iuuans, ut ouillus.

Prodest luxatis cera roseoq; iugatis.

Fimus
ouillus.

Fimū uae
cinum.

Fimum ci
conie.

Fimus
apri.

M A C R I

Fimus equinus. Fimus adustus equi uel crudus fimus aselli,
 Si uelut emplastrum fiat comitatus acetum,
Fimus Asininus. Vulnere manantem fertur retinere cruorem.
Fimus Caprinus. Fimus quem caprae faciunt tritus nemorosae,
 Solo cum uini cyatho bibitus comitati,
 In tribus ictericum fertur sanare diebus.
 Menstrua cum folio, spica, nardoq; bibendo
 Purgat. at olibani succus cum puluere tritus.
 Appositus uuluis fluxum sistit muliebrem.
 Vstus alopetiam commixto sanat aceto.
 Vincto cum ueteri fertur podagrae medicari.
 Atq; uenenatos per curat coctus aceto
 Morsus aut uino, uulnusq; quod herpeta graece
 Dicitur impositus, morbum quoq; parotidarum.
 Si ueluti cauter de sicco fiat eodem.
 Ponaturq; super scapulam, qua parte dolebit
 Coxa, sinatq; diu scapulam dum sentiat uistam.
 Non tamen eripiat morbus dum cedat ab illa.

Et haec finorum genera, ipsorumq; medicae uires, ex Diosc. petita sunt. Plura tamen genera Dioscorides habet, Nam columbinum, gallinaceum, musvinum, caninum, humanum, crocodilinum hic relicta sunt. Quae uero hic habentur neminem sua difficultate morari possunt. Quod ait, in tribus ictericum etc. de suo adiecit, Nam Diosc. tempus certum non praescribit. Sic etiam in sequenti uersu, folium, spicam,

picā, nardum expressit, quum Dioscorides simpli-
 ter cum aromate habeat. Mox uncto cum ueteri, Vinctura.
 dixit pro axungia, quam uocem græci ad se transf- Axungia.
 tulerunt ὄξυγγιον appellantes. Hermolaus tamen ὄξυγγιον
 eo Dioscoridis loco, ὄξυγατέω id est posca, pro
 ὄξυγγιω, id est axungia siue adipe suillo, legere
 mauult.

Si ueluti cauter de sicco fiat eodem.) Hæc ustio
 uarie ab autoribus traditur, nec est satis ex Diosc.
 sententiâ hic explicata. Diosco. uerba adscribam:
 In Ischiadicis per caprini stercoreis pilulas ustio
 utiliter assumitur hoc modo: in mediam partem ca-
 uam, quæ est inter pollicem & manus iuncturam,
 sub sternito lanam oleo imbutam, & pilulam ferue
 factam sigillatim imponito, donec sensus per bra- Vstio Ara
 chium ad coxam perueniat, & dolorem sedet. Ap- bica.
 pellatur autem talis ustio Arabica. Hæc Dioscor.
 Plinius lib. 23. cap. 12, sic tradit: Fimum caprinum
 subdito linteolo uncto caua manus, quantum pati
 possit feruens sustinere iubent, ita ut si læua pars
 doleat, hæc medicina in dextera manu fiat, aut e-
 contrariò. Fimum quoq; ad eum usum acus æreæ
 punctis tolli iubent. Modus curationis est donec
 uapor ad lumbos peruenisse sentiat. Verum idem
 Plinius eiusdem libri ca. 16. hanc ustionem aliter
 tradit. Quin et Ischiadicos inquit, uri sub pollici-
 bus pedum eo fimo feruente utilissime, tradunt.

M A C R I

Aëtius porrò sermone 12. cap. 3. hoc modo tradit.
 Quidam ad propinqua cruri affecto manus locum
 inter magnum digitum & indicem medium, circa
 infernum magni digiti siue pollicis articulum, capri-
 num stercus feruens per forcipem imponunt, sterco-
 raq; uariant ac permutant, donec sensus ustionis
 ad locum affectum perferatur, tunc enim sufficiens
 tem ustionem esse dicunt. Et subdit mox. Dioscori-
 des autem hanc rem ita tradit, Caprinum inquit ster-
 cus feruefacito, & extenso magno manus digito, ca-
 uum locum circa inferni articuli eiusdem digiti si-
 nem notato, demde locum ipsum ex oleo prælini-
 to, & lana conuoluta oleo imbuta ad cauum locum
 substrata, sigillatim caprinum stercus feruefactum
 imponito, quousq; sensus per brachium ad affectã
 coxam procedat. Amylus autem, nos inquit, etiam
 huiusmodi urendi modo utimur. Stercus capri-
 num siccum feruefacimus, eoq; uentrem magni di-
 giti affecti pedis perurimus, paulò infrà unguem,
 usq; ad os ipsum ustione penetrante. Ex his Aëtij
 uerbis palam fit, unde Plinius diuersimodè hanc
 ustionem tradiderit, & quòd etiam Dioscor. lectio
 aliter habuerit, quàm hodie græca exemplaria ha-
 bent, uelut nos iuxta ipsarum fidem reddidimus.

DE CASEO. CAP. XIII.

Caseus

CAseus insulsus stomacho bonus esse probatur,
 Escis illius quia uenter mollificatur,
 Corporibus macris & pinguedo reparatur.
 Constringendo minus uentrem, plus nutrit ouillus,
 Plus alijs quoniam fertur quòd pinguior extet.
 Assus & elixus uentrem constringere noscitur,
 Sicq; tumens oculus illum medicamine poscit,
 Et sic liuores oculos tollit maculantes.
 Præualet ast omnes bubulus sedando tumores,
 Omnis caprinus stringit uetus & bubulinus
 Nec prodest potius maciei dando nocius.
 Lac liquidum pingues sumptū fertur dare carnes.

Dioscorides de caseo sic tradit. Caseus recens Casei natura
 citra salem comestus, probe nutrit, stomacho utilis ra & mes
 est, carnes generat, aluum moderate mollit. Coctus dicina.
 et expressus, deinde assatus, uentrem adstringit. Ius
 uat autem impositus oculorum inflammationes &
 sugillata. Vetustior aluum sistit. Tantum sanè ex Dio
 scoride in his uersibus comprehensum est. Sed Ple
 nius breuius adhuc omnem rem complexus est. Sto
 macho inquit, utiles qui non sunt falsi, id est recens
 tes. Veteres aluum sistunt, corpusq; minuunt, stom
 a cho inutiliores. Postremum uersum de lacte adie
 cit, quòd ut idem Dioscorides ait, omne in commu- Lactis na
 ne boni succi est, ac probe alit. tura.

DE ARANEA TELA. CA. XV.

TElæ adstringentes sunt quã dat aranea uires,
 Quare depellit febres admixta quibusdam
 Ungentis, foueas si tempora febricitantis.
 Sanguinis appositu solet & retinere fluorem
 Et fieri prohibet saniem quæ concava non sunt
 Vulneribus, seruans ea ne tumor irruat illis.
 Auris cum roseo compescit cocta dolorem,
 Candida quæ magis est, magis est uirtute probãda.
 Ut sunt quas agitat uentus post tempora messis.
 Quartanas iunctas corio suspensaq; collo
 Pellere confirmant proprio medicamine docti.

Aranea.
 Araneæ
 tela,

Sclenia.

Non telam araneæ, sed ipsum animal araneam,
 splenio inductam & in linteolũ infartam, atq; fron-
 ti aut temporibus appositam, tertianas febrium cir-
 cuitiores sanare Diosco. tradit. hic autem ad hanc
 rem telam ipsius quibusdam unguentis admixtam
 utilem esse dicit. Videtur autem per splenium un-
 gentum accepisse, quum sint spenia linteola, quibus
 hodie uulgò emplastra, citrinum ac gryseum &
 alia induci solent, schwedem nostris appellata. Quæ
 autem s. quumtur de sanguine sistendo, & quòd uul-
 nera in superficie cõsistencia conseruet absq; inflam-
 matione, Diosco. etiam de tela dixit. Verum quæ
 postea sequuntur Diosco. non de tela, sed de ipso ara-
 neo candido prodidit.

DE

DE COCHLEIS. CAP. XVI.

Non admiranda cochlearum sunt medicinae,
 Quum medicinalis subeant uim stercorea
 Harum terrena quaedam quaedamq; marinae, (iuris.
 Non uirtute pares, quia terrena meliores.
 Ast utrisq; tamen uis est eadem, licet impar.
 Eustomachus dicunt terrenas, quod mouet aluum
 Puluis obustarum feruoribus ignis earum.
 Esse coërcentis uirtutis tam perhibetur
 Et constrictiuae, quibus uel cruor exit ab ore
 Per sputū, inuat assumptus, reprimat quoq; fluxū.

Pauca hæc ex multis quæ Diosco. de cochleis habet,
 transcripta sunt. Et tamen postremi tres uersus
 uel apud Diosco. habentur.

DE CORNU CERVI.

CAP. XVII.

Ceui strictiuae cornu uirtutis habetur.
 Omni profluuio quare astringendo medetur
 Sed prius exuri sic ignibus illud oportet.
 Partes ad minimas cornu frangendo redactum
 In cacabo poni debet crudo atq; recenti,
 Argilla intectoq; & mox fornace incluso.
 Ardeat ut candens fiat niueiq; coloris.
 Quod simul est ustum ueluti quoq; cadmia lotum.
 Vile subscriptis potu & medicamine notum est.

Cœliactis

M A C R I

Cœliacis hæmoptoicisq; dysentericisq;
 Ictericis, fluxum pariter tenet & muliebrem.
 His ad purgandum cochlear detur geminatum,
 Vesicæq; dolor fugit ammixto tragacantho.
 Collyrijs etiam miscetur puluere facto,
 Reumata quæ sistunt, ulcusq; iuuant oculorum,
 Si dentifricijs mixtum sit, plus operamur.
 Quis cinis exusti ualeat dixi medicari,
 Restat aqua coctum quantum possit referendum.
 Quisquis habet dentes morbo grauiore dolentes,
 Sectam cum lima cornu crudum coquat unda,
 Vas sit humo factum quo ferueat, inde retractum.
 Mox assumatur, os ut tepido foueatur.
 Hoc medicamentum donec sit in ore retentum
 Sanantq; adstringēs dentes, fugit hinc dolor ingēs.
 Sic etenim fugiet, quo sanus perpete fiet.
 Hæc limatura at fuerit si dedita cruda
 Cum uino uel aqua, lumbricos enecat ipsa.
 Serpentesq; suo quit adusta expellere fumo.

Cornu cer
ui.

Ramenta

Quæ hic de cornu cerui traduntur, omnia sunt
 apud Dioscoridem itemq; Plinium diuersis locis,
 præterquam id quod postremis tribus uersibus habet
 betur, de limatura eius cruda, hoc est ramentis lima
 detritis, ex aqua uel uino contra lumbricos dandis.
 Sed hodie uulgò nihil hoc medicamine apud mulier
 eulas magis celebre est, quæ id ipsum ramentum ex
 lacte,

lacte, aut etiam aqua mulsa pueris contra lumbricos eos propinare solent. Sed & medicamentum ad dolores dentium sedandos, longe breuius, & melius etiam, Dioscor. tradidit his uerbis: feruefactum inquit in aceto, & collutum, dentium molarium dolores mitigat. De cæteris constat.

DE ACETO. CAP. XVIII.

IN desiccando uis frigida constat aceto.
 Hinc stomacho dicunt quod sit fastidia tollens.
 Sistit manamem impositum potumq; cruorem.
 Et ueneris fluxum si sit coctus cibus inde.
 Vulneribus cunctis, fuerint quæ facta recenter,
 Subuenit intincta, si desit spongia, lana
 Succida fomento, fieri nec turgida possunt.
 Taliter admotum propendemem iuuat anum.
 Lepras emendat sic, atq; ignem fugat atrum,
 Zernas & maculas, & morsus pellit arachnes.
 Siccat fomento podagras cum sulphure uiuo.
 Melleq; liuores iuncto reddit meliores.
 Cum roseo mixtum caput à feruoribus unctum
 Atq; locos alios, si detur succida fõtu.

Acetum frige facit & adstringit inquit Dioscor.
 utileq; est stomacho, ac appetentiam excitat. hoc est εὐσόμενος
 εὐσόμενος τὸ ἐστὶ καὶ εὐόρετος. Quare in secundo
 cundo

M A C R I

eundo uersu pro, hinc stomacho, legendum putat.
Eustomachum, ita ut græca uoce, uelut solet sit u-
sus. Reliqua ex eodem ferè ad uerbum sunt trans-
scripta.

DE SŪLPHŪRE VIVO.

CAP. XIX.

Sulphur splendentis uiuum niuei q; coloris.
asseritur multam multis dare posse medelans.
Virtus est eius ut dicunt extenuatrix,
Et diaphoretica, ac simul attractoria, calda,
Empyicis atq; asthmaticis tussi q; medetur
Puluis, & ictericis cum mensura cochlearis,
Et fluxum sanat nares cerebrum q; prementem,
Molli si sumptum sit in ouo. Sed dat abortum
Suffitum fieri, surdis atq; esse medela
Taliter asseritur, lethargus sic quoq; cedit.
Lepras & zernas curat mixtaq; resina
Scorpio quos ictus fecit, maris atq; dracones.
Hoc quoq; prurigo sed cum nitro prohibetur.
Et sparsa restat fluxus sudoris abundans.
Reddit aquæ sanam mixtum nitro q; podagram.
Vngues conuncto leprosos sulphur aceto,
Et terebinthina pariter corrodere fertur.
Cum uino sumptus obstat potata uenenis.
Trita simul nitrum, pariter mel, sulphur acetum.
Cum

LIBER IIII.

Cum succo lanis inducta calentia, lumbis
 Præstant auxilium forte medicamine diuuis.
 Nec minus hoc solum prodest adipi sociatum.

Sulphur uiuum greci *ἄτρυγον*, hoc est nullum Viuū salsū
 ignem expertum, & natium appellant. Quas hic phur.
 ei uirtutes adscribit, extenuatricē, diaphoreticam, ἄτρυγον.
 & attractoriam caldam, partim apud Diosco. par-
 tim Galenum habentur. Calfacit inquit Diosco. &
 discutit & maturat citō. Extenuatricem itaq; uine
 concoctoriam matura facientem dixit, diaphoreti-
 cam autem discussoriam, græca uoce seruata, que Diapho-
 tamen uersum hexametrum non ingreditur, si tem- retica.
 pora syllabarum seruari debeant, Sed hic uersifica-
 tor his legibus se non adstringit. Habet autem sul-
 phur hanc discutiēdi ac digerendi uim, citra reput-
 sionem ad profundum, ut ea gratia ad lepras, scabi-
 em, ac impetiginem, quam hic zernas appellat, uelut Zernas.
 sepe alias, commodum medicamentum sit sul-
 phur, præ omnibus alijs idem facere potentibus,
 quum omnia alia mixtam uim habeant, ut simul
 discutiunt & repellant, præter sulphur. Quare
 etiam attractoriam uim Galenus ipsi attribuit, &
 tenuiū partiū substantiam, per quam etiā multis ue-
 nena eiaculantib. bestijs resistit. Ego igitur, inquit
 Galen. aduersus pastinacam marinam itemq; draco-
 nē ipso sepe usus sum, et piscatores aliquos docui,
 quos

M A C R I

quos postea magnopere pharmacum laudare audi-
ui. Vsus autem est, sicco insperso in puncturam
medicamento, aut etiam salius ammixta, id quod à
me excogitatum experientia quoq; comprobauit.

Sed et urina diluere ipsum excogitavi, et cum oleo
uere, melleq; ac resina terebinthina, quorum os

Sudorē restringens. inimum fidem experimentum fecit, hæc Galenus.
Reliqua apud Dioscoridem sunt. Qui ipsum inter
cætera, sudorem restringere corpori inspersum ait,
quod hic dixit. Et sparsa restat &c.

DE ALVMINE. CAP. XX.

Diuersæ species dicuntur aluminis esse,
Quartus eis gradus est, uirtus quoq; sicca calēsq;
Styptica, mundificans, obscuris uisibus apta.
Palpebras tenuat, carnisq; superflua rodit
Illarum, uel quum fuerit caro mortua circa.
Vlcera desiccata mala, restringit quoq; farsam
Admixtum gallæ, uiniq; feci simul acri.
Dentibus infirmis ginguarumq; tumori
Prodest cum melle unum si iungitur acre.
Restringit fluxum manantis ab ore cruoris.
Pustula uel scabies illo fit sana fricata
Lotâ ue de lymphâ, cum qua fuerit resolutum.

Alumen. Alumen apud græcos ab adstringendi facultas
te, quam uehementissimam habet, & styptica illis
dicitur.

dicitur, $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$ appellatum est, Inter Vires $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$
 ius habetur hic, ipsum restringere farsam admixtum $\gamma\iota\alpha$.
 gallæ, & uini feci acris. Farsam itaq; ulcus erodens $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$.
 & exedens phagedænicum græcis appellatum, bar $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$.
 bara uoce dixit, fecem uero uini acris, pro fece ace $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$.
 ti possuit. Sic enim Dioscorides habet. Cum fece $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$.
 aceti inquit, illitum et cum pari mensura gallæ com $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$.
 bustæ, ad ulcera phagedænica conducit. Quod $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$.
 autem sequitur. Dentibus infirmis &c. Dioscorig $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$.
 des sic tradit: Ginguas humore nimio flaccidas, $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$.
 adstringit. Et dentes motos firmat cum aceto & $\sigma\upsilon\pi\tau\eta\gamma\iota\alpha$.
 melle.

Quarti Libri incerti Autho
 ris de materia medica,
 FINIS.

N

MACRI SIVE, VT
 quædam exemplaria habent, Me-
 boldi Episcopi, aut potius in
 certi autoris, De naturis
 lapidum Liber.

*Evax ad
 Neronem
 de gemis.*

*Numerus
 ternarius*

Evax rex Arabum fertur scripsisse Neroni,
 Qui post Augustū regnavit in urbe secundus,
 Quot species lapidum, quæ nomina, quæ colores,
 Quæ sit & his regio, uel quanta potentia cuiq;
 Hoc opus excerpens, dignum componere duxi
 Aptum gestanti forma breuiore libellum,
 Qui mihi præcipue paucisq; pateret amicis.
 Nam Maiestatem minuit, qui mystica uulgat,
 Nec secreta manent, quorum fit conscia turba.
 Hunc tribus ut multum, dandum sancimus amicis,
 Qui numerus sacer est, & nos sacra pandimus illis,
 Qui secreta dei seruando decenter honorant,
 Quos grauitas morum, uitæ commendat honestas.
 Occultas etenim lapidum cognoscere uires,
 Quorum causa latens effectus dat manifestos,
 Egregium quiddam uolumus rarumq; uideri.
 Scilicet hinc solers medicorum cura iuuat nos.
 Auxilio lapidum morbos expellere docta.
 Nec minus inde dari certarum commoda rerum
 Autores perhibent, quibus hæc perspecta feruntur.

Nec

Nec dubium cuiquam debet falsumq; uideri,
Quam sua sit uirtus diuinitus insita gemmis.
Ingens est herbis uirtus data, maxima gemmis.

Quisquis est huius libelli autor, Nam ἀνεπί-
 γραφος ferè in exemplaribus omnibus circumfer-
 tur, Aliquod tamen ex his quæ uidi, Merboldum
 Episcopum præfixum habebat, quem tamen alij ci-
 tantes, Marbodeū appellare maluit, uidetur omnia
 quæ de gemmis apud Plinium, Solinum, Theophras-
 tum, Dioscoridem, & reliquos, ac præcipuè Euac-
 cem regem inuenit, in compendium contrahere uo-
 luisse, et uersibus nec omnino malis, nec ineleganti-
 bus, legenda proponere. Euacis tamen scriptum ego
 nondum uidi, neq; qui uidisset audiui. Apud Plin-
 ium lib. 25. ca. 2. habetur, quod Euax rex Arabum
 de simplicium effectibus ad Neronem scripserit.
 Sed est apud me uetustum manuscriptum exemplar,
 quod ea uerba in totum non habet, ut neq; de hoc,
 neq; de illo, quod pronunciem habeam.

Marbo
 deus.
 EUAX.

DE ADAMANTE. CAP. I.

Vltima præcipuū genus India fert Adamantis
 De Crystallorum natum sumptūq; metallis.
 Hunc ita fulgentem crystallina reddit origo,
 Ut ferruginei non desinat esse coloris.
 Cuius duricies solidissima cedere nescit,

N

M A C R I

Ferrum contemnens, nulloq; domabilis igne,
 Quae tamen hircino calefacta cruore fatiscit,
 Incudis dempto percussorisq; labore,
 Cuius fragmentis gemmae sculpuntur acutis.
 His sed auellana maior nuce non reperitur.
 Alterius generis producit Arabs Adamantem,
 Non sic inuictum, nam frangitur absq; cruore,
 Nec par huic nitor est, praetijq; minoris habetur.
 Pondere sit quamuis enormi & corpore maior.
 Tertius est adamas, quem dat maris insula Cyprus.
 Quartum producit ferraria uena Philippis.
 Omnibus aequa, tamen uis est adducere ferrum,
 Quod facit & Magnes absente potens Adamante,
 Nam praesens Adamas magneti quod rapit aufert.
 Ad magicas artes idem lapis aptus habetur.
 Indomitumq; facit mira uirtute gerentem,
 Et noctis lemures, & somnia uana repellit.
 Atra uenena fugat, rixas & iurgia uincit.
 Insanos curat, dirosq; reuerberat hostes.
 Clausus in argento lapis hic aurouae feratur,
 Cingat & hinc laeuum fulgens armilla lacertum.

de Adamas. Adamas ab indomita ui apud Graecos nomen ac-
 cepit, Inuicta enim illa uis, inquit Plinius, duarum
 uiolentissimarum naturae rerum ferri ignisq; con-
 temptrix, hircino rumpitur sanguine, nec aliter quam
 recenti calidoq; macerata, & sic quoq; multis icti-
 bus.

bus, tunc etiam præterquam eximias incudes malleosq; ferreos frangens. Quare quum hoc Plinius tradat, uidetur non legendum esse. Incudis dempto percussorisq; labore. Sed uelut quædam exemplaria habent, Incudis damno &c. Cæterum quod hic paulo post de Arabico Adamante habetur. Pondere sit quamuis enormi et corpore maior, indicat apud Plinium minor falso pro maior legi. Similis est inquit huic quidem Arabicus, minor tantum, &c. antea dixerat de Indico, ipsum esse magnitudine auellane nuclei. Arabicus itaq; non minor, sed maior eo existit, si huic uersui credimus. Verum ut non legendū sit maior, sed uera lectio sit, minor, uerba Plinij sequentia docēt, ubi ait, unū ex his Cenchron uocari, quod est milij magnitudine, Alterum Macedonicum in philippico auro repertum, & hic est cucumis semini par.

Et noctis lemures.) Pli. hæc sic tradit: Adamas et uenena irrita facit, et lymphationes abigit, metusq; uanos expellit à mēte, ob id quidam eum anachyten uocauerunt. Ab eo itaq; quod mentē diffundit animū que laxat, ἀναχύτης appellatus est. Verum ex eo quod uenena fugat, palam fit etiā uenena se mutuo perimere, alterumq; alterius uim hebetare, quum iuxta quorundam traditionem, etiam ipse adamas potus uerenum existat.

DE ACHATE. CAP. II.

N 3

M A C R I

Achates
fluvius.

VT perhibet primū lapis est inuētus Achates
In ripis fluij qui nominæ dictus eodem.
Hic precio diues siculas perlabitur oras.
Sic licet ipse niger, zonis tamen obsitus albis.
Hic lapis ingenitas memoratur habere figuras,
Cuius natiuis facies interlita uenis,
Nunc formas regum, nunc dat simulachra deorū.
Rex Pyrrhus digito gessisse refertur Achaten,
Cuius plana nouem signabat pagina musas,
Et stans in medio cytharam tangebatur Apollo.
Naturæ non artis opus mirabile dictu.
Hunc quoq; corallo similem gerit insula Creta,
Cuius planicies chryseis est illita uenis.
Isteq; nempe fugat uirus quod uipera fundit.
Reddemem uarias facies dat & India Achatem,
Nunc uerborum frondes, nunc dancem signa ferarū.
Hic sedare sitim uisumq; fouere putatur.
Est & qui myrrhæ succensus spiret odorem,
Sanguineas maculas est qui perhibetur habere.
Cerea cui facies, quia creber, uilis habetur.
Portantem tutum, uiresq; ministrat Achates,
Facundumq; facit, gratumq; bonumq; coloris.
Et persuasorem mundoq; deoq; placentem,
Hoc Anchisiades comitante pericula uicit.

Omnia hæc ex Plinio & Solino transcripta
sunt. Plinius à uarijs figuris diuersa cognomina
ipsa

ipsi Achati attribuit. Corallachaten appellans cre-
 ticum aureis guttis, quas hic Chryseas uenas dixit,
 distinctum. Myrrachaten qui cum uritur, myr-
 rham redolet, sed in Plinio tamen falso Anachates
 pro myrrachates habetur, deinde hæmehaten à san-
 guinis maculis, Et Cerachaten à cerea facie, sed et
 alia quædam isthinc sunt cognomina, quæ hic ut su-
 perflua sunt relictæ. Porrò quod hic ad finem ait,
 Hoc Anchisiades comitante pericula uicit, hoc est
 aeneas Anchisæ filius. ex Virgilio transsumptum
 est, sed ita, ut quod ille de uiro Achate Aeneæ comite
 a: fidißimo socio dixit: fido comitatus Achate, hic
 a lapidem siue gemmam Achaten transferat, quam
 traiera Aeneam gestasse quidam uolunt. Vox cer-
 ti ipsa Achates, curam et sollicitudinem significat,
 quam etiam inducere gestantibus Achates solet, ue-
 lut quidam tradunt. At uerò uersus: isteq; nempe su-
 gat &c. in quibusdam rectius ut puto habetur. iste
 Nepæ uirus fugat, & quod uipera fundit. Est autem
 Nepæ scorpionum, Ita enim et Columella lib. .ii. uocat.
 contra scorpionum uerò ictus Achaten prodesse Pla-
 uis dixit.

Corallachates.
 Myrrachates.
 Plinij lo-
 cus.
 Hæmeha-
 tes.
 Ceracha-
 tes.

Achates
 unde.

Nepæ.

DE ALECTORIO. CAP. III.

V Emericulo galli, qui testibus est spoliatus,
 Quæ tribus ut minimū factus spado uixerit
 nascitur ille lapis cuius nō ultima laus est. (annis,

M A C R I

Et per bis binos capit incrementa sequentes.
 Mensuramq; fabæ crescens excedere nescit,
 Crystallo similis, uel aquæ quum limpida paret.
 Hinc Alectorio nomen posuere priores.
 Inuictum reddit lapis hic quencumq; ferentem,
 Extinguitq; sitim patientis in ore retemus.
 Nam Milo Crotonius pugiles hoc præside uicit.
 Hoc etiam multi superdrunt prælia reges.
 Hic expulsorum promptus solet esse reductor,
 Acquiritq; nouos ueteresq; reformat honores.
 Hic oratorem uerbis facit esse disertum,
 Constantem reddens, cunctisq; per omnia gratum.
 Hic etiam ueneris facit intemiuu uigentis,
 Commodus uxori quæ uult fore grata marito.
 Ut bona tot præstet, clausus portetur in ore.

Alecto-
 rius.
 Gallina-
 ceus.

Alectorius à gallo apud Græcos nomen habet,
 quidam etiam Gallinaceum latine uocant, quod in
 uentre galli nascatur, qui post tertium ætatis annæ
 exsectus, quadriennium postea uixit, Nam citius oc-
 trahi non debet. De Milone meminit etiam Plinius.
 Aiunt preterea aliqui non bibere amplius gallum
 exectum, hoc est caponem, quum lapis hic in ipso
 fuerit perfectus.

DE IASPIDE. CAP. IIII.

Iaspidis

IAspidis esse decem species septemq; feruntur,
 Hic & multorum cognoscitur esse colorum,
 Et multis nasci perhibetur partibus orbis,
 Optimus in uiridi translucentiq; colore,
 Et qui plus soleat uirtutis habere, probatur.
 Caste gestatus fugat & febres & hydropem,
 Sanguinis adstringit fluxum, pellitq; uenena,
 Appositusq; iuuat mulierem parturientem.
 Et tutamentum portanti creditur esse.
 Nam consecratus gratum facit atq; potentem,
 Et sicut perhibent phantasmata noxia pellit.
 Huius in argento uis fortior esse putatur.

Dioscorides et Plinius Iaspidum genera omnia de
 muleti loco gestari tradunt, appensos ut à malis tu-
 tentur, & partus accelerent quoq;. Galenus autem
 lib. 9. de simpli. pharma. faculta. uiridem Iaspidem
 ori uentris siue stomacho commodum esse tradit de
 collo suspensum, seq; eius lapidis multum experi-
 mentum fecisse testatur, utpote qui catenulam de
 huiusmodi lapidibus fecerit, quam de collo suspen-
 dit, ita ut lapides os uentris contingerent. Quidam
 etiam inquit, in anulum inserunt ipsum, sculpumq;
 in ipso draconem radios habentem, quemadmodum
 Nechepsus rex libro decimoquarto scripsit. Ego Vires
 autem nihil minus utiles cōperi eos qui talem scul-
 pturam non habebant, Esse tamen eiusmodi lapidum methodū.

Iaspidis
 uiridis
 utilitas.

Iaspidū extra
 methodū.

M A C R I

Viros extra methodi rationē et usum, ibi dē testatur.

DE SAPPHYRO. CAP. V.

Sapphyri species digitis aptissima regum,
 Egregium fulgens puroq; simillima caelo.
 Vilior est nullo uirtutibus atq; decoro.
 Hic & Sirtites lapis à plerisq; uocatur,
 Quòd circa Sirtes Libycis permixtus harenis
 Fluctibus expulsus feruente freto reperitur.
 Ille sed optimus est quem tellus Medica mittit,
 Qui tamen asseritur nūquam transmittere uisum.
 Quem natura potens tanto ditauit honore,
 Ut sacer & meritò gemmarum gemma uocetur.
 Nam corpus uegetum conseruat, et integra mēbra.
 Et qui portat eum, nequit ulla fraude noceri,
 Inuidiam superat, nullo terrore mouetur.
 Hic lapis, ut perhibent, educit carcere uinctos,
 Obstructasq; fores & uincula tacta resoluit,
 Placatumq; deum reddit precibusq; fauentem.
 Fertur & ad pacem bonus esse reconciliandam.
 Et plus quàm reliquas amat hāc necromancia gens
 Ut diuina queat per eam responsa mereri. (NAM,
 Corporeis etiam morbis lapis iste medetur.
 Scilicet ardorem refrigerat interiorē,
 Sudorem stringit nimio torrente fluentem:
 Contritus lacte & superillitus ulcera sanat,
 Tollit & ex oculis sordes frontisq; dolores.

*Sirtites la-
pis.*

*Gemma
gemmarū.*

Et

Et uitijs linguae simili ratione medetur.
Sed qui gestat eum castissimus esse iubetur.

Ille sed optimus est quem tellus Medica mittit.)
Quaedam exemplaria Indica habent pro Medica,
sed falso ut puto, Nam Plinius optimos apud Medos
esse ait, nisi & apud ipsum, Indos pro Medos lege-
re oporteat. De uiribus huius lapidis monstrosa
quaedam & superstitiosa traduntur tum hic, tum
in uulgatis lapidum libellis. Galenus creditum esse
tradit, ipsum prodesse potu à scorpio percussis, atq;
hoc ipsum sane Diosco. prodidit, Qui de ipso etiam
hæc tradit. Bibitur etiam inquit, ad internas ulcera-
tiones, & ad eminentias in oculis, & prouos ad
uua similitudinem oculos, & pustulas coërcet &
rupturas pellicularum in iisdem conglutinat.

Medici.
Sapphyri

DE CALCEDONE. CAP. VI.

Calcedon lapis est hebeti pallore refulgens,
Inter Iacintum medioximus atq; berillum.
Qui si pertusus digito collouè geratur,
Is qui portat eum perhibetur uincere causas.
Hæc species lapidis tantum tricolor reperitur.

Vulgatissimus hodie apud Germanos lapis Cal-
cedon est, uulgò Calcedonius appellatus. Gestas Calcedo-
turq; et collo & brachijs alligatus, pertusus trans-
nisse filo, sed & orariæ catenulae ex ipso fiunt,
quibus

nius.

M A C R I

λυξυ
βρωπία.

quibus preces deo annumeramur, uulgo pater nos-
ter appellatæ. Amplius autem ad illusiones diabo-
licas arcendas ualere dicunt, hisq; conferre qui no-
ctu in somnis obambulant, & per tecta ac tegulas
repunt, qui morbus λυξυβρωπία à Paulo appel-
latur, quòd homines instar luporum omnia perua-
gamur.

DE SMARAGDO. CAP. VII.

Specula
ex Sma-
ragdo.

OMne uirens superat forma uiridante Smarag-
Cuius bis quinæ species binæq; seruntur. (dus
Sunt etenim Scythici, Bactriani, Niliaciq;
Sunt & qui uenis nasci perhibentur in æris,
Quos maculis uitiosa notat natura metalli.
Sunt Carchedonij, reliquos piget enumerare.
Præcipuus Scythicis honor est & gloria maior,
Gryphibus eripiunt seruantibus hos Arimæssi.
Quos uisus penetrat famæ potioris habentur,
Quorum luce uirens uicinus tingitur ær,
Quos neq; sol mutat, nec clara lucerna, nec umbra.
Strata superficies quibus est, uel concaua forma
More iacentis aquæ, uultum spectantis adumbrant.
His usum speculis testatur fæmæ Nerone m,
Quum gladiatorum pugnas spectare liberet.
Optimus his situs est quorum sunt corpora plana,
Commodus iste lapis scrutantibus abdita fertur,
Quum præscire uolunt uel diuinare futura.

Auget

Auget opes idem sese reuerenter habentis.
Omnibus in causis dat persuasoria uerba.
Collo suspensus dirum fugat hemitritæum,
Et sanare potest ipsa ratione caducos.
Emendat fessos uiridi mulcedine uisus.
Fertur lasciuos etiam compescere motus.
Et tempestates auertere posse putatur.
Proficit in uiridem magis exactumq; colorem,
Ablutus uino, uiridiq; perunctus oliuo.

Esse Arimaspos Scythiæ populos, uno oculo in **Arimaspi.**
 fronte media insignes, quib. assidue fit bellū circa me **Gryphes:**
 tallā cum gryphis, ferarum uolucris genere eruente
 ex cuniculis aurum, mira cupiditate & feris custo-
 dientibus, & Arimasphis rapiētib; Plinius li. 7.
 cap. 2. ex Herodoto & Aristea proconesio tradit.
 Idem tamen lib. 10. cap. 49. gryphas uolucres au-
 ritos ad uncitatem rostri fabulosos esse putat. Sed So-
 linus, qui tamen Plinij simia esse uidetur, planè ad-
 struit, In Asiatica Scythia inquit, terræ sunt locu-
 pletes, inhabitabiles tamen, Nam quum auro &
 gemmis affluant, Gryphes tenent uniuersa, alites fe-
 rocessimæ, & ultra omnem rabiem se uientes.
 Quorum immanitate obsistente, aduenis accessus
 difficilis ac rarus est, quippe uisos discerpunt, ue-
 lut geniti ad plectendam auariciæ temeritatem.
Arimaspi cum his dimicant, ut intercipient lapi-
des,

des. Smaragdus hic locus patria est, quibus tertiam inter lapides dignitatem Theophrastus dedit. Hæc Solinus : apud quem, itemq; Plinium, etiam reliqua hic tradita habentur, præterquam ea quæ de commoditate & utilitate prodidit, quæ postea usu ac experientia cognita, in unum collecta esse videntur, & ab omnibus uulgatis lapidarijs libellis similiter traduntur.

DE SARDONICHE. CAP. VIII.

Sardonychê faciūt duo nomina Sardus onyxq;
Tres capit ex uinis unus lapis iste colores,
Albus inest nigro, atq; rubens supereminet albo.
Ipsum distribuunt species in quinq; magistri.
Sed qui tres puros impermixtosq; colores
Sic in se retinent, ut distent limite certo.
His honor amplior est, & eorum forma probatur.
Densior, & rarò plus fertur habere decoris.
Hic solus lapidum ceram conuellere nescit.
Hic humilem castumq; decet, uultuq; pudentem.
Cuius uirtutes alias reperire nequui.
Partibus hunc nostris Arabes, sed & India mittit.

Sardonyx
unde.

Sardonyx nomen ex Sarda & onyche compositum habet, utriusq; enim colorem refert, superficies eius probatur, inquit Solinus, si meratius rubeat, arguitur si fuerit seculentior, Medietas circuitur limite

limite candidante, reliqua nigro finiuntur. Quod
 re quum hæc ita se habeant, mirū est Plinium scri-
 bere: Sardonyches olim, ut ex nomine apparet, in-
 telligebantur candore in Sardis, hoc est velut carni-
 bus ungue hominis imposito, et utroq; translucido: Plinij
 tanquā uidelicet appellatus sit Sardonyx, quasi Sar-
 conyx, à carne & ungue humano. Itaq; ego credide-
 rim pro carnibus legendum esse Sardæ, & si etiā sic
 legatur, tamen mirum est eum unguem hominis per
 onychem accipere, & non potius gemmam sic ap-
 pellatam, quod colorem humani unguis habeat.
 Sardonyx porro gemma fuit, quam anulo inclusam
 Polycrates Samius tyrannus in mare mer sit. Eaq; est
 qua primus Romanorum usus est prior Aphrica-
 nus, à quo etiam nobilitatem adeptus est, intantum ut
 Clau. Cæsar smaragdos induerit & Sardonychas.

DE ONYCHE. CAP. IX.

A Collo suspensus onyx, digito ue ligatus.
 In somno lemures et tristia cuncta figurat,
 Multiplicat lites, & commouet undiq; rixas.
 Dicitur & pueris nimias augere saluas.
 Hæc quoq; dant nobis Arabes, dat et India gemmam.
 Hec etiam quinque species perhibetur habere,
 Sardinus at præsens si sit, nul lædet onyxte.

Onychem gemmam candore habere unguis humani
 similitudine, Plin. ex Sudine citat, eundem Alabastrite
 quoq;

Onyx

Alaba- quoq; appellari alibi testatur, cui consentit Galenus
strites. lib. 9. simp. pharm. sic scribens: Alabastrites quoq;
 lapis, appellatus Onyx, in usum medicumustus ue-
 nit. Quidam ipsum stomachicis in potu præbent.
Corneo- Hæc Galen. Sunt qui onychem putant esse lapidem
lus. Corneolum uulgò appellatum, sed præsentis libel-
 li autor seorsim infra cap. xxij. de Corneolo agit,
 non facturus si eundem cū onyche putasset. Verã
 autem onychem plurimas uariasq; cum lacteis
 zonis habere uenas, omnium in transitu colore ine-
 narrabili, & in unum redeunte contentum suauis-
 tate grata, Plinius ex Satyro citat. Sed hæ notæ in
 Corneolo non sunt. Et Corneoli uires cõtrariæ pla-
 nè sunt his quas hic de onyche relatas habes.

DE SARDIO. CAP. X.

Sardius à Sardis, est à quibus ante repertus.
 Sortitus nomen, rubri solet esse coloris.
 Hic inter gemmas uilissimus esse putatur,
 Præter fulgorem quum nil ferat utilitatis.
 Excepto quòd onyx nequit hoc præfente nocere.
 Huic quoq; dat quinas species studiosa uetustas.

Sardium. Sardium Sardam Plinius uocat, et de ipso sic tra-
Sarda. dit. Omnia autem hæc genera sculpturæ contuma-
 citer resistunt, partemq; ceræ in signo tenent.
 Ediuerso

Et diuerso ad hæc sarda utilissima, quæ nomen cum Sardonyche communicauit. Ipsa gemma uulgaris & primum Sardibus reperta. Ex quo loco intelligere datur etiam id quod supra de Sardonyche dictum est: Hic solus lapidum ceram conuelleret nescit. Quidam etiam Sardium Corneolum esse falso arbitra sunt.

DE CHRYSOLITHO. CA. XI.

Auro Chrysolithus micat et scintillat ut ignis,
Iste mari similis quiddamq; uiroris adubrās,
Esse phylacterium fixus perhibetur in auro,
Contra nocturnos fortis tutela timores,
Pertusus setis si traiciatur aselli.
Dæmonas exteret, & eos agitare putatur.
Traiectum læuo decet hunc gestare lacerto.
Aethiopes legimus nobis hanc mittere gemmam.

Colos appellauit Chrysolithum aureus, inquit Plinius, & alibi, Iacintos mittit Aethiopia & Chrysolithos, aureo colore translucens. Alij tamen duo chrysolithi genera faciunt, unum translucens aurei coloris, & ardentes quasdam scintillas emittens. Alterum uero ceruleum ac uirens, perinde ac si marina aqua ad uirorem tendat. De utroque autem genere etiam præsens autor primis duobus uer Phylactera sibus docet. Phylacteria porro dicuntur quæ ap-
ria

M A G I

penſa aut geſtata, conſeruant ac tutantur à malis.
Sic Dioſcorid. omnes Iaſpides φυλακτὴρια πω
γία πτα, hoc eſt, tutelaria amuleta eſſe dicit.

DE BERYLLO. CAP. XII.

Conſpicuos reddit ſexangula forma beryllos,
Quod niſi fiat, hebe. his pallor in eſſe uidetur,
Eximios oleo ſimiles lymphæq; marine
Eſſe uolunt, & eos probat horum gnara uetuſtas.
Hic lapis ad noſtras partes deſcendit ab Indis.
Hic & coniugij geſtare refertur amorem,
Et ſe portantem perhibetur magnificare,
Dicitur & ſeſe ſtringentis adurere dextram.
Infirmis oculis in qua iacet unda medetur,
Potaq; ructatus ſimul & ſuſpiria tollit.
Hepatis & cunctos fertur ſanare dolores.
Iſtius eſſe nouem ſpecies uoluerit magiſtri.

Berylli.

Eandem multis naturam aut certè ſimilem ha-
bere Berylli uidentur, inquit Plinius, in India ori-
ginem habentes, raro alibi reperti. Poliuntur om-
nes ſexangula figura artificum ingenijs, quoniam he-
becunt, ni color ſurdus repercuffu angulorum ex-
citetur. Aliter enim politi non habent fulgorem eun-
dem, Probatiffimi ſunt ex his qui uiriditatem puri
maris imitantur. Hæc Plinius, ex quibus haud du-
biè prima quinque uerſus ſum formati. Reliqua ue-
rò

quod de utilitate, longe postea experimentis, ut credibile est, cognita ab omnibus lapidarijs libellis vulgò traduntur.

DE TOPAZIO. CAP. XIII.

Nominis eiusdem Topazion insula gignit,
 Qui quãtò rarus tanto magis est preciosus,
 Hic species binas tantum perhibetur habere.
 Alterius puro color est vicinior auro,
 Clarior alterius, tenuisq; magis reperitur.
 Hic hemorrhhoicis fertur lapis auxiliari,
 Quodq; magis nūrum est limam sentire putatur.
 Feruentes eadem compescere dicitur undas.
 Gignit & hunc Arabum gemmis ditissima tellus.

Topazion insulam in rubro mari esse, ex Iuba **Topazium**
 Plinius trahit, nebulosam, & ideo sæpe à nauigan-
 tibus quæsitam, ex ea causa nomen accepisse. **Topazium**
 enim Teoglydytarum lingua significationem
 habere querendi, in hac primum reperia est **Topa-**
 zius gemma quæ insulæ nomen seruat. Cæterum
 ex duobus eius generibus, alterum **Prasoidem**, à **Prasoides**,
 similitudine ad succum porri, alterum **Chryso-** **Chryso-**
 pteron ab aurearum alarum fulgore, appellari **pteros**,
 dicit. Eadem inquit idem, sola nobilium limam sen-
 tit, cætera saxo & cote poliuntur, hæc & usu at-
 teritur. Quod uerò feruentes aquas restinguat &

M A C R I

ebullire prohibeat, ex perimento cognosci potest.

DE CHRYSOPRASIO.

CAP. XIII.

Huc Chrysoprasium lapidum domus India mittit.
 Hic porri succum referens, mixtusque colore
 Aureolis guttis, quasi purpura inuncta renidet,
 Quas habeat vires potui cognoscere nondum.
 Sed tamen esse reor, nec fas est omnia nosse.

Chryso-
 prasus.

Inter uiridantium gemmarum genera Plinius
 & Chrysoprason recenset, porri succum referen-
 tem, & paulum declinantem à Topazio in aurum.
 paulò ante autem dixerat Chrysopterum, de quo in
 precedenti capite egimus, similem esse Chrysopra-
 sio. Idem tamen Plinius ubi de beryllis agit, Vici-
 num genus inquit, huic est pallidius, & à quibus-
 dam proprii generis existimatur, uocaturque Chrys-
 oprasius. in uulgatis lapidum libellis habetur, eum
 ad persuadendum ualere in rebus bonis, & obscu-
 ritati uisus conferre, quod sanè coloris uiridantis
 ratione cernere probabile est. Quare aut his omni-
 bus uetustior est horum uersuum autor, aut his pa-
 rum fidei habuit.

DE IACINTHO. CAP. XV.

Iacinti

Iacinthi species docti tres esse loquuntur,
 Nam sunt Granati, sunt Citrini, Venetiq;
 Confortatiuæ cuncti uirtutis habentur,
 Tristitiasq; fugant, et uanas suspiciones,
 Granatos præfert gemmarum quisq; peritus,
 His rufus color est, et rarius inueniuntur.
 Cæruleus Veneto, qui protinus aëra sentit.
 Nubilus obscuro, rutilans clarusq; sereno.
 Optimus huic tenor est, quem nō aut densior æquo
 Obscurat succus, aut rarus perspicuum dat,
 Sed flos purpureus mixtus componit uirumq;
 Hic et in os missus, plus frigidus esse probatur.
 Duriciæ solida et cædi sculpiq; recusat,
 Fragmentis tantum superabilis est Adamantis,
 Pallida Citrinos facies facit inferiores,
 Sed quodcunq; genus collo suspendere possis,
 Vel digito portes, terras securus adibis,
 Nec tibi pestiferæ regionis causa nocebit.
 Sed magis hospitiibus cenæbere dignus honore.
 Iustaq; si qua petis nullam patiēte repulsam.
 Aethiopes nobis transmittunt hanc quoq; gemmam.

Iacinthi species tres iuxta colorem differunt, Iacinthi.
 aliās uiribus iisdem præditæ. Granatorū appellatæ Granati,
 tio à colore floris mali granati est, qui et optimè Aristote.
 censentur. Citatur à quibusdam Aristoteles autor, liber de la
 quòd Iacinthi à prægnantibus gestati abortum faciunt.

M A C R I

ciant. Nobis uelut non genuinus, suspectus est is li-
bellus qui de lapidibus eius aut oris nomine circum-
fertur.

DE AMETHYSTO. CA. XVI.

Purpureus color ac uiolaceus est Amethysto,
Qui quasi gutta meri solet aut rosa munda ui
Quidam marcidior uelut euanescit in albū, (deri.
Ut corruptus aqua uini rubor esse putetur.
India mittit eum gemmarum maxima nutrix.
Hic facilis sculpi, contrarius ebrietati.
Carus haberetur meritò si rarior esset,
At nunc negligitur quoniam, communis habetur.
Huic quoq; dat species ueterum sententia quinq;.

Amethy- Amethystum quidam appellatum uolunt, quòd
stus unde. ebrietatem fuget, & ebrietati resistat, aiuntq; quum
supra umbilicum ligantur, uini uaporem ipsos in-
fringere, & sic ebrietatem dissoluere. Quomodo
ἀμείβουσα sanè appellata sunt ἀμείβουσα pharmaca, quæ ebrie-
pharmaca tatem arcent, & ab ipsa præseruant, quale esse ait
Galenus lib. 2. cap. 2. de compo. medica. secundum
locos, Absinthium mane potatum. Et lib. 3. de para-
bilibus, Amethystus inquit, conseruatur qui præ-
sumpserit amygdalas amaras septem, aut nouem, aut
undecim. Etrursus, Amethystus conseruatur qui
pulmonem ouillum coctum ieiunus præsumpserit,
hoc est, ut ne inebrietur. Verum Plinius non ob id
Amethystum

Amethyſtum lapidem uocari tradit, quòd ebrietati reſiſtat, ſed quòd ad uini colorè accedens, priusquàm uinũ deguſtet, in uiolam deſinit, atq; ſi ex ipſo uini colore non inebrietur neq; exſatietur. Verba Plinij ſic habent. Cauſam non uinis afferunt, quòd uſq; ad uini colorẽ accedens, priusquam eum deguſtet, in uiolam deſinit, fulgorq; quidam in illa purpure nõ a toto igneus, ſed in uini colorẽ deficient, perſucent autem omnes uiolaceo colore, ſculpturis ſimiles. Indica abſolutum purpure colorẽ habent, ad hancq; ungentium officinã dirigunt uota, &c.

DE CHELIDONIO,

CAP. XVII.

AT Chelidonium eſt lapis hic quem gignit hirundo,

Ventre gerens prætium quo digna ſit ipſa recari,
 Ne de fulgentum numero lapis iſte putetur,
 Pauus eſt informis, ſed nulli uiribus impar,
 Quſdam præclaros lapides præit utilitate.
 Huiſ ſunt geminæ ſpecies, geminiq; colores,
 Nanniger eſt ruſus caſo de uentre trahuntur,
 Cædt geſtato lunatica paſſio ruſo.
 Cura eſt inſanos, et languores diuurnos,
 Facidos facit eſt gratos, multisq; placentes.
 Ex lino factò decet hunc inuoluerẽ panno,
 Et ſic in chela clauſum portare ſiniſtra.
 At niger in panno pacto geſtatur eodẽ.

M A C R I

Ad finem dignum suscepta negocia ducit
 Obsistitq; minis, et regum mitigat iras.
 Et dilutus aqua languentia lumina sanat,
 In croceo panno lini subtegmine texto
 Is lapis positus febres extinguere fertur,
 Et simul humores compescere quosq; nocuos.

Chelido-
 nij.

Plinij lo-
 cus.

Plinij lo-
 cus.

Chelido-
 nia aspi-
 des.

Chelidonium ab hirundine nomen habet quæ χελιδονίον
 ἡλιώδης græcis appellatur. Plinius lib. 11. ca. 37. de
 ipso sic ait: In uentre hirundinum pulli, lapilli can-
 didi aut rubenti colore, qui Chelidoniij appellan-
 tur, magicis narrati artibus, reperiuntur. Facit ite-
 que Chelidonium candidum aut rubemem, quum
 alij rufum et nigrum esse describant. Credo tamen
 pro narrati, legendum esse sacrati, ut uidelicet magi-
 cis artibus sacratos esse accipiamus. At uerò idem
 Plinius lib. 37. hirundinum colorem, album nigrum
 et nigrum, Chelidonijs tribuit, Chelidonijs
 quit, duorum sunt generum, hirundinum color, et
 alia parte purpureæ, nigris interpellantibus micu-
 lis. Sed de hac uarietate minus mirandum, quàm
 quòd eodem libro cap. 11. ubi de gemmis ab anina-
 libus appellatis agit. Taos pauoni est similis inquit,
 item aspidi, quam uocari Chelidoniā inuenio.
 Quum enim in superioribus locis chelidoniā gem-
 mam ab hirundine appellatam, et in hirundinum
 uentre reperiri prodiderit, hic ab aspide eam ap-
 pellatam

pellatam esse dicit. Et sanè aspides quodam sui genere chelidonas appellari, Galenus in libro de Theriaca ad pisonem testatur, itemque Aëtius sermonis 31. cap. 20. Sunt autem tres aspidum species iuxta eosdem autores, Terrestres, Chelidonia circa fluminum ripas, & præsertim Nili, latibula habentes, & Ptyades ab insputando ueneno appellatae. Porro ex pullis hirundinum extrahi hi lapides debent, uelut quidam tradunt, dum adhuc in nudo hærent, atq; ita ut neq; terram tangant, neq; parentes adsint, dum de nidis extrahuntur, atque id faciendum esse mense Augusto, quo perfectiores existunt. At uerò Lunaticos dixit comitiali morbo affectos, qui ferè interlunio corripere solet, et his etiam pecularis esse qui interlunio nati sunt.

Aspidum
species 3

Lunaticor.

DE GAGATE. CAP. XVIII.

Nascitur in Lycia lapis et ppe gēma Gagates
Sed gen9 eximiū lōginqua Britānia mittit.
Lucidus & niger est leuis, & leuissimus idem.
Vicinas paleas trahit attritu calefactus,
Ardet aqua lotus, restinguitur unctus oliuo.
Prodest gestatus tumidis inter cute lymphæ.
Et dilutus aqua dentes firmat labefactos.
Per suffumigum muliebria menstrua reddit.
Accensus prodit sumi nidore caducos.
Effugat inimicos simili ratione Chelydros.

M A C R I

Idem demonibus contrarius esse putatur.
 Eversos ventres iuuat & præcordia tensa,
 Vincit præstigijs & carmina dira resoluit.
 Et solet ut perhibent deprehendere uirginitatem.
 Prægnans potest aquam triduo qua mersus habetur,
 Quo uexabatur fundit citò libera partum.

Gagates. Gagates gummi potius esse quàm lapis aut gem-
Succinum ma creditur, & ex Succinorum adeò genere pleris-
 que gagatem esse uolunt. Est autem lapis uulgatissi-
 mus, & ex eo orariæ catenule parantur, uèq; que-
 dam imaguncule, quæ nuper familiares erant his
Ageth- qui à diuo Iacobo peregrini nobis redibant, uulgò
steyn. Agethsteyn corrupta uoce appellatur. & ut à re-
 liquis succini generibus secernant, nigrum gagatem
 dicunt. Nam & albicans ac Citrinum succinum,
 Agethsteyn appellant, colorum nominibus simul
 expressis, quanquam apud Effluos, qui hodie Lio-
 nes uocantur, ad litus Curense, ad quod multum Suc-
 cinum eijcitur, album ac Citrinum, Bernsteyn uul-
 gò appelletur, ab eo quòd incensum ardeat, nomine
 imposito. De gagate porro apud Britannos Solinus
 sic ait: Gagates hic Plinius optimusq; lapis. Si de-
 torem requiras, nigro gemmeus. Si qualitatem, nul-
 lius ferè ponderis. Si naturam, aqua ardet, o'co re-
 stinguitur. Si potestatem, attritum calefactus ap-
 plicatus detinet æque ut succinum. Plinius uerò Ga-
 gates

gates inquit; lapis nomen loci et amnis habet Gagis
Lyciae, Niger est planus, pumicosus, non multum à
ligno differens, leuis, fragilis, odore si iteratur gra-
uis, fictilia ex eo inscripta non delentur. Quis uir-
ginitur odorem sulphurcum reddit, mirumq; accen-
ditur aqua, oleo restinguitur, fugat serpentes ita, re-
creatque uuluae strangulationes. Deprehendit fontem
cum morbum & uirginitatem suffitus &c. Ex quibus
uerbis omnes uersus declarantur, ut inde con-
ficti esse cognoscantur.

Ardet aqua lotus.) Hoc non sic accipiendum est,
quod in aqua ardeat citra ignem. Sed quod madefa-
ctus & lotus aqua, posteaq; igni admotus, ignem
concipiat, & in genii splendore ardeat, & si oleum
ingeratur, extinguatur. Sic enim hanc rem ex Ne-
storis panacea declarat Constant. Cæsar li. 15. ca. 1.
de agricultura. Porro Chelydros pro serpentibus
in communi dixit, quum sint χελυδ'ροι proprie te χελυδ'ροι
studines marinæ & aquaticæ. Cæterum quod ait,
deprehendere uirginitatem, id ipsum Plinius suffi-
tu contingere dicit, quomodo etiam morbum fontis
cum, id est comitalem, et caducum appellatum, depre-
hendit proditque ac arguit. Alij triduo in aquam
mittendum censent, aquamque postea in potu exhi-
bendam, & mulierem quidem ea pota statim uri-
nam reddituram esse, uirginem uero minime.
Eadem etiam de Succini alijs generibus affirmant.

Virginita-
ti depre-
hendende.

M A C R I

nec sine ratione, quum & urinam prolectent, &
calculos etiam comminuam ac expellant.

DE MAGNETE. CAP. XIX.

Magnes hic lapis est inuentus apud Tro-
gloditas,
Quem lapidem genitrix nihilominus india mittit.
Hic ferrugi rei cognoscitur esse coloris,
Cui natura dedit uicinum tollere ferrum.
Deucalion Magus hoc in primis dicitur usus,
Consciens in magica nihil esse potens arte.
Post illum fertur famosa uenefica Circe
Hoc in prestigijs magicis specialiter usa.
Hinc & apud Medos, quum res uenisset in usum,
Detexit lapidis magis experientia uires.
Nam qui scire cupit sua num sit adultera coniunx,
Suppositum capiti lapidem stertentis adaptet,
Mox quæ casta manet, petit amplexura maritum,
Non autem euigilans cadit omnis adultera lecto,
Tanquam pulsa manu, subito scelerore coacta,
Quem lapis emittit cœlatis criminis index.
Si fur claustra domus spolijs Gazisq; refert
Ingrediens, prunas ardentes per loca ponat,
Et super aspergat magnetis fragmina prunis,
Ut per tetragonum summi calor alta uaporet.
Mentibus euersis, uelut impendente ruina,
Diffugiens omnes, in ea quicunq; manebant.

Et

LIBER V.

Et fur securus rapiet quæcunq; libebit.
 Conciliare potest uxoribus ipse maritos,
 Et vice conuersa nuptas reuocare maritis.
 Gratia præstatur simul & tutela per ipsum,
 Sermoni q; decor, disceptandi; facultas.
 Cura multa potus purgando resoluit hydropem,
 Et combusturis superaspersus medicatur.

Magnes lapis hodie notissimus est, præsertim Magnes.
 ad Oceanum habitantibus, & maximè necessarius,
 quum sine ipso nauigatio nulla fieri possit, unde e-
 tiam uulgò Segelsteyn, hoc est lapis nauticus, & ad Lapis nauis
 uelificandum destinatus appellatur. A Magnete pas-
 ticus.
 store inuentum ipsum, Nicander autor est apud Pli-
 nium, clauis crepidarum & baculi cuspidè hærens
 tibus quum armenta pasceret. Omnes ipsius uirtu-
 tes, quæ hic recensentur, & apud quoscunq; scri-
 ptores prædicantur, obsuscatur uel unicus quem nauis
 gamibus præbet, in rota nautica appellata, in qua
 semper ad polum arcticum tendere uidetur, ut & Nautica
 nubilosissimi tempestaibus, & profundissimis acie-
 rotis.
 nebrossimis noctibus, nauis ex ipso cognoscant,
 quam ad partem cæli nauis dirigenda sit, & quò cur-
 sus instituendus, undeq; remouendus, quod ipsum ex
 contactu acus siue ferri contingit, quod ex natura
 sua trahit, adeò ut Plinius tradat, Ex eo lapide Di-
 nocratem Architectum Alexandria, Arsinoes tem-
 plum

M A C R I

Templum plum con camerare inchoasse, ut in eo simulachrum
ex magne eius è ferro pendere in aère uideretur. Sed intercesa
te. sit mors & ipsius, & Ptolemæi, qui id sorori suæ

iusserat fieri. Verum ridiculum est, quòd quidam
 tradiderunt non uitam esse nauigationem cum nauigijs
 ferratis, in his locis ubi generatur, quum timor sit ne à
 magnetis ut nauigia detineantur. Quomodo enim non
 hominis uires ualidiores sūt quàm lapidis, ut ab hoc periculo
 se eximere possint? At uerò id mirandum est, Adamantem
 prohibere ne ferrum trahat Magnes, itemq; allium Magneti
 affricatum

Allij uis. facere ut ferrum dimittat. Hoc enim Ptolemæus li.
 2. quadriparti. cap. 3. tradit his uerbis, οὐτε τὸ μ

σίδηρον ἢ μαγνήτις ἐλκύσει παραβιέντος αὐτῆς σκορόδου. Itē Plin. libri uigesimi proænio,

Plinij lo- sed loco corrupto, qui sic legi debet. Aq; ut à subli
cus. mioribus recedamus, ferrum ad se trahente magnete
 lapide, & allio illito rursus abigente à sese. Idem est

etiā apud Constant. Cæsarem li. 15. ca. 1. de agricultura
 his uerbis, uelut nos in eius uersione reddidi-

Siderites. mus. Magnetes lapis siue siderites attrahit fer-
 rum. Expirat autem, si allium ipsi affricetur, Reuiscit
 autem sanguine hircino ipsi infuso.

DE CORALLO. CAP. XX.

Corallus lapis, est dum uiuit in æquore uimē.
 Retibus euulsus, uel casus acumine ferri,
 aère

Aëre comacto fit durior, & lapidescit.
 Quiq; color uiridis fuerat modo, puniceus fit.
 Hic uelut arbusci ramusculus esse uidetur,
 Circa semipedem uix longior inueniendus.
 Ex quo finguntur gestamina commoda multis,
 Quippe salutaris gestantibus esse probatur.
 Ipsius est, ut ait Zoroastres, mira potestas,
 Et sicut scribit Metrodorus quàm optimus autor,
 Fulmina, Typhonas, tempestatesq; repellit,
 A rate, uel tecto, uel agro quocunq; feratur.
 Ast in uiaetis aspersus & inter oliuas,
 Aut à ruricolis cum semine iactus in agros,
 Grandinis auertit calamis contraria tela,
 Multiplicans fructus ut fertilitate redundens,
 Umbras dæmonicas & thessala monstra repellit.
 Introitus faciles præstat, finesq; secundos.

Corallium inquit Diosco. quod aliqui λιβόδεν Corallium,
 Ἰγορ, id est lapid arborem, appellauerunt, Videtur λιβόδεν
 quidem planta marina esse. quam uerò ex alto extra Ἰγορ.
 Ita fuerit, & extra mare posita, consolidari, et uelut
 ferrum aqua tinctū, ab externo circumfuso aëre cona-
 gelari. Idem etiam alij sentiunt, & præsertim Plin-
 nius, apud quē quia locus de corallijs corruptiss. est,
 eum integrum adscribam ex fide uetustissimi manus
 scripti exēplaris, cuius copiā mihi insignis medicus Plinij lau-
 Philippus Pucheymerus reuerendiss. ac Illustriss. cus.
 principis

M A C R I

principis Alberti cardinalis ac Archiepiscopi Ma-
guntini ac Madeburgenſis. phyſicus fecit. Quantum
apud nos Indicus Margaritis pretium eſt, de quibus
ſuo loco ſatis diximus, tantū apud Indos Curalio.
Namque iſta perſuaſione gentium conſtant. Gigni-
tur quidem & in rubro mari, ſed nigrius. Item in
Perſico, uocatur Iace, laudatiſſi. in Gallico ſinu cir-
ca Stæchadas inſulas, & in Siculo circa Aeolias
& Drepanum. Naſcitur & apud Grauiſcas, & an-
te Neapolim Campaniæ, maximeq; rubens ſed mol-
le, & ideo uiliſſimum. Forma eſt ei fruticis, color
uiridis. bacca eius candida ſub aqua & molles, ex-
empta conſeſtim durantur & rubescunt, qua cor-
na ſatiua ſpecie atq; magnitudine. Aium tactu pro-
tinus lapideſcere ſi uiuat, Itaq; occupari euelliq; res-
tibus, aut acri ferramento præcidi. Qua de cauſa cu-
Curalium raliū uocitatum interpretantur. Hæc Plinius &
unde. quædam alia. in his autē primū Orchadas pro ſtæ-
chadas in uulgatis exēplaribus habetur falſo, Nam
in mari liguſtico circa Stæchadas Maſſilienſium
Stæcha- inſulas coraliū naſcitur, uelut etiam Solinus te-
das inſu- ſtatur. Liguſticum mare inquit frutices procreat,
le. qui quantiſper fuerint in aquarum profundis fluxi-
bus, tactu ſunt prope carnulento &c. Deinde pro
Aeolias, falſo habetur Heliam. poſtea Erythris uox
falſo à quopiā ſuppoſita eſt, ante forma eſt ei, etc.
Mox quaſi, pro qua falſo legitur, uelut palām & in
confeſſo

confesso est. Ceterum quod dixit Plinius, qua de
 causa Curalium uocitatum interpretantur, ego re-
 ferendum puto ad hoc quod dixit, acri ferramento
 praecidi, ita ut Curalium dictum sit, quasi $\kappa\omicron\upsilon\rho\alpha\tilde{\iota}$ $\epsilon\tilde{\iota}$
 $\lambda\omega\sigma\omicron\rho$, id est tonsura & praesectione captum. Vi-
 res porro Medicae à Dioscoride nemq; Plinio de
 corallio prodita, ab horum uersuum autore praeterita sunt.

DE ALABANDINA.
 CAP. XXI.

EST Asiae regio quae nomen habens Alabanda,
 Fert Alabandinam, cuius lex aemula Sardaë,
 Iudicis ambiguum de nomine fallit acumen.

Niger est inquit Plinius, Alabannicus terrae Alabanti-
 suae nomine, quanquam & Miletii nascens, ad purpuram
 ram tamen magis aspectu declinante, Idemq; liquas-
 tur igni, ac funditur ad usum uitri. Alij tradunt
 Alabandinam colore sic referre sardam uel Sar-
 dium, de quo capite 10. egit, ut uix alter ab altero
 discerni possit. Vires eius hic praeterita sunt, uelut
 etiam supra Sardij.

DE CORNEOLO. CAP. XXII.

Sed neq; Corneolos lapides memorare pigebit,
 Qui licet obscurū uideantur habere ruborē,
 Non spernenda tamen his creditur insita uirtus.

M A C R I

Nam lapis hic digito collouere gregentis adhaerens,
In disceptando surgentes mitigat iras.
Quiq; lauatur a carnis par esse uidetur,
Sanguinis ex membro sistit quocunq; fluorem.
Praecipue talem patitur si foemina fluxum.

Corneolus Corneolus lapis hodie & notissimus & frequen-
tiss. ueteribus ignotus est: quidam tamen onychem,
alii sardam esse uolunt apud illos, uelut etiam supra
memini. Reperitur hic in Rhemi flumine, sed ualde
rubens ad minij similitudinem. Vnde sanè credo Car-
Carneoli. neolum à carnis imagine appellatum, indeq; cor-
ruptam corneoli esse appellationem. Sunt tamen
etiam in his Orientales potiores reliquis. Et ex his
qui non ita penitus rubent, sed loturam carnis co-
lore referunt, sanguini undecunq; manami sisten-
do profunt.

DE CARBUNCULO. CA. XXIII.

ARdētes gēmas superat Carbunculus omnes
Nā uelut ignitus radios iacit undiq; carbo.
Nominis unde sui causam traxisse uidetur.
Anthrax. Sed græca lingua lapis idem dicitur Anthrax.
Huius nec tenebræ possunt extinguere lucem,
Quin flammæ uibrans oculis nocet aspicientum.
Nascitur in Libya Troglodytarum regione;
Et species eius ter ternæ tresq; feruntur.

Inter

LIBER V. 23

Inter ardenres gemmas principatum habent Carbunculi, inquit Plinius, à similitudine ignium appellati, quum ipsi non sentiant ignes, ob id à quibusdam apyroti uocati. Horum genera Indici & Garrañtici, quos et charchedonios uocauerunt, propter opulentiam Carthaginiæ magnæ. Adiciunt Aethiopicos et alabandicos &c. Idem li. 5. ca. 5. de eodem sic ait. Ab his ad trogloditas hyberni occasus plagæ dierum quatuor iter, cum quibus commertium gemmæ tantum, quam carbunculū uocamus. Hæc itaq; uerba uersibus sunt expressa. Cæterum xij. species carbuculi hodie ferè ad quinque redactæ sunt à uulgaribus lapidarijs. Et primam quidem carbunculū uocant, Rubinus, alteram Rubinam, Tertiam Balaustrum à floris mali Balaustrum punici syluestris colore, corrupte tamen Balasium Spinella dicunt. Quartam Rubicemq; Spinellam. Quinto Granatum, loco Granati consistunt.

Carbunculi.

Apyroti.

DE LYNCVRIO, CA. XXIIII.

Vertitur in lapidē quæ stillat ab inguine lyncis, Lycuriū uocitāt, & calculus est pretiosus. Nam credunt ipsas hoc præsentiscere lynces. Quæ mox egestum certam operire liquorem, Dum superaccumulant congestæ pondus harenæ. Scilicet inuida, ne nostros cedat in usus. Electro similem Theophrastus habere colorem Hunc ait, & simili paleas adducere pacto. Affirmant ipsum stomachi placare dolorem,

P 2

M A C R I

Ictericis etiam priscum reparare uigorem,
Et perturbati compescere rheumata uentris.

De Lyncurio uaria est autorum sententia, Aëtii
Lyncurium = us serm. 2. cap. 34. Electrum inquit, siue succinum,
um. aut Lyncurium, potum dysenterias sanat, & stoma
Electrum. chicis prodest, Sed & Chryselectrum potum cum
Succinū. mastiche dolores stomachi sanat. Eandem itaq; rem
Chrysele = Electrum & succinum ac Lyncurium putat, quod
trum. facit etiam sermo. 11. cap. 3. ubi ait: Lyncurij quod
succinum itemq; Electrum appellant. Idem sentit
Dioscor. libro 2. sic tradens: Vrina autem Lyncis,
quæ sanè Lyncurium uocatur, simul ut eiecta est
lapidescere creditur falsò, & ob id inanem histori
am habet. Est enim Electrum ab aliquibus pennuge =
rum appellatum, quòd potum ex aqua, stomacho &
fluidæ aluo prodest. Sed Plinius de eodem sic pro
dit. De Lyncurio proximè dici cogit autorum per
tinacia. Quippe etiam si non Electrum id esset, Lyn
curium tamen gemmam esse contendunt. Fieri au
tem ex urina quidem Lyncis, sed egestam terra pro
tinus bestia operiente eam, quoniam inuideat homi
num usui. Esse autem qualem in igneis succinis co
lorem scalpique; Nec folia tantum aut stramenta ad
se rapere, sed æris etiam ac ferri laminas, quod Dio
cles quidem & Theophrastus credidit. Ego falsum
idtoim arbitror, nec uisam in æuo nostro gemmam
ullam ea appellatione, & quod de medicina simul
proditur,

proditur, calculos uesicæ ea pota elidi, et morbo re
 go occurri si ex uino bibatur, aut si portetur.

DE ECHITE. CĀ. XXV.

INter præcipuos lapides numeratur Echites,
 Quem petit extremis orbis Iouis ales ab oris,
 Custodem nidi defensoremq; futurum.

Quo ualeat semper dubios auertere casus.

Coninet hic alium prægnantis more lapillum.

Creditur ergo potens prægnantibus auxiliari,

Ne uel abortiuum faciant partuue laborent,

Appensus læuo solito de more lacerto.

Confert prætere a gestanti sobrietatem,

Auget diuitias, et amari cogit habentem,

Victoremq; facit, populiq; fauoribus ornat,

Incolumes pueros dat uiuere siue puellas,

Atq; caducorum fertur prohibere ruinas.

Si quis suspectus tibi sit de fraude uenent,

Tuq; probare uelis suanum sit iniqua uoluntas,

Participem mensæ quem formidas adhibeto,

Pulmento posito cui sit submissus Echites:

Si fraus corde subest, tentans glutire, nequibit,

Si tuleris lapidem cupide gustata uorabit.

Purpureum lapis hic perhibetur habere colorem,

Oceaniq; latens in littoribus reperitur,

Aut aquile nidis, aut Persarum regione,

Quem gemini Castor Polluxq; tulisse feruntur.

M A C R I

Echites.

Aëtites.

Gagates.

Plinij lo-
cus.

Lapis quem his uersibus describit, non Echites, sed Aëtites appellatur. error inde inoleuit, quòd in diphthongo æ, altera uocalis perijt, & t. postea in ch. transijt. Habet quidem Plinius Echiten gemmane lib. 37. ca. 11. sed de ea non plura tradit, quàm quòd Echites à uiperæ colore sit appellata. Verum de Aëtite lib. 10. ca. 3. sic ait: Tribus primis et quinto Asquilarum generi inædificatur rudo Aëtites lapis, quem aliqui dixerè gagaten, ad multa remedia utilis, nihil igne deperdens. Est autem lapis iste prægnans, intus quum quatiat, alio elut in utero sonante. Sed uis illa medica non nisi rudo directis.

Porro de ui medica idem Plinius lib. 36. sic tradit: Aëtitæ omnes grauidis adalligati mulierib. uel quadrupedibus in pelliculis, scarificati uteri animalium continent partus, non nisi parturiam remouendi, alioqui uulvæ excidunt. Sed nisi parturientibus auferantur, omnino non pariunt. De eodem Const. cesar li. 15. ca. 1. sic ait: Aëtites duas naturas habet,

Alter enim densus est & solidus, alter uerò rarus et inanis. Verum solidus alligatus mulieribus perficit fœtus, & continet usq; ad partus tempus. At uerò ut suspicionem meam studiosis aperiam, credo equidem apud Plin. lib. 10. cap. 3. pro eo quod dicit. què

aliqui dixerè gagaten, legendum esse: quem aliqui dixerunt Echiten. atq; inde ex eo loco, & presentium uersuum autorem, itemq; reliquòs, Aëtiten lapidem

videm Echiten appellasse. Nam de gagate omnino
 illo lapide, supra cap. 18. egimus.

DE GORGOTROMAEO.

CAP. XXVI.

Pelli capreoli similis lapis esse refertur,
 Ac diuersicolor, quæ dicunt Gorgotromæ.
 Quem qui gestarit dux pugnaturus in hostem,
 Hostem depulsam terræq; mariq; fugabit.
 Illius Alcides ope multa pericula uicit.
 Sic cubuit, quoties lapidem non sustulit istum.

Quæ de hoc lapide hic tradidit, etiam in uulga-
 tilapidarijs libellis habentur, quorum aliqui Achil Gorgotra-
 len pro Alcida, id est Hercule habent, adduntq; O- maus.
 rientales populos magnam istorum lapidum copiã
 habere, & ex ipsis ensium capulos facere, propter
 uimpis lapidis, quæ uictorem in prælio gestan-
 tem icit. Quorum omnium fidem apud auctores
 istos relinquo, Certe apud ueteres de hoc lapide ni-
 hit reperio, nisi est Gorgonias apud Plinium, qui ta Gorgoni-
 men nihil aliud est, quam corallium, nominis causa as.
 quod induriciam lapidis mutat, uelut ipse Pli-
 nius ait, mollis in mari, sic enim legendum est eo lo-
 eo, & non, emollit marina. Nota autem est fabula de Plinij lo-
 Gorgoniam Medusæ anguifero capite, quum ex alijs, cus.
 tum ex Ouidij libro quarto Metamorphoseon, cu-
 tus contra uirgæ coralij in lapidẽ obriguerunt.

M A C R I

Sive autem idem est Gorgotromæus cum Gorgo-
nia, sine non, appellatio sanè uidetur ab eo imposita
esse, quod uistar gorgonis, Γοργών, id est tremere faci-
at, et hostibus terrorem incutiat.

DE CERAUNIO. CAP. XXVII.

Ventorum rabie quum turbidus æstuat æer,
Quum tonat horrendum, quum fulgurat igneus
Nubibus elisus cœlo cadit ille lapillus, (æther,
Cuius apud Græcos extat de fulmine nomen,
Illis quippe locis quos constat fulmine tactos,
Iste lapis tantum reperiri posse putatur,
Vnde ceraunius est græco sermone uocatus.
Nam quod nos fulmen, græci dixere ceraunon.
Qui caste gerit hunc à fulmine non ferietur,
Nec domus aut uillæ, quibus affuerit lapis ille,
Sed neq; nauigio per flumen uel mare uectus
Turbine mergetur, nec fulmine percutietur.
Ad causas etiam uincendaq; prælia prodest,
Et dulces somnos, et somnia læta ministrans.
Huic binæ species dantur, totidemq; colores,
Crystallo similem Carmania mittere fertur,
Ceruleo tamen infectum rutiloq; colore.
Mittit et Hispaniæ regione marens Lusitana
Flammæ spargentem, similemq; colore pyrro.

Ceraunius De Ceraunio lapide, siue Ceraunia gemma Plin-
nius

nus sic. Est inter candidas & quæ Ceraunia uocatur, fulgorem siderum rapiens, ipsa crystallina splendoris cærulei, in Carmania nascens, & c. Et paulò post, Sotacus & alia duo genera fecit ceraunia, nigras rubentesq; ac similes esse eas securibus, per illas quæ nigrae sunt & rotundæ, urbes expugnari & classes, easq; betulos uocari: quæ uerò longæ sunt ceraunias. Facium & aliam raram admodum et Parthorum Magis quæ sitam, quoniam non alibi inueniatur, quàm in loco fulmine ictò, hæc Plinius, apud quem uide mihi num sit botulos pro betulos legendum, à similitudine ad farti genus quod botulum uocant. Duplex itaq; genus ceraunij est, alterum in terra nascens, alterum ex cælo delabens.

Betull.

Plinij loc.
cus.

Botuli.

DE HELIOTROPIA.

CAP. XXVIII.

EX re nomen habens est Heliotropia gemma,
 Quod solis radijs in aquæ subiecta batillo,
 Sanguinem reddit mutato lumine solem.
 Eclipsimq; nouam terris infundere cogit.
 Deniq; post modicum uas ebullire uidebis,
 Aspergiqu; foras subitæ scaturiginis imbrem,
 Ut sit quum nubis destillat turbidus aër.
 Se quoq; gestanti dat plurima uaticinari,
 Atq; futurarum quædam prænoscere rerum.

P. 8

M A C R I

Hosq; bonæ famæ quibus est data laudibus ornat.
 Seruat & incolumes producat tempora uitæ,
 Sanguinis adstringit fluxum, pellitq; uenena,
 Nec falli poterit lapidem qui gesserit illum,
 Tot bona diuino sunt huic data munere gemmæ.
 Cui tamen amplior his concessa potentia fertur.
 Nam si iungatur eiusdem nominis herba,
 Carmine legitimo, uerboq; sacra potentia,
 Subtrahit humanis oculis quencunq; gerentem.
 Hanc nunc Aethiopes, nunc Cyprus et Africa mittit,
 Sanguinis aspersam guttis, similemque smaragdo.

Reliotros
pit.

Reliotropia gemma uelut herba eiusdem nominis,
 ab eo appellata est, quod ad solem mutetur. Nasci-
 tur, ut Plinius inquit, in Aethiopia, Africa, Cypro,
 porracei coloris, sanguineis uenis distincta, causa
 nominis, quoniam deiecta in uas aquæ fulgorem so-
 lis accedentem repercussu sanguineo mutat, maxi-
 me Aethiopica, eadem extra aquam, speculi modo
 solem accipit, deprehenditurq; defectus, subeuntem
 lunam ostendens. Magorum impudentia uel uanise-
 simum hoc quoque exemplum est, quoniam admixta
 herba heliotropio, quibusdam quoque additis preca-
 tionibus, gerentem conspici negent. Hactenus Plin-
 ius.

Inuisibilis
ut si as.

DE CHELONITE. CAP. XXIX.

Indios.

Indica testudo lapidem mittit Cheloniten,
 Gratum purpureo uarioq; colore nitentem,
 Quem si sub lingua loto quis gesserit ore,
 Posse Magi credunt hunc diuinare futura,
 Orto mane die sextam duntaxat ad horam,
 Tempore quo luna succrescere cernitur orbis.
 Sed luna prima lapidis prædicta potestas,
 Totius fertur spatio durare diei,
 Quintæ post decimam concordans tempora primæ
 At detrimenti lunaris tempore toto,
 Ante diem tantum lapidi manet ista potestas.
 Est etiam nulli lapis hic obnoxius igni.

Cheloniten Plinius Cheloniæ appellat, & oculus inquit, est Indicæ testudinis uel portentosissima Magorum mendacijs, Melle enim colluto ore impositam linguæ, futurorum diuinationem præstare promittunt, quinta decima luna & sileme, tota die, decrescente uerò ante solis ortum, cæteris uerò diebus à prima in sextam horam. Idem Plinius etiam chelonitides gemmas testudinum similes paulò post hunc locum habet, itidem uaticinijs destinatas.

Chelonites.

Chelonia.

Chelonitides.

DE HIERACITE. CAP. XXX.

Ast hieraciten uetas experientia laudat.
 Iste colore iuger superat uirtute colorem,
 Quem prius abluto si quis gestauerit ore,

Dicere

M A C R I

Dicere mox poterit quid de se cogitet alter.
 Huic quoq; semper inest imperatoria uirtus,
 Qua nequeat mulier quicquam prohibere petenti.
 Huius sic uirtus perhibetur posse probari.
 Muscis expositum corpus nudato gremis,
 Lactis commixto mellisq; liquore perunctum,
 Intactum cupido miraberis agmine linqui.
 Si lapidem abstuleris facto grege spicula figent,
 Imbutamq; cutem sugent per uulnera mille.

Hieracites Hieracites ab accipitre nomen habet, inquit Plinius qui ἱεραξ græcis appellatur. De eodem tamen alibi Plinius ait. Hieracites alternat tota, miluinis nigricans ueluti plumis, ut inter Miluū ac accipitrē nō distinguat his locis. Nec plura de hoc lapide apud Veteres reperio. Quæ uerò his uersibus compressa sunt, etiā in uulgatis gemmarijs libellis extant.

DE SELENITE. CA. XXXI.

Nec Selenitem fas est omnino sileri,
 Qui uelut herba uirens, et aspidis emula
 Lunares motus et menstrua tēpora seruat. (gēma,
 Crescit enim luna cresceme, minorq; minuta
 Efficitur, tanquam cœlestibus anxia diamus,
 Iccirco Sanctus lapis à plerisq; uocatur.
 Dicitur esse potens ad amorem conciliandum,
 Languentes etiam phthisicosq; iuuare putatur.
 Toto gestatus crescentis tempore lune,

Nec

Nec minus & toto per detrimenta fluentis,
Effectus miros & commoda plurima præstat.
Hanc autem gemmam dicunt in Perside nasci.

Selenites gemma à luna appellata est, σεληνίτης
græcis dicta, Ea ex candido translucet inquit Plinius, melleo fulgore, imaginem lunæ continens, red-
ditq; eam in dies singulos crescentis minuentisq;
numero, nasciq; putatur in arabia. Hæc Plinius.
Nec diuersa tradit Diosco. Alij eandem cum che-
lonite hanc gemmam esse putant.

Selenites.

Chelonites.

DE HEPHESTITE.

CAP. XXXII.

Nascitur in bimari preciosior ære Corintho,
Dicta Hephestites ruilans gemma & rubia
Quæ si feruenti fuerit coniecta in aheno, (cunda,
Ignibus exultans prius, illico sistitur unda,
Frigida post modicum lapidis uirtute futura,
Fructibus à terræ uolucres arcere locustas
Et nebulas steriles, & grandinis improba fertur
Verbera, nec turbo quos protegit iste nocebit.
Ad solem positus radios emittit & ignem,
Mirantes oculos perstringens luce corusca.
Accensus idem compescit seditiones,
Et tutum seruat dubia sub sorte gerentem,
Pectore sed memori fixum teneamus oportet,
Qua cor parte iacet, lapides hos esse gerendos.

Hephe

M A C R I

Hephestites lapis ab Hephesto, id est Vulcano factus.

Hephestites bro deorū, & ignis tutelari numine dictus uidetur. Plinius de eo sic. Hephestites quoque speculi naturam habet in reddendis imaginibus, quanquam rutila.

Experimentum est, si feruentem aquam addita statim Vulcanus refrigeret, aut si in solem addita aridam materiam deus ignis accendat. Nascitur in coryco. Sic quidem uulgata Plinij exemplaria habent. Sed legendum est corintho pro coryco, quam bimarem dixit hic autor in primo uersu, propter Isthmum, qui quasi duo maria facere uidetur. Nota autem sunt era Corinthia itemque uasa, quorum estimationi ac pretio praebimaris. fert gemmam hephestitem.

DE HAEMATITE CA. XXXIII.

Fert Haematites graecum de sanguine nomen, Naturae lapidis humanae seruire creatus. Styptica cui uirtus per multa probatur inesse. Nam palpebrarum superillitus asperitatem, Et uisus hebetes pulsa caligine sanat. Eius fragmento si glarea mixta sit oui. Succo dilutus quem punica mala remittunt, In medicinali ualet ad collyria cote. Vel resolutus aqua, iuuat hos qui sanguinis ore Spumas emittunt, & quae linit ulcera sanat. Potatus stringit patitur quem foemina fluxum. Carnes crescentes in uulnere pulueris huius

Vis

Vis premit, et uentrem retinet sine more fluentem.
 VINO dilutus ueteri bibitusque frequenter,
 Serpentis morsum, uel quod sit ab aspide uulnus
 Egregie curat, resolutus aquis et imunctus.
 Mixtus melle, potest oculos sanare dolentes.
 Vesica lapidem bibitus dissoluere fertur.
 Hic ferrugineo rufoque colore notatur.
 Africa mittit eum, sed et Aethiopes Arabestis.

Hematites lapis etiam hodie officinis et in usu Hematites
 medico notus, à sanguine, quasi Sanguinariis appel-
 latus est, uel ob rubetes instar sanguinis uenas, ex qui Sanguina
 bus etiã dum liquore teritur aliquo sanguineum co-
 rium lapis.
 lo aëfundit, uel ob uim quam in sistendo sanguine ha-
 bet. Vires eius ex Dioscoride ac Plinio, itemque Ga-
 eno adscriptae sunt, ex uulgato usu ab omnibus pos-
 teriori. bus comprobatae.

DE ASBESTO. CA. XXXIII.

Arcadiae tellus lapidem producit Asbeston,
 Ferreus huic color est, naturae mira potes-
 Nam semel accensus conceptos detinet ignes, (Stas.
 Extinguique nequit collucens perpetua flamma.

Asbestos quasi inextinguibilis graecis appellatur. Asbestos
 tus est, ab eo quod perpetuam flammam conser-
 uat, citra ullius liquoris aut alterius alimentum ad-
 ditionem. De hoc Plinius sic. Asbestos in Arcadiae bilis.
 montibus.

M A C R I

montibus nascitur, coloris ferrei.

DE SAGDA. CAP. XXXV.

Difficilis gemas super omnes Sagda repertus,
 Nusquam sciretur nisi se daret inueniendam.
 In medio siquidem natus lapis iste profundo,
 Naues ui quadam petit e regione meames,
 Et prelabentis tabulis haerendo carinae,
 Ad portum trahitur, mox ignaris data nautis,
 Est autem morfu tabulae sic fixa tenaci,
 Quod nequit abrasa ligni sine parte reuelli.
 Huic prasimus color est, regio Chaldaica tellus.

Sagda.

Sagdae gemmae appellatio barbara ac Chaldaica esse uidetur, Plinius Sagdam inquit, Chaldaei adhaerescens nauibus habent. Inuenitur prasini coloris. Quae uerba ex ipso omnes qui de gemmis prodiderunt transcripserunt.

DE PEANITE. CAP. XXXVI.

Gignitur in macedu regione lapis Peanites
 Foeminei sexus referens imitando labores.
 Nam quibus e causis, dubium, sed tempore certo
 Concipit, et parit, et pariensibus auxiliatur,
 Vltima quas urget dubij discriminis hora.

Peanites.

Et huius lapidis historia ex Plinio sumpta est,
 Vocat

Vocat autem gemmas Pæantides, & de his sic tradit Pæantides
 dit: Pæantides quas quidam Gemonidas uocant, gemme.
 prægnantes fieri ac parere dicuntur, mederiq; Gemonia
 parturientibus. Nā tales in Macedonia iuxta munus
 mentum Tiresiæ inueniuntur, speciesq; est eis aquæ
 glatiæ. Gemonides porrò dictæ uidentur, ab eo
 quod grauidæ sunt, & plenum uterum gestant,
 ἀπὸ τοῦ γέμειν.

DE MEDO. CAP. XXXVII.

Ast in Medorum regione lapis reperitur,
 quem Medū uocitant mortis dator atq; sanus
 Namq; super cotem muliebri lacte solutus, (lutis.
 Quæ semel atq; marem peperit, persanat inunctus
 Visu fraudatos multo iam tempore cæcos.
 Qui medicinalis uiridis solet esse coloris,
 Lacte solutus ouis semel atq; marem parientis,
 Expellit ueterem simili ratione podagram,
 Et fessas reficit sub anhelos pectore fibras.
 Hoc & Nephritici sanantur ab unguine rhenes.
 Debet in argento clausus uitro ue reponi,
 Ieiunoq; dari sic utile fit medicamen.
 At resolutus aquis cotis sibi fragmine mixto,
 Et porrectus ei tibi quem decreueris hostem,
 Ut lauet inde suam quasi medicamine frontem,
 Obducet miser os extincto lumine uultus.
 Si potum dederis, uomito pulmone peribit.

M A C R I

Hic totus niger est, nec non & tota potestas,
Candida dum prodest, dum laedit nigra uocatur.

Medus.
Medea. Medus lapis apud Plinium non extat, sed Medea, quæ ut ait, nigra est, à Medea illa fabulosa inuenta, habet uenas aurei coloris, sudorem reddit croci, saporem autem uini. Vulgares quidam gemmarij libelli Medum & Medeam pro eadem gemma accipiunt, & hæc omnia his conscripta uersibus, itemque ea quæ Plinius dixit, de eadē gemma produnt. Alij diuersas gemmas faciunt. Nec est quodd in hac obscuritate pronuntiarī possit

DE CHALAZIA. CAP. XXXVIII.

EST quæ candorem fert grandinis atq; figurā,
Ictibus omnimodis inuicta Chalazia gemma,
Cuius nature uis tanta probatur, ut omni
Frigido tempore sit, nulloq; caleseat ab igne.

Chalazias Chalazias gemma à grandine nomen habet, alias duricia inuicta, uelut Adamas, & perpetuo frigore horrida, ut neq; ab igne caleseat. Quapropter eam libidinum seruoies, aliasq; calidas affectiones mitigare prædicant. Plinius de hac gemma sic. Chalazias grandinum & colorem et figuram habet, adamantine duritiæ. Narrant etiam in ignem addite manere suum frigus,

DE

LIBER V.

DE HEXACONTALITHO .

CAP. XXXIX.

Hexacontalithos lapis ex re nomen adeptus.
Qui sexaginta modico gerit orbe colores,
Corporis exigui numero dispendia supplet,
Dum tot gemmarum fert gemmula sola colores.
In Libya lapis reperitur apud Trogloditas.

Hexacontalithos à sexaginta coloribus, quibus
uariogatus est, nomen inuenit, alij tamen quadraginta
tantum coloribus distinctum esse uolunt. Plinius
us ab eo quòd in parua magnitudine multicolor sit,
hoc nomen sibi adoptasse ait, ut numerus certus pro
incerto in uoce eius nominis expressus sit.

Hexaconta
talithos.

DE PRASIO. CAP. XL.

Conspicuis Prasius gemmis solet annumerari.
Sed nõ est carus, contemptus quippe, decore
utile nil confert, nisi quòd uiret, & decet aurum.
Alter a sanguineis species interlita guttis.
Tertia candidulis tribus est inscripta lituris.

Hæc ferè ad uerbum ex Plinio sunt transscrip-
ta. Viridantium inquit, & alia plura sunt ge-
nera. Vilioris est turbæ Prasius, cuius alterum ge-
nus sanguineis punctis obhorret. Tertium tribus

M A C R I

virgulis distinctum est candidum. Et subdit: *Præfertur his Chrysoprasus, porri succum & ipsa referente & c.* Ex quibus uerbis palam fit prasius à colore prasi, id est porri appellatum esse. De Chrysoprasio uerò supra ca. 13. habuimus. Cæterum quòd negat hic utilem esse, etiam supra de Chrysoprasio dixit. Sunt tamen qui uisum confortare affirmant, id quod coloris ratione euenire probabile est, & quod Smaragdi ac Iaspidis uiribus correspondeat.

DE CRYSTALLO.

CAP. XLI.

CRyſtallus glacies multos durata per annos,
Ut placuit doctis qui sic scripsere quibusdã.
Germinis antiqui frigus tenet atq; colorem.
Pars negat, & multis perhibent in paribus orbis
Cryſtallum naſci, quas nec uis frigoris ulla,
Nec glacialis hyems unquam uiolaſſe probatur.
Sed certum cunctis ſtat nec dubitabile cuiquam,
Quod lapis hic ſoli ſubiectus concipit ignem.
Admotusq; ſibi ſolet hic accendere fungos.
Hunc etiam quidam tritum cum melle propinans
Mairibus, infames quibus aſſignantur alendi.
Quo potu credunt replerier ubera lacte.

Cryſtalli uox Græcis glaciem ſignificat. Eſt e
Cryſtallus nim humor gelu uehementiore concretus. Sic Plinius
nius

nium quum tradidisset murrham humorem sub terra Murrham.
 ra calore densari, Contraria huic causa inquit, Cry
 stallu facit, gelu ue hementiore cōtretum. Nec alibi
 certe reperitur, quàm ubi maxime hybernae niues ri
 gent, glaciemq; esse certum est, unde et nomen Gre
 ci dedere. Oriens et hāc mittit, sed Indica nulla pre
 fertur. Nasciur et in Asia, uilissima circa Alaban
 dam et Orthosiam, sinitimisq; montibus, Item in Cy
 pro. Sed laudata in Europe alpium iugis, Alij ue
 rò contrā sentiunt, arguunt quòd etiam in meris
 dionalibus partibus Crystallus reperiatur, ubi nec
 nix, nec gelu existat. Hodie frequentissimus est
 hic lapis, ut etiam pocula et uitri genera ex ipso fis
 ant.

DE GALACTITE.

CAP. XLII.

Sicq; Galactiten cineri similem facere aiunt,
 Cum mulla tritum lac multiplicare bibentis
 Si tamen ante cibos fuerit post balnea sumptus.
 Aut ouis ex grauidæ lana traducere filum
 Pertuso lapidi decet, et circumdare collo,
 Sic se portans foecundet ut ubera lacte.
 Dat facilem partum simili ratione ligatus,
 Fœmur ad illius quæ paruriendo laborat.
 At si mundato circumspargatur ouili,
 Cum sale mixtus aque solis redeuntis in ortu.

Q

M A C R I

Lacte replentur oues, scabiesq; maligna fugatur.
 Præterea ueteres tam is hunc laudibus ornant,
 Ut bona cuncta putem solum præstare gerenti,
 Que simul à reliquis iuncta uirtute darentur.
 Sed turbat mentem si clausus in ore liquefcatur.
 Hunc mittit Nilus, producit & hunc Achelous.
 Lactis dat succum tritus lactisq; saporem.

Galactites Galactites inquit Dioscorides, appellatus est ab eo quòd lacteum succum remittat, aliàs tamen cinereum colorem habet, dulcis sapore. Conducit ad oculorum fluxiones & ulcera illitus. Oportet autem ipsum aqua tritum reponere in pyxide plumbea, propter glutinositatem. Hæc Diosco. Verum Galactien cum galaxia confudit, quum Galaxia sit morochibus et leucographis à Dioscoride dicta, non autem Galactites, de quo seorsim agit. Idem tamen Plinius ait. Sunt qui Smaragdum albis uenis circumligatum galactien uocent.

Galaxia.
Moroch-
thus.
Leucogra-
phis.

DE ORITE. CAP. XLIII.

Letiferos morsus niger atq; rotundus Orites,
 Quos fera uel cornu, seuo uel deme peregit.
 Cum roseo mixtus perfecte curat oliuo.
 Per vastas heremos, interq; feras gradientes,
 Mæsos seruat, morsus abigendo ferarum.

Qui

Qui uiret & maculas habet albas alter Orites,

Casibus aduersis portatus ubiq; resistit.

Tertius asseritur famæ grauioris orites,

Altera pars cuius crebris est aspera clauis,

Altera læuior est corpus, quasi lamina ferri,

Hic facit appensus ne fiat fœmina prægnans,

Aut ut si prægnans fuerit citò fundat abortum.

Orites inquit Plinius, globosa specie, à quibus Orites.
 dan & Siderites uocatur, ignem non sentiens. Re. Siderites.
 licua quæ his uersibus produntur, etiam in uulgari-
 ribus gemmarijs habentur.

DE HYAENIA, CAP. XLIII.

Tollitur ex oculis lapis extollendus hyænæ,
 Dictus Hyenia, quem ueteres, si credere dis
 Fatidicū numē memorāt inferre gerenti, (gnū est,
 Quo queat imbutus prædicere quæq; futura,
 Sub lingua loto si contineatur in ore.

Hyenia gemma à bestia nomen habet hyæna, ex Hyenia,
 cuius oculis est, ut Plinius ait, & ob id in uase inue Hyæna,
 niri hæ gemmæ dicuntur, et si credimus, linguæ ho
 minis subditæ, futura prædicere faciunt. Sic enim
 legendum est, sed in uulgatis exemplaribus, uox fæ Plinij lo-
 niunt, in totum deest. CHS.

M A C R I

DE LIPAREA. CAP. XLV.

Partibus in Lybicis lapis est liparea uocatus,
 Ad quē spōte sua properat genus omne ferarū,
 Quas uenatorum sœuit labor exagitare.
 Non eget ergo canum cursu, curāue sagaci,
 Saltus perlustrans lapidem qui gesserit istum,
 Siernendæ satis est uenabula tollere prædæ.

Liparea.

Plinius de hac gemma sic ait. De Liparea hæc tantum traditur, suffita ea omnes bestias euocari. Atque hoc est quod etiam his uersibus docetur, Ad quem spōte sua properat &c. Alij uero dicunt bestias, dum canes urgent, & uenator instat, ad hunc lapidem confugere, tanquam auxiliatorem ac defensorem; fieriq; ut quā diu lapidem aspiciant, nec à canibus, nec uenatore uideantur.

DE ENHYDRO. CAP. XLVI.

Perpetui fletus lachrymis destillat Enhydros,
 Quæ uelut è pleni fontis scaturigine manāt.
 Cuius naturæ graue sit deprendere causam.
 Nam si decurrit lapidis substantia, quare
 Non minor efficitur, uel non omnino liquefcit
 Sin ros exterior descendit ad interiora,
 Ut semper resluat, cur se non impedit is sum,
 Scilicet ingrediens contrarius egredienti?

Enhydros

Enhydros lapis dictus est, quasi in aqua positus, Enhydros
 uel potius intus aquam habens, uelut his declaratur
 uersibus, quòd perpetuis aquæ guttis stillet, de cuius
 sanè rei causa dubius est hic autor. Videtur tamen
 frigiditas ipsius, qua uelut etiam colore, crystallina
 proximè accedit, hoc efficere, quæ aërè attingentem
 in aquam perpetuò commutet, si tamen in eiusmodi
 naturaliter coniungentibus, ullam temperamentorū
 rationem recte exquirimus. Plinius hanc rem de
 hac gemma aliter tradidit. Enhydros inquit semper
 rotunditatis absolutæ, in candore est leuis, sed ad
 motum fluctuat intus in ea ueluti in ouis liquor.

DE IRI. CAP. XLVII.

IRim dant Arabes, sed gignit eum mare rubrum,
 Crystallo similem, cuius sexangula forma,
 Clara luce micans, fert causam nominis huius.
 Nam si sub tecto, radio sit subdita solis,
 Proximus inficitur paries, uarioq; colore
 Arcus cœlestis depingit utrimq; figuram.

Iris ab arcu cœlesti iride appellato, cuius co- **Iris.**
 lores ex se reddit & etacula ur, nomen adeptus est. **Arcus cœ-**
 De ea Plinius sic: Proximū Ceraunæ nomē apud **lestis.**
 eos habet, quæ appellatur Iris. Effoditur in quadam **Cerau-**
 insularubri maris, quæ distat à Berenice urbe lx. **nius.**

M A C R I

Crystallus M. pass., cætera sui parte Crystallus. Itaq; quidam radicem Crystalli esse dixerunt. Vocatur ex argumento Iris. Nam sub tecto sole percussa, species & colores arcus cœlestis in proximos parietes eiaculatur, subinde musans, magnaq; uarietate admirationem sui augens. Sexangulam esse ut Crystallum constat. Hæc Plinius. Quidam hodie etiam in Germania, & ad Rhenum fluvium inueniri eam tradunt.

DE ANDRODAMANTE.
CAP. XLVIII.

Androdamas lapis est formæ quasi tessera quæ dicitur argenti representare colorẽ, (dræ, Cuius duricies quasi duricies adamantis. Ipse maris rubri mixtus reperitur harenis. Quem Magus affirmat tancæ uirtutis haberi. Ut possit præsens animos sedare calemes.

Androdamas. Hæc fermò ad uerbum ex Plinio sumpta sunt. **Androdamas** inquit, argenti nitorem habet, ut **Adamantis.** mas, quadrata, & semper tessellis similis. Magi putant nomen impositum ab eo, quod impetus hominum & iracundias domet. Eadem sit an alia **Argyrodamas.** rodamas, autores non explicant. Hæc Plin. Appellata itaq; est gemma **Androdamas,** quasi uirum domans. Verum idem Plinius alio loco hæmatitarum generis

generis Androdamanta facit, ex Sotaci autoritate sic tradens. Alterum Androdamanta dicit uocari, colore nigro, pondere ac duritia insignem, & inde nomen traxisse, præcipueq; in Africa re-
 pertum, Trahere autem in se argentum, & ferrum.
 Ex his itaq; Plinij uerbis indicatur, Adrodaman-
 tem gemmam non ex eo quod impetus & iracun-
 dias hominum domet, appellatam esse, sed quod pon-
 dere & duritia sua uiros domet. Deinde quum
 dicit ipsam trahere in se argentum, indicat eundem
 lapidem esse argyrodamantem et Androdama-
 ntem. Siquidem Argyrodamas nihil aliud est, quàm argen-
 tum domans, ad se uidelicet trahendo.

DE OPHTHALMIO.
 CAP. XLIX.

Avertens oculis morbos Ophthalmius oēs,
 Asseritur surum tutissimus esse patronus.
 Nam se gestantum uisus conseruat acutos,
 Ac circumstantes obducta nube recondit,
 Ut spoliare domos possint impuæ latrones.

Inuisibile
 lis ut fias.

Ophthalmius lapis ab oculis appellationem ad-
 eptus est, quibus commodus esse, & à quibus mor-
 bos auertere putatur. Alium autem ab ophthal-
 mo faciunt uulgares lapidarij libelli, ex Alberto

Ophthal-
 mius.

M A C R I

Opalus.

Et Arnolde, Et nescio quibus alijs obscuris autori-
bus collecti, cum qui opalus à Plinio dicitur, Et ta-
men easdem vires utriq; ascribunt, quas uidelicet
hic uersibus expressas habes. Ego sane Opalum esse
puto qui hic describitur, etiam si vires hæ apud Plin-
ium non sint expressæ, arbitrorq; aut Opali uocẽ
in ophthalmij esse corruptam, aut uice uersa oph-
thalmij uocem esse integram, Et in opali uocem
corruptam apud Plinium, qui de Opalis sic tra-
dit, loquitur de beryllis. Minimum idemq; plu-
rimum ab his differunt Opali, smaragdis tantum
cedemes. India sola Et horum est mater. Atque
ideo eis preciosissimam gloriam compositores gem-
marum Et maximè inenarrabilem difficultatem
dederunt. Est enim in his carbunculi tenuior ignis,
Est Amethysti fulgens purpura, Est smaragdi ui-
rens mare, Et cuncta pariter incredibili mixtura lu-
centia. Alij summo fulgoris argumento colores
pigmentorum æquauere. Alij sulphuris arden-
tem flammam, aut etiam ignis oleo accensi. Ma-
gnitudo nucem auellanam æquat. Hæc Plinius.

DE VNIONE. CAP. L.

Tollitur è cõ. his species memorãda marinis,
Vnio dictus ob hoc, q; ab una tollitur unus,
Nec duo uel plures unquam simul inueniuntur.
Cuius

Cuius ad ornatum laudatur candida forma.
 Quum deceat uestes, decet & nihilominus aurum,
 Conchæ temporibus certis referuntur biantes
 In cœlum patulæ rores haurire supernos,
 Ex quibus orbiculi candentes concipiuntur.
 De matutino fit clarior unio rore,
 Ros uespertinus fœtus solet edere fuscus,
 Et iuuenes conchæ dant baccas candidiores.
 Obscurat scetus concharum grandior ætas.
 Quanto rorantis fuerit plus aëris haustum,
 Tanto maiorem gignit roratio baccam.
 Ultra semuncem sed crescere nulla putatur.
 Quod si celsa micent tonitru conuexa corusco,
 Conchæ diffugunt subita formidine clausæ.
 Sic intercepto conceptio deperit haustu,
 Et fit abortiuum quod cæperat in de creati.
 Insignes baccas prædam maris india gignat,
 Gignit & insignes antiqua Britannia baccas.

Hæc omnia de unionibus elegantissimè à Plinio
 describuntur libro 9. cap. 35. partim ex Aristote-
 lis libro 5. & 8. de animalium historia transsum-
 pta; Inter cætera autem inquit Plinius, dos omnis
 in candore, magnitudine, orbe, læuore, pondere,
 haud promptis rebus, in tantum ut nulli duo re- **Uniones,**
 periantur in discreti, unde nomen Unionum Roma-
 næ scilicet imposuere deliciae. Nam apud Græcos

non.

M A C R I

Margaris non est, nec apud barbaros inuentores etus aliud
te. quàm margaritæ &c.

DE PANTHERA. CAP. LI.

PAntheram multos testantur habere colores,
Nam niger atq; rubens, uiridis, pallensq; uide
Purpureus roseusq; simul, sparsimq; colores (tur.
Hos habet, & uario distinctus schemate uernat,
Expedi hunc orto quàm primum sole uidere,
Ut uictor possis omnes exire per actus,
Ipso namq; die poterit te uincere nemo.
Pantheram patet esse feram diuersi colorem.
India quam gignit, cuius pauesacta leonum
Voce fugit rabies, quam bestia contremis omnis.
Huius ad exemplar sic est lapis iste uocatus.

Pantheram propter colorum uarietatem, appel
Panthera. latam uolum nomine bestie, que grecis pardalis,
Panthera latinis panthera uocatur. Plinius de eo nihil ampli
fera. us tradit quàm hæc uerba. Sum & à Leonis pelle
Leontio. & pantheræ nominatæ, Leontios, pardalios. Parda
Pardalus. lios itaq; gemma est, panthera latinis appellata.

DE APSYCTO. CAP. LII.

Apsyctos nigri non ultima gemma coloris.
Ad gratam speciem rubris interlita uenis,
Ponder

LIBER V. 12

Pondere maioris mensura corporis æquat.
 Hanc simul admoto suscepit ab igne calorem,
 Testantur calidam septem durare diebus.

Huius gemmæ nomen uarie deprauatum in uulga
 tis gemmarijs reperitur. Nam alij Abiston, alij absi- **Abistos.**
 thon, alij absiton, alij absyrtum appellant. Et de ea **Absyrtus.**
 nihil aliud quàm quod his uersibus continetur pre-
 dicant. Apud Plinium certè apsycti nomine eius **Apsycton**
 mentio fit, Ego itaq; hunc lapidem apsycton recte
 appellari græca uoce arbitror, ab eo quòd calorem
 semel ab igne conceptum per septem continuos dies
 conseruat, id enim significat uox αψυκτος, nimis
 rum non frigesceus.

DE CHALCOPHANO.
 CAP. LIII.

Chalcophanos pulfata refert tinnitibus æra,
 Quasi tractetur reuerenter corpore casto,
 Vocis dulcè melos aiunt conferre gerenci,
 Et ne rauescant liquidas defendere fauces.
 Hic etiam nigrum perhibetur habere colorem.

Chalcophanos ab eo quòd es ostendat tinnitibus **Chalco-**
 nitum reddendo, appellatus uidetur, aliqui tamen phanus
 chalcophonum, ab eo quòd æris uocem reddat,
 dictum uolunt, chalcophanus nigra est, sed illisa
 æris

M A C R I

eris tinnitum reddit, inquit Plinius, Tragædis ut
suadent gestanda. Atque hoc propterea ut apparet,
quod uocis claritatem facit.

DE MOLOCHITE CAP. LIIII.

Infantum cunas uirtute sua Molochites
Protegit, & casus abigit quoscunq; sinistros,
Ne teneros artus pars possit iniqua nocere,
Dat lapidi pretium uirtus cumulatâ decore,
Crassum quippe uirês, similis solet esse Smaragdo.
Hunc Arabum gentes prius inuenisse feruntur.

Molochi-
tes.

Non translucet inquit Plinius, Molochites, spissus
suis uirens, à colore maluæ nomine accepto, red-
dendis laudata signis, & infantium custodia qua-
dam, innato contra pericula ipsorum medica-
mine. Hæc Plinius: ex quo & hic, & alij, ea quæ de
hac gemma prodiderunt, transcripserunt. Maluam

Molochõ.

autem siluestrem siue hibiscum, Molochon agrian-
dici, idem Plinius autor est,

DE TECOLITHO. CA. LV.

Tecolithus nucleo similis perhibetur oliuæ,
Aspectu uilis, naturæ uero pretiosus.
Namq; solutus aquis, & ab his quibus expedit hau-
dicitur esse potens lapidosos soluere rhenes, (stus,
Vesicæq; simul purgare dolentis harenas.

Tecolis-
thos.

Tecolithus lapis est, à Galeno Dioscor. & alijs
ueterib.

ueteribus, Iudaeus appellatus, à regione in qua nascitur. Est autem albus, satis concinnus, figura glandis, lineas habens uelut à torno factas, & utuntur ipso ad uesicae lapides, dissoluto in coticula, ex aquae calidae cyathis tribus eum potandum exhibentes. Nos autem inquit Galenus, in his quibus ipsum exhibuimus, experti sumus ipsum nihil effecisse ad uesicae lapides atterendos. Verum ad eos qui in renebus consistunt efficax est. Quare sanè ab hac frangendi & atterendi lapidem uis, à recentioribus τρυβόλιος cognominatus est. Apud Galenum lib. 10. de compos. medica. secundum locos cap. 11. Idem lapis Syriacus appellatur, ab alijs etiam Palaestinus, quia in Palaestina Syria nascitur. Hunc lapidem Plinius lingentium calculos frangere pellereq; dicit. Ego tamen bibemium pro lingentium legendum puto.

Iudaeus

Syriacus

Palaestinus

Plinij locus

DE PYRITE. CAP. LVI.

Cvi fuluus color est, cui nomē ab igne pyrites. Se uetat adstringi pertractariq; recusat. Tangit uult leuiter, pauisq; manu retineri, Nam pressus nimium digitos stringentis adurit.

Que de pyrite lapide his uersibus traduntur, etiam in uulgatis gemmarijs libellis habentur. Verum uires medicæ à Diosc. Galeno, Aëtio, Paulo, itemq; Plinio recensentur, Et Diosco. quidem sic

Pyrites.

R

M A C R I

describit. Pyrites species est lapidis, ex quo aes con-
 flatur, probatur autem maximè aeri similis, & fa-
Molaris. cilè scintillas emittens. Plinius autem sic: Molas-
 rem quidam pyriten uocant, quoniam sit pulrimus
 ignis illi. Sed est alius etiamnum pyrites similitudi-
 ne aeris. In Cypro eum reperiri uolunt, & in metal-
 lis quæ sunt circa Acarnaniam, unum argenteo co-
 lore, & alterum aureo. Ex utriusq; igitur autoris
 uerbis palàm fit, pyriten non alium lapidem esse
 quàm qui ex fodinis metallicis effoditur, & uulgò
 nostrati Kis appellatur, & ex quo tum argentum,
 tum aes excoquitur. Quòd autem Molarem quos-
 dam pyriten uocare Plinius dicit, etiam Paulus sub-
 indicat, quum ait: Pyrites ex numero eorum est qui
Mylites. fortiter discutium tum tumores, tum sanguinem in-
 grumos concretum, quo non presente, mylite hoc
 est molari utuntur. Sunt tamen exemplaria Plinij,
Coralliū. quæ pro uoce Molarem, Corallium habent, quod
 ipsum sic quidam acceperunt, quasi corallum ob-
 intentam rubedinem pyritæ nomine ueniat. Cete-
 rum quod subdit Plinius: pyritarum etiamnum ali-
Pyrite ui qui genus unū faciunt, plurimum habes ignis, quos
ui. uiuos appellamus, et ponderosissimi sunt. Hi explo-
 ratoribus castrorum maximè necessarij, qui clauo
 uel altero lapide percussi, scintillas edunt, quæ ex-
 ceptæ sulphuratis, aut fungis aridis, uel folijs, dicto
 celerius ignem trahunt: de nullo alio lapide acci-
 piena

piendum puto, quàm qui uulgò ignarius dicitur, Ignarius
 ab eo usu quem ipsum præstare Plinius scripsit. lapis.
 Quidam tamen hunc silicum generi adscribunt. Et
 de hoc sanè pyrite etiam alibi loquitur Plinius, in=
 quit: Pyrites nigra quidem, sed attritu digitos adu=
 rit, id quod etiam de hoc tantum pyrite his uerfi=
 bus autor testatum reliquit, ut qui alijs uiribus
 præditus non sit. Vires porrò aliorum in medicina
 sunt, ex calfacere, siccare, discutere, humorem ex=
 tenuare, & duritias nimias emollire uelut idem
 Plinius ac Dioscorides prodiderunt.

DE DIADOCHO, CAP. LVII.

Diadochus per aquà responsa petentib. aptus,
 Dæmonis effigies uarias ostendere fertur.
 Nec lapis est alius qui fortius euocet umbras,
 Sed si defuncto quis forsitan applicet illum,
 Protinus asseritur solitas amittere uires.
 Namq; sacer lapis est, et quæ mors sternit, abhorret.
 Hunc autem perhibent similem fulgore berillo.

De Diadocho non plura Plinius quàm hæc uer=
 ba. Diadochus berillo similis est. In uulgatis gemma
 rijs habetur, iniectum ipsum aquæ uarias facere dæ=
 monum effigies, ita ut responsa dent petentibus, &
 quod defuncto corpori admotus, uires perdat.

Diado=
 chus.

R 2

M A C R I

Quæ sanè etiam his uersibus comprehensa ac expressa habemus.

DE DIONYSIA.

CAP. LVIII.

Nigra micat rubris Dionysia consita guttis,
Hæc in aqua trita, uinū fragrare loquuntur,
Et tamen ebrietas ipsius odore fugatur.
In quo nature solito nihil ordine currit,
Dum lapis ex lymphæ uini producit odorem,
Quanque creare solet uinum, fugat ebrietatem.

Dionysia. Dionysiam equidem gemmam, à dionysio, id est baccho appellatam esse puto, ab eo quod dionysij, hoc est uini odorem habet, si in aqua trita fuerit. Ita enim Plinius quoque de ipsa tradit. Dionysias inquit, nigra ac dura mixtis rubentibus maculis, quæ ex aqua trita saporem uini facit, & ebrietati resistere putatur. Saporem itaque uini Plinius ipsam habere dicit, quum reliqui odorem tantum uini ipsi tribuant, & quod odore ipsius ebrietas fugatur, non sapore & potu, quod tamen facilius creditu existit.

DE CHRYSSELECTRO.

CAP. LIX.

ESSÉ Chryselectros similis describitur auro,
Cuius ad electrum color inclinare uidetur.
Hic

Hic matutinis uisu iucundior horis,
 Dissimilem speciem post adspicientibus offert,
 Cuius materies rapidissima dicitur ignis,
 Nam citò uicino correptus flagrat ab igne.

Chryselectros ut hic usurpatur, aut potius Chry Chrysele.
 selectrum, est electrum siue succinum aurei colo-
 ris. De hoc Plinius, ubi de succino agit, sic tradit: Electrum.
 Callistratus et differentiam nouam attulit, appellan Succinū.
 do Chryselectrum, quasi coloris aurei, et matutino
 gratissimi aspectus. Rapacissimum ignium, et si
 iuxta fuerint, celerrimè ardescens. Hoc collo alligas-
 tum mederi febribus et morbis. Tritum cum mels-
 le ac rosaceo aurium uitijs, Et si cum melle Attico
 conteratur, oculorum quoq; obscuritatibus, Sto-
 machi etiam uitijs uel per se farina eius sumpta, uel
 cū mastiche ex aqua pota et c. Egimus de hoc etiam
 capite de Lyncurio.

DE CHRYSOPASIO.

CAP. LX

A Ethiopū tellus lapidē Chrysopasion edit,
 Quē tenebrae produūt, oculiū tēpore lucis
 Noctibus igne micans, uanescit luce diurna,
 Absq; nitore iacens, auri pallore sepultus.
 Hic quoq; naturæ mutatus cernitur ordo
 Nam quem lux celat, uerso nox more reuelat.

R 3

M A C R I

De hoc lapide ambigua est apud uulgares gem-
 marios libellos traditio, quidam enim ipsum cum
Chryso- Chrysoprasio confundunt, ob nominis ut puto simi-
prasius litudinem decepti. Quidam diuersum faciunt, ue-
Chryso- lut etiam horum uersuum auctor. Et tamen nihil am-
prasius plius de usu aut uiribus eius produnt, quam quòd
Chryso- etiam his uersibus habetur, quòd uidelicet noctu
prasius igneo colore micet, interdum uerò hebes fit is ignis,
 et solus auri color in ipso conspiciatur. quemadmo-
 dum quaedam ligna putrida noctu micare solent.

Chryso- Apud Plinium certè de solo Chrysoprasio mentio
Lampus fit, neq; Chrysopasion hūc nouisse uidetur, nisi cum
 Chrysolampidem alio nomine appellauit, quod eò
 procliuius credo, quòd hæc uerba de ipso prodat,
 quæ hic de Chrysopasio habentur, Chrysolampis
 inquit, in Aethiopia nascitur, pallidi coloris, die et
 noctu ignei. Quapropter, ab auri aspectu nomen du-
 xisse putandus est, et quòd auri colorem referat ac
 de se præbeat.

EPILOGVS.

HAEC ex innumeris excerpta uocabula gē-
 sufficiat nostro collecta labore teneri, (mis,
 Quæ decies senis distincta patem capitellis.
 Annulus et gemmam digitis aptandus haberet,
Anuli in- Dicitur imprimis fecisse Prometheus usum.
uentio, Caucasæ rupis quem fragmina lucida ferro
 Includa

LIBER V.

Inclusisse ferunt, digitoq; recepta tulisse,
 Aetas posterior iunxit pretiosa metalla,
 Et lapides caros, adiecit & insuper artem,
 Insuetamq; manum triplici uestiuit honore.
 Sed fraus intactum quia nil humana relinquit,
 Inuida naturam dum scilicet ars imitatur,
 Veras à falsis labor est discernere gemmas,
 Callida quas didicit uitro simulare doloso,
 Dum ueram speciem mentitur adultera forma,
 Inde fit ut uirtus gemmarum nulla putetur,
 Ignaros quoties tentata probatio fallit,
 Si uerae species fuerint si rite sacratae,
 Effectus miri procul à dubio comitantur.
 Gemmis à gummi nomen posuere priores,
 Quòd translucere gummi splendentis ad instar,
 Quae non translucent, caecas uoluerunt uocari,
 Nomine sed lapidis species signantur utraeque,
 Propter quod lapidum titulo liber iste notatur.

Gemma
 adultera
 rite,

Gemma
 unde dicitur
 etc.
 Caecae
 gemmae.

Totum Epilogum ex Plinio transscripsit, quem
 de uniuersa gemmaria re amplius consulere potes.

FINIS



FRANC. CHR. EGEN.

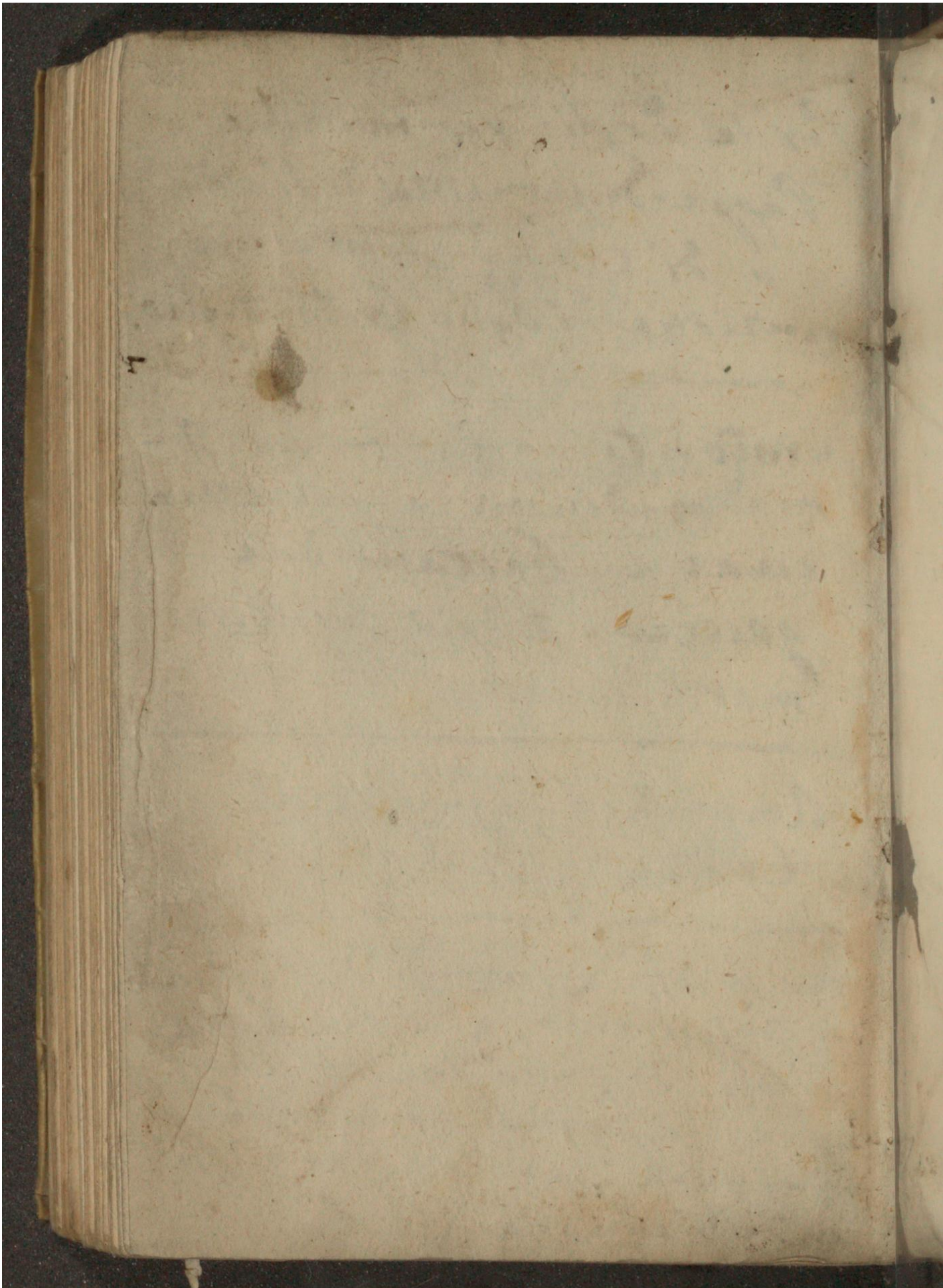
M. D. XL.

Per le doglie venenatiche
Pappe di semenza di lino
o di cren; oppure un
unzione di oglio Crotoniglio.

Crotoniglio è una fortissi-
ma medicina, e per sua
cuare, bastano due
goccie. Di più sarebbero
mortifere.

Amanica, e guaglia al
Crotoniglio.

Per la tosse: si prendi dell'estratto
di ginsquiamo, e si faccia tre
pilole di grani due all'una
e se ne prendi una pilola
ogni sera, per tre sere, mi-
ma di cenare.



28